

ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ
ที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้นอนในชุมชนเกาะเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี

สมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE EFFECTS OF THE TOURISM PROMOTION POLICY OF
THE THAI GOVERNMENTAL ON THE WAY OF LIFE OF
LOCAL PEOPLE IN THE COMMUNITY OF
KO KRET IN NONTHABURI

SOMKIAT WONGSERMSUP

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(POLITICAL SCIENCE)

2007

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิต
ของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ชื่อผู้เขียน นายสมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์

คณะ รัฐศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

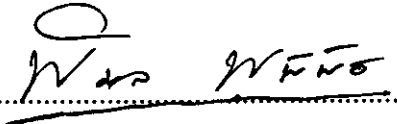
รองศาสตราจารย์อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี

ประธานกรรมการ

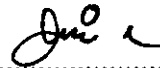
รองศาสตราจารย์รุจิรา เตชางกูร

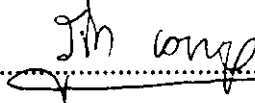
ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณัย ทองใหญ่

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุทธิพิช)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รุจิรา เตชางกูร)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณัย ทองใหญ่)

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิต
ของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ชื่อผู้เขียน นายสมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา รัฐศาสตร์

ปีการศึกษา 2550

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์รุจิรา เตชางกูร
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณีย์ ทองใหญ่

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม (2) เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย ใช้วิธีการศึกษาในลักษณะของการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและใช้การสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่มีบทบาทในการบริหารและประชากรเกาะเกร็ด จำนวน 12 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ อดีตจะอยู่กันอย่างเรียบง่าย เจียบสงบ มีผู้คนน้อย ไม่พลุกพล่าน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่วนใหญ่อยู่กันเป็นครอบครัว มีการพึ่งพาอาศัยกัน พบว่า หลังจากเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวผู้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป โดยหันมาทำงานนอกบ้านแทนเกษตรกรรม เช่น ทำของที่ระลึกและหัตถกรรมต่าง ๆ และสินค้า OTOP จำหน่าย ให้กับผู้ที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด

2. สาธารณูปโภคในเกาะเกร็ด จะมีการใช้น้ำบาดาล น้ำฝนในอุปโภคบริโภค เพราะน้ำประปายังไม่มาใช้ และถนนหนทางยังไม่ดีเท่าที่ควร พบว่า ปัจจุบันมีการเปิดแหล่งท่องเที่ยวได้มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาด้านระบบ สาธารณูปโภคต่างให้ดีขึ้น

3. การประกอบอาชีพ ในอดีตชุมชนเกาะเกร็ด จะมี 2 เชื้อชาติ ไทยและมอญ คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ส่วนคนเชื้อสายมอญมักประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา พบว่า ปัจจุบันนี้คนไทยและคนมอญในชุมชนเกาะเกร็ดได้หันมาประกอบอาชีพค้าขายต่าง ๆ เช่น อาหาร ของที่ระลึกที่เป็นเครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็ก เป็นต้น

4. ขนบธรรมเนียมประเพณี อดีตที่ผ่านมา ประเพณีไทย-มอญ ร่วมกันจัดงาน ประเพณีกัน เพราะมีบางอย่างประเพณีชาวมอญกับชาวไทยเหมือนกัน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น ประเพณีของชาวมอญ เช่น ประเพณีกำดัน โป้ ประเพณีตัดขาดทางน้ำ และประเพณีอื่น ๆ พบว่า ในปัจจุบันยังมีบางประเพณี บางประเพณีไม่มีแล้ว

5. อาหารการกิน วิถีชีวิตในการรับประทานอาหาร ของคนในชุมชนจะเป็นอาหารแบบดั้งเดิมเฉพาะกลุ่มในชุมชน เช่น ทอดมันหน่อกล้วย ข้าวแช่ เป็นต้น พบว่า ปัจจุบันก็ยังมีอาหารแบบดั้งเดิมบางอย่างก็ไม่มีแล้ว ทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นลองชิมกัน

6. มลพิษทางเสียง ชุมชนเกาะเกร็ดในอดีต เงียบสงบ ไปไหนมาไหนก็ส่วนใหญ่จะเป็นการเดิน ส่วนสัญจรทางน้ำใช้เรือพายเป็นส่วนใหญ่ พบว่า เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสภาพบรรยากาศของชุมชนได้เปลี่ยนไป เนื่องจากมีการนำเอาสิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามา เช่น รถมอเตอร์ไซด์ และรถจักรยาน เรือยางยาว เรือข้ามฟาก มาบริการให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้ผู้คนในชุมชนได้รับผลกระทบทางเสียงเพิ่มขึ้น

7. มลพิษน้ำเสีย คลองเกาะเกร็ด น้ำในคลองจะไม่มีกลิ่นเหม็น เพราะได้ไหลผ่านแม่น้ำเจ้าพระยา พบว่า ปัจจุบันเกาะเกร็ดเปลี่ยนไป คลองเกาะเกร็ดก็ยังคงสภาพเดิมไม่แตกต่างจากเมื่อก่อน

8. ปัญหาขยะมูลฝอย อคติขยะมูลฝอยในชุมชนจะดำเนินการกำจัด โดยวิธีการฝังหรือเผา พบว่า ปัจจุบันนี้มีขยะมูลฝอยจำนวนมากขึ้น สาเหตุมาจากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือจัดเก็บขยะมูลฝอย

9. การปรับปรุง แก้ไข ในผลกระทบด้านต่าง ๆ พบว่า ประชาชนในชุมชนเกาะเกร็ดมีความต้องการให้ชีวิตความเป็นอยู่เหมือนเดิมดังอดีตที่ผ่านมา ทางประเพณี อาหารการกิน และประกอบอาชีพ อยากให้มีการอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็น ได้รู้จัก ในด้านของสาธารณูปโภคควรปรับปรุงถนนหนทางกว้างขึ้น ส่วนสภาพแวดล้อมของเสียง ควรปรับปรุงทางด้านรถยนต์ไฮบริด เรือต่าง ๆ ต้องให้ปรับปรุงเครื่องยนต์ให้เบาลง จะได้ไม่รบกวนผู้คนในชุมชน ทางด้านขยะมูลฝอย ควรมีการจัดเก็บขยะให้เป็นที่เป็นทาง มีการประชาสัมพันธ์ และเพิ่มถังขยะมากขึ้น

The findings are as follows:

1. In regard to the way of life, people in the past had a very quiet and simple life. There were not many people, and so it was not crowded. People worked as farmers, living in families and dependent on one another. Later, since Ko Kret became a tourist attraction, the way of life of people in the community changed. People are working outside their homes instead of working as farmers. They make souvenirs, handicrafts and OTOP products, and sell them to tourists.

2. In regard to infrastructure, in the past Ko Kret used underground water and rain water for consumption because there was no piped water. The roads in the past were not well maintained. However, nowadays government agencies have developed the infrastructure in Ko Kret to make it more suitable as a tourist attraction.

3. In regard to occupations, in the past the two nationalities living in Ko Kret, Thai and Mon, engaged in different kinds of work. The Thais were farmers working in rice fields and fruit orchards; the Mon made earthenware. At present both the Thais and the Mon in Ko Kret engage in an array of different types of work, including working as food vendors and sellers of earthenware souvenirs.

4. In regard to customs and traditions, in the past the Thais and the Mon cooperated in organizing festivals because they shared traditions such as those revolving around Songkran and Loy Krathong. Some past Mon customs

were the tradition of placing long poles to support the Bodi tree, the tradition of offering food to Buddhist monks in boats, and others. But some customs are still extant, while others have disappeared.

5. In regard to food, local people consume indigenous foods. These include fish cakes mixed with kala stems cut into flat pieces and cooked white rice soaked in water, etc. Certain kinds of foods have disappeared, but some are still there for tourists to try.

6. In regard to noise pollution, in the past Ko Kret was quiet. People mostly walked from place to place or paddled their boats in the waterways. When Ko Kret became a tourist attraction, the environment changed. Means of transportation such as motorcycles, bicycles, long-tailed boats, and boat taxis are provided for tourists with the upshot that the local people are more affected by noise pollution.

7. In regard to water pollution, Ko Kret Canal will not become polluted because it flows into the Chao Phraya River. Although Ko Kret has changed, Ko Kret Canal remains the same.

8. In regard to waste disposal, in the past local people got rid of their waste by burying or burning it. The amount of waste has increased nowadays because of the influx of large numbers of tourists. However, government officials have helped in eradicating waste.

9. In regard to improvements and rectifying deleterious effects, it was

found that local people in the Ko Kret community would like for their way of life to resemble that of the past. They would like to preserve their traditions, foods, and occupations for the next generation. In regard to infrastructure, they would like to have wider roads. In regard to noise pollution, motorcycles and all types of boats should have engines generating less noise in order to avoid disturbing the local people. In regard to waste, places should be distinctively allocated for waste. Publicity regarding the problem of waste control should be more extensive and more waste baskets should be provided.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ รุจิรา เตชางกูร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์คนัย ทองใหญ่ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้อง สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านอาจารย์ทั้งสามไว้เป็นอย่างสูง ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ คุณแม่อ่อนเรือน วงศ์เสริมทรัพย์ บุคคลสำคัญที่สุดผู้เป็นแรงผลักดันที่เป็นกำลังใจและบันดาลสิ่งที่ดีที่สุดในแก่ข้าพเจ้าเสมอมา ตลอดจนผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1-7 รวมทั้งพี่น้องชาวเกาะเกร็ดที่ได้กรุณาช่วยเหลือด้านข้อมูลต่าง ๆ การศึกษาวิจัยอันเป็นผลทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ คุณจันทร์เพ็ญ วงศ์เสริมทรัพย์ คุณเลิศภูมิ เลิศชยันดี และเพื่อน ๆ ทุกคน ที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำรวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้เขียนด้วย

สมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(8)
สารบัญภาพประกอบ.....	(12)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
วิธีการวิจัย.....	6
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	8
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	8
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
กรอบแนวความคิด.....	11
2 แนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	12
แนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคมกับการดำรงชีวิต.....	26

บทที่	หน้า
แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการพัฒนาสาธารณูปโภค.....	34
แนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และกระบวนการกลุ่ม.....	36
แนวความคิดเกี่ยวกับประเพณี.....	54
แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคอาหาร.....	58
ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม.....	61
แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม.....	66
แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประเมินผลนโยบาย.....	79
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	93
3 ประวัติ.....	97
ประวัติและความเป็นมา.....	97
ความเป็นมาของชุมชนมอญเกาะเกร็ด.....	103
สรุปประวัติความเป็นมาจากอดีตถึงปัจจุบัน.....	107
4 ผลของการวิจัย.....	112
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	148
สรุปผลการวิจัย.....	148
อภิปรายผลการวิจัย.....	151
ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	158
ภาคผนวก	
ก การสัมภาษณ์ความคิดเห็นข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล เกาะเกร็ด ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1-หมู่ที่ 7 และประชากรบางส่วน ในเกาะเกร็ด.....	162

	หน้า
บทที่	
ภาคผนวก	
ข แผนที่เกาะเกร็ด.....	165
บรรณานุกรม.....	167
ประวัติผู้วิจัย.....	172

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	11
2 เนื้อที่และจำนวนครัวเรือนของตำบลเกาะเกร็ด.....	101

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย เพราะการทำมาหากินของคนในสมัยนั้นส่วนใหญ่จะต้องเดินทางไปค้าขายในต่างถิ่น คนไทยเกิดความคิดริเริ่มที่จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นมาเพราะพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นกำแพงเพชรอัครโยธิน ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟได้ส่งเรื่องราวของประเทศไทยไปเผยแพร่ในสหรัฐอเมริกา และในปี พ.ศ. 2467 ได้มีการจัดตั้งแผนกโฆษณาของการรถไฟขึ้น เพื่อหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), 2528) ปี พ.ศ. 2503 จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้จัดตั้งองค์การอิสระเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะเรียกว่า “องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย” มีชื่อย่อว่า อ.ส.ท. ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 มีการพิจารณายกฐานะ อ.ส.ท. ขึ้น ต่อมาได้เป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท., 2528)

หลังจากนั้นการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างจริงจังเป็นครั้งแรก เมื่อมีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมีลักษณะที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่าง ๆ กล่าวคือ มุ่งเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายแรก ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการจ้างงานการสร้างรายได้ และถ่ายทอดความเจริญไปสู่ภูมิภาค ส่วนวัตถุประสงค์รองจะเน้นด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมอันดีงามและโบราณสถานต่าง ๆ ซึ่งผลมาจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากขึ้น ในหมู่นักท่องเที่ยว

จนกลายเป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวที่สุคแห่งหนึ่งในภาคพื้นเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลักส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจรวมของประเทศ ทั้งในแง่การสร้างเงินตราต่างประเทศ การค้าและบริกรรวมทั้งการสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน การกระจายรายได้ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านรายได้ปรากฏว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้สูงเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ในช่วงระยะเวลา 6 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 รายได้จากการท่องเที่ยวขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยตลอดจากรายได้ 110,572 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 219,364 ล้านบาท ปี พ.ศ. 2539 เมื่อเทียบมูลค่ารายรับจากการท่องเที่ยวกับมูลค่าการค้าภาคบริการรายรับจากท่องเที่ยวมีสัดส่วนเฉลี่ยเกินกว่าร้อยละ 50 ของการค้าภาคบริการ และประมาณร้อยละ 10-12 ภาคการค้าสินค้าและบริการ (ททท., 2541)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยตกอยู่ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจยุค International Monetary Fund (IMF) หนึ่งในวิธีที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ตกต่ำ คือ โครงการรณรงค์ปีท่องเที่ยวไทย ปี พ.ศ. 2541-2542 ซึ่งเริ่มแรกเป็นโครงการที่มาเสริมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 ในปี พ.ศ. 2541 และร่วมเฉลิมฉลองวโรกาสพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2542 แต่เมื่อประเทศไทยประสบกับปัญหาเศรษฐกิจขั้นวิกฤต โครงการ amazing thailand ปี พ.ศ. 2541-2542 จึงถูกเบนจุดมุ่งหมายจากเสริมการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ การประกาศให้ปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย หรือ amazing thailand ปี พ.ศ. 2541-2542 นับเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด marketing strategy ของการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังจากที่เคยประสบความสำเร็จมาแล้วในการจัดงาน visit thailand year ในปี พ.ศ. 2530 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์ส่งเสริมการเป็นเจ้าภาพการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 13 และร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ และเพื่อยกระดับ

คุณภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และใช้เป็นปัจจัยเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวรวมถึงต่อการมาท่องเที่ยวและให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญ และใช้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการท่องเที่ยวได้กระจายไปสู่แทบทุกจังหวัด สำหรับจังหวัดนนทบุรีก็ได้มีการส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมา เพราะสมัยก่อนเกาะเกร็ดเป็นเกาะขนาดใหญ่กลางแม่น้ำเจ้าพระยามีพื้นที่ประมาณ 2,820 ไร่ มีสถานะเป็นตำบลแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี แต่เดิมเกาะเกร็ดมิได้เป็นเกาะแต่เป็นส่วนหนึ่งของแผ่นดินรูปโค้งลักษณะเป็นแหลมยื่นไปตามความโค้งของแม่น้ำเจ้าพระยา มีชื่อเรียกมาแต่เก่าก่อนว่า บ้านแหลม ครั้นถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยาได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดเพื่อให้การสัญจรสะดวกรวดเร็วขึ้น เรียกว่า คลองลัดเกร็ดน้อย ลาดคลองกว้างเพียง 6 วา จากตำบลปากอ่าว (ปากเกร็ดในปัจจุบัน) ยังแอ่งน้ำซึ่งอยู่ระหว่างวัดกลางเกร็ดและวัดป่าฝ้าย (วัดป่าเลไลย์) และจากแอ่งน้ำผ่านไปตามคลองเดิมซึ่งอยู่ระหว่างบ้านปากด่าน และวัดชมพูราย ซึ่งปัจจุบันร้างไปแล้ว ครั้นเวลาผ่านไป ความแรงของสายน้ำที่ลัดผ่านไหลตรง ทำให้คลองกว้างขึ้น สภาพความเป็นเกาะจึงเห็นเด่นชัดเรียกกันในขั้นแรกว่า เกาะศาลากุน ตามชื่อวัดบนเกาะนี้คือ วัดศาลากุนต่อมาเมื่อได้ตั้งอำเภอปากเกร็ดแล้ว เกาะวัดศาลากุนจึงได้มีฐานะเป็นตำบล เรียกว่า ตำบลเกาะเกร็ด ข่านเกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย เป็นทั้งชุมชนทางการค้าขาย และเป็นที่ตั้งด่านตรวจเรือต่าง ๆ ที่จะเดินทางผ่านไปมายังกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแม้ในปัจจุบันชาวบ้านยังเรียกบริเวณลัดเกร็ดตอนใต้ว่า บ้านปากด่าน

เมื่อครั้งที่มีการยกฐานะปากเกร็ดเป็นชื่อตำบลและชื่ออำเภอ เกาะเกร็ดก็ได้รับการยกฐานะเป็นตำบลเกาะเกร็ดด้วย ปัจจุบันเกาะเกร็ดจึงมีฐานะเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปากเกร็ด และมีฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ด้วย มีหมู่บ้านทั้งหมด 7 หมู่บ้านด้วยกัน คือ บ้านลัดเกร็ด บ้านศาลากุนนอก บ้านศาลากุนในบ้านคลองสระน้ำอ้อย บ้านทำน้ำ บ้านเสาธงทอง และบ้าน โอง่าง ในเกาะเกร็ดมีวัด 6 วัด คือ วัดปรมย์ยิกาวาส วัดไผ่ล้อม วัดเสาธงทอง วัดฉิมพลี วัดป่าเลไลย์ และวัดศาลากุล

ส่วนอำเภอปากเกร็ด มีตำบลทั้งหมด 12 ตำบล คือ ปากเกร็ด อ้อมเกร็ด คลองข่อย ทำอิฐ บางตลาด บ้านใหม่ บางพูด บางตะไนย์ คลองพระอุดม เกาะเกร็ดบางพลับ และคลองเกลือ (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 19-22) ปี พ.ศ. 2540 นายวัชรินทร์ โรจนพานิช (นายอำเภอปากเกร็ด) ในขณะนั้นได้มีการเข้าไปดูแลเกาะเกร็ด จึงเห็นได้ว่าชุมชนเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดนนทบุรีที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง ซึ่งท่านเล็งเห็นว่าเกาะเกร็ดได้มีวัฒนธรรม ประเพณี เครื่องปั้นดินเผาของมอญ และวัดวาอาราม ท่านจึงได้เรียนปรึกษากับท่าน พระครูวิมล ธรรมภรณ์ (เสน่ห์) เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบัน และได้ปรึกษากับคนในชุมชนด้วยว่าจะเปิด เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยนายวัชรินทร์ โรจนพานิช ร่วมกับกรรมการวัดปรมัย- ยิกาวาส ประกอบด้วย นายสมชาย ทิศขัง กำนันตำบลเกาะเกร็ด พ.อ.ชาติวัฒน์ งามนิยมนายสุรฉัตร ชายากร นายทองมีเย็น สุขกริต นายสมเขต สุขศีลธรรม พ.อ.เจलय แก้วสนธิ จนกระทั่งรัฐบาลประกาศให้ปี พ.ศ. 2541-2542 เป็นปีเอเซียไทยแลนด์ จังหวัดนนทบุรี จึงได้มีนโยบายเกี่ยวกับการเปิดการท่องเที่ยวของ เกาะเกร็ดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม โดยมีการส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งทำเครื่องปั้นดิน- เผาลวดลายวิจิตรของชาวมอญเกาะเกร็ด เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด ทั้ง ประชาชนในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด รวมถึงชาวต่างชาติ ให้ความสนใจมาเที่ยว ยังเกาะเกร็ดมากขึ้น จึงทำให้มีความน่าเป็นห่วงถึงผลกระทบด้านต่าง ๆ ที่เกิดจาก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเกาะเกร็ดหรือไม่ ส่วนผลกระทบของนโยบายการท่องเที่ยว ต่อประชากรในชุมชนนั้น จะมีการศึกษาถึงด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ทางด้านสังคมจะศึกษาในเรื่องชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชนเกาะเกร็ดจะ อยู่แบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกัน สาธารณูปโภค ยังไม่ค่อยเจริญเท่าที่ควรพื้นทางเดินเป็น ดินอยู่ อีกทั้งการประกอบอาชีพของประชากรในชุมชนเกาะเกร็ด จะมีการทำนา ทำสวน และปลูกผลไม้ เมื่อมีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้น นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน เกาะเกร็ดเป็นจำนวนมาก จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในชุมชนหรือไม่ จึงเป็นสาเหตุที่ น่าสนใจศึกษาถึงนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวว่าภายในชุมชน จะส่งผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงใน การดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของประชากรในชุมชนเกาะเกร็ดอย่างไร มี สาธารณูปโภคเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการรองรับการท่องเที่ยวหรือไม่ รวมถึงการประกอบอาชีพ

ของประชาชนในชุมชนเกาะเกร็ดเปลี่ยนแปลงหรือไม่ สิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้วัดถึงนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว

การศึกษาผลกระทบต่อประชากร ทางด้านวัฒนธรรมที่น่าสนใจที่จะศึกษา คือ ประเพณีในชุมชนเกาะเกร็ด จะมีศิลปวัฒนธรรม การแสดง และนาฏศิลป์ต่างๆ บางอย่างหายไปหรือไม่ ชาววังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่เก่าแก่ของเกาะเกร็ด แต่ในช่วงที่เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ไม่มีให้เห็นอยู่เลย แต่อาจจะมีเป็นอาหารทั่ว ๆ ไป เหมือนกับจังหวัดอื่นหรือไม่ ดังนั้น ประเพณีของท้องถิ่นและอาหารการกิน ย่อมอาจจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมและด้านวัฒนธรรม ดังที่กล่าวมาแล้ว ด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นตัวสำคัญเช่นเดียวกัน ผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจศึกษาที่สำคัญ คือ มลพิษทางเสียงที่มาจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเกาะเกร็ด และเรือรับส่งนักท่องเที่ยวหรือไม่ ส่วนมลพิษทางน้ำ อาจเกิดกับนักท่องเที่ยวที่มีการทิ้งสิ่งปฏิกูลน้ำมันจากเรือที่รับจ้างส่งนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำหรือไม่ และด้านปัญหาขยะมูลฝอย มีปริมาณเพิ่มขึ้นในชุมชนเกาะเกร็ดหรือไม่

จากข้อมูลความสำคัญของการส่งเสริมการท่องเที่ยวและผลกระทบของการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนเกาะเกร็ด และผลของการวิจัยที่คาดว่าจะ เป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้สนใจที่จะศึกษาเรื่องดังกล่าวในแง่อื่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด
 - 1.1 ในด้านสังคม
 - 1.2 ในด้านวัฒนธรรม
 - 1.3 ในด้านสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ปัญหาและผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้อยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวิธีดำเนินการศึกษา 2 แบบ คือ

1. การวิจัยเอกสาร (documentary research) เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลการศึกษาวิจัยจาก หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ เอกสาร งานวิจัย สิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้อยู่ในชุมชนเกาะเกร็ดในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

2. การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 วิธี คือ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้เจาะจงกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีบทบาทในการบริหารงาน และที่เกี่ยวข้องในการศึกษาได้ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เริ่มสัมภาษณ์จากผู้ที่มีบทบาทบริหารงานในชุมชนเกาะเกร็ด เกี่ยวกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐว่าเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 1 ท่าน ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน

2.2 ตัวอย่างแบบบังเอิญ คือ สัมภาษณ์คนในชุมชนเกาะเกร็ด ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ได้ในการสัมภาษณ์เป็นข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 1 คน ชาวสวนในบริเวณหมู่ที่ 2 จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการในบริเวณหมู่ที่ 4 จำนวน 1 คน และผู้ประกอบการในบริเวณหมู่ที่ 6 จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งใช้การสัมภาษณ์ เครื่องมือในการวิจัยโดยการสัมภาษณ์จะเป็นไปในลักษณะที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้าง (unstructured interview) โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของลักษณะคำถามอย่างกว้าง ๆ ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

คำถามด้านที่ 1 ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในด้านสังคม

คำถามด้านที่ 2 ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในด้านวัฒนธรรม

คำถามด้านที่ 3 ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในด้านสิ่งแวดล้อม

คำถามด้านที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข ปัญหาและผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรืออาจจะเกิดขึ้นจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหา

การกำหนดข้อคำถามจะเป็นคำถามในชุดเดียวกัน โดยละเอียดในกลุ่มต่าง ๆ จะให้เป็นไปตามความเหมาะสมตามบริบท ในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ จะทำการบันทึกข้อมูลโดยการใส่เทปบันทึกเสียง

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของขอบเขตลักษณะคำถามการสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน ซึ่งได้แก่ รองศาสตราจารย์อนงค์ทิพย์ เอกแสงศรี อาจารย์ที่ปรึกษาทำการตรวจ แนะนำในรายละเอียด และแก้ไขความสมบูรณ์มากขึ้น ก่อนที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ของการศึกษา

เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน ประชากรในชุมชนเกาะเกร็ด คือ ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ชาวสวนในบริเวณหมู่ที่ 2 ผู้ประกอบการในบริเวณหมู่ที่ 4 และผู้ประกอบการในบริเวณหมู่ที่ 6

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
 - 1.1 ในด้านสังคม
 - 1.2 ในด้านวัฒนธรรม
 - 1.3 ในด้านสิ่งแวดล้อม
2. แนวทางการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

ระยะเวลาในการศึกษา

การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เพื่อให้การค้นพบของวิจัยในครั้งนี้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยในเดือน กรกฎาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2549

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2549 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2549 รวมระยะเวลา 2 เดือน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ คือ

1. การสัมภาษณ์ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มที่มีบทบาทการบริหารงาน

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นทางการ จากนั้นสัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ เกี่ยวกับผลกระทบในด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ของชุมชนเกาะเกร็ด

2. การสัมภาษณ์แบบบังเอิญ ผู้วิจัยได้พูดคุยแนะนำตัว เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในชุมชนเกาะเกร็ด หลังจากนั้นสัมภาษณ์ ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ชาวสวนในบริเวณหมู่ที่ 2 ผู้ประกอบการในบริเวณหมู่ที่ 4 และผู้ประกอบการบริเวณหมู่ที่ 6 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ในการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาอธิบายเชื่อมโยง เพื่อตอบคำถามหรือวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย กล่าวคือ แนวทางเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยอยู่ในการดูแลของปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลของเกาะเกร็ด และผู้ใหญ่บ้านเกาะเกร็ด ว่ามีแนวทางและขั้นตอนอย่างไร พร้อมทั้งอธิบายเชื่อมโยงให้เห็นถึงผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ จากผลการศึกษา โดยพิจารณาคำตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมือนและแตกต่างกันมาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

ส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึง การประชาสัมพันธ์ แนะนำ ชักชวน ให้ผู้คนสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะเกร็ด และผู้มาเที่ยวยังจะได้เห็นศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ด

ชุมชนเกาะเกร็ด หมายถึง บ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากบนเกาะเกร็ด ยังประกอบไปด้วย 7 หมู่บ้าน คือ บ้านลัดเกร็ด, บ้านศาลากุนนอก, บ้านศาลากุลใน, บ้านคลองสระน้ำอ้อย, บ้านทำน้ำ, บ้านเสาธงทอง และบ้านโอง่าง

นโยบายของรัฐ หมายถึง แนวทางที่กำหนดขึ้นมาเป็นโครงการแผนงาน หรือ กำหนดเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นหนทางชี้แนะ ในการประชาสัมพันธ์ให้เกาะเกร็ดได้เป็น แหล่งท่องเที่ยวขึ้น

ผลกระทบจากการท่องเที่ยว หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในชุมชน และวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

ผลกระทบจากสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในวิถีการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิตและความเป็นอยู่ สาธารณูปโภค และการประกอบอาชีพ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแง่ความสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม

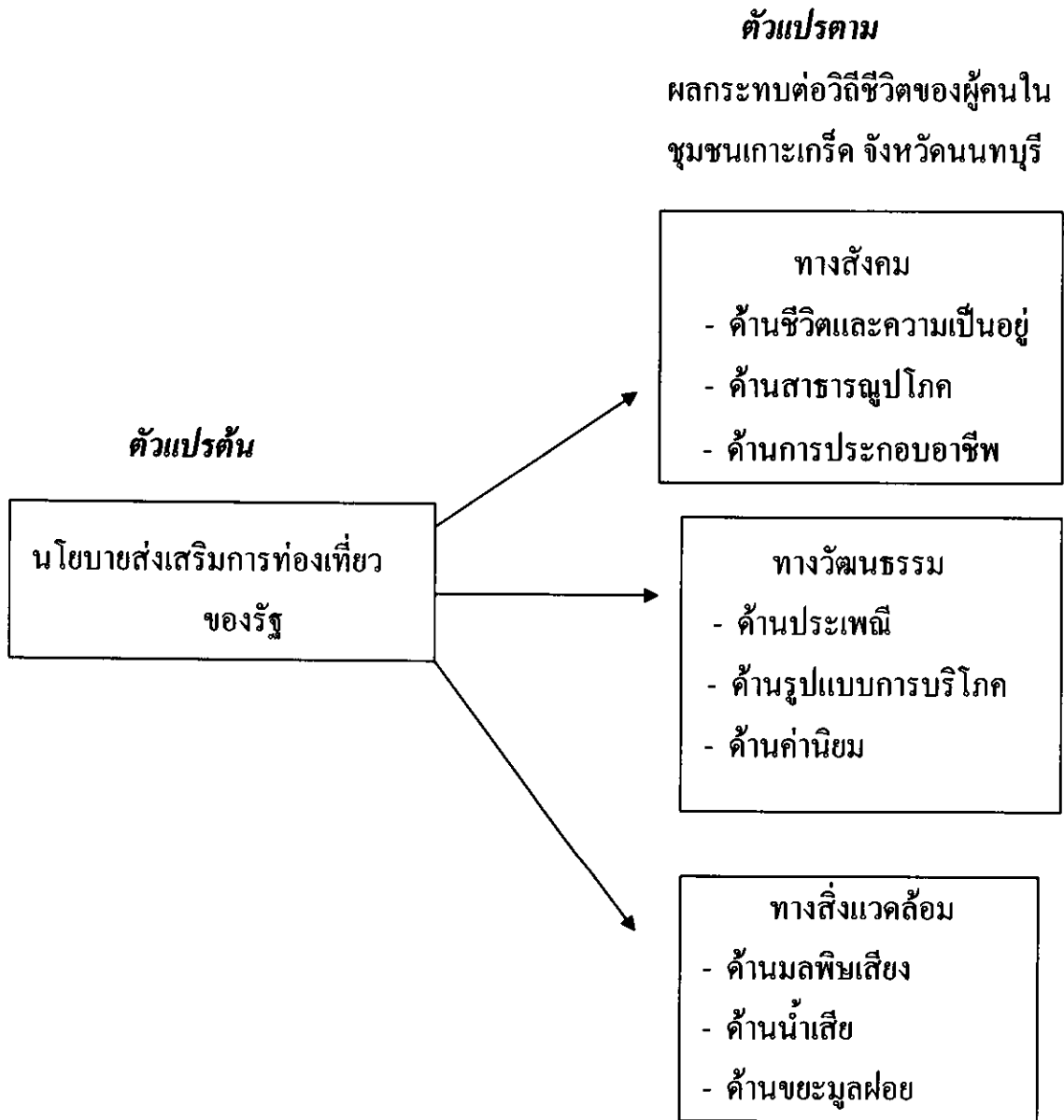
ผลกระทบจากวัฒนธรรม หมายถึง เมื่อวิถีชีวิตในสังคมเปลี่ยนไป การแสดงออก ในรูปของภาษา ประเพณี ศาสนา รวมถึงอาหารการกิน ของคนก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ตามวิถีของคนในชุมชนเกาะเกร็ด

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของมลสภาวะทางเสียง มลพิษ ทางน้ำ และปัญหาขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจจะนำไปใช้ในการประกอบการวางแผน เพื่อพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ดให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดียิ่งขึ้น
2. นำเสนอแนวทางให้รัฐส่งเสริมท่องเที่ยวในเกาะเกร็ด ให้มีความก้าวหน้าต่อไป

กรอบแนวความคิด

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้อยู่ในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
2. แนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของสังคมกับการดำรงชีวิต
3. แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการพัฒนาสาธารณูปโภค
4. แนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและกระบวนการกลุ่ม
5. แนวความคิดเกี่ยวกับประเพณี
6. แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคอาหาร
7. ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม
8. แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
9. แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประเมินผลนโยบาย
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรมงานประจำ โดยปกติการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของคนจากที่แห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นการชั่วคราว เพื่อการพักผ่อนหรือหาความรู้ (เบญจมาศ อุทกศิริ, 2549)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน บุญบา สุธีธร และภัสวาลี นิตินทรสุนทร, 2541, หน้า 6) ได้พูดถึง ลักษณะการเดินทางท่องเที่ยวตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้เป็นสากล 3 ประการ คือ

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพ

จากความหมายของการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาสรุปได้ การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อความสนุกสนาน เป็นการเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่งอย่างชั่วคราวและได้มีกิจกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น การไปเที่ยวชมสถานที่สวยงาม หรือทัศนียภาพที่แปลกตา หรือเดินซื้อของ หรือเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์ และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

ประเภทของการท่องเที่ยว

Smit (อ้างถึงใน ระพีพรรณ ทองหล่อ และคนอื่น ๆ, 2546, หน้า 8-9) ได้อธิบายถึงประเภทของการท่องเที่ยวว่า หมายถึง ประสบการณ์ในการท่องเที่ยว โดยจำแนกที่หมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวได้ 6 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ (ethnic tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการแสดงออกทางวัฒนธรรมและแบบแผนการใช้ชีวิตของประชากรต่างเผ่าพันธุ์ ซึ่งจะรวมไปถึงการไปเยือนบ้านเกิดเมืองนอน การเข้าร่วมพิธีกรรมรำฟ้อนและเข้าร่วมพิธีทางศาสนาต่าง ๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (cultural tourism) เป็นการเดินทางเพื่อสัมผัสและบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตชีวิตเก่า ๆ ที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว ท้องถิ่นเก่า ๆ ที่มีสีสันเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจมาก ซึ่งอาจรวมงานเทศกาลเครื่องแต่งกายตามประเพณี การเร่ร่อนพื้นบ้าน การแสดงศิลปะและหัตถกรรมรุ่นโบราณ

3. การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (historical tourism) เป็นการท่องเที่ยวพิพิธ-

ภัณฑสถานและโบสถ์เก่า ๆ ที่เน้นความรุ่งเรืองของอดีต อาจเป็นการเยือนอนุสาวรีย์ โบสถ์ วิหาร วังต่าง ๆ การแสดงแสงเสียงเหตุการณ์เด่น ๆ ในอดีตกาล

4. การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (environmental tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ กล่าวคือ ดึงดูดนักท่องเที่ยวมาจากแดนไกล แต่ข้อนี้จะเน้นสิ่งดึงดูดใจ (attractions) ที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่จะเน้นชาติพันธุ์มนุษย์ การกลับคืนสู่ธรรมชาติและ การชื่นชมต่อความสัมพันธ์ของผู้คนกับพื้นที่พิภพที่อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งจะรวม การถ่ายภาพ การเดินทางไกล การปีนเขา และการล่องเรือเล็ก

5. การท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ (recreational tourism) เป็นการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา น้ำพุแร่รักษาโรค การอาบแดดและการสมาคมกันในสิ่งแวดล้อมที่ผ่อนคลายจิตใจ สถานที่ดังกล่าว เช่น หาดทราย ชายทะเล ชายหาด ที่มีแนวต้นไม้ร่มรื่น สนามกอล์ฟชั้นเยี่ยม หรือสนามเทนนิสชั้นเลิศ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้จะดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อนหย่อนใจโดยเฉพาะ เป็นต้น

6. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (business tourism) มีลักษณะเด่น คือ การประชุมหรือการพบปะกัน หรือการสัมมนา ซึ่งมักจะรวมเอาการท่องเที่ยวประเภทอื่นเข้ามาไว้ด้วย เมื่อมีการท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจเกิดขึ้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งจะมีการท่องเที่ยวได้หลายประเภท บางแห่งเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมแล้วแต่นักท่องเที่ยวจะต้องการอะไร

7. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (incentive tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นเพื่อเป็นรางวัลแก่พนักงาน เพื่อเป็นสวัสดิการของหน่วยงานและบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ เพื่อการดูแลสุขภาพ การประชุม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและเพื่อนันทนาการ โดยหน่วยงานและบริษัท ห้างร้าน จะเป็นผู้รับผิดชอบในค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ให้ทั้งหมด

ในการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยมุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมนุษย์ซึ่งเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (conservation tourism) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทางด้านวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ความหมายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกัน ที่สำคัญได้แก่ nature tourism, biotourism, green tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าว ล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจากการประชุม globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยว แบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน สฤณี แสงอรุณ, 2550)

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ได้มีบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย เป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอที่สำคัญมีดังนี้

Ceballos Lascurain (อ้างถึงใน สฤณี แสงอรุณ, 2550) อาจจะเป็นคนแรกที่ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยไม่ให้เกิดการรบกวน หรือทำความเสียหายแก่ธรรมชาติ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น”

The Ecotourism Society (อ้างถึงใน สฤณี แสงอรุณ, 2550) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

การเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็จะช่วยสร้าง โอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น”

Western (อ้างถึงใน สฤษฎ์ แสงอรัญญา, 2550) ได้ปรับปรุงคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ The Ecotourism Society ให้สั้นและกระชับรัด แต่มีความหมายสมบูรณ์มากขึ้น คือ “การเดินทางท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ ซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนท้องถิ่นดีขึ้น”

เสรี เวชบุษกร (อ้างถึงใน สฤษฎ์ แสงอรัญญา, 2550) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่า “การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติและต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย”

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบต่อไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือทำลายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาส ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สุรเชษฐ์ เขษรฐมาส และดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์, 2538ข, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (อ้างถึงใน สฤษฎ์ แสงอรัญญา, 2550) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่เป็นพื้นฐานหรือหลักการของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น และทรงคุณค่าในพื้นที่นั้น

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ และการจัดการอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ หรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนข้างต่ำ และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความประทับใจ และประสบการณ์ที่มีคุณค่า ซึ่งจะสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น ตลอดจนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (involvement of local community or people participation) ในภาคบริการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (local benefit) มากกว่าการท่องเที่ยวที่เคยส่งเสริมกันมาตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบันที่เรียกว่า conventional tourism ซึ่งมักจะเป็น การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะใหม่ ๆ ที่ผลประโยชน์ส่วนใหญ่ (mass tourism) มักจะตกอยู่กับผู้ประกอบการ หรือบริษัทนำเที่ยวเท่านั้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่านักวิชาการหลายท่านได้สรุปแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น อีกทั้งเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ และการจัดการอย่างยั่งยืน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบ และช่วยส่งเสริมการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนตลอดไป การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ และการให้การศึกษาเกี่ยวกับระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องทางด้านการอนุรักษ์ ทั้งต่อนักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งเป็นการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การกระจายรายได้ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องตรงกับพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งอธิบายไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

(มาตรา 6) ททท. มีฐานะเป็นนิติบุคคล (มาตรา 7) (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522) มีภารกิจหลัก ดังนี้

1. ส่งเสริมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
2. เผยแพร่ประเทศไทยในแง่ความงามของธรรมชาติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การกีฬาและวิวัฒนาการของเทคโนโลยีตลอดจนกิจการอย่างอื่น อันจะเป็นการชักจูงใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว
3. อำนวยความสะดวกความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว
4. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีงามและความเป็นมิตรไมตรีระหว่างประชาชน และระหว่างประเทศ โดยอาศัยการท่องเที่ยว
5. ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวและเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังได้กล่าวไว้แล้วว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศอย่างมหาศาล ดังนั้นรัฐบาลจึงได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักของประเทศ และได้มีการทุ่มเทงบประมาณ กำลังคน การสร้างสรรค์รูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ๆ การก่อสร้างทรัพยากรต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นถนนสายต่าง ๆ สวนสาธารณะ ระบบสาธารณูปโภค ระบบการสื่อสาร ระบบเตือนภัยธรรมชาติ การพัฒนาสินค้าพื้นเมืองเพื่อให้ได้มาตรฐาน เช่น สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดึงความสนใจของนักท่องเที่ยว การจัดมหรรมดนตรีที่เมืองพัทยา การจัดพิธีสมรสหมู่ตามพิธีการและประเพณีแบบล้านนา หรือการสมรสใต้ทะเลที่จังหวัดตรัง รวมถึงการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของประเทศตามสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อให้การท่องเที่ยวแพร่หลายไปทั่วภาคทุกจังหวัด และทุกท้องถิ่นของประเทศ โดยได้มอบหมายให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบภารกิจดังกล่าว

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ใช้บังคับ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของหน่วยงานสำคัญทางการท่องเที่ยวที่เรียกว่า “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท.” โดยให้ยกเลิกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2502 และพระราชกฤษฎีกาในเรื่องนี้ตั้งแต่ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2506 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2509 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2511 ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2516 ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2517 ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2518 และฉบับที่ 8 พ.ศ. 2519 เนื่องจากหน่วยงานเดิมที่ถูกจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ของการท่องเที่ยว ซึ่งเริ่มเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อย่างมาก ทำให้มีการกึกเพิ่มมากขึ้น โดยให้มีจัดตั้งองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. ซึ่งมีฐานะเป็นนิติบุคคลขึ้นแทน เพื่อปฏิบัติการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และเผยแพร่ประเทศไทยซึ่งมีทรัพยากรที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ศิลปะวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติที่เป็นปัจจัยชักจูงใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวภายในประเทศเองก็มีความตื่นตัวที่จะได้ไปท่องเที่ยวตามแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศมากขึ้น

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลบังคับใช้นับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 2) โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นผู้รักษาการฯ (มาตรา 5) และยังได้ให้นิยามความหมายของคำต่าง ๆ ไว้ เช่นคำว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ให้หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร โดยมีค่าตอบแทน และหมายรวมถึงธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศ ธุรกิจการขายของที่ระลึก หรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินการอื่นใด เพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว คำว่า “ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว” หมายถึง ผู้ดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คำว่า “คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนคำว่า “ผู้ว่าการ” ให้หมายถึง ผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย คำว่า “รองผู้ว่าการ” ก็ให้หมายถึง รองผู้ว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และคำว่า “พนักงาน” ให้หมายถึง พนักงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

และหมายถึงผู้ว่าการและรองผู้ว่าการด้วย (มาตรา 4) ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายนี้มีได้ให้คำนียามถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วยแต่อย่างไร

นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2540-2546

นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2540-2546 (ททท., 2544)

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่น ให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขและป้องกันปัญหาทางการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่าช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้วยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายใน และระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านการพัฒนา และส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาระบบเครือข่ายการคมนาคมขนส่ง และสื่ออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความรักความหวงแหนและช่วยทำนุบำรุงทรัพยากรมรดกทางการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความโอบอ้อมอารีให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

6. ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการทางการตลาด มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับนานาชาติ เพื่อรองรับนโยบาย

การเปิดเสรีด้านการค้าบริการ ตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรชาวไทย มีงานทำใน
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

7. กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครองตาม พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535 รวมทั้งผลักดันให้มีการ
กวดขันมาตรการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่าง
จริงจังต่อเนื่องตลอดไป

8. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชาชน และส่งผลดีต่อการพัฒนาสังคมทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม
ส่วนรวมของประเทศสืบไป

9. ส่งเสริมเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามา
ท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวัน ใช้จ่ายเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเดินทาง
กระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถหรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของ
แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอย
ภายในประเทศกระจายไปทั่วภูมิภาคตลอดปี เพื่อเพิ่มมูลการท่องเที่ยวให้มีมากขึ้น และ
เป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ
โดยรวมของประเทศต่อไป

11. พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมในลักษณะของ
การลงทุนร่วมทุนหรือให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุน เพื่อประโยชน์โดยส่วนรวม
ของชาติและองค์กร

นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2546-2549

นโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว พ.ศ. 2546-2549 (ททท., 2545) ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสร้าง
งานให้กับประชาชน และเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมี

บทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคของไทยตามนโยบายรัฐบาล

2. ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศ และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทย positioning thailand ให้มีความชัดเจน

3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศ และต่างประเทศในการส่งเสริม และพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อเป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้งพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการท่องเที่ยว e-tourism เพื่อรองรับการทำธุรกรรมระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินงานพาณิชย์อีกด้วย

ส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าด้วยดีนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละเวลา และกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่าง ๆ สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ได้กำหนดวิสัยทัศน์กันของสังคมไทยใน 20 ปี “การพัฒนาประเทศไทยจะยึดหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้การพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาและรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรม และซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณภาพและยั่งยืน”

นับแต่ พ.ศ. 2546 ททท. จึงได้ปรับแผนวิสาหกิจเพื่อให้สอดคล้องกับการก่อตั้ง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยปรับบทบาทมาเป็นองค์กรที่มุ่งเน้นหน้าที่ด้านการ บริหารจัดการการตลาดการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นหลัก นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2546-2549

1. ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสร้าง งานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมี บทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบาย รัฐบาล

2. ส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานด้านการตลาดเชิงรุก การเพิ่มตลาดใหม่และ ตลาดเฉพาะกลุ่ม เพื่อเร่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่อง- เที่ยวในประเทศ และกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งกำหนดจุดขายของประเทศไทยให้มีความชัดเจน

3. ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับทุกฝ่ายทั้งระดับในประเทศ และต่างประเทศ ใน การส่งเสริม และพัฒนาตลาดท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อร่วมกันขจัดอุปสรรคทางการท่องเที่ยว และเป็นหนทางที่ก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย

4. มุ่งพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และเสริมสร้างบุคลากรให้มีทักษะและ จิตความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการขับเคลื่อน (driving force) ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และมีศักยภาพทางการแข่งขันระดับนานาชาติ ภายใต้หลักธรรมาภิบาล รวมทั้ง พัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในบทบาทเชิงวิชาการและ องค์กรความรู้เกี่ยวข้องกับเรื่องการตลาด

5. เร่งรัดพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (e-tourism) เพื่อ รองรับการทำธุรกรรมบนระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และการดำเนินการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการดำเนินงานด้านการตลาดด้วย ระบบสารสนเทศ โดยมีกลไกใน การควบคุมและป้องปราม เพื่อเป็นหลักในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเป็นไปด้วยความริบเร่งตามนโยบายเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยมีได้มีการวางแผนในการป้องกันในเรื่องปัญหาที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ ทั้งยังมีได้มีการศึกษาหรือกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ว่าจะเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด จนเกิดความหนาแน่นแออัดยัดเยียดในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สูญเสียบรรยากาศดั้งเดิมที่เป็นแรงจูงใจนักท่องเที่ยวเกิดการสูญเสียสภาพภูมิทัศน์ ความเสื่อมโทรม ปัญหามลภาวะ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม และปัญหาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น จากผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าว นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับระบบนิเวศหรือสถานะแวดล้อม จนกระทั่งประมาณสิบปีมานี้ จึงมีบุคคลจากหลายวงการทั้งนักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวและองค์การพัฒนาเอกชน (NGO) ได้เรียกร้องให้มีการจัดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (alternative tourism) อันเป็นทางเลือกในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวควบคู่กันไป เพื่อแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และในที่สุดก็ได้มีการจัดประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาแบบยั่งยืนขึ้นที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือนมีนาคม ปี ค.ศ. 1990 (พ.ศ. 2533) หรือที่เรียกว่า globe 90' conference ซึ่งได้พูดถึงการพัฒนาแบบยั่งยืนที่โยงไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable tourism development) ทำให้ประเทศต่าง ๆ พยายามคิดหารูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ต่อจากนั้นก็ได้มีการประชุม earth summit ขึ้นที่กรุงริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) ซึ่งผลของการประชุมครั้งนี้ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ซึ่งต่างก็ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติและระบบนิเวศไปพร้อม ๆ กับการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีหลักการกว้าง ๆ คือ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และธรรมชาติ โดยนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับความรู้ความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริงและไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั้งทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ รวมทั้งท้องถิ่นควรจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบนี้ด้วย ซึ่งคำที่เป็นที่รู้จักและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด

คือ ecotourism โดยใช้ชื่อภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามการบัญญัติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

กล่าวโดยสรุป แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม (cultural attractions) การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหรือเพื่อความสนุกสนานเป็นการเคลื่อนย้ายประชากรจากสถานที่แห่งหนึ่งไปยังสถานที่อีกแห่งหนึ่งเป็นการชั่วคราว และก่อให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การไปเที่ยวชมหมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผา หรือไปซื้ออาหาร ขนม ของที่ระลึกของชุมชน ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการด้านวัฒนธรรม ด้านการปฏิสัมพันธ์ เป็นต้น จึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้พัฒนาการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงไว้ยาวนานที่สุด รวมไปถึงทรัพยากรทุกประเภท เช่น ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (conservation tourism) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อม โดยนึกถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ และมรดกของชาติตลอดไปและที่สำคัญ ก็คือ ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้กับประชาชนและเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาคตามนโยบายรัฐบาล เมื่อมีนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวแล้ว โดยมีการพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้นมาด้วย

ดังนั้น สรุปได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในการศึกษารั้วนี้ ได้มุ่งเน้นไปที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวและนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในปัจจุบัน ที่มีความผสมกลมกลืนกัน และลงตัวกันในประเทศ

แนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างของสังคมกับการดำรงชีวิต

ความหมายของโครงสร้างของสังคม

แนวความคิดเกี่ยวกับโครงสร้างทางสังคม เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาสังคมของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาสังคม ซึ่งเสนอว่าสังคมดำรงอยู่ได้เพราะส่วนต่าง ๆ ของสังคมมีความสัมพันธ์ยึดเหนี่ยวกันอยู่เหมือนส่วนต่าง ๆ ของอาคารและร่างกาย ส่วนต่าง ๆ ในแต่ละสังคมจะไม่เหมือนกันเสียเลยทีเดียว โครงสร้างของสังคมก็ต่างกันไป ด้วย มีผู้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับลักษณะของโครงสร้างทางสังคมไว้หลายความหมาย ซึ่งแตกต่างกันที่ขอบเขตและรายละเอียดปลีกย่อย ยังไม่มีข้อตกลงที่แน่ชัดว่าโครงสร้างทางสังคมควรจะครอบคลุมถึงอะไรบ้าง อย่างไรก็ตามก็มีความหมายอย่างกว้าง ๆ ที่นักสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาในปัจจุบันยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่ คือ “ขอบข่ายของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีแบบแผนและเกี่ยวพันกันในลักษณะที่ต้องพึ่งพาอาศัยกันทุกฝ่าย” Good (อ้างถึงใน มณีวรรณ ผิวนี้่ม, 2524, หน้า 3-4) หรืออีกความหมายหนึ่งที่ Ginsburg (อ้างถึงใน มณีวรรณ ผิวนี้่ม, 2524, หน้า 4) เสนอไว้ว่า โครงสร้างทางสังคม คือ “ความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนระหว่างกลุ่มคน และสถาบันที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคม” Bottommore (อ้างถึงใน มณีวรรณ ผิวนี้่ม, 2524, หน้า 4) ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้คำว่าโครงสร้างทางสังคมในความหมายทั้งสองอย่างข้างต้น กล่าวคือ ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของคนในสังคมผ่านทางพฤติกรรมของกลุ่มและสถาบันต่าง ๆ ที่มีในสังคมซึ่งได้แก่ ระบบเครือญาติ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา ระบบการปกครองและการเมือง และระบบความเชื่อ ทั้งนี้เพราะการอธิบายโครงสร้างทางสังคมผ่านทางสถาบันทางสังคม (หรือกลุ่มพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน และทำซ้ำ ๆ กันเป็นแบบแผน) นี้ สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและมีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่าการอธิบายขอบข่ายความสัมพันธ์ทางสังคมทุกประเภทที่มีอยู่รวม ๆ กันไป

โครงสร้างของสังคม (ปฐม ทรัพย์เจริญ, 2549, หน้า 5) ความหมาย สังคมมนุษย์เป็นระบบสังคมอย่างหนึ่ง หรือที่เรียกว่า “social system” นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือระหว่างบุคคลจะมีลักษณะ 2 ระบบ ประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ ซึ่งส่วนย่อย

เหล่านี้มีความแตกต่างกัน เช่น คนในสังคมต่าง ๆ ก็มีอาชีพการงานแตกต่างกันหรือในสังคมจะต้องมีสถาบัน หรือการทำหน้าที่ต่าง ๆ กันไป เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ และส่วนย่อยเหล่านี้ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบ โดยเฉพาะในทางต้องพึ่งพาอาศัยเกี่ยวข้องกัน ทำให้ชีวิตสังคมดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข มีเสถียรภาพ และอยู่ในสภาวะสมดุล ณ จุดนี้เราจะพิจารณาถึงสิ่งสร้างความเป็นระเบียบ เสถียรภาพ และสมดุลให้เกิดขึ้นในสังคม เมื่อผู้คนเหล่านี้มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเป็นกลุ่ม จะมีอะไรบ้าง เราจะพบได้จากส่วนประกอบโครงสร้างดังกล่าว

ส่วนประกอบของโครงสร้าง ที่จะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบขึ้นในระบบความสัมพันธ์ในระบบสังคมมนุษย์

1. ที่สำคัญประการแรกได้แก่ การที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติไปตามระเบียบแบบแผนหรือ ปทัสถานหรือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ของพวกตน ซึ่งบรรทัดฐานจะมีลักษณะอย่างไร ย่อมแล้วแต่วัฒนธรรมของกลุ่มนั้น (บรรทัดฐานประกอบด้วย วิถีประชา จารีต และกฎหมาย)

2. สิ่งจำเป็นประการต่อมาคือ ระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐานทางสังคมเช่นนั้นจะต้องเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพ (status) ของผู้คนเหล่านั้น แต่ละคน แต่ละพวก แต่ละกลุ่ม แต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกันไป เช่น บังคับว่าด้วยการแต่งกาย (ระเบียบแบบแผนว่าด้วยการเรียนการสอน การสอบ) ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงยอมใช้บังคับแก่ทุกคนที่ศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้

ดังนั้น ผู้ได้เป็นนักศึกษาย่อมต้องปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับระเบียบแบบแผนดังกล่าวข้างต้น หรือกล่าวได้ว่า บรรดาสมาชิกทั้งหลายของสังคม แต่ละแห่ง กลุ่ม พวก ประเทศ จะต้องมียบทบาท (roles) ให้เป็นไปตามสถานภาพของตน ในโครงสร้างของสังคมจะมีสถานภาพมากมาย และในแต่ละสถานภาพจะมีบทบาทกำกับ ซึ่งเป็นตามบรรทัดฐานของแต่ละสังคม (เช่น สถานภาพของสามี-ภรรยา บิดามารดากับบุตร ศิษย์กับอาจารย์ ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ทหาร ข้าราชการ ตำรวจ นักการเมือง นายกรัฐมนตรี ฯลฯ)

3. สิ่งจำเป็นสำคัญประการที่สาม ทุกสังคมจะต้องมีวิธีจูงใจให้มนุษย์ในสังคม

ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐาน และมีบทบาทตามสถานนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า “การบังคับใช้” (sanction) การบังคับใช้ประกอบด้วย การยกย่องให้หรือการให้รางวัล (reward) กับการลงโทษ (punishment) ซึ่งวิธีการให้รางวัลและการลงโทษ จะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม “reward” จะนำมาใช้เมื่อบุคคลกลุ่ม ประเทศ ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน (อันประกอบด้วยวิถีประชา จาริต กฎหมาย) “punishment” จะนำมาใช้เมื่อบุคคล กลุ่ม สังคม ไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม

สิ่งทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว ประกอบเข้าเป็นโครงสร้างของการจัดระเบียบสังคม ในระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม ทำให้สังคมดำเนินไปตามบรรทัดฐานนั้น ๆ ต่อไปได้

โครงสร้างทางสังคม (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2547, หน้า 235-236) หมายถึง ความสัมพันธ์ที่มีความยืนยาว เป็นระเบียบเป็นรูปแบบของธาตุมูล (elements) ของสังคม หรือ บางทีก็ใช้หมายถึงเพียงแบบแผน (pattern) ของพฤติกรรมสังคมที่เกิดขึ้นแล้วซ้ำอีกเท่านั้น ความหมายแรกเป็นที่นิยมในหมู่นักสังคมวิทยามากกว่า แต่ก็มีความเห็นต่างกันในหมู่นักวิชาการเกี่ยวกับตัวธาตุมูลของสังคม เช่น radcliffe brown มีความเห็นว่า ธาตุมูลของความสัมพันธ์นี้ คือ มนุษย์นี้เองแต่ nadel เห็นว่า บทบาท คือ ธาตุมูลของความสัมพันธ์นี้ ในหมู่นักหน้าที่นิยม ถือเอาสถาบันสังคมเป็นธาตุมูลของโครงสร้างสังคม บอกว่าแต่ละสถาบันมีหน้าที่เฉพาะของตนที่มีความสำคัญต่อการคงอยู่ของสังคม

นักสังคมวิทยาใช้โครงสร้างสังคมเป็นเครื่องอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่ศึกษาคำอธิบายนี้ จึงมีลักษณะเป็นคำอธิบายเชิงเหตุและผล (causal explanation) แต่โครงสร้างเป็นนามธรรมมองไม่เห็น พิสูจน์เชิงประจักษ์ไม่ได้ จึงถูกโจมตีในแง่ว่าละเลย หรือไม่ให้ความสำคัญต่ออิสรภาพและความคิดริเริ่มของมนุษย์ พวกที่วิจารณ์เช่นนี้ คือ นักปรากฏการณ์นิยมมานุษยวิธี และนักทฤษฎีสัญลักษณ์ทางสังคม ซึ่งได้ว่าโครงสร้างเป็นผลการสร้างสรรคของมนุษย์ มนุษย์สร้างโครงสร้างขึ้นมาแล้ว

โครงสร้างของสังคมมนุษย์ (ณรงค์ เส็งประชา, 2530, หน้า 20) มนุษย์เมื่อมาอยู่รวมกันเป็นสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้า จำเป็นต้องมีหลักคำจูน หรือมี

โครงสร้างยังได้โครงสร้างที่แข็งแรงเหมาะสม ก็จะช่วยให้สังคมนั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น
 ผู้คนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

Robertson (อ้างถึงใน ฌรงค์ เติ้งประชา, 2530, หน้า 20) ได้กล่าวถึงเรื่องโครงสร้างของสังคมว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเบื้องต้นในระบบสังคม ซึ่งทุกสังคมจะมีอยู่เช่นกัน องค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างสังคม ได้แก่ สถานภาพ (statuses) บทบาท (roles) กลุ่มคน (groups) และสถาบัน (institutions)

ประสาท หลักศิลา (2514, หน้า 20) ได้เปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างของสังคมมนุษย์ไว้เหมือนกับลักษณะโครงสร้างของบ้านแต่ละหลัง หมายความว่า สังคมมนุษย์แต่ละแห่งย่อมประกอบด้วยผู้คนที่มารวมกลุ่มกันมากมายหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่ที่แตกต่างกันในการทำงานเดียวกันบ้านแต่ละหลังก็ต้องประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ คือ เสา หลังคา ฝ้า ฝา พื้น และอื่น ๆ ไม้แต่ละชิ้นและกระดานแต่ละแผ่นประกอบกันเข้าเป็นส่วนต่าง ๆ ของบ้านแต่ละหลังเหมือนคนแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของแต่ละกลุ่มลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันของไม้แต่ละชนิด ทำให้เราทราบว่าเป็นฝา เป็นฝ้า หรือเป็นพื้นเช่นเดียวกันการมารวมของแต่ละคนทำให้เราทราบของกลุ่มใดเป็นครอบครัว เป็นโรงเรียน เป็นร้านค้า หรือเป็นวัด ลักษณะของความสัมพันธ์ต่อกันของส่วนต่าง ๆ ของบ้าน ทำให้เรามองเห็นรูปโครงของบ้านแต่ละหลังได้ ทำงานเดียวกัน โครงสร้างของสังคมแต่ละแห่งย่อมเห็นได้จากลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันของกลุ่มต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นสังคมมนุษย์ โครงสร้างของสังคมมนุษย์ประกอบด้วย คน กลุ่ม สถานภาพ บทบาท และสถาบันสังคม

จากทัศนะของนักสังคมวิทยา และการศึกษาเชิงเปรียบเทียบ โครงสร้างของสังคมควรจะประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. กลุ่มคน
2. สถานภาพและบทบาท
3. สถาบันสังคม

ถ้าสังคมใดมีการรวมกลุ่มและประกอบด้วยกลุ่มคนที่แต่ละกลุ่มต่างก็มีหน้าที่ และรับผิดชอบงานในหน้าที่สูง มีประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น กลุ่มนักการศึกษา ก็พยายาม

ค้นคว้าหาความรู้เพื่อความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ กลุ่มทางการปกครองทำหน้าที่ และรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี กลุ่มที่ทำหน้าที่ทางเศรษฐกิจ มีการรวมตัว และจัดระเบียบองค์การอย่างเหมาะสม ฯลฯ สังคมนั้นย่อมจะดำรงความเป็นปึกแผ่นมั่นคงถาวร

ถ้าสังคมใดมีการกำหนดสถานภาพและบทบาทของสมาชิก เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเหมาะสม และคนแต่ละสถานภาพหรือตำแหน่ง ปฏิบัติหน้าที่ แสดงบทบาทของตนได้ถูกต้องและเหมาะสม สังคมนั้นย่อมก้าวหน้าไปได้รวดเร็ว และไม่เกิดปัญหาสังคมขึ้นเพราะผู้คนมีแนวทางที่จะปฏิบัติตน ซึ่งได้วางไว้โดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของสังคมแล้ว และถ้าสังคมใดมีสถาบันหรือมีกลุ่มของบรรทัดฐานที่จะกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ถึงซึ่งจุดหมายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ดีและเหมาะสมที่จะใช้กับสังคมนั้นในด้านต่าง ๆ เช่น การมีกินมีใช้ การสนองความต้องการทางเพศ การควบคุมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ฯลฯ ย่อมจะนำไปให้สังคมนั้น ๆ ดำเนินสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าสังคมใดจะเจริญหรือแข็งแรงเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกลุ่มคน สถานภาพ บทบาท และสถาบันสังคมดังกล่าว ระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้สมาชิก และกลุ่มคนในสังคมปฏิบัติตามตำแหน่งหรือบทบาทของตนตามที่สังคมกำหนดสถานภาพให้ และรวมถึงแนวทางปฏิบัติตนต่อกันเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างสมาชิก หรือกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมด้วย

องค์ประกอบของโครงสร้างของสังคม

สังคมมนุษย์ไม่ว่าจะแตกต่างกันในขนาดหรือระดับความเจริญทางวัตถุเพียงใดก็ตาม ต้องมีปัจจัยหรือองค์ประกอบอันจำเป็นต่อการดำรงอยู่ในสังคม คือ ประชากร ความสัมพันธ์ทางสังคม รูปแบบของสังคม สถาบันทางสังคม เป็นต้น แต่ละสังคมอาจมีองค์ประกอบบางอย่างแตกต่างกันในระดับมากน้อยหรือมีความซับซ้อนต่างกัน แต่ทุกสังคมต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อยสี่ประการนี้ในระดับหนึ่ง ไม่ว่าจะโดยการสร้างสรรค์ขึ้นเองภายในสังคมหรือโดยการรับมาจากสังคมอื่นก็ตาม

1. ประชากร

ทุกสังคมจำเป็นต้องมีประชากรจำนวนมากพอสำหรับการสืบต่อเผ่าพันธุ์และการร่วมมือทำมาหากิน จนถึงการป้องกันภัยจากธรรมชาติหรือภัยจากสังคมอื่น จำนวนประชากรของแต่ละสังคมอาจต่างกันมาก เช่น สังคมจีนมีประชากรมากกว่าพันล้านคน แต่สังคมมบูติ (mbuti) ซึ่งอยู่บริเวณเขตประเทศแซมเบียในทวีปแอฟริกา อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ประกอบด้วยสมาชิกเพียงสี่หรือห้าครอบครัวเท่านั้น Giddens (อ้างถึงใน เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, 2545, หน้า 7) ในเขตประเทศไทยก็มีสังคมเล็ก ๆ ประเภทนี้อยู่ คือ สังคมที่เรียกว่า “ผีตอเหลือง”

สังคมที่มีประชากรน้อยเกินไปย่อมเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ ดังนั้น สังคมขนาดเล็กหลายสังคมจึงสิ้นสภาพไปแล้ว และบางสังคมถูกกลืนเข้าเป็นส่วนย่อยของสังคมที่ใหญ่กว่า เช่น สังคมชาวเขาและสังคมชนเผ่าชาวกูในประเทศไทย สังคมที่ดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยืนนานส่วนมากมีประชากรจำนวนมากหลายล้านคน บางสังคมมีประชากรที่หลากหลายหลายชาติพันธุ์ เช่น สังคมอเมริกัน แต่สามารถอยู่รวมกันและมีความสำนึกร่วมเป็นสมาชิกของสังคมเดียวกัน คือ มีความเป็นชาติหรือเป็นพลเมืองของประเทศเดียวกัน (เฉลียว ฤกษ์รุจิ-พิมล, 2545, หน้า 7)

นอกจากนี้ ประชากรของสังคมหนึ่ง ๆ ต้องมีลักษณะที่เหมาะสมในสัดส่วนระหว่างเพศชาย เพศหญิง และระหว่างกลุ่มอายุ วัยเด็ก วัยหนุ่มสาว และวัยชรา สังคมที่มีประชากรวัยเด็กหรือวัยชรามากเกินไปมักมีปัญหา “อัตราการพึ่งพิง” (dependency ratio) สูง สังคมสมัยโบราณบางสังคมจึงแก้ปัญหาด้วยการอนุญาตให้มีการฆ่าทารก โดยมากเป็นทารกเพศหญิง แต่สังคมส่วนใหญ่ส่งเสริมให้มีการผลิตสมาชิกใหม่จำนวนมากเพื่อรักษาและขยายเผ่าพันธุ์ (เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล, 2545, หน้า 7)

2. ความสัมพันธ์ทางสังคม

ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลมีหลายระดับ บรูมและเชลสติก (อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์, 2539, หน้า 53) แยกรูปแบบความสัมพันธ์ออกเป็น 3 รูปแบบ

2.1 ความสัมพันธ์ระดับบุคคล เป็นความสัมพันธ์ที่มีรูปแบบพื้นฐานที่สุดเช่น ความสัมพันธ์ระหว่าง นาย ก และนาย ข ความสัมพันธ์ระหว่างแม่กับลูก ความสัมพันธ์

ระหว่างสามีกับภรรยา เป็นต้น ทั้งนี้อาจเป็นความสัมพันธ์ที่มีความผูกพันส่วนตัว หรือ ความสัมพันธ์ที่ห่างเหินหรือเกลียดชังกันก็ถือเป็นความสัมพันธ์ระดับทั้งสิ้น ความสัมพันธ์ระดับนี้เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์อื่น ๆ และเป็นส่วนประกอบส่วนย่อย ที่สุดของโครงสร้างสังคม ความสัมพันธ์ระดับบุคคลนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานภาพและ บทบาทของบุคคล

2.2 ความสัมพันธ์ระดับกลุ่ม มนุษย์หลายคนอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยที่คนใน กลุ่มมีความสัมพันธ์ระดับบุคคลระหว่างกัน แต่ในขณะที่เดียวกันทุกคนมีความผูกพันและ มีความรู้สึกร่วมกันว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มเดียวกัน ความรู้สึกว่ามีความสัมพันธ์กับคน หลายคนพร้อม ๆ กัน ในฐานะที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันนี้เป็นความสัมพันธ์ในระดับที่สูงกว่า ระดับบุคคล เพราะเป็นความรู้สึกของกลุ่มบุคคลซึ่งกันและกัน

2.3 ความสัมพันธ์ระดับสังคม คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกของสังคมที่มี ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมร่วมกัน ในสังคมหนึ่งอาจมีหลายกลุ่ม และบุคคลแต่ ละคนอาจเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ได้หลายกลุ่ม แต่ท้ายที่สุดแต่ละคนก็เป็นสมาชิกของ สังคมเดียวกัน ความรู้สึกผูกพันทางสังคมนี้อาจมีความสำคัญมาก เพราะจะเป็นสิ่งที่หนุน เหนี่ยวและผูกมัดคนไว้ด้วยกัน

ความสัมพันธ์ทางสังคมทั้ง 3 ระดับนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่มีระบบ เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน และสามารถพยากรณ์ได้ ทั้งนี้เป็นเพราะในระดับบุคคล ทุกคนจะมีพฤติกรรมตาม สถานภาพและบทบาทของตัว เมื่อทุกคนยึดถือรูปแบบพฤติกรรมตามสถานภาพและ บทบาท รูปแบบนั้น ๆ ก็จะเกิดขึ้นเรื่อย ๆ และทำให้สามารถพยากรณ์ได้ ความสัมพันธ์ ระดับกลุ่มและระดับสังคมก็เช่นกัน มนุษย์เราสามารถประพฤติปฏิบัติต่อกันและกันใน รูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เมื่อความสัมพันธ์เกิดขึ้นได้เรื่อย ๆ ในลักษณะที่สามารถ คาดการณ์ได้เช่นนี้ ในที่สุดความสัมพันธ์ก็จะเป็นส่วนสำคัญของโครงสร้างสังคม (อมรา พงศาพิชญ์, 2539, หน้า 54)

3. รูปแบบของสังคม

สังคมมีหลายขนาดและหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับ โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม

ตัวอย่างของรูปแบบของสังคมที่มีให้เห็นในโลกนี้ที่เป็นหน่วยย่อยที่สุด คือ เผ่า และชุมชน
คังนี้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2539, หน้า 54-55)

เผ่า คือ กลุ่มคนที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภาษาเดียวกัน คน
กลุ่มนี้มักจะสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกันด้วย คำว่า “เผ่า” ในภาษาไทย ใช้รวมกัน
สำหรับสังคมที่เร่ร่อน หาดอาหารกิน ประกอบด้วยกลุ่มคนประมาณ 20-30 คน ซึ่ง
ภาษาอังกฤษเรียกว่า band และหมายความถึง สังคมที่มีถิ่นฐานที่ตั้งชัดเจน มีสมาชิกเป็น
จำนวนหลายร้อยคน โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ หลายกลุ่ม สมาชิกของกลุ่มมีการแบ่งอาชีพ
แบ่งงานกันทำชัดเจน ซึ่งภาษาอังกฤษ เรียกว่า tribe ทั้ง band และ tribe มีลักษณะเฉพาะ
ตรงที่สมาชิกของกลุ่มมีการสืบทอดจากบรรพบุรุษเดียวกัน มนุษย์ที่รวมกลุ่มกันใน
ลักษณะเผ่านี้มักเป็นมนุษย์ที่มีความเป็นอยู่ล่าหลัง (อมรา พงศาพิชญ์, 2539, หน้า 54)

ชุมชน ในสังคมที่ก้าวหน้า มนุษย์อาศัยอยู่เป็นชุมชน (community) ในบริเวณ
เดียวกันคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันนี้ไม่ว่าจำเป็นจะต้องสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ
เดียวกัน และอาจมีขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาต่างกันได้ เพียงแต่คนกลุ่มนี้อาศัย
อยู่ในบริเวณเดียวกันเท่านั้น ชุมชนอาจแยกออกได้เป็น 2 รูปแบบ คือ ชุมชนเมือง และ
ชุมชนชนบท ในชุมชนเมืองลักษณะของชุมชนจะแตกต่างกัน และมีหลายลักษณะในเมือง
เดียวกัน มีทั้งชุมชนแออัด หรือสลัม ชุมชนย่านค้าขาย ชุมชนย่านที่อยู่อาศัย ชุมชนย่าน
อุตสาหกรรม เนื่องจากในเมืองประกอบด้วยชุมชนหลายลักษณะรูปแบบ การบริหารและ
ปกครองจึงซับซ้อนมาก ส่วนในชุมชนชนบทลักษณะของชุมชนมักอยู่ในรูปของหมู่บ้าน
ซึ่งเป็นชุมชนที่มีระบบการปกครองชัดเจนมีหัวหน้าหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ และ
ดูแลให้สมาชิกของหมู่บ้านมีความเป็นอยู่อย่างสงบสุขและเข้ากันได้ดี (อมรา พงศาพิชญ์,
2539, หน้า 55)

4. สถาบันทางสังคม

เมื่อสังคมขยายใหญ่ขึ้น องค์ประกอบของสังคมก็มีมากขึ้นและสลับซับซ้อนขึ้น
องค์ประกอบของสังคมในลักษณะนามธรรมซึ่งเรียกว่า สถาบันทางสังคม หมายถึง องค์
ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องกับด้านใดด้านหนึ่งของชีวิตและสังคม เช่น องค์ประกอบย่อยที่
เกี่ยวกับการทำมาหากินก็เรียกสถาบันเศรษฐกิจ องค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวกับการปกครอง

ดูแลรักษาความสงบของชุมชนก็เรียก สถาบันการเมือง การปกครอง องค์กรประกอบย่อยที่เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่สมาชิกของสังคม คือ สถาบันการศึกษาและองค์กรประกอบย่อยที่เกี่ยวกับความเชื่อของสมาชิกในสังคม คือ สถาบันศาสนา เป็นต้น โดยทั่วไปแล้ว องค์กรประกอบต่าง ๆ นี้มีอยู่มากมายและอาจจะมีการแบ่งแยกชัดเจนหรือไม่ชัดเจนก็ได้

สถาบันที่สำคัญ ๆ และมีการกล่าวถึงกันอยู่เสมอ คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมือง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษาและสถาบันศาสนา เพราะถึงแม้ว่าสังคมที่ต่างกันจะมีสถาบันที่มีความสำคัญแตกต่างกันแต่ในทุกสังคม สถาบันนี้เป็นสถาบันที่มีความสำคัญทั้งนั้นในสังคมที่มีระบบ โครงสร้างที่ซับซ้อน สถาบันอื่น ๆ จะมีความสำคัญด้วย เช่น ในสังคมอินเดียระบบวรรณะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก และเราอาจจะแยกวรรณะออกเป็นสถาบันต่างหากออกไปจากสถาบันครอบครัว หรือ สถาบันศาสนา และในสหรัฐอเมริกา สถาบันนันทนาการถือได้ว่าเป็นสถาบันที่สำคัญมาก เพราะมีการส่งเสริมการกีฬาและมีการส่งเสริมให้มีการพักผ่อนในรูปแบบต่าง ๆ กัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2539, หน้า 55-56)

สรุปได้ว่า โครงสร้างของสังคม หมายถึง ส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ ส่วนประกอบดังกล่าวจะเป็นเค้าโครงที่ปรากฏในสังคมมนุษย์ทุก ๆ สังคม แม้ว่าจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมก็ตาม

แนวความคิดเกี่ยวกับระบบการพัฒนาสาธารณูปโภค

แม้ว่าการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะจัดให้มีขึ้นโดยมีสาเหตุเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาสำคัญอื่น ๆ ก็ตาม แต่มีอีกหลายกรณีที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างถนน สนามบินขนาดใหญ่ การสื่อสาร โทรคมนาคม การไฟฟ้า การประปา ในพื้นที่ท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ กล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญเติบโต และประชาชนในท้องถิ่นได้รับความสะดวกสบายไปพร้อม ๆ กันด้วย (ททท., 2548)

นอกจากจะต้องมีความสวยงามตามธรรมชาติ มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์

แล้ว ยังจะต้องมีความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีน้ำสะอาดใช้ สามารถใช้เครื่องไฟฟ้าได้บ้างพอสมควรมีบริการติดต่อสื่อสารได้รวดเร็ว ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความงามอันล้ำค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้คนเราหันมาสนใจสภาพแวดล้อม และทรัพยากรต่าง ๆ ช่วยให้เกิดความรักและหวงแหนทรัพยากร ทำให้มีการอนุรักษ์และดูแลรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ผืนป่า สัตว์ ผืนน้ำ สิ่งก่อสร้าง ทางด้านประวัติศาสตร์และ โบราณคดี ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม และความเชื่อต่าง ๆ ชุมชนหลายแห่งมีความเจริญขึ้น เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามหรือมีสถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจอยู่ในชุมชน ผลกระทบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมสรุปได้ดังนี้ (ททท., 2548)

1. ทำให้มีการพัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าให้ประชาชนทั่วไปได้พักผ่อนหย่อนใจ เช่น การสร้างสวนสาธารณะต่าง ๆ ทั้งภายในเมือง และนอกเมือง ฯลฯ
2. ทำให้มีการสร้างสิ่งก่อสร้างทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั้งโครงสร้างชั้นพื้นฐานเช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ฯลฯ และโครงสร้างชั้นสูง เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านบริการ ฯลฯ
3. ทำให้การอนุรักษ์และซ่อมแซมปรับปรุงหรือบูรณะปฏิสังขรณ์สถานที่โบราณคดีหรือปราสาทราชวังที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วัดเก่าแก่ เจดีย์-ปรางค์ เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก ได้แก่ กำแพงเมืองจีน พีรามิดในประเทศอียิปต์ ทัชมาฮาลในประเทศอินเดีย สโตนเฮนจ์ ปราสาทอเวอริกในประเทศอังกฤษ และในประเทศไทยพระที่นั่งวิมานเมฆ พระบรมมหาราชวัง ฯลฯ
4. ทำให้มีการนำเอาระบบกำจัดของเสีย เช่น ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดเขม่าควันมาใช้
5. ทำให้มีการก่อสร้างสวนสาธารณะให้ประชาชนและนักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหย่อนใจ

ดังนั้น สรุปได้ว่าเมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวออกไปในแหล่งท่องเที่ยวใด ปัจจัยที่จะสนับสนุนกิจการท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก สาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา จึงจำเป็นต้องมีการก่อสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้มีการพัฒนาความเจริญในชุมชนเกาะเกร็ด หรือประชาชนใน ชุมชนเกาะเกร็ดมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการท่องเที่ยวเช่นกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและกระบวนการกลุ่ม

นักสังคมวิทยาผู้เรียงนามคนหนึ่ง ชื่อ Georg Simmel (อ้างถึงใน คำรัง ฐานดี, 2535, หน้า 1-2) ได้พูดถึงว่า “อาชีพเป็นรากฐานที่แท้จริงของสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมสมัยใหม่ที่คนใช้อาชีพเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกันขึ้น” คำกล่าว เช่นนี้มีใช้จะพูดเกิดความเป็นจริงเลยทั้งนี้ เป็นเพราะทุกเมื่อเชื่อกันนับตั้งแต่ตื่นนอน จนกระทั่งจะเข้านอนอีกครั้ง เราจะพบและต้องสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนมากหน้าหลายตาที่ประกอบอาชีพต่างกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นความสัมพันธ์ทางตรง เช่น รับบริการจากผู้ทำหน้าที่บริการด้านการขนส่งทั้งที่เป็นการ โดยสาธารณเมล์และรถแท็กซี่ ชื่อ ของจากพ่อค้าแม่ค้า รับบริการบำบัดรักษา โรคจากแพทย์และพยาบาล รับบริการด้านการ ปกป้องคุ้มครองจากตำรวจและทหาร ตลอดจนรับการศึกษาจากครูอาจารย์ ความสัมพันธ์ ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ทางตรงจากผู้ให้บริการและผู้ขาย ในขณะที่เดียวกัน เรามี ความสัมพันธ์ทางอ้อมกับบุคคลอีกนับไม่ถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีโครงสร้างที่ สลับซับซ้อน ดังเช่นสังคมเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ ปารีส ลอนดอน นิวยอร์ก และ โตเกียว เป็นต้น คนที่อาศัยอยู่ในสังคม เหล่านี้ย่อมมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ นับเป็นจำนวนแสน จำนวนล้านเพื่อให้ได้สินค้าและบริการมาสนองความต้องการของตน ขอยกตัวอย่างสินค้า ประเภทรถยนต์ จะมีคนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหรือผลิตรถ การขายและน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวนมาก นับตั้งแต่การหาแร่เหล็กจากเหมืองแร่ในส่วนต่าง ๆ ของโลก การถลุงแร่และ นำเอาเหล็กมาสร้างเป็นรถยนต์ ส่วน โรงผลิตรถยนต์ก็มีการแบ่งแยกสาขางานออกไป หลาย ประเภท นับตั้งแต่ช่างไฟฟ้า ช่างรถยนต์ พวงมาลัย และยางรถยนต์ ต่อมาหลังจากที่

ผลิตรถยนต์ออกมาได้แล้ว การส่งรถยนต์ออกจากโรงงานไปยังประเทศที่สั่งซื้อก็ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับคนอีกมากเช่นกันในขณะเดียวกัน ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ย่อมมีการแยกส่วนย่อยออกไปอีกหลายแผนก เช่น แผนกขาย แผนกโฆษณา แผนกบัญชี แผนกซ่อมและเปลี่ยนเครื่องอะไหล่ ฯลฯ ดังนั้น เราจึงเห็นได้ว่าสินค้าประเภทหนึ่ง ๆ มีจำนวนผู้ประกอบการธุรกิจประเภทเดียวกันเป็นจำนวนมากที่มีส่วนทำให้เราได้ใช้หรือบริโภคสินค้านั้น ๆ หนึ่งในชีวิตจริงคน ๆ หนึ่งมิได้ใช้สิ่งของเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องแสวงหาสิ่งของอื่น ๆ อีกนับเป็นร้อยเป็นพันที่นำมาสนองความต้องการ ทั้งที่เป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และสังคม ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่า คนเรามีความเกี่ยวข้องกับคนที่เรารู้จัก และคนที่เราไม่รู้จักหรือไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน ความเกี่ยวข้องดังกล่าวนี้มีส่วนทำให้คนรวมตัวกันเป็นสังคมขึ้น โดยมีรากฐานมาจากความสัมพันธ์ทางด้านการประกอบอาชีพของสมาชิกในสังคมนั้นเอง

จะเห็นได้ว่า นักสังคมวิทยาได้ศึกษาถึงอาชีพเป็นรากฐานของสังคมนมนุษย์ ไม่ว่าจะสังคมเก่าสังคมใหม่ที่คนประกอบอาชีพกัน และสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนหลากหลายคนที่ประกอบอาชีพต่างกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าว อาจเป็นความสัมพันธ์ทางตรงจากผู้ให้บริการและผู้ขาย เพื่อแสวงหาสิ่งที่ได้ผลประโยชน์เข้ามาด้วย

ความหมายและความสำคัญของอาชีพ

ความหมายของคำว่า อาชีพยังไม่อาจกำหนดให้แน่ชัดได้ว่า ความหมายที่แท้จริงน่าจะเป็นเช่นไร ทั้งนี้ก็เพราะคำจำกัดความที่ได้กำหนดขึ้นมักเป็นไปตามจุดประสงค์และเป้าหมายในการนำไปใช้ของคน กลุ่มคน หรือสถาบันแต่ละแห่ง ดังตัวอย่างเช่น นักเศรษฐศาสตร์กล่าวว่า “อาชีพ คือ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้ และเป็นรากฐานที่สำคัญของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคม” ในขณะที่สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ให้ความหมายเพื่อใช้ในการสำรวจสำมะโนประชากรไว้ว่า “อาชีพ หมายถึง ชนิดของงานที่บุคคลนั้นกระทำอยู่ เป็นงานที่ทำแล้วได้รับค่าจ้าง เงินเดือน หรือสิ่งตอบแทนโดยไม่คำนึงว่าจะได้รับในรูปของเงินสดหรือสิ่งของ หรืองานที่ทำโดยไม่ได้รับจ้าง หรือผลกำไรให้แก่ธุรกิจของหัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกในครัวเรือนที่มีความสัมพันธ์

เป็นเครือญาติหรือ โดยการสมรส หรือโดยการอุปถัมภ์เลี้ยงดูในฐานะบุตรธิดา” (คำร้อง ฐานคดี, 2535, หน้า 2)

ส่วนคำจำกัดความขององค์การกรมกรสากลแห่งสหประชาชาติ คือ “อาชีพ ได้แก่งานที่แต่ละบุคคลกระทำ โดยไม่จำกัดว่างานนั้นจะเป็นงานประเภทใดหรือจะ ก่อให้เกิดสถานภาพแก่ผู้ประกอบอาชีพนั้นเป็นประการใด” (คำร้อง ฐานคดี, 2535, หน้า 2)

จากคำจำกัดความที่เพิ่งกล่าวถึงนี้ เราอาจมองเห็นได้ว่าเป็นการให้ความหมายที่ เน้นในแง่เศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ จริงอยู่ที่ไม่มีใครปฏิเสธได้ว่าการประกอบอาชีพของคนจะ มีส่วนสัมพันธ์กับรายได้ แต่หากเราจะมองในมุมกว้าง และศึกษาวิเคราะห์ลักษณะอาชีพ ทุกแบบทั้งที่มีปรากฏในสังคมของเราเองและในต่างสังคมแล้ว เราจะพบว่าอาชีพมีส่วน เกี่ยวข้องกับลักษณะทางด้านสังคม และด้านเทคนิคอีกด้วย ยิ่งในปัจจุบันอาชีพได้จำแนก แยกย่อยออกไปมากมาย ทำให้เกิดความยากลำบากในการให้ความหมาย เพื่อให้สามารถ ครอบคลุมลักษณะของอาชีพทุกประเภทได้ด้วยเหตุนี้ เราจึงน่าจะพิจารณาปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับลักษณะสำคัญที่ประกอบกันขึ้นเป็นงานอาชีพมากกว่าจะพยายามหาคำจำกัด ความให้ครบสมบูรณ์ (คำร้อง ฐานคดี, 2535, หน้า 2-3)

Arthur Salz (อ้างถึงใน คำร้อง ฐานคดี, 2535, หน้า 3) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันให้ ทรรศนะว่า ถึงแม้ว่าจะมีผู้ให้ความหมายของคำว่า อาชีพแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม แต่งาน อาชีพทุกประเภทจะมีองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. ด้านเทคนิค เป็นกิจกรรมที่ใช้กำลังกายและ/หรือสมองผลิตอย่างมีระบบรวมทั้ง การจัดการ (management) รวมอยู่ด้วย
2. ด้านเศรษฐกิจ เป็นกิจกรรมที่ทำแล้วได้รับผลตอบแทนซึ่งเป็นรายได้เพื่อใช้จ่าย ในการดำรงชีพ
3. ด้านสังคม เป็นงานที่คนในสังคมยอมรับว่าเป็นงานสุจริต และไม่ก่อให้เกิด ความเสื่อมเสียต่อขนบธรรมเนียมศีลธรรมอันดีงาม

คำอธิบายของ Arthur Salz ก็น่าสนใจออกไปอย่างกว้างขวางเช่นเดียวกับแนว ทรรศนะของยอร์จ ซิมเมิล ทั้งนี้ เพราะทั้งสองมิได้ขีดวงความหมายให้จำกัดไว้เฉพาะในแง่

เศรษฐกิจเท่านั้น ดังเราจะเห็นได้ว่า คนบางคนประกอบอาชีพเป็นคนกวาดถนน แต่เขาก็ภาคภูมิใจเพราะเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคม และคนยอมรับว่าเป็นงานสุจริต ส่วนบางคนมีอาชีพเป็นหมอดูที่ต้องใช้เทคนิคในการวิเคราะห์ตามโหราศาสตร์ และบางคนมีอาชีพเป็นนักสังคมสงเคราะห์ที่ไม่รับค่าจ้างแรงงานเพราะต้องการช่วยเหลือสังคม เป็นต้น (คำรง ฐานดี, 2535, หน้า 3)

ในแง่ของนักสังคมวิทยานั้น อาชีพมีส่วนเกี่ยวพันกับสังคมวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิดเพราะอาชีพก่อให้เกิดผลดังต่อไปนี้ (คำรง ฐานดี, 2535, หน้า 3-4)

1. แยกคนในสังคมเดียวกันออกเป็นส่วนเล็กส่วนน้อยตามสาขาอาชีพ เช่น ผู้ประกอบธุรกิจการเกษตร ธุรกิจอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมบริการ และข้าราชการ ซึ่งในกลุ่มอาชีพเหล่านี้ก็ยังแยกย่อยออกไปอีก เช่น ผู้ประกอบอาชีพธุรกิจการเกษตรจะแยกย่อยเป็นชาวนาผู้เลี้ยงไก่ผู้เลี้ยงสุกร ชาวประมง ชาวสวนทุเรียน ชาวสวนส้ม ชาวสวนมะพร้าว จากลักษณะการแบ่งเช่นนี้จะทำให้ความแตกต่างกันและกันตามประเภทของงานที่ทำ และจะทำให้เกิดผล 2 ประการคือ การแบ่งงานเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และเกิดความหลากหลายขึ้นในสังคม ความหลากหลายนี้มีส่วนในการเพิ่มรสชาติ และสีสันของการอยู่ร่วมกันในสังคมให้มากยิ่งขึ้นแทนที่คนในสังคมจะมีลักษณะ และทำงานเป็นแบบเดียวกันทั้งสังคม

2. อาชีพจะยังผลให้คนเกิดความรู้สึกเป็นอิสระ สามารถคิดและทำงานตามที่ตนถนัดและเหมาะสมกับอุปนิสัยของแต่ละบุคคล

3. ในงานอาชีพแต่ละประเภทนั้นจะเป็นแหล่งรวมคนที่อยู่ต่างถิ่นและต่างพื้นเพเข้าด้วยกันเสมือนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะเดียวกัน เช่น มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งที่มีคนทำงาน 4,000 คน คนที่ทำงานในที่นั้นอาจมีถิ่นฐานบ้านเกิดตามจังหวัดต่าง ๆ อาจนับถือศาสนาและมีวัฒนธรรมเดิมต่างกัน แต่เมื่อคนเหล่านี้มาอยู่ร่วมกัน เพื่อประกอบอาชีพในมหาวิทยาลัยแห่งนั้น พวกเขาจะกลายเป็นกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์และความสนใจไปในแนวเดียวกัน รวมทั้งประพฤติปฏิบัติตนตามกฎเกณฑ์ของสถาบันนั้น ๆ

4. อาชีพมีผลต่อบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลเพราะอาชีพมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตของบุคคลผู้นั้น

5. อาชีพมีส่วนช่วยเชื่อมโยงแต่ละบุคคลให้รวมกันเป็นสังคมขึ้นมา

6. อาชีพก่อให้เกิดความชำนาญพิเศษทางด้านเทคนิคแก่ผู้ที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นรูปแบบเฉพาะในสังคม เช่น แพทย์จะต้องฝึกความรู้ความชำนาญในการรักษาคนไข้ วิศวกรจะมีความรู้ในการก่อสร้างอาคาร และชาวไร่ต้องพัฒนาเทคนิคในการปลูกพืชเพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า นักสังคมวิทยาสนใจศึกษาอาชีพ โดยเน้นวิเคราะห์องค์ประกอบหลักทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคนิค และสังคมที่อาชีพนั้นเกี่ยวข้องกับไปถึง นอกจากนี้ ยังศึกษาในแง่ที่ว่าอาชีพเป็นกิจกรรมที่สำคัญของสังคม และทำหน้าที่เชื่อมโยงสายสัมพันธ์ให้คนรวมตัวกันเป็นสังคมขึ้น

ความสำคัญของอาชีพ การมีอาชีพเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นยิ่ง ในวิถีชีวิตและการดำรงชีพเพราะอาชีพสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว การสร้างอาชีพก่อให้เกิดตลาดแรงงาน อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค อาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ความสำคัญของอาชีพจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชน ส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ (เกษม รุจิราช และสุพจน์ มงคลพิชญ์, 2549)

อาชีพกับวิชาชีพ

ในการศึกษาเรื่องอาชีพนั้น มีคำหรือศัพท์อยู่ 2 คำที่เราน่าจะทำความเข้าใจอย่างละเอียดนั่นคือ คำว่าอาชีพ (occupation) กับคำว่าวิชาชีพ (profession) ดังที่ได้กล่าวแล้วในตอนต้นว่า อาชีพหมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้น คำว่าอาชีพครอบคลุมไปถึงงานที่ใคร ๆ ก็ทำได้โดยไม่ต้องอาศัยการฝึกหัดมาก่อน เช่น งานที่ต้องใช้แรงงาน (manual works) และเป็นงานที่ผู้กระทำจะต้องได้รับการฝึกฝนเป็นพิเศษหรือเป็นงานที่ใช้ทักษะและการฝึกหัดขั้นสูง (technical works) (คำรง ฐานดี, 2535, หน้า 4-5)

ตัวอย่างของงานประเภททั่วไป ได้แก่ กรรมกร คนกวาดถนน และภารโรง ส่วน

งานที่ต้องฝึกหัดเป็นพิเศษ ได้แก่ แพทย์ วิศวกร และครูอาจารย์ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าคำว่า อาชีพมีความหมายกว้างขวางครอบคลุมงานทุกประเภทที่มีอยู่ในโลกทีเดียว

สำหรับคำว่าวิชาชีพนั้นเป็นงานที่ใช้ทักษะและการฝึกหัดขั้นสูงเท่านั้น กิจกรรมที่เรียกว่า วิชาชีพจะต้องได้รับการพัฒนา และปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภายใต้ การจัดระบบงานตามหลักวิทยาศาสตร์ อนึ่งวิชาชีพยังแฝงด้วยอุดมการณ์ การสะสม ความรู้ อาศัยแนวคิดสร้างสรรค์ และมีการประดิษฐ์ค้นคิดสิ่งใหม่เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการถ่ายทอดความรู้ และเทคนิคเหล่านั้นไปยังอนุชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น วิชาชีพจึงมีคุณลักษณะพิเศษดังนี้ (ดำรง ฐานดี, 2535, หน้า 5)

1. เป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยฝึกหัดทางเทคนิคอย่างเป็นทางการจากสถาบันการศึกษาที่คนยอมรับ การฝึกหัด และการเรียนรู้ต้องใช้เวลานานพอจนทำให้ผู้ที่เข้ารับการ ฝึกหัดมีความรู้ และประสิทธิภาพภายหลังจากการเข้าฝึกอบรมแล้ว อนึ่ง การฝึกหัดวิชาชีพ ดังกล่าวอาจแบ่งออกเป็นลำดับขั้น เช่น ระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง นอกจากนี้ ความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้นจะกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมไปในที่สุด เราจึงเรียก ลักษณะด้านนี้ว่า องค์ประกอบทางด้านปัญญา (intellectual component)

2. เป็นกิจกรรมที่จะต้องฝึกฝนด้านทักษะในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เพื่อให้เกิด ความรู้ความชำนาญในกิจกรรมนั้น ๆ หรือจะต้องมีองค์ประกอบทางด้านทักษะ (skill component)

3. การนำเอาวิชาชีพไปใช้จะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์บังคับเพื่อให้ผู้ที่ประกอบใน วิชาชีพนำเอาความรู้ที่ได้รับสร้างคุณประโยชน์ให้แก่สังคม กฎเกณฑ์ที่กล่าวถึงนี้เรียกว่า จรรยาบรรณ ซึ่งหมายถึงประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพแต่ละอย่างกำหนด ขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงของงานในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ใช้ วิชาชีพนั้น ๆ จรรยาบรรณนี้อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น จรรยาบรรณของแพทย์ จรรยาบรรณของทนายความ และจรรยาบรรณของครูอาจารย์ อาจเรียกองค์ประกอบนี้ว่าจรรยาบรรณ (ethical component)

จากข้อแตกต่างระหว่างการใช้ศัพท์สองคำนี้ ก่อให้เกิดการจำแนกแยกสาขาวิชา สังคมวิทยาเกี่ยวกับอาชีพออกเป็น 2 สาขา คือ สังคมวิทยาอาชีพ (sociology of

occupations) และสังคมวิทยาวิชาชีพ (sociology of the professions) ในกรณีวิชาสังคมวิทยาอาชีพนั้น เนื้อหาวิชาเน้นศึกษาถึงลักษณะทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพทุกประการ ส่วนวิชาสังคมวิทยาวิชาชีพจะมุ่งค้นคว้าหาความสัมพันธ์ของคนประกอบวิชาชีพเท่านั้น (คำรอง ฐานคดี, 2535, หน้า 6)

สำหรับประเทศไทยเรา สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมยังอยู่ในขั้นด้อยพัฒนา (lessdeveloped country) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ประเทศกำลังพัฒนา (developing country) โดยประชากรส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 ประกอบอาชีพในงานไร้ฝีมือ (unskilled labor) ทั้งที่เป็นชาวไร่ชาวนา และกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนผู้ที่ประกอบวิชาชีพนั้น มีจำนวนเพียงเล็กน้อยหรือไม่เกินร้อยละ 10 ของแรงงานทั้งหมดของประเทศ ดังนั้น เราจึงควรให้ความสนใจศึกษาสังคมวิทยาอาชีพที่มีเนื้อหาวิชาครอบคลุมอาชีพทุกประเภททั้งที่เป็นอาชีพทั่วไปและวิชาชีพ เพื่อจะได้เรียนรู้ถึงลักษณะ โครงสร้าง รูปแบบและปัญหาตลอดจนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจกรรมอาชีพให้เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ (คำรอง ฐานคดี, 2535, หน้า 6)

กระบวนการกลุ่ม

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม กล่าวคือ ชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่มจะเห็นได้จากเมื่อมนุษย์เกิดมาอย่างน้อยก็มี พ่อ แม่ ญาติ พี่ น้อง อยู่รวมกันเป็น “ครอบครัว” ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกที่มีมนุษย์สังกัดและเป็นแหล่งที่มนุษย์รู้จักการเข้ากลุ่มเป็นครั้งแรก จากครอบครัวมนุษย์ก็เริ่มขยายวงของการรวมกลุ่มกว้างขวางออกไปเป็นสังคมของเพื่อนบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด จนกระทั่งถึงสังคมที่ใหญ่ที่สุด คือ ประเทศชาติ นอกจากนี้มนุษย์ยังมีการรวมกลุ่มในรูปที่ไม่ได้เป็นสถาบันสังคม แต่รวมกันในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่มกันทำงาน ลงแขก กลุ่มชาวนา กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มพ่อค้า กลุ่มกรรมกร กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ในการที่มนุษย์รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นนั้น แต่ละกลุ่มจะต้องประกอบด้วยสมาชิก สมาชิกแต่ละคนก็ย่อมมีบทบาทต่อกลุ่ม ทำประโยชน์ให้กับกลุ่ม มีอิทธิพลต่อกลุ่ม และได้รับอิทธิพลจากกลุ่มด้วย ดังนั้น สังคมใดหรือกลุ่มใดที่มีสมาชิกที่ดีมีคุณภาพ สังคมนั้นหรือกลุ่มนั้นก็พัฒนาหรือเจริญเร็วตรงกันข้าม ถ้า

สังคมใดหรือกลุ่มใดมีสมาชิกไม่ดีคือคุณภาพ สังคมนั้นหรือกลุ่มนั้นก็จะต้องพัฒนาหรือเจริญเข้า กล่าวได้ว่า “กลุ่ม” อิทธิพลทั้งต่อกลุ่มเองและสมาชิกในกลุ่มด้วย (วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล, 2522, หน้า 1)

กลุ่มมีอิทธิพลต่อคนหรือสมาชิกภายในกลุ่ม ทั้งที่จริงแล้วคนเป็นผู้สร้างกลุ่มขึ้นมาแต่กลุ่มก็มีอิทธิพลต่อคนอย่างสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) หรือกลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) โดยกลุ่มปฐมภูมิมักจะเป็นกลุ่มขนาดเล็ก (small group) ซึ่งมีลักษณะเด่นของกลุ่ม คือ เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วยบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (face to face relationships) กลุ่มประเภทนี้นับมีบทบาทในการสร้างคนหรือพัฒนาคนเป็นอย่างมาก เช่น กลุ่มครอบครัว ดังนั้น หากจะมุ่งพัฒนาคนก็ต้องให้โอกาสคนเข้าสู่สถานการณ์ของกลุ่มหรือชีวิตของกลุ่ม (group life) เพื่อเรียนรู้และมีประสบการณ์ในพลวัตกลุ่ม (group dynamics) หรือกระบวนการกลุ่ม (group process) หรือจิตวิทยาของกลุ่ม (group psychology) หรือมนุษย์สัมพันธ์ (human relations) (อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525, หน้า 49)

กลุ่มจะประสบความสำเร็จหรือจะประสบความล้มเหลวนั้นก็ขึ้นอยู่กับกระบวนการกลุ่มหรือพลวัตกลุ่ม (group dynamics) กล่าวคือ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ มาใช้กับกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้กลุ่มพัฒนาไปสู่เป้าหมายปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้ ได้แก่ ระบบการบริหารงานในกลุ่ม คุณลักษณะของผู้นำตลอดถึงความสามารถของสมาชิกในกลุ่มด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นับว่ามีอิทธิพลต่อการชี้ชะตาของกลุ่มว่า กลุ่มจะพัฒนาไปสู่เป้าหมายหรือประสบความล้มเหลว พลวัตกลุ่มจะช่วยอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลวิธีในการบริหารตลอดถึงพลังอันซับซ้อนที่เป็นเงื่อนไขสำคัญของกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อสมาชิก ซึ่งก่อให้เกิดความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และความเสียสละ เพื่อส่วนรวม (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, หน้า 41)

จะเห็นได้ว่ากระบวนการกลุ่ม ถือว่า มีความสำคัญมากที่จะทำให้กลุ่มประสบความล้มเหลว หรือประสบความสำเร็จ ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มที่ตั้งเอาไว้ โดยผู้วิจัยได้แยกประเด็นของกระบวนการกลุ่มในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. ความหมายของกลุ่ม
2. สาเหตุในการรวมกลุ่ม
3. ขั้นตอนในการรวมกลุ่ม
4. ประเภทของกลุ่ม
5. การเจริญเติบโตของกลุ่ม

ความหมายของกลุ่ม คำว่า “กลุ่ม” ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของกลุ่มไว้มากมาย อาทิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524, หน้า 164) ได้กำหนดไว้ว่า กลุ่มประกอบด้วย บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ได้สร้างแบบอย่างของการกระทำระหว่างกันทางจิตขึ้น กลุ่มหรือหมู่คณะนี้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นองค์การอย่างหนึ่ง ทั้งโดยสมาชิกกลุ่มและตามปกติโดยผู้อื่น เพราะกลุ่มจะมีพฤติกรรมรวมกันในรูปแบบฉบับเฉพาะของตนเอง

จากความหมายของกลุ่มข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า กลุ่ม จะต้องประกอบไปด้วย บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมารวมตัวกัน เมื่อบุคคลได้รวมตัวกันแล้วก็จะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งถือว่าเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วย นอกจากนี้จะมีจุดมุ่งหมายร่วมแล้วกลุ่มยังจะต้องมีกฎ ระเบียบที่เป็นแบบแผนเพื่อจะเป็นมาตรฐานในการทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วม หรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มสมาชิกภายในกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ และขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกันหรือต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สาเหตุในการรวมกลุ่ม สาเหตุที่ทำให้มนุษย์เข้าร่วมกันเป็นกลุ่ม นับว่าเกิดจากหลากหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านจิตวิทยา สังคม และเศรษฐกิจ และโดยทั่วไปการที่มนุษย์มาร่วมกันเป็นกลุ่ม ก็เพราะเขารู้จักกลุ่มจะสามารถสนองตอบความต้องการบางอย่างหรือหลายอย่างให้แก่เขาได้ การที่บุคคลจะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มใดจะต้องมีเหตุจูงใจอย่างใดอย่างหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดก็จะต้องมีเหตุดังต่อไปนี้ไม่ประการใดก็ประการหนึ่ง

1. เกิดความชอบพอเป็นส่วนตัวกับสมาชิก หรือที่เรียกว่า ถูกเพื่อชักจูงไป
2. เกิดจากความพอใจจุดหมายของกลุ่มนั้น หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มตอบสนองอุดมการณ์ของตนเอง จึงต้องไปเข้าร่วมกลุ่ม
3. เกิดจากความพอใจในกิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งได้ให้ความสนุกสนาน หรือให้

ความพึงพอใจอย่างที่คุณต้องการในบางครั้ง แม้ว่าตนเองจะไม่สนใจต่อจุดมุ่งหมายของกลุ่มแต่พอใจที่ได้ทำกิจกรรมของกลุ่ม หรืออาจจะเป็นทางที่กลับกันก็ได้

4. เกิดจากความพอใจทั้งกิจกรรม และจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

5. เกิดจากความพอใจที่จะมีสัมพันธกริยากับบุคคลอื่น ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม ตามลักษณะของความต้องการทางจิตวิทยา คือ ความต้องการประเภทนี้สูงจะเข้าไปเป็นสมาชิกกลุ่มได้โดยง่าย ทั้ง ๆ ที่ไม่ว่าจะชอบในจุดมุ่งหมาย หรือกิจกรรมของกลุ่ม หรือไม่ชอบแต่เพียงพอใจให้ตนเองหลุดพ้นจากสภาพการเป็นอยู่อย่างโดดเดี่ยวเท่านั้น (ฉลอง ภิรมย์รัตน์, 2521, หน้า 7-8)

จากสาเหตุที่ทำให้บุคคลรวมกลุ่มกันข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า การที่บุคคลจะเข้าร่วมกันเป็นกลุ่มนั้น มีมากมายหลายสาเหตุด้วยกัน อาทิ เกิดจากการที่ถูกชักชวนจากสมาชิกของกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งอาจเป็นความชอบพอในจุดมุ่งหมายของกลุ่ม หรือตัวสมาชิกด้วยกันเอง เกิดจากเข้าไปเพราะต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม โดยจุดมุ่งหมายของกลุ่มสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ เกิดจากความต้องการอำนาจในการต่อรองเรียกร้อง เนื่องจากกิจกรรมบางอย่างไม่สามารถทำได้ด้วยคนเพียงคนเดียว ดังนั้น จึงต้องใช้กลุ่มเพื่อเป็นตัวแทนในการเรียกร้องผลประโยชน์

ขั้นตอนในการรวมกลุ่ม เมื่อมนุษย์รวมกันเป็นกลุ่มแล้ว กลุ่มก็จะมีการพัฒนา หรือมีขั้นตอนในการกำเนิดกลุ่มเป็นลำดับ ซึ่งในแต่ละกลุ่มนั้นจะมีพัฒนาการที่ต่างกัน มีนักวิชาการได้จำแนกขั้นตอนในการรวมกลุ่มไว้ ดังนี้

ประยงค์ มีใจชื่อ (2542, หน้า 183-185) พูดยังไว้ว่า โดยทั่วไปแล้วกลุ่มจะมีพัฒนาการของการเกิดขึ้นตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การริเริ่มหรือการก่อตั้ง (forming) โดยการริเริ่มหรือการก่อตั้งของกลุ่มนี้จะต้องมีจุดมุ่งหมายหลัก (group's purpose) โครงสร้าง (group's structure) และต้องมีภาวะผู้นำ (leadership)

ขั้นตอนที่ 2 การระดมความคิดเห็นจากผู้ก่อตั้ง เป็นการเกิดขึ้นของความคิดหลากหลายของสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกกลุ่ม (forming) ในขั้นนี้

เป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด และการแสดงออกซึ่งความรัก ความสามัคคี ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงาน โครงสร้างของกลุ่ม มีความสมบูรณ์และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกพลังของกลุ่มจะเคลื่อนย้ายจากการรู้จักมักคุ้นและเข้าใจซึ่งกันและกันไปสู่การปฏิบัติงานร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 5 การสลายตัว (adjourning) เป็นขั้นตอนสำหรับกลุ่มที่มีการรวมตัวกัน เป็นการชั่วคราว

นอกจากนี้ วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522, หน้า 26-27) ได้เปรียบเทียบการพัฒนาของกลุ่มว่าคล้ายกับพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งจะเริ่มจากระยะเกิดหรือระยะก่อตั้ง (forming stage) เป็นระยะที่คนเพิ่งมาพบกัน หรือเพิ่งมารวมกันซึ่งเหมือนวัยเด็ก บางที่อาจเรียกว่า ระยะที่มีการแข่งขันและศูนย์กลางอยู่ที่ตนเอง (individually center or competitive phase) ระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ หรือพายุแค้น (storming stage) เป็นระยะที่แต่ละคนไม่ยอมตกลงกันได้ หรือเป็นช่วงแห่งความขัดแย้งซึ่งเหมือนวัยรุ่นอาจเรียกว่า ระยะแห่งความขัดแย้งหรือความคับข้องใจ ระยะยินยอมหรือสงบนิ่ง เป็นระยะที่สมาชิกแก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง ซึ่งเหมือนวัยหนุ่มบางที่เรียกว่า ระยะที่กลุ่มมีความสามัคคีกลมเกลียว (group harmony phase) และระยะปฏิบัติการ (performing stage) เป็นระยะที่สมาชิกร่วมมือประสานงานกันเป็นอย่างดี ซึ่งเหมือนกับวัยผู้ใหญ่หรือวัยการวัยงานบางที่เรียกว่า ระยะที่มีผลงานและยึดกลุ่มเป็นศูนย์กลาง (group-centered productive phase)

จากขั้นตอนในการรวมกลุ่มข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ขั้นตอนในการรวมกลุ่มนั้น อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มมีการพัฒนาอยู่ 3 ลำดับหลัก ๆ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการริเริ่มหรือการก่อตั้งกลุ่ม โดยขั้นนี้จะเป็นการสำรวจความต้องการของบุคคลทั่วไปว่าเป็นอย่างไร มีความต้องการแบบไหน มีความเป็นไปได้หรือเปล่า โดยผู้นำจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลความต้องการของสมาชิกแต่ละคนและดำเนินการจัดตั้งกลุ่ม

ขั้นที่ 2 ขั้นการเคลื่อนไหวของกลุ่มซึ่งเป็นขั้นของการดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน (performing) โดยขั้นนี้จะเป็นการฝึกอบรมสมาชิกภายในกลุ่ม มีการประชุม

พบปะสังสรรค์กันระหว่างสมาชิก ทำกิจกรรมของกลุ่มร่วมกันตามมติของที่ประชุม และ มีการประเมินผลการดำเนินงานของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นการขยายตัวของกลุ่ม โดยขั้นนี้กลุ่มจะมีการหาสมาชิกกลุ่มเพิ่ม มีการหาความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม หาแหล่งเงินทุนในการขยายกิจการ มีการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มจะเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่มและบุคคลอื่นที่ไม่อยู่ในกลุ่ม

ประเภทของกลุ่ม การจัดประเภทของกลุ่มนั้นมีวิธีการจัดได้หลายแบบด้วยกัน วิธีการจำแนกนั้นขึ้นอยู่กับผู้จำแนกจะใช้แนวคิดอะไรในการจำแนก อาทิ จำแนกโดยพิจารณาว่าเป็นแบบกลุ่มในองค์การและการจัดการ พิจารณากลุ่มตามแนวทางสังคมวิทยา หรือพิจารณากลุ่มตามแนวทางจิตวิทยาสังคม โดยปกติแนวทางสังคมมักจำแนกเป็นกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) และกลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) โดยกลุ่มปฐมภูมิ นับว่าเป็นส่วนสำคัญเบื้องต้นของการจัดระเบียบทางสังคม ลักษณะที่สำคัญของกลุ่มปฐมภูมิ นับว่าเป็นส่วนสำคัญเบื้องต้นของการจัดระเบียบทางสังคม ลักษณะที่สำคัญของกลุ่มปฐมภูมินี้คือ ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างสมาชิก อีกทั้งสัมพันธ์ภาพที่มีคุณค่าและทัศนคติที่สมาชิกแสดงออกร่วมกัน ตลอดถึงค่านิยมที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่สมาชิกมาทำกิจกรรมร่วมกัน กลุ่มทุติยภูมิ หมายถึง กลุ่มต่าง ๆ ในสังคมที่ไม่มีลักษณะของกลุ่มปฐมภูมิ โดยทั่วไปกลุ่มทุติยภูมิจะมีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่ จัดตั้งขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ มีการกำหนดหน้าที่ มอบหมายความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันเป็นที่คาดหวังของแต่ละบุคคลในกลุ่ม (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา, 2542, หน้า 7) การจำแนกกลุ่มโดยพิจารณาตามแนวคิดแบบกลุ่มในองค์การและการจัดการนั้น อาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลุ่มที่เป็นทางการ (formal group) และกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (informal group) (อุทัย บุญประเสริฐ, 2529, หน้า 18-19) ได้จำแนกกลุ่มตามแนวคิดแบบกลุ่มในองค์การและการจัดการ คือ กลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (informal or social group) เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจเป็นพิเศษในการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มในองค์การทางด้านกระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์ เนื่องจากกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเล็ก เป็นกลุ่มย่อยภายในองค์การที่อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพขององค์การเป็นอย่างยิ่ง การพัฒนากลุ่มสัมพันธ์ให้ก่อประโยชน์ต่อองค์การมักจะผ่านกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ทั้งกลุ่มแบบทางการและไม่เป็น

ทางการเป็นส่วนใหญ่ บางคนเรียกกลุ่มแบบไม่เป็นทางการนี้ว่าเป็น “เงาขององค์กร” (shadow organization) ซึ่งโดยปกติการรวมกลุ่มแบบนี้ จะเกิดขึ้นเมื่อสมาชิกโอกาสใกล้ชิดกันและกัน มีการสังสรรค์กัน จึงมักรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็นการรวมตัวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน และเป็นการรวมกลุ่มในลักษณะมิตรภาพ (friendship group) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่มีลักษณะบางอย่างคล้ายคลึงกันมากกว่าแรงจูงใจทางด้านการงาน โดยตรงจากแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของกลุ่มผู้วิจัยสรุปการจำแนกของกลุ่มเป็น 2 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ (primary group) และกลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) โดยกลุ่มปฐมภูมิ (primary group) หรือกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (informal group) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก สมาชิกภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันโดยตรง หรือมีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความใกล้ชิดเป็นกันเอง สมาชิกมักอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน หรือในละแวกบ้านเดียวกัน มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ มีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่องตัวอย่างกลุ่มประเภทนี้ ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มละแวกบ้านกลุ่มทำงานอาชีพเดียวกัน เป็นต้น

กลุ่มทุติยภูมิ (secondary group) หรือกลุ่มแบบเป็นทางการ (formal group) มีลักษณะเป็นกลุ่มขนาดใหญ่ สมาชิกไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กันมากนัก ขาดความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง สมาชิกภายในกลุ่มแม้จะรู้ว่าตนเองเป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่ก็ไม่รู้สึกผูกพันกับกลุ่ม หรือไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม เพราะกลุ่มไม่ได้ให้ประโยชน์ตอบแทนเขามากนัก ตัวอย่างกลุ่มประเภทนี้ ได้แก่ เมือง ประเทศ พรรคการเมือง สมาคมแห่งชาติ องค์กรธุรกิจต่าง ๆ เป็นต้น

การเจริญเติบโตของกลุ่ม กลุ่มที่จะเจริญเติบโตได้ หมายถึง กลุ่มที่เกิดขึ้นมาแล้วสามารถดำเนินชีวิตของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเจริญเติบโตของกลุ่มจึงเป็นความหวังที่สำคัญของกลุ่มที่กลุ่มจะต้องก้าวเข้าไปสู่ “การเจริญเติบโต” หมายถึง ทั้งการเพิ่มขนาดหรือการเพิ่มพูนภายนอก และการพัฒนาความสามารถหรือศักยภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนกว่าการเจริญเติบโตทางด้านขนาด กล่าวคือ มิใช่หมายถึง แต่เพียงการเพิ่มขนาดเท่านั้น แต่ยังหมายถึงการเปลี่ยนแปลงซึ่งแนวคิดของปัจเจกบุคคลและกลุ่มได้กลับกลายเป็นตัวภาวะการเจริญเติบโตของกลุ่ม ไม่ได้หมายความว่าเพียงการมีจำนวน

สมาชิกเพิ่มขึ้นเท่านั้น แต่ยังคงหมายความถึงการเพิ่มความสามารถสำหรับการประชุมที่จะจัดการกับสิ่งอันพึงประสงค์ได้อย่างกว้างขวาง การเจริญเติบโตของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับสมาชิกผู้ซึ่งมีความสามารถ ทั้งในการสร้างความเจริญเติบโตให้เกิดขึ้นเอง และยอมผูกพันอยู่กับการพัฒนาของกลุ่มด้วย (ฌรงค์ เสงี่ยมประชา, 2543, หน้า 90)

การที่จะถือว่ากลุ่มมีการเจริญเติบโต หรือมีการพัฒนาแล้ว หรือบรรลุสู่วุฒิภาวะแล้ว ดูได้จากหลักเกณฑ์บางประการ (อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง, 2525, หน้า 199-120) อาทิ สมาชิกจะต้องมีความเข้าใจถึงเป้าประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของกลุ่มอย่างชัดเจน และจะต้องเกิดความก้าวหน้าได้ ตามจุดมุ่งหมายของกลุ่มด้วย ความมีประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องประสบความสำเร็จอย่างสูงสุดในการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่ม และยังคงประสบความสำเร็จในการสร้างวิธีการทำงานร่วมกัน หรือกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มต้องมีความเหนียวแน่นสามัคคี หรือความแข็งแกร่งของกลุ่มในระดับสูง และต้องไม่แยกตัวออกไปเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะกลุ่ม หรือเฉพาะคน เป็นต้น

จากแนวคิดเรื่องการเจริญเติบโตของกลุ่มข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มที่จะมีการเจริญเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพของกลุ่ม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บุคคลเข้าร่วมกลุ่ม คือ สมาชิกกลุ่มเห็นว่าจะมุ่งหมายของกลุ่มนั้น สามารถสนองตอบความต้องการบางอย่างหรือบางประการของเขาได้ มีโอกาสแสดงความสามารถได้รับการยกย่องหรือได้รับการยอมรับ และเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จุดมุ่งหมายจะเกิดจากการตกลงร่วมกันของสมาชิก เมื่อมีจุดหมายร่วมแล้ว สมาชิกภายในกลุ่มจะต้องมีการติดต่อสื่อสารภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ มีการร่วมทำกิจกรรมและประสานงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยการดำเนินกิจกรรมแต่ละอย่างของกลุ่มนั้น ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งภายในกลุ่ม และในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันนั้น จะต้องมีการบริหารหรือกฎระเบียบที่เป็นแบบแผนของกลุ่ม และที่สำคัญกลุ่มจะต้องมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทักษะคติ ความรู้ต่าง ๆ ซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะนำไปข้อตกลงร่วมหรือความต้องการของสมาชิกแต่ละคนสู่การดำเนินการในด้านต่าง ๆ ข้างต้น ให้กลุ่มเกิดความเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ประเภทของอาชีพ

การแบ่งประเภทของอาชีพ สามารถจัดแบ่งตามลักษณะได้เป็น 2 ลักษณะ คือ แบ่งตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ และแบ่งตามลักษณะของการประกอบอาชีพ (เกษม รุจิเรข และ สุพจน์ มงคลพิชญรักษ์, 2549)

1. การแบ่งอาชีพตามเนื้อหาวิชาของอาชีพ สามารถจัดกลุ่มอาชีพตามเนื้อหาวิชาได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1.1 อาชีพเกษตรกรรม ถือว่าเป็นอาชีพหลัก และเป็นอาชีพสำคัญของประเทศ ปัจจุบันประชากรของไทยไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ยังประกอบอาชีพนี้อยู่ อาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพเกี่ยวเนื่องกับการผลิต และการจัดจำหน่ายสินค้า และบริการทางด้านการเกษตร ซึ่งผลทางการเกษตรนอกจากใช้ในการบริโภคเป็นส่วนใหญ่แล้ว ยังใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตทางอุตสาหกรรมอีกด้วย

1.2 อาชีพอุตสาหกรรม การทำอุตสาหกรรม หมายถึง การผลิตสินค้าอันเนื่องจากการนำเอาวัสดุ หรือสินค้าบางชนิดมาแปรสภาพให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้มากขึ้น กระบวนการประกอบการอุตสาหกรรม ในขั้นตอนของกระบวนการผลิต มีปัจจัยมากมาย นับตั้งแต่แรงงาน เครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องใช้เงินทุน ที่ดิน อาคาร รวมทั้งการบริหารจัดการ การประกอบอาชีพอุตสาหกรรมแบ่งตลาดขนาด ได้ดังนี้

1.2.1 อุตสาหกรรมในครอบครัว เป็นอุตสาหกรรมที่ทำกันในครัวเรือน หรือภายในบ้าน ใช้แรงงานคนในครอบครัวเป็นหลักบางที่อาจใช้เครื่องจักรขนาดเล็กช่วยในการผลิต ใช้วัตถุดิบ วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นมาเป็นปัจจัยในการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ การทอผ้า การจักรสาน การทำร่ม การทำอิฐมอญ ฯลฯ ลักษณะการดำเนินงานเป็นระบบเท่าใดนัก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีแบบง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อนและมีการลงทุนไม่มากนัก

1.2.2 อุตสาหกรรมขนาดย่อม เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างงานมากกว่า 50 คน ใช้เงินทุนดำเนินการไม่เกิน 10 ล้านบาท อุตสาหกรรมขนาดย่อม ได้แก่ โรงกลึง อู่ซ่อมรถ โรงงานทำขนมปัง โรงสีข้าว โรงทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น ในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดย่อมมีขบวนการผลิตไม่ซับซ้อน ใช้แรงงานที่มีฝีมือไม่มากนัก

1.2.3 อุตสาหกรรมขนาดกลาง เป็นอุตสาหกรรมที่มีการจ้างคนงานมากกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน ใช้เงินทุนดำเนินการมากกว่า 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาท อุตสาหกรรมขนาดกลางได้แก่ อุตสาหกรรมทดสอบ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น การดำเนินงานของอุตสาหกรรมขนาดกลางต้องมีการจัดการที่ดี แรงงานที่ใช้ต้องมีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการผลิตเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้สินค้าที่มีคุณภาพระดับเดียวกัน

1.2.4 อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เป็นอุตสาหกรรมที่มีคนงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป เงินทุนในการดำเนินการมากกว่า 200 ล้านบาท อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตแบตเตอรี่ อุตสาหกรรมถลุงเหล็ก เป็นต้น อุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีระบบการจัดการที่ดีใช้คนที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถเฉพาะด้านหลายสาขา เช่น วิศวกรรม อิเล็กทรอนิกส์ ในการดำเนินงานผลิตมีกรรมวิธีที่ยุ่งยาก ใช้เครื่องจักร คนงาน เงินทุน จำนวนมากขึ้น มีกระบวนการผลิตที่ทันสมัยและผลิตสินค้าได้ทีละมาก ๆ มีการว่าจ้างบุคคลระดับผู้บริหารที่มีความสามารถ

1.3 อาชีพพาณิชย์กรรมและอาชีพบริการ

อาชีพพาณิชย์กรรม เป็นประกอบอาชีพที่เป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้ากับเงิน ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการซื้อมาและขายไป ผู้ประกอบอาชีพทางพาณิชย์กรรมจึงจัดเป็นคนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ซื้อสินค้าจากผู้ผลิตและนำมาขายต่อให้แก่ผู้บริโภคประกอบด้วยการค้าส่งและการค้าปลีก โดยอาจจัดจำหน่ายในรูปของการขายตรงหรือขายอ้อม

อาชีพบริการ หมายถึง อาชีพที่ทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ซื้อ การบริการอาจเป็นสินค้าที่มีตัวตน หรือไม่มีตัวตนก็ได้ การบริการที่มีตัวตน ได้แก่ บริการขนส่ง บริการทางการเงิน ส่วนบริการที่ไม่มีตัวตน ได้แก่ บริการท่องเที่ยว บริการรักษาพยาบาล เป็นต้น

อาชีพพาณิชย์กรรม จึงเป็นตัวกลางในการขายสินค้า หรือบริการต่าง ๆ นับตั้งแต่การนำวัตถุดิบจากผู้ผลิตทางด้านเกษตรกรรม ตลอดจนสินค้าสำเร็จรูปจากโรงงาน อุตสาหกรรม รวมทั้งคหกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม ไปให้ผู้ซื้อ หรือผู้บริโภค อาชีพพาณิชย์กรรมจึงเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ทุกอาชีพ ในการประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม

หรือบริการ ผู้ประกอบอาชีพจะต้องมีความสามารถในการจัดหามีความคิดริเริ่ม และมี
คุณธรรม จึงจะทำให้การประกอบอาชีพเจริญก้าวหน้า

1.4 อาชีพคหกรรม การประกอบอาชีพคหกรรม ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับการ
ประกอบอาหาร ขนม การตัดเย็บ การเสริมสวย ตัดผม เป็นต้น

1.5 อาชีพหัตถกรรม ประกอบอาชีพหัตถกรรม ได้แก่ อาชีพที่เกี่ยวกับงานช่าง
โดยการใช้มือในการผลิตชิ้นงานทอผ้าด้วยมือ ทอเสื่อ สานตะกร้า เป็นต้น

1.6 อาชีพศิลปกรรม การประกอบอาชีพศิลปกรรม ได้แก่ อาชีพเกี่ยวข้องกับการ
แสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น การวาดภาพ การปั้น การดนตรี ละคร การโฆษณา
ถ่ายภาพ การฟ้อนรำ เป็นต้น

การแบ่งอาชีพตามลักษณะของการประกอบอาชีพ

นอกจากจะจัดกลุ่มอาชีพเป็น 6 ประเภทแล้ว เรายังสามารถจัดกลุ่มอาชีพตาม
ลักษณะการประกอบอาชีพเป็น 2 ลักษณะ คือ อาชีพอิสระ และอาชีพรับจ้าง (เกษม รุจิเรข
และสุพจน์ มงคลพิชญรักษ์, 2549)

1. อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพทุกประเภทที่ผู้ประกอบการดำเนินการด้วยตนเอง
แต่เพียงผู้เดียวหรือเป็นกลุ่ม อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่ต้องใช้คนจำนวนมาก แต่หากมี
ความจำเป็นอาจมีการจ้างคนอื่นมาช่วยงานได้ เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงทุน จำหน่ายเอง
และตัดสินใจด้วยตนเองทุกเรื่อง ซึ่งช่วยให้การพัฒนางานอาชีพเป็นไปอย่างรวดเร็วทัน
ต่อเหตุการณ์ ประกอบอาชีพอิสระ เช่น ขายอาหาร ขายของชำ ซ่อมรถจักรยานยนต์ ฯลฯ
ในการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการจะต้องมีความรู้ ความสามารถในเรื่องการ
บริหารการจัดการ เช่น การตลาด ทำเลที่ตั้ง เงินทุน การตรวจสอบและประเมินผล เป็นต้น
นอกจากนี้ยังต้องมีความอดทนต่องานหนัก ไม่ทอดทิ้งต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มี
ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ และมองเห็นภาพการดำเนินงานของตนเองได้ทะลุปรุโปร่ง

2. อาชีพรับจ้าง หมายถึง อาชีพที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการ โดยตัวเองเป็นผู้รับจ้าง
ทำงานให้ และได้รับค่าตอบแทนเป็นค่าจ้าง หรือเงินเดือน อาชีพรับจ้างประกอบด้วย

บุคคล 2 ฝ่าย ซึ่งได้ตกลงว่าจ้างกัน บุคคลฝ่ายแรกเรียกว่า “นายจ้าง” หรือผู้ว่าจ้าง บุคคลฝ่ายหลังเรียกว่า “ลูกจ้าง” หรือผู้รับจ้าง มีค่าตอบแทนที่ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ผู้รับจ้าง เรียกว่า “ค่าจ้าง”

ประกอบอาชีพรับจ้าง โดยทั่วไปมีลักษณะเป็นการรับจ้างทำงานในสถานประกอบการ หรือโรงงาน เป็นการรับจ้างในลักษณะการขายแรงงาน โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนที่คิดตามชิ้นงานที่ทำได้ อัตราค่าจ้างขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของเจ้าของสถานประกอบการ หรือนายจ้าง การทำงานผู้รับจ้างจะทำอยู่ภายในโรงงาน ตามเวลาที่นายจ้างกำหนด การประกอบอาชีพรับจ้างในลักษณะนี้มีข้อดีคือ ไม่ต้องเสี่ยงกับการลงทุน เพราะลูกจ้างจะใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่นายจ้างจัดไว้ให้ทำงานตามที่นายจ้างกำหนด แต่มีข้อเสีย คือ มักจะเป็นงานที่ทำซ้ำ ๆ เหมือนกันทุกวัน และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของนายจ้าง

ในการประกอบอาชีพรับจ้างนั้น มีปัจจัยหลายอย่างที่เอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบอาชีพรับจ้างมีความเจริญก้าวหน้าได้ เช่น ความรู้ ความชำนาญในงาน มีนิสัยการทำงานที่ดีมีความพากเพียร มานะ อดทน ในการทำงาน ยอมรับกฎเกณฑ์และเชื่อฟังคำสั่ง มีความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยันหมั่นเพียร รับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีรวมทั้งสุขภาพอนามัยที่ดี

ดังนั้น อาชีพต่าง ๆ ในโลกมีมากมาย หลากหลายอาชีพ ซึ่งบุคคลสามารถจะเลือกประกอบอาชีพได้ตามความถนัด ความต้องการ ความชอบ และความสนใจ ไม่ว่าจะเป็อาชีพประเภทใด จะเป็นอาชีพอิสระหรืออาชีพรับจ้าง ถ้าหากเป็นอาชีพที่สุจริตย่อมจะทำให้เกิดรายได้มาสู่ตนเองและครอบครัว ถ้าบุคคลผู้นั้นมีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน ตลอดจนมีความรู้ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ จะทำให้มองเห็นโอกาสในการเข้าสู่อาชีพ และพัฒนาอาชีพใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ

แนวความคิดเกี่ยวกับประเพณี

ความหมายของประเพณี

ประเพณี หมายถึง สิ่งที่นิยมถือปฏิบัติกันเป็นแบบแผนมาช้านาน เพราะถือว่าเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่บุคคลและส่วนรวม เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ไทยเราถือปฏิบัติว่าถ้ามีสิ่งอะไรที่ไม่ดีในปีเก่าก็ขจัดไป ต้อนรับปีใหม่ให้เป็นสิริมงคล จึงมีการทำความสะอาดบ้าน ไปวัดทำบุญเลี้ยงพระสงฆ์พระ รดน้ำผู้ใหญ่ ขอพรและมีการรื่นเริงในหมู่บ้าน เป็นต้น ทุกคนได้รื่นเริงและร่วมงานกัน (พะอบ โปษะกฤษณะ, 2527, หน้า 70)

การถือปฏิบัติตามประเพณี ควรจะปฏิบัติตามแบบแผนของท้องถิ่น หรือตามความจำเป็น เช่น บางท้องถิ่นมีการปล่อยปลาในวันปีใหม่ แต่ถ้าเป็นท้องถิ่นที่มีการจับปลาเป็นอาชีพคงจะไม่มีประเพณีการปล่อยปลา ฉะนั้น การถือปฏิบัติตามประเพณีจึงเปลี่ยนไปได้ตามความเหมาะสมกับความเป็นไป และความต้องการของคนในถิ่นนั้น

นอกจากนี้ประเพณีบางอย่างซึ่งเหมาะสมแก่สมัยหนึ่ง อาจจะไม่เหมาะสมกับสมัยต่อมา จึงเสื่อมคลายและสูญไปหรือปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมไม่ถ้อย่างงมงาย แต่ก็ไม่ใช่ทิ้งของเก่าแล้วรับของใหม่มาหมด ซึ่งของใหม่บางอย่างก็เข้ากันไม่ได้สนิทกับจิตใจ และความเป็นอยู่ของคนไทยทั่วไป

ประเพณี หมายถึง ความประพฤติของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่นิยมปฏิบัติกันมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิด หรือการกระทำที่ได้ยึดถือสืบต่อกันมา และยังมีอิทธิพลอยู่ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะประเพณีจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนั้น ๆ ดังนั้นมนุษย์จึงได้แบ่งประเพณีออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (กระมล ทองธรรมชาติ, วิทย์ วิศวathy, สวาท เสนาณรงค์ และณรงค์ พ่วงพิศ, 2531, หน้า 136-139)

1. จารีตประเพณี

จารีตประเพณีเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกผิดถูกทางศีลธรรม เป็นแบบแผนความประพฤติที่คนในสังคมถือว่ามีความสำคัญ ใครจะฝ่าฝืนไม่ได้ เพราะคนใน

สังคมจะมีความรู้สึกรุนแรง และต่อต้านคนที่ทำผิดจารีตประเพณี บางครั้งอาจถึงกับประเทศชาติก็จะถูกประณามอย่างรุนแรง

จารีตประเพณีเป็นข้อห้ามที่มีอยู่ในสังคมทุกสังคม แต่แตกต่างกันไปลักษณะ และสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม จารีตประเพณีเป็นสิ่งที่คนในสังคม เชื่อถือกันอย่างเคร่งครัด บางสังคมถือว่า ถ้าคนในสังคมประพฤติผิดจารีต คนนั้นก็ถูกลงโทษจากสิ่งที่มองไม่เห็นเท่านั้น และสังคมส่วนรวมก็จะพลอยถูกลงโทษด้วยเช่นกัน เช่น อาจเกิดโรคระบาด ผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก หรือเกิดภัยธรรมชาตินำความวิบัติมาสู่สังคมในทางตรงข้าม ถ้าคนในสังคมประพฤติถูกต้องตามจารีตประเพณี สังคมส่วนรวม ก็จะเป็นปกติสุข การประพฤติผิดจารีตจึงเป็นเรื่องใหญ่ที่คนในสังคมเกรงกลัว และถ้ามีผู้กระทำความผิดก็ต้องมีวิธีแก้ไขผ่อนหนักให้เป็นเบา ด้วยการเช่นสังเวชต่าง ๆ เป็นต้น

2. ขนบประเพณี

ขนบประเพณี คือ ประเพณีที่มนุษย์บัญญัติหรือตั้งขึ้นเป็นระเบียบแบบแผน สำหรับประพฤติปฏิบัติกันในสังคมทั้งทางตรงหรือโดยอ้อม ทางตรง คือ มีระเบียบ ข้อบังคับสำหรับการปฏิบัติกำหนดไว้ชัดเจน ทางอ้อม คือ ไม่มีระเบียบข้อบังคับกำหนดไว้ชัดเจนแน่นอน แต่คนในสังคมก็ประพฤติปฏิบัติตามได้ถูกต้อง เพราะเห็นคนอื่นปฏิบัติกันหรือรู้กันอยู่แล้ว

ขนบ ตามศัพท์แปลว่า ระเบียบแบบแผน ดังนั้นขนบประเพณีจึงแปลว่าระเบียบแบบแผนของประเพณีที่ทำกันสืบต่อมา ที่จะต้องทำให้ถูกต้องตามลำดับขั้นตอน เช่น พิธีแต่งงาน พิธีศพ พิธีไหว้ครู เป็นต้น

ประเพณี คือ ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมานานจนเกิดความเคยชิน

ดังนั้น ประเพณีใดก็ตามที่มีระเบียบแบบแผนวางไว้สำหรับเป็นหลักประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา จัดเป็นขนบประเพณีทั้งสิ้น ขนบประเพณีไทยได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การตาย การบวช การทำบุญเลี้ยงพระ การไหว้ครู เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี

ธรรมเนียมประเพณี คือ ประเพณีที่นิยมปฏิบัติกัน และถือตามกันมาอย่างนั้น

เป็นธรรมเนียม โดยไม่คำนึงถึงในเรื่องความคิดความชั่วเหมือนจารีตประเพณี หรือคำนึงถึงระเบียบแบบแผนที่วางไว้เคร่งครัดเหมือนขนบประเพณี เพราะสังคมไม่เคร่งครัดต่อผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามเท่ากับจารีตประเพณี แต่ก็นิยมถือว่า ถ้าทำอย่างนี้ถูก ถ้าทำอย่างนี้ผิด หากคนไม่ประพฤติปฏิบัติตามที่เขากำหนดหรือเป็นที่นิยมกัน ก็ถือว่าเป็นคนไม่รู้ หรือไม่มีกิจกรรมารยาททางสังคม

ธรรมเนียมประเพณีมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมารยาทที่นิยมปฏิบัติกันสืบต่อเนื่องมาในสังคม เช่น มารยาทในการนั่ง ยืน เดิน นอน การรับประทานอาหาร การพูด การอ่าน การแต่งงาน การแสดงความเคารพ แต่ละสังคมก็มีธรรมเนียมประเพณีนิยมที่แตกต่างกันไป และมักไม่ทราบสาเหตุว่าทำไมจึงนิยมเช่นนั้น เช่น เวลาพบกันคนไทยนิยมไหว้ ฝรั่งเศสจับมือหรือเอากล้มชนกัน ส่วนญี่ปุ่นโค้ง เป็นต้น

ธรรมเนียมประเพณีของไทยที่ทราบกัน คือ คนไทยถือว่าศิระะเป็นของสูงและถืออาวุโส จึงไม่นิยมให้ใครมาจับศิระะ นอกจากพ่อแม่ญาติผู้ใหญ่ ซึ่งมักจะลูบหัวแสดงความเอ็นดูหรือให้ศีลให้พร และมักจะกระทำตอนยังเป็นเด็กเท่านั้น ฉะนั้น คนไทยจึงมีข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องศิระะอีกหลายประการที่นิยมปฏิบัติตามกันมา เช่น ห้ามเดินเฉียดศิระะผู้ใหญ่ ห้ามพูดข้ามหัวผู้ใหญ่ เวลาจะเดินผ่านผู้ใหญ่ต้องก้มหรือคลาน แล้วแต่ว่าผู้ใหญ่จะนั่งกับพื้นหรือนั่งบนเก้าอี้ คือ จะให้ตัวอยู่สูงกว่าศิระะของผู้ใหญ่ไม่ได้ ถ้าใครไม่ประพฤติเช่นนี้ ก็ไม่ถือว่าผิดศีลธรรมแต่ถือว่าเสียมารยาท ไม่มีสมบัติผู้ดี ประเพณีนิยมเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่พ่อแม่ได้อบรมสั่งสอนลูกมาตั้งแต่เกิด เพื่ออยู่ร่วมกับคนในสังคมเดียวกันได้อย่างไม่ขัดเงิน และเด็กก็สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองจากการที่เห็นผู้ใหญ่ประพฤติปฏิบัติกัน (กระมล ทองธรรมชาติ, และคนอื่น ๆ, 2531, หน้า 136-139)

ดังนั้น จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียมประเพณี และธรรมเนียมประเพณี จึงเป็นแนวทางควบคุมประพฤติกของคนในสังคม เพื่อให้เป็นแบบอย่างตามที่สังคมต้องการ

ความสำคัญของประเพณี

1. ประเพณีเป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่สังคมกำหนดขึ้นใช้ร่วมกันในหมู่สมาชิก

ประเพณี จึงเป็นเครื่องหมายบอกความเป็นพวกเดียวกันของพวกที่ยึดถือในประเพณีเดียวกัน

2. ประเพณีจัดว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติหรือเป็นเอกลักษณ์ของสังคม แสดงว่าสังคมนั้นมีความเจริญมาตั้งแต่อดีตหรือมีลักษณะเฉพาะของตนมาเป็นเวลานาน ดังนั้นการมีประเพณี เป็นของตนเองจึงนับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง
3. ประเพณีมีส่วนสนับสนุนให้ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง
4. ประเพณีเป็นสิ่งเชื่อมโยงให้คนในสังคมมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
5. ประเพณีเป็นรากฐานของกฎหมายของประเทศ

ประเภทของประเพณี

แบ่งเป็น 2 ประเภท

1. ประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวข้องเฉพาะบุคคลภายในครอบครัว ได้แก่ ประเพณีกับการเกิด การบวช การแต่งงาน การปลุกเรื่อน การจัดงานศพ เป็นต้น
2. ประเพณีที่เกี่ยวกับกลุ่มบุคคลหรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล หมายถึง ประเพณีในส่วนรวมที่กลุ่มบุคคลร่วมกันจัดขึ้น อาจจะเป็นเกี่ยวกับการทำบุญหรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของกลุ่มที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ ประเพณีตรุษสารท สงกรานต์ การลอยกระทง การทำบุญในวัด เข้าพรรษาและออกพรรษา ประเพณีเทศน์มหาชาติ การทอดกฐิน วันวิสาขบูชา ถวายทอดผ้าป่า เป็นต้น นอกจากนั้นยังมีประเพณีส่วนรัฐบาล คือ ประเพณีที่ทางราชการ ได้จัดขึ้นเกี่ยวเนื่องด้วยพระราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ เช่น พิธีวางศิลาฤกษ์ พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา พระราชพิธีฉัตรมงคล และพระราชพิธีพืชมงคล เป็นต้น

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคอาหาร

ความหมายของอาหาร

อาหารและโภชนาการเป็นส่วนสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์ของมารดาจนสิ้นอายุขัย กระบวนการเปลี่ยนแปลงอาหารและโภชนาการนั้น ดำเนินไปอย่างมีระบบและสลับซับซ้อน และเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น นักศึกษาควรจะเข้าใจความหมายของอาหารและโภชนาการก่อนที่จะศึกษาเรื่องอื่น ๆ ต่อไป (ประยงค์ จินดาวงศ์, 2525, หน้า 5)

อาหารในความหมายของโภชนาการ คือ สิ่งที่มนุษย์เรากินโดยไม่เป็นพิษต่อร่างกายแต่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซ่อมแซมสิ่งที่สึกหรอ และทำให้กระบวนการต่าง ๆ ในร่างกายดำเนินไปอย่างปกติ ซึ่งรวมถึงน้ำด้วย อาหารที่เรากินประจำวันมีหลายอย่าง ซึ่งเรียกว่าอาหารหลัก 5 หมู่ของไทย ซึ่งประกอบไปด้วย อาหารหมู่เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ถั่วเมล็ดแห้ง ไข่ นม ข้าว แป้ง เผือกมัน น้ำตาล ผักผลไม้ต่าง ๆ และไขมัน อาหารแต่ละอย่างเมื่อนำมาวิเคราะห์ดูแล้วมีส่วนประกอบที่แตกต่างกัน และให้ประโยชน์ต่อร่างกายต่างกัน ดังนั้น อาหารประจำวันของมนุษย์เราในแต่ละวันจำเป็นจะต้องประกอบไปด้วยอาหารหลาย ๆ อย่าง เพื่อร่างกายจะได้รับสารอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายครบถ้วน ถึงแม้ว่าอาหารแต่ละอย่างจะประกอบไปด้วยสารอาหารหลายชนิด แต่ก็ไม่ได้รวมเอาสารอาหารทุกชนิดที่ร่างกายต้องการไว้ในอาหารอย่างเดียว การกินอาหารหลายอย่างในแต่ละมื้อนั้น ย่อมได้สารอาหารชนิดอื่นที่ขาดมาชดเชยให้ครบถ้วน ดังนั้น จึงมีการแบ่งหมู่อาหารออกเป็น 5 หมู่ เรียกว่า “อาหารหลัก 5 หมู่ของไทย” (ประยงค์ จินดาวงศ์, 2525, หน้า 5)

กล่าวได้ว่าอาหารเป็นสิ่งจำเป็นที่มนุษย์เราจะต้องกินตลอดชีวิต เพื่อการเจริญเติบโตของร่างกายตามวัยแต่ละวัย อาหารสร้างประสิทธิภาพให้แก่ร่างกายหลายทาง เช่น ทางกาย อารมณ์ สติปัญญา นอกจากนั้นอาหารยังช่วยให้ร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี ต้านทานโรคภัยไข้เจ็บ สามารถประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างปกติสุข

อาหารนอกจากช่วยสร้างความเจริญเติบโตให้ร่างกาย รูปร่าง และขนาดของร่างกายแล้ว อาหารยังมีส่วนช่วยให้ร่างกายมีประสิทธิภาพในการทำงาน และประกอบ

กิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้โดยปกติสุข เช่น ชาวนา ไถนา หว่านข้าว ดำนา ชาวสวนปลูกผัก นักเรียนวิ่งเล่นหรือแม้แต่ตัวเราเองประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน บ่อเกิดของพลังงานและสิ่งที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพเหล่านั้นมาจากอาหารทั้งสิ้น นอกจากนั้นอาหารยังช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้สมองให้เกิดประโยชน์การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมสุขภาพทางจิตให้อยู่ในภาวะที่ดี อาหารนอกจากจะให้พลังงานต่อร่างกายแล้ว ยังช่วยซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย เช่น อาหารสำหรับหญิงมีครรภ์ หญิงให้นมบุตรและอาหารสำหรับคนป่วย เป็นต้น (ประยงค์ จินดาวงศ์, 2525, หน้า 5)

ส่วนโภชนาการ เป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเปลี่ยนแปลง ทางฟิสิกส์ และเคมีของอาหาร และสารอาหารในร่างกายของสิ่งมีชีวิต รวมทั้งการพัฒนาการของร่างกายอันเกิดจากการใช้สารอาหารเพื่อไปหล่อเลี้ยงเซลล์ เนื้อเยื่อ และควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย และการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย (ประยงค์ จินดาวงศ์, 2525, หน้า 5-6)

อาหาร (พัฒน์ สุจันง, 2537, หน้า 8) หมายถึง สิ่งที่คนหรือสัตว์ กินหรือดื่มนั่นเป็นอาหาร หรือลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่

1. วัตถุทุกชนิดที่คนกิน ดื่มนม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ แต่ไม่รวมถึงยาวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท หรือยาเสพติดให้โทษ
2. วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้ หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุดิบอาหาร สีและเครื่องปรุงแต่ง กลิ่น รส (พัฒน์ สุจันง, 2537, หน้า 119)

ผู้บริโภค หมายถึง ผู้ซื้อหรือได้รับบริการจากผู้ประกอบการธุรกิจ และหมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้รับการเสนอ หรือการชักชวนจากผู้ประกอบการธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้า หรือรับบริการด้วย (พัฒน์ สุจันง, 2537, หน้า 53)

ประเภทอาหารในเกาะเกร็ด

เกาะเกร็ดได้ชื่อว่าเป็นท้องถิ่นที่มีฝีมือในการประกอบอาหารอร่อย และมีลักษณะ

โดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งนี้เพราะได้รับภูมิปัญญาด้านการทำอาหารมาจาก 2 กระแสหลัก ๆ คือ อาหารมอญโบราณ ทางหนึ่งกับอาหารชาววังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์อีก ทางหนึ่ง อาหารมอญโบราณในเกาะกรีก ที่หารับประทาน และหาคนทำได้ยากในท้องถิ่นอื่น เช่น

แกงกล้วยดิบ ลักษณะแกงเผ็ดแต่ใส่กล้วยหอมดิบ หรือกล้วยน้ำว้าดิบแทนที่จะใส่ มะเขือเหมือนแกงเผ็ดทั่วไป รสชาติของกล้วยดิบเข้ากันได้ดีกับแกงเผ็ด ใคร ได้ลองชิมเป็น อันติดใจกันทุกคน แกงกล้วยนี้จะแกงใส่หมูหรือเนื้อวัวก็ได้ (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 70)

แกงเขียวหวานคอมะพร้าว เป็นอาหารดั้งเดิมของคนเกาะกรีกเช่นกัน ชาวบ้าน นิยมทำเป็นแกงเขียวหวานใส่ไก่และเลือดไก่ น้ำพริกแกงนั้นคนเกาะกรีกนิยมทำเอง ซึ่ง จะหอมอร่อยกว่าน้ำพริกซื้อจากตลาดเป็นไหน ๆ (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 70)

แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน อาหารพื้นบ้านระดับคลาสสิกเป็นประเภท แกงส้ม แต่โขลกกะชาขรวมไปกับน้ำพริกแกง คำว่าลูกโยน ก็คือ ปลาตุ๋นแล้วเอาแต่เนื้อ แล้วสับคลุกกับพริกไทยป่นรากผักชีและข้าวคั่วป่น ปั่นเป็นลูกกลั้วลูกชิ้น ชาวบ้านเรียก ลูกโยน เมื่อตั้งน้ำแกงเดือดก็เอาลูกโยนใส่น้ำแกงตามด้วยผักบุ้ง และใบมะขามอ่อน เสน่ห์ ของรสชาติและลักษณะเฉพาะตัว ชวนให้ฝันถึง (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 71)

พริกกะเกลือ เป็นกับข้าวที่ช่วยให้เจริญอาหาร ทานข้าวได้มาก ประกอบด้วย เครื่องปรุง คือ มะพร้าวขูดแล้วไปคั่วด้วยไฟอ่อน ๆ จนเหลืองนำมาตำใส่เกลือกับน้ำตาล ลงไปตำให้ละเอียดจนมะพร้าวคั่วแตกมัน คลุกเคล้าเข้ากันดีเป็นเนื้อเดียวกับเกลือน้ำตาล เก็บไว้ได้นาน เวลาจะรับประทานนำไปคลุกกับข้าวร้อน ๆ (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 72)

ข้าวแช่ อาหารมอญแท้ ๆ ที่แผ่อิทธิพลมาสู่วัฒนธรรมการกินของชาววังแล้วแพร่ มาสู่ชาวไทยเป็นที่รู้จักทั่วไป แต่หาที่มีฝีมือดี ๆ ได้ยากก็คือ ข้าวแช่ ที่ภาษามอญเรียกว่า “เป็งชงกราน” ข้าวสงกรานต์นั้น หารับประทานได้ง่ายในเกาะกรีก เพราะทำขายกันอยู่ หลายร้าน แต่โดยประเพณีดั้งเดิมแล้ว ข้าวแช่ทำกันเฉพาะในเทศกาลสงกรานต์ นำไป ถวายพระ ไหว้นางสงกรานต์ ไหว้ผีบรรพบุรุษ ไหว้ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และไว้เลี้ยง ญาติมิตรแขกหรือ แม้ในปัจจุบันที่เกาะกรีกก็ยังมีการเรียกรวมเงินกันทำข้าวแช่เลี้ยง แขกหรือ รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 72)

อาหารชาววัง ส่วนอาหารชาววังที่ชาวเกาะเกร็ดได้รับถ่ายทอดมาจากกลายเป็นอาหารที่ทำรับประทานกันทั่วไปในท้องถิ่นนั้นมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น แกงมัสมั่น แกงบวน ยำใหญ่ หมูกระจกกับน้ำพริกเผา และหมี่กรอบ สาเหตุที่ชาวเกาะเกร็ดมีฝีมือในการทำกับข้าวชาววังก็เนื่องจากเกาะเกร็ดเป็นแหล่งที่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์โปรดปรานการเสด็จประพาสพระราชวังบางปะอินกันมาก และมักจะใช้เกาะเกร็ดเป็นที่พักระหว่างทาง รวมทั้งมีการบำเพ็ญพระราชกุศลที่วัดปรมัยฯ อันเป็นวัดหลวงอยู่ประจำ จึงมีการถ่ายทอดวิชาอาหารชาววังให้คนเกาะเกร็ดจนชำนาญ (เอ็ด ภิรมย์, 2548, หน้า 73)

ดังนั้น อาหารเกาะเกร็ดยังมีอีกมากมายหลายอย่าง เช่น แกงส้มมะตาดและหน่อกะลา ซึ่งเป็นพืชเฉพาะถิ่นชนิดหนึ่งที่เป็นที่นิยมกันมากในหมู่ท่องเที่ยว นำไปประกอบอาหารได้หลายชนิด เช่น แกงเลียงหน่อกะลา หรือนำไปผัดลวกจิ้มน้ำพริก ปัจจุบันหน่อกะลามิบบทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยวสูงมากทั้งทอดมันหน่อกะลา ก๋วยเตี๋ยวหน่อกะลา และหน่อกะลาสดที่นักท่องเที่ยวซื้อติดไม้ติดมือกลับไปบ้าน รวมถึงยังมีข้าวแช่ ผักชุบแป้งทอด และก๋วยเตี๋ยวแบบในเมืองด้วย

ทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

ความหมายของค่านิยม

ในเรื่องเกี่ยวกับความหมายของค่านิยม (values) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Woodruff (อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2546, หน้า 126) ให้ความหมายของค่านิยมว่าเป็นสิ่งที่บุคคลหรือสมาชิกในสังคม ยึดถือและยอมรับว่าเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความสำคัญสำหรับตน ยอมรับเอามาเป็นเป้าหมาย มาตรฐานและอุดมคติในชีวิตตน

Kilpatrick (อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543, หน้า 126) มองค่านิยมเป็นความต้องการที่ได้รับประเมินอย่างรอบคอบมีค่าควรแก่การเลือกไว้เป็นสมบัติของตน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2532, หน้า 1) กล่าวว่า ค่านิยม คือ การให้คุณค่าแก่สิ่งต่าง ๆ ในชีวิตของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นความคิด อุดมการณ์ผู้คนหรือสิ่งของ นับว่าค่านิยมมีความหมายเป็นระดับอุดมคติ หรือหลักในการดำเนินชีวิตในการตัดสินใจ และประเมินค่าของบุคคล

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531, หน้า 5) กล่าวว่า ค่านิยม คือ สภาพหรือการกระทำบางประการที่เราเชื่อหรือนิยามว่าเราควรยึดถือ หรือยึดมั่น เพื่อจะได้บรรลุจุดประสงค์หรือความมุ่งหมายของสังคมหรือของตัวเอง นอกจากนี้ค่านิยมยังเป็นความเชื่อที่มีลักษณะถาวร มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยและความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ในสังคม ค่านิยมยังทำหน้าที่เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้นำพฤติกรรมการปฏิบัติและทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการของมนุษย์

จากความหมายของค่านิยมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ค่านิยม คือ สิ่งที่บุคคลหรือสังคมยอมรับไว้เป็นความเชื่อ หรือความนึกคิดของตนเองเป็นสิ่งที่มีความค่าและเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของตนเองหรือสังคม

ทฤษฎีค่านิยม

Rokeach (อ้างถึงใน สุนทรื โคมิน และสนิท สมักรการ, 2522, หน้า 12-13) ได้สร้างกรอบทฤษฎีจากฐานคติทฤษฎีค่านิยม โดยเขาเสนอแนะแนวคิดที่ว่าค่านิยมของมนุษย์ตั้งอยู่บนฐานคติเกี่ยวกับธรรมชาติแห่งค่านิยมของมนุษย์ 5 ประการ

1. จำนวนของค่านิยมที่แต่ละคนมีนั้นจะมีอยู่ไม่มากนัก และอยู่ที่ชายที่จะนับ และศึกษาได้
2. ความแตกต่างของค่านิยมจะแสดงออกทางระดับที่ลดหลั่นกัน
3. ค่านิยมต่าง ๆ สามารถจะนำมาจัดรวมกันเป็นระบบค่านิยมได้
4. ค่านิยมมนุษย์สามารถสืบสาน ไปถึง วัฒนธรรม สังคม และสถาบันสังคมต่าง ๆ ไปจนถึงบุคลิภาพได้ สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของค่านิยม
5. ผลที่ตามมาคือ ค่านิยมของมนุษย์จะแสดงออกทางเจตคติและพฤติกรรมของมนุษย์ในเกือบทุกรูปแบบ

และนอกจากนี้ Rokeach กล่าวว่าค่านิยมประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 อย่างคือ

1. ความรู้ (cognitive) กล่าวคือ คนเราจะต้องมีความรู้ที่ถูกต้องในพฤติกรรมที่ตนจะเลือกปฏิบัติ หรือรู้ถึงเป้าหมายที่ถูกต้องของชีวิตที่ตนจะดำเนินต่อไป
2. ความรู้สึก (affective) หมายถึง การที่คนเราจะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย หรือเห็นว่าดีหรือไม่ดีในค่านิยมที่ตนยอมรับหรือไม่ยอมรับ
3. พฤติกรรม (behavioral) หมายถึง ค่านิยมของคนเราจะฝังลึกอยู่ในความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อและเป็นตัวกำหนดแนวทางพฤติกรรมของคนเรา ดังนั้น เมื่อคนเราถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็แสดงพฤติกรรมตามแนวทางหรือทิศทางค่านิยมของตนเอง

ค่านิยมตามทฤษฎีของ Rokeach แบ่งออกเป็น 2 ประการ

1. ค่านิยมวิธีปฏิบัติ (instrumental value) แบ่งเป็น
 - 1.1 ค่านิยมที่เป็นส่วนจริยธรรม หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หากค่านิยมเหล่านี้ถูกละเมิด บุคคลนั้นจะรู้สึกนึกคิด ตัวอย่างค่านิยมเหล่านี้ เช่น การประพฤติอย่างซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ฯลฯ
 - 1.2 ค่านิยมที่เป็นส่วนความสามารถ หมายถึง ค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ในตนเอง และจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับผู้อื่น หากละเมิดค่านิยมประเภทนี้จะทำให้ความรู้สึกอับอายที่ตน ขาดความสามารถส่วนตัว ตัวอย่าง ค่านิยมเหล่านี้ เช่น การประพฤติอย่างมีเหตุผล ความกล้าในการแสดงข้อคิดเห็นด้วยเหตุผล ฯลฯ
 2. ค่านิยมจุดหมายปลายทาง (terminal values) แบ่งเป็น
 - 2.1 ค่านิยมที่เป็นบุคคล เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมในตัวบุคคล เช่น ความสงบสุขทางใจ ความต้องการกินคืออยู่ดี มีชื่อเสียง ฯลฯ
 - 2.2 ค่านิยมที่เป็นส่วนสังคม (social values) เป็นค่านิยมที่มีจุดรวมอยู่ที่ระหว่างบุคคล เช่น สันติสุขในโลก การช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ฯลฯ
- จากแนวคิดของ Rokeach แสดงให้เห็นว่า ค่านิยมของบุคคลเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และสามารถวัดค่านิยมออกมาให้เห็นระดับและความแตกต่างของค่านิยมแต่ละบุคคลหรือ

แต่ละสังคม และยังสามารถทำนายถึงวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มสังคมบุคลิกภาพหรือทัศนคติและพฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้

ความสำคัญของค่านิยม

ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก เนื่องจากว่าค่านิยมที่มนุษย์เรามีอยู่นั้นทำหน้าที่มากมายหลายอย่างที่เกี่ยวกับชีวิตของเรา (สุนทรีย โคมิน และสันทิ สัมครการ, 2522, หน้า 68) ซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญไว้ว่า

1. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นเกณฑ์ (criteria) หรือมาตรฐาน (standard) ที่ให้นำพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติในหลายทาง เช่น

1.1 เป็นเกณฑ์ใช้ในการประเมิน ตัดสิน ชื่นชม ยกย่อง หรือติเตียน ตนเองหรือการกระทำของคนอื่น ๆ

1.2 เป็นตัวกำหนดให้เราเลือกนิยามอุดมการณ์ทางการเมืองบางอุดมการณ์มากกว่าอุดมการณ์อื่น ๆ

1.3 จูงใจให้เราแสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ

1.4 เป็นบรรทัดฐานที่ช่วยในการชักชวน ทำทาย คัดค้าน และถกเถียง หรือพยายามที่จะเปลี่ยน

1.5 เป็นบรรทัดฐานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิดและการกระทำของตน

2. ค่านิยมทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการ และจูงใจของมนุษย์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของค่านิยมไว้ดังนี้

2.1 ค่านิยมทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานหรือมาตรฐานของพฤติกรรมทั้งหลายของเราว่าควรจะทำหรือไม่ควรจะทำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจสังคม การเมือง และค่านิยมจะช่วยทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติการต่าง ๆ ทั้งของเราและของผู้อื่น

2.2 ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแบบแผนสำหรับการตัดสินใจ และการแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในบางกรณี บุคคลต้องเผชิญกับสถานการณ์ บางอย่างที่ยืดเยื้อทำให้ต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัดกับความเป็นตัว

ของตัวเองการปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตแต่ยากจนกับการปฏิบัติงานในทางที่สุจริตแต่ร้ายรวบบุคคลจะเลือกเดินทางไหนนั้น ค่านิยม หรือระบบค่านิยมที่บุคคลมีอยู่จะช่วยกำหนดทางเลือกให้เขา

2.3 ค่านิยมทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจหรือผลักดันให้อุบายออกกำลังกายเป็นต้น อิทธิพลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของมนุษย์ คือ เป็นมาตรฐานหรือเป็นแนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติของตนเป็นตัวการที่ทำให้สังคมเปลี่ยน ในขณะที่เดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ทำให้เกิดค่านิยมใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ฉะนั้น ค่านิยมเป็นได้ทั้งเหตุ และผลของการเปลี่ยนแปลง

หน้าที่ความสำคัญของค่านิยมและระบบค่านิยม

สุนทรี โคมิน และสนิท สมัครการ (2522, หน้า 22-25) ได้กล่าวถึงหน้าที่ความสำคัญของค่านิยมและระบบนิยมนไว้สรุปได้ดังนี้

1. ค่านิยมเป็นมาตรฐาน (standards) ที่ใช้ในการกระทำพฤติกรรมการปฏิบัติในหลายทาง เช่น
 - 1.1 ค่านิยมจูงเราให้แสดงจุดยืนของเราในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสังคมออกมาให้เห็นชัด
 - 1.2 ค่านิยมช่วยกำหนดให้เราเลือกนิยมนุ้ดมการณ์ทางการเมืองบางอุดมการณ์มากกว่าอุดมการณ์อื่น
 - 1.3 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐาน ที่ช่วยนำการกระทำให้เราประพฤติและแสดงตัวต่อผู้อื่นตามที่ประพฤติเป็นปกติอยู่ทุกวัน
 - 1.4 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ใช้ในการประเมินตัดสิน การชื่นชมยกย่องและการตำหนิติเตียนตัวเอง และการกระทำของผู้อื่น
 - 1.5 ค่านิยมเป็นจุดกลางของการศึกษา กระบวนการเปรียบเทียบคือ ใช้ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานในการเปรียบเทียบว่าเรามีค่านิยมจริยธรรม และค่านิยมความสามารถ เท่ากับผู้อื่นมากน้อยแค่ไหน
 - 1.6 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่ใช้ช่วยในการชักชวนหรือสร้างประสิทธิผลต่อ

คนอื่น โดยสามารถบอกเราได้ว่าความเชื่อ เจตนาคติ ค่านิยม หรือการกระทำใด ๆ ที่มีค่าพอที่เราจะทำหาย คัดค้าน ถกเถียง หรือพยายามที่จะเปลี่ยน

1.7 ค่านิยมเป็นบรรทัดฐานที่นำมาใช้เป็นฐานสำหรับกระบวนการให้เหตุผลต่อความนึกคิด และการกระทำของตน เพื่อรักษาศักดิ์ศรีของตน

2. ระบบค่านิยมนำมาใช้เป็นฐานสำหรับกำหนดแผนการตัดสินใจ และแก้ความขัดแย้งทั้งนี้เพราะระบบค่านิยมเป็นรวมของหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มา ช่วยให้สามารถตัดสินใจระหว่างทางเลือกต่าง ๆ และเป็นการช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งด้วย

3. ค่านิยมเป็นแรงจูงใจที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง ซึ่งเป็นเป้าหมายของชีวิต

4. ค่านิยมช่วยในการลำดับความต้องการของมนุษย์ ตรงตามทฤษฎีลำดับขั้นของแรงจูงใจของ มาสโลว์ ซึ่งประกอบด้วย ความต้องการความปลอดภัย ความมั่นคง ความรัก ศักดิ์ศรีแห่งตน และความต้องการแสดงความสามารถของตน

แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

ความสับสนของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” (เกษม จันทรแก้ว, 2534, หน้า 559-562) มีปรากฏให้เห็นทั้งในอดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีปัญหาสิ่งแวดล้อมหลายต่อหลายคนยังมีความสับสนว่า สิ่งแวดล้อมมีความหมายอย่างไรแน่ เพราะการเกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเช่น ป่าไม้ ดิน น้ำก็ได้รับคำกล่าวทั้งทางราชการและสื่อมวลชนว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในอีกลักษณะหนึ่งที่เกิด คือ ปัญหาอากาศเสีย เสียงดัง และโลกร้อนก็เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือปัญหาทางด้านสังคม เช่น เรื่องของสลัม อาชญากรรม ก็ถูกกล่าวว่าเป็นปัญหา

สิ่งแวดล้อมและยังมีอีกหลาย ๆ เรื่องที่ระบุว่าเป็นปัญหาทางสิ่งแวดล้อม จึงมักจะมีข้อสงสัยและอยากรู้ยากเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อม คือ อะไร มีความหมายว่าอย่างไร การให้

ความกระจ่างเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องรับรู้และเข้าใจ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วคนไทยทุกคนและคนทั่วโลกจะต้องเข้าใจอย่างลึกซึ้ง เพราะเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องของทุกคนในโลกนี้ ถ้าหากขาดความเข้าใจแม้แต่คำนิยามและความหมายแล้ว คงจะเป็นการยากที่จะช่วยพิทักษ์ปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อตัวเองและเพื่อคนทั้งโลกได้

คำว่า “สิ่งแวดล้อม” หมายถึง สรรพสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นให้ประโยชน์และโทษ เห็นและไม่เห็นด้วยตาเปล่า เป็นรูปธรรมและนามธรรม และสิ่งเป็นพิษและไม่เป็นพิษ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง “สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรา” เป็นคำนิยามที่ง่ายต่อความเข้าใจ แต่ในความลุ่มลึกของความหมายนี้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งแวดล้อมในโลกนี้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสิ่งของ บ้านเรือน วัฒนธรรมน้ำ ดิน น้ำ ป่าไม้ ภูเขาระเบียบ ฯลฯ ความหมายของสิ่งแวดล้อมคำหลังจะสะท้อนความหมายของความหมายแรกอย่างชัดเจน อันเป็นความหมายที่ถูกใช้อยู่ในทุกวงการ แต่มีข้อที่น่าสังเกตว่า สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวนั้นมีหลายอย่างมีทั้งใกล้ตัวเรา ทั้งแนวตั้งและแนวนอน เป็นทั้งทรัพยากรธรรมชาติและมลสาร คือ เป็นทั้งคุณและโทษต่อมนุษย์หรือสิ่งแวดล้อมด้วยกันเอง

คำนิยามนี้อาจจะกล่าวได้ว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรานั้นเป็นสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ไม่ว่าสิ่งเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองหรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ไม่ว่าจะเห็นได้หรือไม่สามารถจะเห็นได้ หรือไม่ว่าจะใกล้หรือไกลตัวเราก็เป็นสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น ซึ่งหมายถึงสิ่งแวดล้อมนั้นมีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาล ยากที่จะกำหนดลงไปได้ว่าบริเวณที่สิ่งแวดล้อมที่จะมาเกี่ยวข้องกับทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อตัวเราแล้วก็อาจยอมรับได้ว่า “สิ่งเหล่านั้น คือ สิ่งแวดล้อม” เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายต่อผู้ศึกษา จึงควรพิจารณาความหมายของคำว่า “สิ่งแวดล้อม” โดยละเอียดดังนี้ คือ

1. สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ (natural environment) ในความหมายของสิ่งแวดล้อมนั้นได้เน้นให้เห็นถึงคำรวมว่า “สิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติ” โดยแท้จริงแล้วหมายถึง สิ่งใดก็ได้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ แร่ ป่าไม้ สัตว์ มนุษย์ อากาศ แสงแดด ฯลฯ ต่างก็เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติทั้งสิ้น อนึ่งมีข้อสังเกตว่า สิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาตินั้น บางชนิดอาจจะใช้เวลาเพียงเป็นชั่วโมง หรือวันหรือเดือน ต่างบางชนิดอาจจะใช้เวลาเป็นสิบ ๆ

ร้อย ๆ ปี จึงจะเกิดขึ้นเป็นสิ่งที่นั่น ๆ ได้และสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาตินั้นอาจมีสีสันแตกต่างต่างกัน บางชนิดสีเขียว บางชนิดสีแดง บางชนิดสีดำ ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น ที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาตินั้นส่วนมากแล้วจะต้องมีสิ่งแวดล้อมอื่นประกอบเสมอ จะเกิดอยู่โดยโดดเดี่ยวเดียวดายไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมักพบว่าถ้าสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงไม่ทางตรงก็ทางอ้อมหรืออาจมีผลกระทบต่ออาการกำเนิดตามธรรมชาติ ที่อาจมีปริมาณน้อยหรือสูญไปหรืออาจมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงและเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นแล้วได้รับผลกระทบเหมือนกันทั้งทางตรงและทางอ้อมได้และมีข้อที่น่าสังเกตอย่างยิ่งอีกประเด็นหนึ่งก็คือ สิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติแต่ละสิ่งนั้น อาจอยู่รวมกลุ่มหรืออยู่โดดเดี่ยวได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่ายขึ้น สำหรับสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาตินั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1.1 สิ่งที่มีชีวิต (biotic environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติมีลักษณะและสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งที่มีชีวิต เช่น พืช สัตว์ และมนุษย์ เป็นต้น ทั้งพืช สัตว์ และมนุษย์นี้ อาจมีขนาดเล็ก ใหญ่, สูง ต่ำ, กว้าง ยาว, เบา หนัก, ดำ ขาว ก็ได้ตามชนิดและกรรมพันธุ์ของสิ่งเหล่านั้นที่จะควบคุมกันไปชั่วกาลนาน อย่างไรก็ตามผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งนั้นก็อาจมีผลทำให้ทั้งขนาดรูปร่างและสีของสิ่งนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ อาจจะมีใหญ่ขึ้นหรือเล็กลง ตามลักษณะของการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งนั้นเป็นหลักสำคัญ

1.2 สิ่งที่ไม่มีชีวิต (abiotic environment) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้น โดยธรรมชาติที่ไม่มีชีวิต อาจเห็นได้หรือไม่สามารถเห็นได้ เช่น ดิน น้ำ ก๊าซ อากาศ ควัน แร่ เมฆ แสงสว่าง เสียง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้โดยธรรมชาติแล้วจะพบอยู่เป็นประจำอาจอยู่ในรูปของการรวมกลุ่มของตัวมันเอง หรือกระจายอยู่กับสิ่งแวดล้อมอื่นได้ อาจมีขนาด รูปร่าง สี และลักษณะอะไรก็ได้ตามสภาพของการเกิดและธรรมชาติของสิ่งนั้น ๆ

2. สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (man-made environment) สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรานั้น นอกจากจะมีโดยธรรมชาติแล้ว อาจเกิดขึ้น โดยมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น เช่น เมือง บ้าน ถนน สะพาน โตะ แก้ว ี่ เรือ รถ เครื่องบิน วัตถุมีพิษ อารมณ์ เสียง เจตีย์ วัด วัฒนธรรม ศาสนา ประเพณี การศึกษา ฯลฯ เหล่านี้เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ อาจจะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ทั้งในอารมณ์ดีและอารมณ์เสียก็ได้ อาจเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นให้เห็นได้

จับต้องได้ และอาจมองไม่เห็นก็ได้แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ทั้งโดยทางตรงที่ตนเองตั้งใจหรือทางอ้อมอาจจะเกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่ตั้งใจก็ได้ เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นจึงสรุปสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (physical environment) เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นที่สามารถมองเห็นได้ ได้แก่ วัสดุและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านเรือน รถ ถนน เมือง สะพาน เครื่องบิน เรือ วัด การเกษตร ฯลฯ เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่ออำนวยความสะดวกในการมีชีวิตอยู่ บางอย่างก็จำเป็น บางอย่างก็เป็นสิ่งที่ฟุ่มเฟือย อนึ่งสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นนี้อาจเก็บหรือรักษา หรือจควางไว้ที่ใดก็ได้ตามความต้องการของมนุษย์ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นนั้นไม่มีโอกาสที่จะกำหนดสถานที่อยู่ของตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นสิ่งที่ยากที่จะทำตนเองอยู่ในภาวะแวดล้อมตามที่ต้องการได้ แต่มักจะรบกวนสิ่งที่อยู่ ณ ที่นั้นแล้วหรืออาจจะถูกรบกวนโดยสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวก็ได้

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือนามธรรม ทางสิ่งแวดล้อม (social environment หรือ abstract environment) เป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยความตั้งใจและไม่ตั้งใจ เป็นการสร้างเพื่อความเป็นระเบียบของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขหรืออาจเป็นสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยพฤติกรรมอย่างตั้งใจและไม่ตั้งใจ ยกตัวอย่างสิ่งแวดล้อมที่มีมนุษย์ในลักษณะมโนภาพ คือ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ รวมไปถึงการทะเลาะวิวาท การส่งเสียงดัง พฤติกรรมและการแสดงออกที่เป็นภัยต่อสังคมทั้งเสียงลักษณะท่าทางอันขี้ขลาด หรือการสื่อเจตนาทางอารมณ์บางอย่างที่ไม่เป็นที่พึงพอใจต่อมนุษย์ผู้พบเห็น ดังนั้น พอจะอนุมานได้ว่าสิ่งแวดล้อมที่เป็นมโนภาพนั้นไม่สามารถจะเห็นได้ แต่เป็นลักษณะทางพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกสู่สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งดีทั้งร้ายและทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ผู้พบเห็น

เราอาจสรุปความหมายอย่างง่าย ๆ ของสิ่งแวดล้อมได้ว่าสิ่งแวดล้อม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งนี้เป็นรูปธรรม (จับต้องและมองเห็นได้) และนามธรรม (วัฒนธรรมแบบแผน ประเพณี ความเชื่อ) มีอิทธิพลเกี่ยวโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ผลกระทบจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายอีกส่วนหนึ่งลงได้ สิ่งแวดล้อมเป็นวงจร และวัฏจักรที่เกี่ยวข้องกันไปทั้งระบบ

สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม

โดยทั่วไปแล้วสาเหตุหลักของปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมเกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ (เทศาภิบาลกรุงเทพมหานคร, 2537, หน้า 37)

1. การเพิ่มประชากร ปัจจุบันการเพิ่มของประชากรโดยเฉลี่ยของประเทศไทยเรา ถึงแม้จะมีอัตราการลดลงจากเดิมก็ตาม แต่ก็ยังมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรอยู่ตลอดเวลา เมื่อประชากรเพิ่มมากขึ้นความต้องการพื้นฐานต่าง ๆ ย่อมเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว และการได้มาซึ่งปัจจัยพื้นฐาน ก็คือ มาจากธรรมชาติในอดีตที่ยังมีทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหลือเฟือ เพื่อในขณะที่ประชากรยังมีจำนวนน้อยอยู่ก็ยังไม่เกิดผลกระทบเพราะธรรมชาติยังคงความสมดุลอยู่ได้ แต่เมื่อประชากรมากขึ้น จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ในปี พ.ศ. 2540 ประชากรทั้งประเทศ 60.602 ล้านคน ปี พ.ศ. 2541 จำนวน 61.201 ล้านคน และปี พ.ศ. 2544 จำนวน 62.914 ล้านคน (สถาบันประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เอกสารเผยแพร่การคาดประมาณประชากรของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544). 2538) เมื่อมีผู้คนมากขึ้นความต้องการในเรื่องการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นทุกทางไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารที่อยู่อาศัย และพลังงาน และปัญหาสิ่งแวดล้อมก็จะมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน

2. ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปรากฏว่าการพัฒนาในช่วงระยะเริ่มต้นมิได้คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทำให้ต้องทุ่มงบประมาณอย่างมากมาใช้ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กับสู่สภาพเดิมนับแต่โลกได้มีการปฏิวัติอุตสาหกรรมทำให้มีการปล่อยก๊าซต่าง ๆ ออกสู่ชั้นบรรยากาศอย่างมากมาหลายทศวรรษ ก่อให้เกิดการขาดความสมดุลของระบบโลก

จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญขึ้น 2 ประการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น น้ำเน่าเสีย อากาศเป็นพิษ มลพิษทางเสียง สารพิษตกค้างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผลพวงที่เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่เคยอาศัยเครื่องมือเครื่องใช้อย่างง่าย ๆ ที่เคยเหมาะสมกับสภาพธรรมชาติในท้องถิ่น ได้เปลี่ยน-

แปลงไปเป็นการใช้เครื่องจักรกลเข้ามาแทนที่ มีโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น ตลอดจนมีการใช้สารเคมีในการเกษตร โดยทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลให้การทำให้เกิดปัญหามลพิษตามมาแทบทั้งสิ้น

2. ทำให้เกิดการสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติไป เพราะมีการใช้ทรัพยากรอย่างใดอย่างหนึ่งมากเกินไป โดยที่ได้ไม่คำนึงถึงผลเสียที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมเป็นการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติไปด้วย

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ และกำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่กำลังพัฒนา ความเสื่อมโทรม และมลพิษสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตาย หรือเกี่ยวกับความอยู่รอดของมนุษยชาติเป็นที่ประจักษ์ว่า สภาวะแวดล้อมที่เสื่อมโทรมหรือเป็นพิษ นอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบนิเวศแล้ว ยังก่อให้เกิดการรบกวนความสงบสุขเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนในที่สุดเกิดอันตรายต่อชีวิตด้วย

ในประเทศไทยเราเองก็ประสบปัญหาสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ คือ การเพิ่มของจำนวนประชากร และความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นผลทำให้การใช้ทรัพยากรของประเทศเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางธรรมชาติ และเกิดผลเสียหายนต่อสิ่งแวดล้อม

มลพิษทางเสียง

สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความหมายของมลพิษทางเสียงว่าหมายถึงเสียงที่ไม่พึงปรารถนา โดยจะเกี่ยวกับคนในด้านความรู้สึกและทัศนคติ ความเคยชินส่วนตัว สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และเวลา เป็นต้น

เกษม จันทร์แก้ว (2525, หน้า 152) มลพิษทางเสียง หมายถึง ภาวะแวดล้อมที่มีเสียงไม่พึงปรารถนารบกวนโสตประสาท จนเป็นอันตรายต่อสุขภาพของมนุษย์และสัตว์ องค์การอนามัยโลกได้กำหนดระดับเสียงที่ปลอดภัยไว้ คือ เสียงที่ดังไม่เกิน 85

เดซิเบล ที่ทุกความถี่ เมื่อต้องสัมผัสวันละ 8 ชั่วโมง เสียงที่ดังกว่านี้ และต้องสัมผัสใน ระยะเวลา นาน ย่อม เป็นอันตราย โดยถือว่าเสียงที่มีความดังเกิน 85 เดซิเบล เป็นเสียง รบกวน

ปิยวรรณ แสงสว่าง (2538, หน้า 160-161) มลพิษทางเสียง หรือเสียงรบกวนมี อันตรายต่อสุขภาพของประชาชน เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศที่เกิดขึ้นพร้อมกับ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยเฉพาะปัจจุบันเป็นปัญหาที่ เกิดมากในเขตเมือง ทุกคนมักมองข้ามเนื่องจากความเคยชิน และไม่ทราบจะป้องกันตน ได้อย่างไร

1. แหล่งกำเนิดของเสียง

1.1 ในโรงงานอุตสาหกรรม เสียงเกิดจากการทำงานของเครื่องจักรกลใน โรงงานอุตสาหกรรม โดยเครื่องจักรกลเหล่านั้น มีเสียงดังตั้งแต่ 60-120 เดซิเบล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมในโรงงาน และชนิดของเครื่องจักรกลที่ใช้

1.2 พาหนะทางบก ได้แก่ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถบรรทุก รถสามล้อเครื่อง ซึ่งมีอยู่มากมาย เสียงจากขบวนเหล่านี้เกิดจากการทำงานของเครื่องยนต์ที่ใช้ในการขับ เครื่องไปบนถนน เพื่อการขนถ่ายสินค้า และมนุษย์ให้ไปยังจุดหมายต่าง ๆ

1.3 เครื่องบินหรือเฮลิคอปเตอร์ มักเป็นปัญหาเกิดขึ้นกับเมืองใหญ่ ๆ ใน บริเวณที่อยู่อาศัยที่ใกล้ ๆ สนามบินและมีเครื่องบินขึ้นลงบ่อยครั้ง เสียงที่เกิดจาก เครื่องบินจะมีระดับเสียง ตั้งแต่ 120-140 เดซิเบล ดังนั้น ถ้าใคร ได้ฟังอยู่บ่อย ๆ เป็น เวลานานก็จะทำให้ประสาทหูเกิดการพิการและสูญเสีย

2. ปัญหาที่เกิดจากมลพิษทางเสียง

2.1 เกิดอันตรายกับหูโดยตรงเพราะเสียงอึกทึกและเสียงที่ดังมาก ๆ ย่อม ก่อให้เกิดการสั่นสะเทือนเป็นผลให้น้ำหล่อเลี้ยงปลายประสาทเซลล์ขน ในหูชั้นในเกิด เป็นคลื่นใหญ่ผิดปกติเมื่อเป็นอยู่บ่อย ๆ เป็นเวลานานเซลล์ ซึ่งละเอียดอ่อนก็จะค่อย ๆ ตายไปที่ละน้อย เมื่อเซลล์ตายแล้วก็ทำให้รับเสียงไม่ได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การได้ยิน 3 ลักษณะ คือ

1.2.1 ระดับการได้ยินเปลี่ยนแปลงชั่วคราว หมายถึง ผลระยะสั้นที่ตามมาจากการได้เสียงดังที่มีระดับการได้ยินสูง คือ หูตึงชั่วคราวเกิดขึ้นเมื่ออยู่ในที่ที่มีระดับเสียงตั้งแต่ 80 เดซิเบล ขึ้นไป โดยหูจะอื้อและมีเสียงกริ่ง ๆ ในหู อาการผิดปกตินี้เรียกว่า อาการล่าทางการได้ยิน

1.2.2 ระดับการได้ยินเสียงอย่างถาวร หมายถึง เมื่อคนเราอยู่ในบริเวณที่มีมลพิษทางเสียง ที่มีความเข้มสูงเป็นระยะเวลาบางส่วนต่าง ๆ ของหูถูกทำลายมากขึ้นขั้นแรกจะไม่ได้ยินเสียงที่มีความถี่ประมาณ 3,000 หรือ 4,000 เฮิทซ์ และต่อไปจะสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ อาการที่เกิดขึ้นนี้เรียกว่า หูหนวก

1.2.3 อันตรายอย่างเฉียบพลันจากเสียง หมายถึง ภาวะที่การได้ยินสูญเสียทันทีเป็นผลจากการได้ยินเสียงที่ดังมาก ๆ ในระยะเวลาสั้น ๆ หรือเสียงดังเพียงครั้งเดียว เช่น เสียงระเบิด เสียงฟ้าผ่า เสียงปืนใหญ่ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้หูหนวกทันที โดยเฉพาะเสียงดังเกิน 160 เดซิเบลขึ้นไป ทั้งนี้เพราะเสียงดังกล่าวจะไปทำลายเยื่อหู และอวัยวะรับเสียง (อุททอง ประกอบไวทยกิจ, 2525, หน้า 152)

1.2.3.1 ผลทางด้านจิตใจ เสียงที่รบกวนทำให้ผู้ฟังเกิดความรำคาญใจ รู้สึกหงุดหงิดไม่สบายใจ เกิดความเครียดทางประสาท มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์

1.2.3.2 ผลเสียทางด้านร่างกาย เสียงรบกวนที่มีความดังจะไปกระตุ้นระบบสมองที่อยู่ได้ cortex ให้เกิดการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานของระบบหมุนเวียนโลหิตระบบประสาท ระบบการสืบพันธุ์ ต่อมไร้ท่อ และต่อขบวนการเมตาโบลิซึม ทำให้หัวใจเต้นเร็ว การไหลเวียนของโลหิตเพิ่มขึ้น การหายใจเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกรดในกระเพาะอาหารหลังออกมามากกว่าผิดปกติ อาจทำให้อาเจียนและเป็นแผลในกระเพาะอาหาร

1.2.3.3 ผลต่อการทำงานเสียงที่ไม่ต้องการทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานใช้ความคิด เสียงดังจะทำให้ความคิดหยุดชะงัก สับสน ลืมเรื่องที่กำลังคิดอยู่

3. การควบคุมและป้องกันมลพิษทางเสียง

3.1 การป้องกันที่ต้นเสียงโดยจัดหาเครื่องที่มีเสียงเบามาทดแทนของเดิม หรือปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่มีเสียงดังให้เสียงลดน้อยลง จนเป็นที่ปลอดภัยต่อแก้วหู

3.2 การป้องกันเสียงทางเสียงผ่าน โดยใช้ผนังกันห้อง ใช้แผ่นตะกั่ว หรือแผ่นไวนิลตะกั่ว ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของตะกั่วให้ได้มาตรฐานและเกี่ยวกับรูลวดของสายไฟ สายพานและช่องอากาศอื่น ๆ ที่เสียงอาจลอดผ่านได้ การให้ฉนวนหรืออุปกรณ์ลดเสียงหุ้มส่วนที่เป็นทางผ่านของเสียง เช่น เสียงที่เกิดจากอากาศ ก๊าซหรือของเหลวที่ไหลผ่านไปตามท่อเป็นวิธีการหุ้มบังคับไม่ให้ท่อต่าง ๆ สั่นไปตามเครื่องจักรกลเหล่านั้น หรือการเก็บเสียงสะท้อน โดยใช้วัสดุผนัง ฝ้า และเพดานของโรงงาน อาจทำได้โดยใช้แผ่นไฟเบอร์กลาส แผ่นกระเบื้องอะคูสติคตามส่วนต่าง ๆ ดังกล่าว

3.3 การป้องกันที่วัตถุ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับเสียง โดยใช้เครื่องป้องกันส่วนบุคคล ระยะเวลาที่ต้องทำงานอยู่กับเสียงในวันหนึ่ง ๆ ให้น้อยลง โดยการสลับให้ทำงานอย่างอื่นที่ไม่เกี่ยวกับเสียงบ้าง เพื่อให้หูได้ผ่อนคลายจากการระคายเคืองของเสียงได้มากขึ้น และอาจจะแยกคนงานที่ไม่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับเครื่องเสียง หรือเครื่องจักรที่มีเสียงดัง ออกไปจากงานที่เกี่ยวข้องกับเสียง เพื่อลดปริมาณคนงานที่เสี่ยงต่ออันตรายจากเสียงลงได้

มลพิษทางน้ำ

ในที่นี้หมายถึง น้ำที่มีสิ่งเจือปนอยู่มากเกินคุณภาพตามธรรมชาติของน้ำจนเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต แต่ไม่ได้หมายความถึงความไม่บริสุทธิ์ของน้ำเพราะน้ำไม่บริสุทธิ์ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นน้ำเสียเสมอไป (นิวัติ เรื่องพานิช, 2537, หน้า 305)

สาเหตุที่ทำให้น้ำเกิดเน่าเสีย น้ำเน่าเสียเกิดมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (นิวัติ เรื่องพานิช, 2537, หน้า 307)

1. การทำลายป่า โดยเฉพาะบริเวณป่าไม้ที่เป็นต้นน้ำลำธาร ย่อมทำให้น้ำเกิดไหลแรงเป็นเหตุให้ดินพังทลาย น้ำที่ไหลอยู่ตามห้วยลำธารในบริเวณนั้น จะขุ่นเข้มมีดินตะกอนและสิ่งสกปรกไม่ใสสะอาดเหมือนกับน้ำที่ไหลจากต้นน้ำลำธารที่มีป่าไม้ปกคลุม

2. การทำถนนที่คืนทั้งที่เป็นป่าและลำธารถูกกระทบกระเทือน เนื่องจากการทำถนนการตกตะกอนในลำน้ำ มีแนวโน้มจากการทำถนนไม่น้อยไปกว่าการทำไร่เลื่อนลอยของพวกชาวเขา และเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพของน้ำไม่ดี

3. การทำเหมือง ในการทำเหมืองแร่ต่าง ๆ นับเป็นตัวการอันหนึ่งที่ทำให้เกิดความสกปรกและทำให้ลำน้ำตื้นเขิน แม้ว่าจะได้ผลผลิตจากการทำเหมืองแร่ที่มีราคาก็ตาม แต่เศษแร่ หินดิน ทรายและสิ่งสกปรกปฏิกูลต่าง ๆ ถูกชะล้างลงลำธารทำให้สกปรกและเป็นพิษเป็นภัยแก่ผู้บริโภคได้

4. การเกษตรแผนใหม่ ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าจำนวนประชากรของประเทศและของโลกได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่ผลผลิตทางการเกษตรต่อหน่วยพื้นที่กลับลดน้อยลง เนื่องจากดินเสื่อมคุณภาพ การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรจึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยบำรุงดิน ใช้สารปราบวัชพืชและสารฆ่าแมลง เมื่อฝนตกเศษเหลือจากปุ๋ย สารเคมีตกค้างจะถูกชะล้างพัดพาลงสู่แม่น้ำลำคลอง เกิดการสะสมสารเคมีและผงตะกอนต่าง ๆ นานเข้าเกิดอันตรายต่อสัตว์น้ำ และเกิดการกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของคนในที่สุด ทำให้ระบบนิเวศวิทยาต้องสูญเสียไป

5. การเลี้ยงปศุสัตว์ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ มักจะปล่อยสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ลงไปในน้ำ โดยปราศจากการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง และใกล้ชิดสิ่งโสโครกเหล่านี้ เมื่อฝนตกลงมาก็จะชะล้าง และพัดพาลงสู่แม่น้ำลำคลอง บางครั้งก็นำเชื้อโรคแพร่กระจายไปตามแม่น้ำลำคลอง ทำให้ปริมาณความสกปรกในแม่น้ำลำคลองเพิ่มมากขึ้นทุกปี

6. สิ่งโสโครกจากแหล่งชุมชน ในบริเวณแหล่งชุมชนที่มีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น มักจะเป็นบ่อเกิดแห่งความสกปรกเป็นความสกปรกทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และชีวภาพรวมกันซึ่งบรรดาสิ่งสกปรกโสโครกต่าง ๆ เหล่านี้จะถ่ายเทออกมามีทั้งเศษเหลือของพืชและสัตว์ ฝูงพลาสติก ใบตอง ยาที่เป็นส่วนประกอบของสารเคมีนาาชนิด อูจจาระ ปัสสาวะ ความสกปรกทั้งหลายที่มีอยู่ในโลกจะถูกระบายออกมาจากแหล่งชุมชนทั้งสิ้น

7. โรงงานอุตสาหกรรม พบว่า สิ่งสกปรกโสโครกเน่าเสียทั้งหลายที่ขับออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรม นับว่าจะเพิ่มปริมาณมากขึ้น เมื่อรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการ

ลงทุนในการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ทั้งโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็กอย่างมาก หากไม่มีการควบคุมดูแลการบำบัดน้ำเสียอย่างจริงจัง ย่อมจะหลีกเลี่ยงปัญหาน้ำเสียและภัยอันตรายจากน้ำเป็นพิษได้ยาก

ปัญหาที่เกิดจากน้ำเสีย

น้ำครอบคลุม 3 ใน 4 ส่วนของโลก ปัญหาเกี่ยวกับน้ำในปัจจุบัน คือ การขาดแคลนน้ำที่มีคุณภาพมาใช้ในการอุปโภค และกิจกรรมอื่น ๆ การเกิดน้ำท่วมซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน และการเกิดมลพิษของน้ำตามเมืองใหญ่ และย่านอุตสาหกรรม

มลพิษของน้ำเกิดจากสาเหตุ 4 ประการใหญ่ ๆ คือ (วินัย วีระวัฒนานนท์ และ บานชื่น สีสันผ่อง, 2537, หน้า 68)

1. น้ำเสียจากชุมชน
2. น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม
3. น้ำเสียจากเกษตรกรรม
4. น้ำเสียจากขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

น้ำมีอยู่ในโลกทั้งหมด ราว 1,350 ล้านลูกบาศก์กิโลเมตร โดยน้ำเป็นส่วนประกอบในสิ่งมีชีวิต 70 เปอร์เซ็นต์ ของน้ำหนักทั้งหมด ปริมาณของน้ำทั้งหมดจะอยู่ในทะเล มหาสมุทร 97 เปอร์เซ็นต์ อยู่ใต้ดิน 0.6 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในดิน 0.2 เปอร์เซ็นต์ อยู่ในลักษณะของน้ำแข็ง 2.1 เปอร์เซ็นต์ และไอน้ำที่ลอยในอากาศเพียง 0.001 เปอร์เซ็นต์ (วินัย วีระวัฒนานนท์ และบานชื่น สีสันผ่อง, 2537, หน้า 63)

น้ำถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญของสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ซึ่งกิจกรรมทุกประเภทของมนุษย์มีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับน้ำตลอดเวลา ถึงน้ำจะอำนวยประโยชน์ให้กับมนุษย์ แต่มนุษย์ก็ยังเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้น้ำสกปรกจนกลายเป็นน้ำเสียด้วยการทิ้งสิ่งปฏิกูล สารเคมี และสิ่งโสโครกต่าง ๆ ลงไปในน้ำโดยไม่มีการควบคุมตามสมควร (นิวัติ เรื่องพานิช, 2537, หน้า 305)

น้ำที่มีคุณภาพดีสามารถนำไปบริโภค และอุปโภคได้จะต้องเป็นน้ำที่ใสสะอาด

ไม่มีกลิ่นและสี ไม่มีสารเป็นพิษเจือปน ตลอดจนปราศจากเชื้อโรคต่าง ๆ ที่เป็นภัยต่อชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสามารถแบ่งคุณภาพของน้ำออกได้เป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. คุณภาพทางกายภาพ ได้แก่ กลิ่น สี ความขุ่นเข้ม ของดินตะกอนกึ่งไม้หรือเศษเหลือของพืช และสัตว์ที่ปะปนอยู่ในน้ำ ตลอดจนอุณหภูมิของน้ำอีกด้วย
2. คุณภาพทางเคมี ได้แก่ สารเคมีต่าง ๆ ที่ปะปนอยู่ในน้ำ ซึ่งมักจะเป็นพิษต่อผู้ใช้น้ำ เช่น แคลเซียมคาร์บอเนต ไชยาไนต์ พรอท ฯลฯ
3. คุณภาพทางชีวภาพ ได้แก่ สิ่งที่มีชีวิตที่อยู่ในน้ำ เช่น พวกแบคทีเรีย ไวรัสและสัตว์อื่น ๆ ที่เป็นภัยต่อมนุษย์

วิธีป้องกันและกำจัดน้ำเสีย

เห็นได้ว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดน้ำเสียนั้นมี 2 สาเหตุใหญ่ คือ การระบายน้ำสกปรก และสิ่งโสโครกจากแหล่งชุมชนลงสู่แม่น้ำลำคลอง และน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่มนุษย์เริ่มมีชีวิตอยู่ในโลกจนกระทั่งถึงสมัยสร้างเมืองขึ้นเป็นชุมชนมนุษย์ได้ปล่อยให้แม่น้ำ ลำคลองทำความสะอาดตัวมันเองอยู่ตลอดมา โดยมีจุลินทรีย์ในน้ำบางชนิดคอยกำจัดของเสีย และสิ่งปฏิกูลโสโครกต่าง ๆ ให้หมดไป อันมีสาหร่ายคอยป้อนออกซิเจนลงไปใต้น้ำเพื่อทำการสังเคราะห์แสง จะเห็นได้ว่า มนุษย์นอกจากจะไม่ช่วยเหลือธรรมชาติแล้ว ยังเป็นตัวทำลายธรรมชาติมากขึ้น ดังนั้น วิธีการที่ดีและเหมาะสมมากที่สุดก็ได้แก่ การสร้างโรงกำจัดขยะจัดสร้างระบบการระบายของเสีย และแหล่งเก็บสิ่งโสโครก รวมทั้งจัดสร้างโรงงานที่กำจัดสิ่งโสโครกและทำความสะอาดน้ำ ตามลำดับ (นิวัติ เรืองพานิช, 2537, หน้า 311)

ปัญหาขยะมูลฝอย

ดังที่ได้กล่าวแล้วถึงการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลดี ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นการสนองตอบให้เกิดการกินดีอยู่ดีของประชาชนอย่างไรก็ดี การที่มีการผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมาก ๆ ก็ย่อมก่อให้เกิดภาวะความลดลงของจำนวนทรัพยากรธรรมชาติ (resource depletion) แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการ

ของผู้บริโภค เพราะหากมีความจำเป็นในการต้องใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ไม่มีการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการก็ย่อมส่งผลกระทบต่อภารกิจอันดีของประชาชน แต่ผลที่ได้จากการใช้สินค้าจำนวนมาก ๆ ของประชาชนก็คือ สิ่งของเหลือใช้หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ที่เรียกว่า ขยะมูลฝอยก็จะถูกทิ้งออกมาสู่สภาพแวดล้อมจำนวนมากขึ้นไปด้วย สิ่งที่เป็นผลต่อเนื่องก็คือ บรรดาขยะมูลฝอยเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ น้ำเสีย อากาศเสีย ดินเสีย รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่าง ๆ (2538, พฤศจิกายน 26)

เมื่อหันมามองปัญหาขยะมูลฝอยที่กำลังเป็นปัญหากระทบต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยของเรา ปรากฏว่าในแต่ละปีคนไทยทิ้งขยะจำนวนมากถึงปีละกว่า 14.1 ล้านกิโลกรัม หากแยกออกเป็นเฉพาะกรุงเทพมหานครแห่งเดียวปรากฏว่าจากข้อมูลของสำนักรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานคร พบว่า ขยะที่กรุงเทพมหานครเก็บได้เฉลี่ยต่อวันมีประมาณ 9,137 ตัน และคาดว่าจะเพิ่มเป็นวันละประมาณ 9,320 ตัน ในปี พ.ศ. 2544 จากจำนวนตัวเลขที่แสดงถึงปริมาณขยะมูลฝอยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นปริมาณที่มหาศาล ซึ่งสิ่งที่เกิดตามมาสำหรับในเรื่องของการจัดการกับขยะดังกล่าว ก็คือ ปัญหาการเก็บขยะไม่หมดในแต่ละวัน และปัญหาการกำจัดขยะ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือ การเพิ่มจำนวนประชากรแน่นอนว่าเมื่อมีผู้ใช้สิ่งของเครื่องใช้มากขึ้น ขยะก็จะเกิดมากขึ้นไปด้วย ในขณะที่วิธีการกำจัดมูลฝอยไม่สามารถรองรับกับปริมาณของขยะได้ทั้งในเรื่องของบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ งบประมาณ ครั้นเมื่อเก็บได้ก็ยังคงกลายเป็นปัญหาว่า จะทำอย่างไรไม่ให้เกิดการกำจัดขยะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะการฝังกลบก็ต้องส่งผลกระทบต่อพื้นดิน การเผาก็ส่งผลกระทบต่อสถานะของอากาศ การทิ้งแม่น้ำก็ยิ่งก่อปัญหาความเน่าเสียของน้ำ ปัญหาของขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานครรวมทั้งในจังหวัดอื่น ๆ ของประเทศไทยจึงทวีความรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนอีกประการหนึ่งด้วย (2538, พฤศจิกายน 26)

แนวความคิดเกี่ยวกับหลักการประเมินผลนโยบาย

การประเมินผลนโยบาย

การประเมินผลนโยบาย หมายถึง กระบวนการของนโยบายนั้น การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อนโยบาย เพราะในบางครั้งถึงแม้ว่ามีการนำนโยบายมาปฏิบัติและประสบผลสำเร็จได้รับผลผลิตตรงตามเป้าหมายที่ต้องการแล้วก็ตาม แต่่นโยบายดังกล่าว อาจจะยังไม่บรรลุผลหรือได้รับผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็ได้ ซึ่งบางครั้งยังอาจจะก่อให้เกิดผลข้างเคียง (side effects) หรือผลกระทบ (impact) ดังนั้น การประเมินผลนโยบายจึงเป็นการตรวจสอบถึงประสิทธิผล (effectiveness) ของนโยบายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การประเมินผลนโยบายอาจจะครอบคลุมถึงการตรวจสอบประสิทธิภาพ (efficiency) ของการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายกับผลผลิตและ/หรือผลลัพธ์ของนโยบาย รวมทั้งอาจจะเป็นการกำกับติดตามเพื่อให้ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อ การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลนโยบาย กล่าวคือ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 5-9)

1. เพื่อเป็นการสร้างความยอมรับด้านมาตรฐานของการดำเนินงานนโยบายต่าง ๆ
2. เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและสัมฤทธิ์ผลของการใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามแผนงาน โครงการ/งานต่าง ๆ ต่อรัฐสภา
3. เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องของผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนต่อไป
4. เพื่อทำการตัดสินใจ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเชิงนโยบายว่าจะทำการต่อเนื่องการขยายหรือสิ้นสุดตัวนโยบายนั้นหรือไม่ อย่างไร
5. เพื่อทำการพัฒนาตัวนโยบาย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามนโยบายนั้น มักจะไม่ค่อยสมบูรณ์ หรือเกิดมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานขึ้นและบางครั้งอาจจะไม่ได้ผลตรงตามที่ต้องการ

6. เพื่อเรียนรู้ถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่มีได้คาดคิดเอาไว้โดยเฉพาะผลเสียข้างเคียงของนโยบายที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม

ความหมายของการประเมินผล สุรพร เสียนสลาย (2547, หน้า 400-401)

นักวิชาการหลายคนพยายามอธิบายความหมายของการประเมินผลโครงการ โดยเน้นการชี้ให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ (objectives) หรือเป้าหมาย (goals) ที่แท้จริงของการประเมินผลโครงการ โดยอธิบายความหมายอิงกับความหมายของคำว่า “การประเมินผล” หรือนักวิชาการบางคนอาจเรียกว่า “ประเมินหรือการประเมินค่า” ซึ่งมาจากคำภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือ คำว่า evaluation

คำว่า “การประเมินผล” เป็นคำกลางที่มีความหมายแบบตรงไปตรงมา คือ การตัดสินเชิงคุณค่า (value judgement) หรือการกำหนดคุณค่าให้แก่สิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นการพยายามบ่งบอกว่าสิ่งนั้นดี-ไม่ดี (เลว) มีคุณภาพ-ไม่มีคุณภาพ สำเร็จ-ไม่สำเร็จ โดยนำเอาผลสัมฤทธิ์ (results) ที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากสิ่งที่ถูกประเมินมาเป็นข้อมูลในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ถูกประเมิน ตัวอย่างเช่น ถ้าต้องการประเมินผลโครงการนักประเมินก็จะใช้ผลสัมฤทธิ์ (ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบของโครงการ) กระบวนการหรือสิ่งอื่น ๆ ที่โครงการได้ก่อให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ใช้ตัดสินคุณค่าของโครงการนั้น

การประเมิน หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา Cronbach (อ้างถึงใน สุรพร เสียนสลาย, 2547, หน้า 401) การประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออีกนัยหนึ่ง การประเมินเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศสำหรับตัดสินคุณค่าผลผลิต กระบวนการและจุดมุ่งหมายของโครงการหรือ โปรแกรมหรือทางเลือกต่าง ๆ นำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จุดเน้นของการประเมิน คือ การเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนเพื่อการตัดสินคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด

โดยสรุป การประเมินผลโครงการ หมายถึง กระบวนการในการวัดผลสัมฤทธิ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสารหรือข้อสนเทศที่ได้ไปตัดสินคุณค่าของกิจกรรม กระบวนการหรือโครงการ โดยรวมต่อไป

ส่วนความหมายของการวิจัยประเมินผล (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 7)

คำว่า “ประเมินผล” ความหมายดั้งเดิม มักหมายความถึงกระบวนการที่มุ่งแสวงหาคำตอบ สำหรับคำถามที่ว่า นโยบาย/แผนงาน/โครงการ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และ เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ต้นหรือไม่ และระดับใด ซึ่งในปัจจุบันการมุ่งตอบคำถามเช่น ที่กล่าว จัดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการประเมินผลรวบยอด กล่าวอีกนัยหนึ่ง การ ประเมินผลในลักษณะดังกล่าวก็คือ การประเมินผลลัพธ์ของการประเมินผลรวบยอด สำหรับคำว่า “การวิจัยประเมินผล” (evaluation research หรือ evaluative research) นอกจากจะหมายความรวมถึงการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบแล้วยังเป็นการนำ ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานวิจัย ประเมินผลอีกด้วย ในที่นี้คำว่า “ประเมินผล” จัดเป็นคุณศัพท์ขยายคำว่า “การวิจัย” กล่าว ได้ว่า การวิจัยประเมินผลได้อาศัยรูปแบบการวิจัยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และเทคนิค การวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักการวิจัยทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อศึกษาความ เปลี่ยนแปลงที่สืบเนื่องมาจากนโยบาย/แผนงาน/โครงการ

ส่วนคำว่า “การประเมินค่า” เป็นศัพท์ที่ใช้กันโดยทั่วไปในภาษาพูดซึ่งหมายถึง พิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพของสิ่งต่าง ๆ กล่าวได้ว่า อาจเป็นการตีราคาหรือ การประมาณคุณค่า โดยปกติ สิ่งที่มีประมาณค่าได้มีมากมายไม่จำกัดทั้งที่มีชีวิตและ ไม่มีชีวิต ตัวอย่างเช่น

1. ทรัพย์สินที่จับต้องได้มักประเมินเป็นราคา
 2. บุคคลมักได้รับการประเมินค่าตามคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ หรือฐานะ ตำแหน่ง
 3. กิจกรรมอาจมีการประเมินค่าตามประโยชน์ที่เกิดแก่ชุมชนและสังคม เป็นต้น
- ในหลักการทุกสิ่งและทุกพฤติกรรมย่อมมีค่าที่สามารถประเมินได้ แต่ระดับของความยาก ง่ายในการประเมินค่ามักแตกต่างกัน ว่ามีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลต่อกันหรือไม่ มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่เพียงใด และระดับใด ส่วนคำจำกัดความของ “การวิจัยประเมินผล” ก็ได้มีนักวิชาการจำนวนมากซึ่งได้กำหนด นิยามไว้หลายความหมายทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกัน ซึ่งสมควรได้นำมาพิจารณาเพื่อ

เสริมความรู้ความเข้าใจของผู้อ่าน กล่าวได้ว่า เมื่อสามทศวรรษมาแล้ว Riecken (อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 7-8) ได้ให้นิยามของการวิจัยประเมินผลไว้ว่า การวิจัยประเมินผล คือ การวัดผลทั้งที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาอันสืบเนื่องมาจากการดำเนินงานที่กำลังกระทำอยู่ เพื่อที่มุ่งไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ นิยามของ Riecken ได้บ่งบอกถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก ปัจจัยที่ต้องศึกษาในการวิจัยประเมินผล ได้แก่ พฤติกรรมหรือการดำเนินงานบางอย่าง และประการที่สอง พฤติกรรมหรือการดำเนินงานดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านที่พึงประสงค์และในด้านที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่ง จำเป็นต้องมีการประเมินผลทั้งสองด้าน สามปีต่อมาสมาคมสาธารณสุขอเมริกัน American Public Health Association (อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 8) ได้พยายาม ขยายความของคำว่า “การวิจัยประเมินผล” ให้ใช้ชัดเจนขึ้น โดยกล่าวว่า การวิจัยประเมินผล คือ กระบวนการในการพิจารณากำหนดคุณค่าหรือระดับความสำเร็จในการบรรลุถึง วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แต่ต้น กระบวนการดังกล่าวอย่างน้อยประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์
2. ระบุเกณฑ์มาตรฐานสำหรับวัดความสำเร็จ
3. พิจารณาและอธิบายถึงระดับความสำเร็จ
4. เสนอแนะสำหรับโครงการต่อไป

สำหรับคำจำกัดความนี้ได้กำหนดความหมายครอบคลุมทั้งนิยามมโนทัศน์ (conceptual definition) และนิยามปฏิบัติการ (operational definition) ผนวกเข้าไว้ด้วยกัน

Hyman (อ้างถึงใน ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 8-9) ได้เสนอนิยามแบบ รวบรวมของการวิจัยประเมินผลว่าหมายถึง ขั้นตอนของการแสวงหาความเป็นจริง ซึ่งเป็น ผลจากการดำเนินงานทางสังคมที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ Hyman ได้อธิบายไว้ อย่างชัดเจนว่า การวิจัยประเมินผลจัดเป็นการวิจัยประยุกต์ประเภทหนึ่ง ซึ่งมุ่งหมาย หลักมิใช่เพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ แต่เพื่อการศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ องค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในทำนองเดียวกัน นักวิชาการ

ยุคต้นอีกจำนวนไม่น้อยซึ่งมีความเห็นพ้องต้องกันว่า “ประสิทธิผล” คือ เกณฑ์ที่เป็นแกนกลางของการวิจัยประเมินผลขณะนั้นดังตัวอย่างเช่น Klineberg (1955), Greenberg and Mattison (1955) และ James (1961) ต่างก็ได้จำกัดขอบเขตความหมายของการวิจัยประเมินผลเพียงในระดับของการติดตามผลการปฏิบัติ และการมุ่งวัดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นประการสำคัญ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี Suchman (อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 9) ได้มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความกระจำงสำหรับนิยามของการวิจัยประเมินผล โดยสรุปรวมคำจำกัดความของมโนทัศน์ดังกล่าวไว้ดังนี้

การวิจัยประเมินผล คือ การศึกษาพิจารณา (ไม่ว่าจะมีพื้นฐานจากความคิดเห็นการบันทึกข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลที่เป็นกลาง) เกี่ยวกับผลลัพธ์ (ไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือทางลบ ชั่วคราวหรือถาวร เร่งรัดหรือเฉื่อยชา) ซึ่งเกิดจากกิจกรรมบางประเภท (ไม่ว่าในลักษณะแผนงานหรือโครงการ ต่อเนื่องหรือเพียงครั้งเดียว) ที่มุ่งให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าประสงค์ที่ปรารถนา (ไม่ว่าในความพยายามระดับสูง กลางหรือต่ำ ในระยะยาวหรือระยะสั้น)

ตามทรรศนะของ Suchman การวิจัยทางวิทยาศาสตร์จัดเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่งต่อการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับวัตถุประสงค์ ซึ่งกำหนดในรูปของเกณฑ์มาตรฐานที่วัดค่าได้แม้ Suchman จะเน้นคุณค่าของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็ไม่ได้ปฏิเสธความจำเป็นของวิธีการที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะมีคำถามทางการบริหารมากมายที่อาจแสวงหาคำตอบได้ โดยไม่ต้องอาศัยระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์สังคม กล่าวโดยย่อการวิจัยประเมินผลจัดเป็นเครื่องมือประเภทหนึ่งซึ่งมีลักษณะคล้ายกับเครื่องมือทั้งหลายในแง่ที่ว่าผู้ใช้จะต้องรู้จักเลือกใช้ให้ตรงกับหน้าที่ของเครื่องมือ นั้น ๆ ถ้าผู้ใช้ประสงค์จะได้รับประโยชน์สูงสุดจากเครื่องมือดังกล่าว อนึ่ง Suchman ได้เน้นย้ำให้นักวิจัยประเมินผลตระหนักถึงการส่งเสริมคุณค่าของหลักการทางวิทยาศาสตร์ด้วยการแยกเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์ออกจากความรู้สึกนึกคิดส่วนตัวของนักวิจัยประเมินผล

Alkin (อ้างถึงใน ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 9-10) ได้มองขอบเขตของการวิจัยประเมินผลในแง่มุมมองที่แคบกว่า Suchman โดยกำหนดนิยามไว้ว่า การวิจัยประเมินผล คือ กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกสรรข้อมูลที่เหมาะสม

รวมทั้งการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อรายงานสรุปผลในทางที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ตัดสินใจในการกำหนดทางเลือก

จากนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าทฤษฎีของ Alkin เกี่ยวกับการวิจัยประเมินผลไม่ได้ก้าวไกลไปกว่าหลักวิชาการประเมินผลในยุคต้น กล่าวคือ Alkin ขาดความสนใจที่จะเชื่อมโยงระหว่างนโยบาย/แผนงาน/โครงการเข้ากับผลลัพธ์ และผลกระทบตามกระบวนการสาเหตุและผลอย่างไรก็ดี ชุมชนนักวิจัยประเมินผลในปัจจุบัน ได้เริ่มมีความเห็นพ้องต้องกันในประเด็นสำคัญที่ว่า การวิจัยประเมินผลจำเป็นต้องผูกพันใกล้ชิดกับระเบียบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์สังคมและพฤติกรรม ทั้งนี้เพื่อความมั่นใจว่าผลลัพธ์และผลกระทบที่ปรากฏนั้นเป็นผลสุทธิที่สืบเนื่องมาจากนโยบาย/แผนงาน/โครงการอย่างแท้จริงหรือไม่ และในระดับใด

อนึ่ง Weiss (อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 10) แม้ไม่ได้กำหนดนิยามของการวิจัยประเมินผล แต่ก็ได้พรรณนาถึงจุดมุ่งหมายของการวิจัยประเมินผลไว้ ความว่า จุดมุ่งหมายของการวิจัยประเมินผลก็เพื่อวัดผลกระทบของโครงการเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในฐานะเป็นมรรควิธีที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและการปรับปรุงโครงการในอนาคต

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การวิจัยประเมินผลไม่ได้มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการสร้างและการทดสอบทฤษฎีสำหรับอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม แต่มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการทดสอบผลของการนำองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ในทางการบริหารและการปฏิบัติอย่างไรก็ดี การกล่าวเช่นนี้ก็ได้เจตนาที่จะหมายความว่า การวิจัยประเมินผลจะไม่ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพียงแต่จะมุ่งเน้นว่า การวิจัยประเมินผลคือการสร้างและการทดสอบทฤษฎีเป็นจุดมุ่งหมายรอง แต่จุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยประเมินผลได้แก่ การมุ่งเน้นประโยชน์ที่พึงได้รับทางด้านการบริหารและการปฏิบัติมากกว่าทางด้านทฤษฎี กล่าวได้ว่าการศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบในงานวิจัยประเมินผลจัดได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยสั่งการเกี่ยวกับการบริหารโครงการ ในลักษณะคล้ายคลึงกัน นักวิชาการอีกสองคน คือ Bernstein and Freeman (อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 10) ได้กำหนดนิยามไว้ อย่างกว้าง ๆ ว่า การวิจัยประเมินผลหมายความว่า

กิจกรรมใด ๆ ซึ่งอาศัยพื้นฐานจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อประเมินผลการปฏิบัติ และศึกษาผลกระทบจากการดำเนินงานตามนโยบาย/แผนงาน/โครงการสาธารณะ ส่วน Rutman (อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 10-11) กล่าวเสริมว่า การวิจัยประเมินผลในประการสำคัญที่สุด ก็คือ กระบวนการ ซึ่งประยุกต์ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อสังสมหลักฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือและแม่นยำภายใต้ลักษณะและขอบเขตที่สามารถบ่งบอกได้ว่ากิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ หรือสิ่งส่งออกเฉพาะประเภท

Rutman ได้แยกพิจารณานิยามนี้ออกเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบแรก การเน้นความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อการแสวงหาคำตอบที่น่าเชื่อถือและแม่นยำ องค์ประกอบที่สอง การมุ่งความสนใจไปที่ลักษณะและขอบเขตซึ่งกิจกรรมที่กำหนดก่อให้เกิดผลที่วัดได้ภายใต้กระบวนการสาเหตุและผล องค์ประกอบที่สาม การวิจัยประเมินผลไม่ควรจำกัดขอบเขตแต่เพียงการศึกษาผลลัพธ์และผลกระทบตามที่กำหนดไว้ภายใต้เป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ แต่ควรครอบคลุมถึงผลอื่น ๆ อันอาจเกิดขึ้นได้และองค์ประกอบที่สี่ การพิจารณาข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่งในงานวิจัยประเมินผล

ในทศวรรษที่ 1980 Rossi and Freeman (อ้างถึงใน ประชัช เปี่ยมสมบูรณ์, 2529, หน้า 11) ได้กำหนดนิยามของการวิจัยประเมินผลไว้ความว่า

การวิจัยประเมินผล คือ การประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบเพื่อประเมินกรอบความคิด รูปแบบการวิจัยประเมินผล การดำเนินงานและประโยชน์ของแผนงานในการเข้าแทรกแซงทางสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง การวิจัยประเมินผลเกี่ยวข้องกับการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อวินิจฉัยและปรับปรุงการวางแผน การติดตามผล ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพของแผนงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุข การศึกษา สังคมสงเคราะห์ และงานบริการสาธารณะด้านอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี ในทศวรรษนี้ นักวิชาการวิจัยประเมินผลจำนวนไม่น้อย ดังเช่น Nachmias (1979), Kaufman and Thomas (1980) และ French and Kaufman (1981) เป็นต้น ต่างก็กล่าวถึงการวิจัยประเมินผลโดยไม่ได้กำหนดนิยามหรือขยายขอบเขตความหมายของคำดังกล่าวให้มีความกระจ่างชัดยิ่งขึ้น ถึงแม้กระนั้นจากนิยามต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็

พอที่จะสรุปความหมายของการวิจัยประเมินผลได้ ในที่นี้การวิจัยประเมินผล หมายความว่า การวิจัยประยุกต์ใช้ ประการแรก เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และผลระหว่าง นโยบาย/แผนงาน/โครงการ (หรือตัวแปรอิสระ) หรือผลลัพธ์และผลกระทบ (หรือตัวแปรตาม) ทั้งที่พึงปรารถนาและไม่พึงปรารถนา ประการที่สอง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์และผลกระทบที่พึงปรารถนากับวัตถุประสงค์และเป้าประสงค์ ประการที่สาม เพื่อศึกษาสังเกตรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลลัพธ์และผลกระทบข้างเคียงที่ อาจไม่เคยคาดคิดไว้ล่วงหน้า รวมตลอดถึง ประการที่สี่ เพื่อการติดตามผล และประเมิน กระบวนการในขั้นตอนต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางหรือแบบแผนที่ ได้วางไว้ล่วงหน้า

การวิจัยประเมินผลเป็นคำที่ค่อนข้างใหม่ ซึ่งในปัจจุบันได้มีนักวิชาการกำหนด นิยามต่าง ๆ ไว้อย่างกว้างขวางในที่นี้ การวิจัยประเมินผล ก็คือ การวิจัยประยุกต์ประเภท หนึ่งซึ่งได้นำระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อ ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลระหว่างนโยบาย/แผนงาน/โครงการกับผลลัพธ์และ ผลกระทบทั้งที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนาทั้งผลโดยตรงและผลข้างเคียง ตลอดจน เพื่อติดตามผล และประเมินกระบวนการในขั้นตอนต่าง ๆ ระหว่างดำเนินการให้เป็นไป ตามแผนแบบที่ได้วางไว้ล่วงหน้าด้วยเหตุนี้ การวิจัยประเมินผลจึงมีลักษณะต่าง ๆ ทั้ง ที่คล้ายคลึงและที่แตกต่าง ไปจากการวิจัยทางวิชาการในหลายประการด้วยกัน

ลักษณะสำคัญของการประเมินผล

การประเมินผลนโยบาย (evaluation)

การประเมินผลนโยบาย เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการของนโยบายที่มีความ สำคัญ ซึ่งจะให้ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงาน (performance) ของนโยบายว่าสามารถ สนองตอบต่อความต้องการหรือคุณค่าหรือไม่ (กวี รัศมีชน, ม.ป.ป., หน้า 60-61)

ธรรมชาติของการประเมินนั้นจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง และค่านิยม ตัวอย่างเช่น ในการประเมินนโยบายการสร้างงานให้ในชนบท ซึ่งจะต้องมีเกณฑ์ที่ตัดสินหลายเกณฑ์ เช่น การได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่สร้างขึ้นมา การสร้างงานในชนบทให้คนใน

ชนบทอยู่ในชนบทไม่ต้องเข้ามาในเมือง การฝึกให้องค์กรชุมชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ช่วยเหลือตนเองจะเห็นเกณฑ์เรื่องการได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคที่สร้างขึ้นมาน้อย ซึ่งคูได้จากข้อเท็จจริงของการใช้ประโยชน์จากถนน หรือบ่อน้ำที่สร้างขึ้นมา ซึ่งสามารถวัดและสังเกตได้เพราะว่าโครงการส่วนใหญ่ห้ามใช้เครื่องจักรขนาดใหญ่ต้องการให้ใช้แรงงานคน เพื่อมาตอบสนองในเกณฑ์เรื่องการให้คนในชนบทได้มีงานทำและการฝึกให้องค์กรชุมชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้และช่วยเหลือตนเองอันเป็นรากแก้วของระบบประชาธิปไตย จะมีลักษณะเป็นนามธรรม ต้องใช้คุณค่าในการตัดสินใจมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ด้านนโยบายของรัฐบาลเน้นเรื่องประชาธิปไตย และการสร้างงานให้คนมีงานทำ ก็จะไม่ถือเกณฑ์เรื่องการได้รับประโยชน์จากสาธารณูปโภคเป็นเรื่องสำคัญ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การประเมินนโยบายนั้นนอกจากจะเกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งสามารถวัดได้ สังเกตได้แล้วยังเกี่ยวกับค่านิยมของผู้ประเมิน และสังคมในการพิจารณาตัดสินใจนโยบายนั้นด้วย

การติดตาม (monitoring) และการประเมินผล

การติดตามเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการนโยบายสาธารณะและเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของกระบวนการบริหารงาน เมื่อได้มีการดำเนินการกำหนดนโยบาย หรือนำนโยบายไปปฏิบัติแล้วจำเป็นต้องมีการติดตามผล เพื่อตรวจสอบเป็นระยะ ๆ ว่า นโยบายหรือแผนงานหรือโครงการนั้นดำเนินไปตามกำหนดการหรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ให้ประโยชน์คุ้มทุนหรือคุ้มค่าหรือไม่ และเพื่อที่จะได้แก้ไขปัญหาในขณะที่ปฏิบัติงานได้ทันที่

“การประเมินผลนโยบาย” มีความหมายที่เจาะจงและใช้ระเบียบวิธีที่เคร่งครัดกว่าการติดตามผล และบางครั้งได้นำเอาการติดตามนโยบาย และการประเมินนโยบายมาใช้ร่วมกัน เพื่อที่จะได้คำตอบและข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายครบถ้วนสมบูรณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างประเมินผลนโยบายแผนและโครงการ

เนื่องจากนักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนหนึ่ง ได้ให้ความหมายของ

นโยบายว่าหมายถึง แผนและโครงการด้วย ซึ่งมีคำถามว่า การติดตาม และประเมินผล นโยบายกับการติดตามแผน และโครงการมีความสัมพันธ์เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร การตอบคำถามนี้ ก่อนอื่นจะต้องมาพิจารณาถึงความหมายของนโยบายสาธารณะ ดังที่กล่าวมาแล้ว (กวี รัชชชุน, ม.ป.ป., หน้า 61-62)

จะเห็นได้ว่า นักวิชาการส่วนหนึ่งได้ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่าเป็น แผนหรือโครงการ ส่วนคนอื่น ๆ จะมองไปในลักษณะอื่น ๆ เช่น “เป็นกิจกรรมที่รัฐบาล กระทำ หรือแนวทางการกระทำของรัฐ” ซึ่งจะต้องมีการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการมา ดำเนินกิจกรรมนั้นหรือถ้ามองนโยบายสาธารณะในความหมายว่าเป็น “หลักการหรือ กลวิธีที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และรวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายนั้น ด้วย” ก็ตาม ก็จะต้องมีแผนหรือโครงการที่จะดำเนินการจึงจะทำให้เป้าหมายนั้นบรรลุผล อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับหลักและวิธีการประเมินนโยบายนั้น สามารถนำมาใช้เป็น หลัก และวิธีการประเมินผลแผน และโครงการได้ในทางกลับกัน หลักและวิธีการ ประเมินผล และโครงการสามารถนำมาใช้กับการประเมินผลนโยบายได้

รูปแบบการประเมินผลนโยบาย

การประเมินผลนโยบายสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ขึ้นกับวัตถุประสงค์ว่า ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายในลักษณะใด ซึ่งรูปแบบของการประเมินผล นโยบาย สามารถแบ่งได้เป็นรูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 155)

1. การกำกับติดตามนโยบาย (policy monitoring) ซึ่งเป็นการประเมินผลในขณะที่ กำลังมีการดำเนินงานหรือปฏิบัตินโยบายอยู่
2. การวัดประสิทธิภาพ (efficiency measurement) เป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นใน การเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายและผลผลิตที่ได้รับ โดยคำนวณออกมาเป็นสัดส่วนในรูป แบบของต้นทุนต่อหน่วย (cost per unit of output)
3. การวัดประสิทธิผล (effectiveness evaluation) เป็นการตรวจสอบว่านโยบายได้ก่อ ให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เกิดผลข้างเคียงหรือผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจ หรือไม่อย่างไร โดยปกติการวัดประสิทธิผลมักจะดำเนินการเมื่อนโยบายนั้นสิ้นสุดลง

หรือดำเนินการผ่านไปแล้วระยะหนึ่ง กล่าวคือ การกำกับติดตามนโยบายนี้ อาจจะครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.1 การกำกับติดตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากร (input monitoring) เป็นการตรวจสอบถึงการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น มาใช้ประโยชน์อย่างครบถ้วนตามแผนงาน และโครงการหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ หรือไม่ ซึ่งอาจจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดขัดข้องได้ และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และสัมฤทธิ์ผลของนโยบายในท้ายที่สุดได้

3.2 การกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการงาน (activity/process monitoring) เป็นการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมว่าเป็นไปตามเงื่อนไขเวลาในแผนการดำเนินงานและผังการไหลของงานหรือไม่กิจกรรมใดเกิดความล่าช้าและแตกต่างไปจากที่กำหนดขึ้นไว้ด้วยเหตุผลอะไร

3.3 การกำกับติดตามผลผลิต (output monitoring) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานว่าได้รับผลิต ซึ่งแสดงออกมาในรูปหน่วยวัดต่าง ๆ ว่า ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค ซึ่งโดยปกติสามารถจะกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

3.3.1 ระบบการรายงาน โดยออกแบบตารางเอกสารให้กรอกข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ ซึ่งมีข้อดีในแง่ของการได้รับข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำ แต่การรายงานดังกล่าว อาจจะมีปัญหาข้อจำกัดในแง่ของความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่รายงานขึ้นมา

3.3.2 ระบบการตรวจงาน โดยการส่งเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจการออกไปยังภาคสนามเพื่อทำการตรวจสอบในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการ ซึ่งจะมีข้อดีในแง่ของความถูกต้องชัดเจนและรับทราบข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แต่มักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในทางปฏิบัติจึงมักใช้วิธีสุ่มเป็นครั้งคราวในการตรวจสอบ

จากข้อความข้างต้น การประเมินนโยบายเป็นการตรวจสอบถึงประสิทธิผลหรือสัมฤทธิ์ผล (achievement) ของนโยบายที่เกิดขึ้น รวมทั้งอาจจะเป็นการกำกับติดตาม เพื่อให้ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบาย

ไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย ดังนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผลนโยบาย กล่าวคือ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 5-9)

1. เพื่อเป็นการสร้างความยอมรับด้านมาตรฐานของการดำเนินงานนโยบายต่าง ๆ
2. เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและสัมฤทธิ์ผลของการใช้จ่ายเงินแผ่นดินตามแผนงาน โครงการ/งานต่าง ๆ ต่อรัฐสภา

3. เพื่อเป็นการให้ข้อมูลที่ถูกต้องของผู้กำหนดนโยบาย ซึ่งอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแผนต่อไป

4. เพื่อทำการตัดสินใจ โดยเฉพาะการตัดสินใจในเชิงนโยบายว่าควรจะทำหรือไม่ เนื่อง การขยายหรือสิ้นสุดตัวนโยบายนั้นหรือไม่ อย่างไร

5. เพื่อทำการพัฒนาตัวนโยบาย ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามนโยบายนั้น มักจะไม่ค่อยสมบูรณ์ หรือเกิดมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานขึ้นและบางครั้ง อาจจะไม่ได้ผลตรงตามที่ต้องการ

6. เพื่อเรียนรู้ถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่มีได้คาดคิดเอาไว้ โดยเฉพาะผลเสียข้างเคียงของนโยบายที่เกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคมส่วนรวม นอกจากนี้รูปแบบการประเมินผลนโยบายสามารถกระทำได้หลายรูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้ (ทศพร ศิริสัมพันธ์, 2539, หน้า 155)

- 6.1 การกำกับติดตามนโยบาย (policy monitoring) ซึ่งเป็นการประเมินผลในขณะที่กำลังมีการดำเนินงานหรือปฏิบัตินโยบายอยู่

- 6.2 การวัดประสิทธิภาพ (efficiency measurement) เป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นในการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายและผลผลิตที่ได้รับ โดยคำนวณออกมาเป็นสัดส่วนในรูปแบบของต้นทุนต่อหน่วย (cost per unit of output)

- 6.3 การวัดประสิทธิผล (effectiveness evaluation) เป็นการตรวจสอบว่านโยบายได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เกิดผลข้างเคียงหรือผลกระทบที่ไม่ได้ตั้งใจหรือไม่อย่างไร โดยปกติการวัดประสิทธิผลมักจะดำเนินการเมื่อนโยบายนั้นสิ้นสุดลงหรือดำเนินการผ่านไปแล้วระยะหนึ่ง กล่าวคือ การกำกับติดตามนโยบายนี้ อาจจะครอบคลุมถึงประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

6.3.1 การกำกับติดตามการใช้ประโยชน์ทรัพยากร (input monitoring) เป็นการตรวจสอบถึงการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ เช่น เงินงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร เป็นต้น มาใช้ประโยชน์อย่างครบถ้วนตามแผนงาน และโครงการหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคใด ๆ หรือไม่ ซึ่งอาจจะทำให้การดำเนินงานไปปฏิบัติเกิดขัดข้องได้ และส่งผลกระทบต่อความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลของนโยบายในท้ายที่สุดได้

6.3.2 การกำกับติดตามการดำเนินงานกิจกรรมหรือกระบวนการงาน (activity/process monitoring) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเงื่อนไขเวลาในแผนการดำเนินงาน และพิจารณาไหลของงานหรือไม่กิจกรรมใดเกิดความล่าช้า และแตกต่างไปจากที่กำหนดขึ้นไว้ด้วยเหตุผลอะไร

6.3.3 การกำกับติดตามผลผลิต (output monitoring) เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานว่า ได้รับผลิต ซึ่งแสดงออกมาในรูปหน่วยวัดต่าง ๆ ว่า ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งโดยปกติสามารถจะกระทำได้ 2 ลักษณะคือ

6.3.3.1 ระบบการรายงาน โดยออกแบบตารางเอกสารให้กรอกข้อมูลต่าง ๆ ที่ต้องการ ซึ่งมีข้อมูลในแง่ของการได้รับข้อมูลต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ต้นทุนค่าใช้จ่ายต่ำ แต่การรายงานดังกล่าว อาจจะมีปัญหาข้อจำกัดในแง่ของความถูกต้อง และความเชื่อถือได้ของข้อมูลที่รายงานขึ้นมา

6.3.3.2 ระบบการตรวจงาน โดยการส่งเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจการออกไปยังภาคสนามเพื่อทำการตรวจสอบในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการ ซึ่งจะมีข้อดีในแง่ของความถูกต้อง ชัดเจน และรับทราบข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ แต่มักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย ในทางปฏิบัติจึงมักใช้วิธีสุ่มเป็นครั้งคราวในการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์และความสำคัญของการติดตาม และการประเมินนโยบาย

1. เพื่อให้ทราบสถานภาพที่เป็นจริงของนโยบาย รวมทั้งแผนและโครงการนโยบายดังกล่าวในด้านปัจจัยนำเข้า ในกระบวนการของนโยบาย กระบวนการปฏิบัติตาม

นโยบาย เพื่อที่จะได้นำเอาผลการติดตามและการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลผลิตของสินค้าและบริการตามนโยบายนั้นมีความเพียงพอ ความเสมอภาคและเป็นธรรมหรือไม่ เพื่อที่จะได้ปรับปรุงนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้

3. เพื่อที่จะได้นำเอาผลการประเมินมาพิจารณาในการให้ความดีความชอบกระตุ้นเร่งเร้าให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ปรับปรุงการดำเนินงานให้ได้ผลตามเกณฑ์ที่ต้องการ

4. เพื่อจะได้นำเอาผลของการติดตาม และประเมินนโยบายไปปรับปรุงพัฒนาหรือยุตินโยบายต่อไป (กวี รักษ์ชน, ม.ป.ป., หน้า 68)

ขั้นตอนหรือวงจรในการประเมินนโยบาย

มีนักวิชาได้เสนอขั้นตอนหรือกระบวนการหรือวงจรของการประเมินนโยบายไว้ดังนี้ ในปี ค.ศ. 1955 สมาคมสาธารณสุขอเมริกัน (american public health association) ได้แบ่งขั้นตอนการประเมินผลออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ (กวี รักษ์ชน, ม.ป.ป., หน้า 68-69)

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายแผน และโครงการ
2. การระบุเกณฑ์มาตรฐานสำหรับเปรียบเทียบเพื่อวัดความสำเร็จของนโยบายแผนและโครงการ
3. การพัฒนาและอธิบายถึงลักษณะของความสำเร็จ
4. การเสนอแนะสำหรับนโยบาย แผนงาน และโครงการต่อไป

กล่าวโดยสรุป คือ การประเมินผลจัดได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อนโยบายเพราะในบางครั้งถึงแม้ว่ามีการนำนโยบายปฏิบัติ และประสบผลสำเร็จได้รับผลผลิตตรงตามเป้าหมายที่ต้องการแล้วก็ตาม แต่่นโยบายดังกล่าวอาจจะยังไม่บรรลุผลหรือได้รับผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็ได้ ซึ่งบางครั้งยังอาจจะก่อให้เกิดผลข้างเคียง (side effects) หรือผลกระทบ (impact) ดังนั้น การประเมินผลนโยบายจึงเป็นการตรวจสอบถึงประสิทธิผลของนโยบายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การประเมินผลนโยบายอาจจะครอบคลุม ถึงการตรวจสอบประสิทธิภาพของการดำเนินงาน โดยการเปรียบเทียบต้นทุน

ค่าใช้จ่ายกับผลผลิตและ/หรือผลลัพธ์ของนโยบาย รวมทั้งอาจจะเป็นการกำกับติดตาม เพื่อให้ข้อมูล บางประการเกี่ยวกับความก้าวหน้า และปัญหาอุปสรรคของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบาย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบต่อชุมชน ในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ของชุมชนเกาะเกร็ด ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวทางในการศึกษา คือ

จากวิทยานิพนธ์ของ นิธิดา ประยงค์ (2530) เกี่ยวกับผลกระทบทางด้านสังคม อันเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น พบว่า มีตั้งแต่เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยม พฤติกรรมของบุคคล ความสัมพันธ์ครัวเรือน วิถีชีวิตของกลุ่มคนในสังคม รวมไปถึงพฤติกรรมทางด้านศิลปกรรมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งผลกระทบส่วนมากจะเกิดขึ้นทางอ้อม อันเนื่องมาจากในทางปฏิบัตินั้นยากที่จะวัดได้ ซึ่งผลกระทบจะเกิดขึ้นกับชุมชนที่เป็นเจ้าของบ้านมากกว่านักท่องเที่ยวมาเยือน

นิธิดา ประยงค์ (2530) ได้อ้างถึงงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีและเชียงใหม่ จากการศึกษาของนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ รุ่นที่ 17 (นิธิดา ประยงค์, 2530, หน้า 15) พบว่า ในด้านการท่องเที่ยวทำให้ประชากรมีค่านิยมในทางทันสมัยมากขึ้น บริโภคนิยมสิ่งอำนวยความสะดวก และยังทำให้คนในท้องถิ่น มีประสบการณ์รับรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น การแต่งกายแบบพื้นเมือง และการใช้ภาษาท้องถิ่นน้อยลง

นอกจากนี้ การศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นผลกระทบมาจากการท่องเที่ยว ที่หมู่บ้านบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ (นิธิดา ประยงค์, 2530, หน้า 16) ยังได้กล่าวถึง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการแต่งกาย และภาษาที่ใช้ในชุมชน

ฤทธิ อนุจรพันธ์ (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบ

ทั้งทางตรง และทางอ้อมในด้านการเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้าน เนื่องจากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอนมีมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ย่านการค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่บริเวณริมถนนสายหลัก ได้เปลี่ยนแปลงจากที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่การค้าและบริการ ซึ่งส่งผลให้เกิดการสร้างงานและสร้างรายได้แก่ประชากรในท้องถิ่นทางตรงและทางอ้อม จากปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นรวมทั้งการเข้ามาประกอบกิจการค้าขายและบริการของคนต่างถิ่นทำให้จำนวนประชากรในเขตเทศบาลมีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้พื้นที่เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ 2 ด้าน คือ ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน และปัญหาน้ำเสียจากการปล่อยน้ำทิ้งของพื้นที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ และโรงแรมต่าง ๆ

กิตติพงษ์ ประชุมแดง (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า (1) บ้านคูเคื่อตั้งมานานเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน จากการบอกเล่าผู้ที่มาตั้งหมู่บ้านครั้งแรกทราบว่าอพยพมาจากเมืองอุบลราชธานี สภาพสังคม ชาวบ้านคูเคื่อ ทั้งหมดพูดภาษาไทยอีสาน นับถือศาสนาพุทธ การดำรงชีวิตเหมือนสังคมชนบททั่วไป สภาพเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพเดิมอาชีพหลักเกษตรกรรม ปัจจุบันเปลี่ยนมาประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ดำเนินธุรกิจเพื่อการค้า (2) การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวของชาวบ้านเริ่มประมาณปี พ.ศ. 2520 โดยชาวบ้านจะประกอบธุรกิจร้านอาหารบริเวณหาดคูเคื่อ ในปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีที่รัฐบาลให้เป็นปีท่องเที่ยวไทย หาดคูเคื่อได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้มีผู้ประกอบการท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นธุรกิจที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และนอกจากประกอบธุรกิจ ร้านอาหาร ยังมีธุรกิจบริการอื่น ๆ อีกคือ บริการรับฝากรถ และหาบเร่ (3) การพัฒนาการท่องเที่ยวหาดคูเคื่อส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมชาวบ้านคูเคื่อ ดังนี้ 3.1 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ 3.1.1 ชาวบ้านมีอาชีพหลัก อาชีพรองมากขึ้น ชาวบ้านได้เปลี่ยนอาชีพมาประกอบธุรกิจท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก 3.1.2 ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อภาวะการออมและลดภาวะหนี้สินของชาวบ้าน 3.1.3 ชาวบ้านมีการถือครอง

และใช้ประโยชน์จากที่ดิน เพื่อการเกษตรกรรมน้อยลง นอกนั้นยังทำให้ที่ดินบริเวณแหล่งท่องเที่ยวมีราคาสูงขึ้น 3.1.4 การอพยพแรงงานไปทำงานนอกหมู่บ้านของชาวบ้านน้อยลง ด้านการใช้แรงงานต้องใช้แรงงานในการประกอบอาชีพมากขึ้น 3.1.5 ชาวบ้านมีการใช้จ่ายและบริโภคมากขึ้น โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น รถยนต์ จักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ตลอดจนการใช้จ่ายเพื่อ อุปโภค บริโภค ในชีวิตประจำวัน 3.1.6 ชาวบ้านมีการลงทุนประกอบธุรกิจในการค้ามากขึ้น 3.2 ผลกระทบด้านสังคม 3.2.1 ชาวบ้านได้รับวัฒนธรรมเมืองมากขึ้น ระบบการแลกเปลี่ยน โดยเฉพาะเงินตราเป็นสื่อกลางหลักเข้ามามีบทบาทต่อชาวบ้านมากขึ้น วิธีการดำรงชีวิตของชาวบ้านจึงมีการเปลี่ยนแปลง 3.2.2 ค่าครองชีพในหมู่บ้านสูงขึ้น เนื่องจากต้องพึ่งสินค้า ทั้งสินค้าวัตถุดิบและสินค้าประเภทเครื่องใช้อุปโภคบริโภคจากเมือง ตลอดจนการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยของนักท่องเที่ยว 3.2.3 มีการพัฒนาสาธารณูปโภคพื้นฐานเข้าสู่หมู่บ้าน เช่น ถนนลาดยาง ไฟฟ้า สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น 3.2.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความสกปรก สิ่งปฏิกูลโสโครกบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทำลายความสวยงามของธรรมชาติ และก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำ 3.2.5 ปัญหาสังคมในหมู่บ้าน โดยเฉพาะปัญหาการพนันและยาเสพติด นอกนั้น ปัญหาอาชญากรรม โจรผู้ร้าย การมั่วสุมทางเพศ บริเวณแหล่งท่องเที่ยว

จากเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องแนวทางอนุรักษ์และฟื้นฟูงานเทศกาลและประเพณีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ งานเทศกาลออกพรรษาและปอยส่างลอง จังหวัดแม่ฮ่องสอน (วินัย ผู้นำพล, 2530, หน้า 5) พบว่า ผลกระทบด้านบวก คือ ส่งผลให้แม่ฮ่องสอนมีชื่อเสียง นักท่องเที่ยวนิยมไปเที่ยวแม่ฮ่องสอนมากขึ้น สภาพการคมนาคมดีขึ้น ผลลบ คือ ประชากรในท้องถิ่นอยู่ในฐานะเสียเปรียบทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ประเพณีวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ได้รับการส่งเสริมมีลักษณะแข็งกระด้าง ทั้งการเปลี่ยนแนวคิดทางด้านจารีตประเพณีศาสนา คั้งเดิมของชุมชน และมีการก่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น สภาพแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้น เกิดมลภาวะทั้งทางเสียงภายในตัวเมือง เนื่องมาจากการนิยมใช้จักรยานยนต์มากขึ้น และมลภาวะก็ตามขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ อันส่งผลให้เกิดการทำลายทัศนียภาพที่เคียงดงาม

มาก่อน นอกจากนี้ทางด้านศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ที่เดิมมีเอกลักษณ์เป็น
ของชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนเป็นแบบส่วนกลางมากขึ้น

บทที่ 3

ประวัติโดยทั่วไปของเกาะเกร็ด

ประวัติและความเป็นมา

สภาพของเกาะเกร็ดเป็นเกาะที่มีเนื้อที่ขนาดใหญ่อยู่กลางแม่น้ำเจ้าพระยา มีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นเกาะตั้งแต่สมัยอยุธยาอย่างน้อยที่สุดตั้งแต่รัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เห็นได้จากมีภาพเกาะเกร็ดปรากฏอยู่ในแผนที่ของชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสมัยนั้น และมีสภาพเป็นเกาะขนาดใหญ่อย่างชัดเจนตั้งแต่ พ.ศ. 2265 ในรัชสมัยพระเจ้าท้ายสระ

เกาะเกร็ดก่อนรัชสมัยพระเจ้าท้ายสระเป็นแผ่นดินที่ยื่นโค้งออกไปเป็นรูปเกือกม้า มีคลองเกร็ดน้อยไหลจากบ้านปากเต็ญน้อยผ่านบ้านเต็ญน้อยไปออกตรงวัดปากอ่าวหรือวัดปรมย์ยิกาวาส คลองเกร็ดน้อย เดิมอาจถูกขุดขึ้นเพื่อให้ชุมชนตรงกลางเกร็ดสามารถใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคได้สะดวก และเพื่อย่นระยะเวลาการเดินทางขึ้นล่องของผู้ที่จำเป็นจะต้องเดินผ่านปากเต็ญ ทำให้แผ่นดินส่วนนี้สภาพเป็นเกาะแต่ไม่เด่นชัดจนกระทั่ง พ.ศ. 2265 ในรัชสมัยพระเจ้าท้ายสระทรงเห็นว่าแม่น้ำตรงคู้บางบัวทองอ้อมมากจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระชนนบุรีเป็นแม่กองขุดคลองเกร็ดน้อยให้ลึก 6 ศอก กว้าง 6 วา ยาว 29 เส้นเศษเป็นทางลัดให้แม่น้ำพระยาไหลตรงลงไปทางใต้ได้ซึ่งต่อมากระแสน้ำกัดเซาะตลิ่งออกไปจนทำให้คลองลัดนี้กว้างออกไปกว่าที่ขุดไว้มาก ทำให้มีผู้นิยมใช้เส้นทางลัดนี้ เพราะเป็นเส้นทางตรงทำให้ย่นระยะเวลาการเดินทางไปมากเรือแพที่แล่นผ่านเส้นทางลัดนี้มีทั้งใช้ในการเดินทางติดต่อระหว่างชุมชน และบรรทุกสินค้าที่นำขึ้นไปหรือล่องลงมาขาย เมื่อคลองลัดเกร็ดมีความสำคัญในการที่เป็นจุดผ่านของเรือสินค้าไทยและต่างประเทศ ทำให้ต้องตั้งด่านเพื่อตรวจตราสินค้าขึ้นที่บ้านปากเต็ญสันนิษฐานว่าด่านที่ปากเต็ญเป็นด่านขนอน ตั้งขึ้นเมื่อใดไม่ปรากฏหลักฐาน แต่คงมีปรากฏให้เห็น

อย่างน้อยที่สุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะสังฆราชปาลเลอกัวซ์ บาทหลวงชาวฝรั่งเศส ซึ่งเดินทางเข้ามาประเทศไทยในสมัยนั้น กล่าวว่า มีค่านภาษีเรือ แพร่น้ำค้า และวัดทิ้งคางมาที่ปากเกร็ด

เกาะเกร็ดเกิดขึ้นจากการขุดขยายคลองลัดเกร็ดน้อยที่อยู่เหนือบ้านปากเกร็ดขึ้นไป ให้กว้างขึ้น เพื่อให้เป็นเส้นทางลัดในการเดินทางโดยเรือขึ้นล่องระหว่างกรุงศรีอยุธยา กับปากน้ำหรือปากทะเลสู่อ่าวไทย เกาะเกร็ดเป็นเกาะขนาดใหญ่ในแม่น้ำเจ้าพระยามาตั้งแต่ สมัยพระเจ้าท้ายสระแห่งกรุงศรีอยุธยา เป็นชุมชนซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางมาตั้งแต่ สมัยอยุธยา เพราะเป็นจุดที่เรือซึ่งจะขึ้นไปอยุธยาหรือล่องลงมาบางกอกจะต้องแล่นผ่าน นอกจากนี้ปากคลองลัดเกร็ดทางทิศตะวันออกของเกาะเกร็ดยังเป็นที่ตั้งด่านปากเกร็ด ด่านขนอนสำหรับตรวจตราสิ่งของ และเก็บภาษีต้องห้ามที่จะนำเข้าหรือส่งออกนอก ประเทศ ทำให้ชุมชนบริเวณเกาะเกร็ดได้แก่ ชุมชนปากเกร็ดน้อยขยายตัวเป็นชุมชนใหญ่ และเป็นจุดแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าที่สำคัญจุดหนึ่ง เพราะบริเวณใต้บ้านปากเกร็ดลงไป แม่น้ำเจ้าพระยามีลักษณะเป็นอ่าวเรือ และแพที่จะผ่านด่านจะมาจอดชุมชนรอการตรวจ ตราจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนซื้อขายกันหรือแลกเปลี่ยนซื้อขาย กับเรือต่างประเทศ เช่น แลกเปลี่ยนอาหารกับสินค้าจากต่างประเทศ และจากการที่มีการ แลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าบริเวณนี้กันมากทำให้ตลาดน้ำขนาดใหญ่เกิดขึ้นจนมีการเรียก ชุมชนบริเวณที่เป็นตลาดนี้ว่า บ้านบางตลาด (ตลาดน้ำบางตลาดนี้มีอยู่ถึง พ.ศ. 2506 หลักจากนั้นที่ดินบริเวณนี้ถูกเวนคืน ตลาดน้ำแห่งนี้จึงเลิกไป) ตลาดแห่งนี้ในระหว่างที่มี การสร้างวัดปากอ่าวหรือวัดปรมย์ยิกาวาส ที่เกาะเกร็ดได้ขยายตัวไปทางวัดบ่อเกิดเป็น ตลาดบกขนาดใหญ่ เรียกว่า ตลาดปากเกร็ด สืบต่อมาจนปัจจุบันชุมชนบริเวณตลาด ปากเกร็ดขยายตัวเรื่อย ๆ ไปเป็นที่ตั้ง ที่ว่าการอำเภอ โรงพักหรือสถานีตำรวจ และท่าเรือ โดยสาร ท่าเรือตลาดปากเกร็ดเป็นท่าเรือที่สำคัญที่เรือโดยสารทุกลำจะต้องหยุดรับส่ง ผู้โดยสาร ในอดีตมีเรือโดยสารระยะไกลที่หยุดรับส่งผู้โดยสารที่ทำเรือปากเกร็ดหลาย สาย ได้แก่ เรือสุพรรณ (สีเลือดหมู) วิ่งระหว่างสุพรรณบุรี-ท่าเตียน และเรือมหาราช (สีแดง) วิ่งระหว่างอำเภอมหาราช-ท่าเตียน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าปากเกร็ดเป็นชุมชน สำคัญมาก มีการติดต่อกับชุมชนที่อยู่ห่างไกลมาโดยตลอด

นับแต่อดีตเกาะเกร็ดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญและเป็นที่ยุ้จักแพร่หลายเห็นได้จากแผนที่ของชาวต่างชาติต่าง ๆ ที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยในสมัยอยุธยา จะมีภาพเกาะเกร็ดปรากฏขึ้นอยู่ทั้งก่อนและหลังจากการขุดคลองลัดเกร็ดน้อยทั้งสิ้น แต่เดิมเกาะเกร็ดมิได้เรียกว่า เกาะเกร็ด เรียกว่า บ้านตรังน้อยและบ้านปากตรังน้อย เช่นเดียวกับที่เรียก ชุมชนบริเวณกลางเกร็ดฝั่งตะวันออกว่าบ้านตรังน้อย และชุมชนบริเวณปากเกร็ดฝั่งตะวันออกว่าบ้านปากตรังน้อย ชื่อเกาะเกร็ดนั้น เรียกกันภายหลังเมื่อปากเกร็ดได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอ

เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีผู้คนอาศัยมานานแล้วตั้งแต่สมัยอยุธยา มีวัดเก่าหลายวัดที่มีรูปแบบศิลปะแบบอยุธยาตอนปลาย ตั้งอยู่ริมคลองลัดเกร็ดและปากคลองลัดเกร็ด ได้แก่ วัดป่าเลไลยก์ วัดป่าฝ้าย (วัดฉิมพลีในปัจจุบัน) วัดปรมัยยิกาวาสหรือวัดปากอ่าว วัดชมพูราย วัดสนามเหนือหรือวัดสนามไชย วัดกลางเกร็ด วัดศาลากุล (เดิมเรียกศาลากุน)

ชาวมอญที่เกาะเกร็ดเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นอพยพมาจากเมืองหงสาวดี และเมืองอื่น ๆ ในดินแดนที่เคยเป็นอาณาจักรมอญในประเทศพม่า โดยมาตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณปากเกร็ดก่อน ต่อมาส่วนหนึ่งจึงย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะ นอกจากนี้ยังมีชาวมอญซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตามที่ต่าง ๆ อพยพย้ายจากถิ่นที่อยู่เดิมเช่น จากจังหวัดราชบุรีเข้าไปตั้งถิ่นฐานรวมอยู่ด้วย ชาวมอญจากเมืองเมาะตะมะอพยพเข้ามาในประเทศไทยครั้งใหญ่ 2 ครั้ง ในรัชสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีครั้งหนึ่ง รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยครั้งสอง ชาวมอญเมืองเมาะตะมะที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารทั้ง 2 สมัยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่แขวงเมืองนนท์ เมืองสามโคก (อำเภอเมืองปทุมธานี) และนครเขื่อนขันธ์ (อำเภอพระประแดง)

เกาะเกร็ดนี้แต่เดิมมิได้เรียกว่า เกาะเกร็ด เรียกว่า เกาะศาลากุน เริ่มเรียกตั้งแต่มื่อใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด สันนิษฐานว่าชาวบ้านเรียกว่า เกาะศาลากุน หลังจากที่เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) ที่สมุหนายกในสมัยรัชกาลที่ 2 สร้างศาลาริมน้ำสำหรับพักเรือสินค้าที่ท่านทำการค้าขายกับประเทศจีนไว้ ศาลาที่ตั้งอยู่ชายน้ำเป็นจุดเด่นเรียกว่า ศาลาจีนกุน หรือ ศาลาเจ้าคุณกุน ต่อมาท่านได้ถวายศาลานี้ให้กับวัดที่อยู่ใกล้เคียง ทำให้

ชาวบ้านเรียกวัดนี้ในระยะต่อมา วัดศาลากุน ชุมชนบริเวณนี้จึงเรียกว่า บ้านศาลากุน ประกอบกับสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งบ้านศาลากุนนี้มีสภาพเป็นเกาะอย่างชัดเจน ผู้เดินทางผ่านไปผ่านมาจึงเรียกว่า เกาะศาลากุนด้วย และนิยมเรียกว่า เกาะศาลากุนอยู่ระยะหนึ่งจนเมื่อตั้งอำเภอปากเกร็ดแล้วจึงเปลี่ยนเป็นเรียกว่า เกาะเกร็ด

ในสมัยอยุธยาชุมชนบริเวณคลองลัดเกร็ดน้อยมีแต่ชื่อ บ้านเตร็จน้อย ซึ่งตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของคลองลัดเกร็ดน้อยและชุมชนบ้านปากเตร็จน้อยตรงปากทางลัดเกร็ด ซึ่งชาวมอญสูงอายุมักเรียกว่า กวานปักเกร็ด ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณลัดเกร็ดนี้ส่วนใหญ่เป็นคนมอญ

บริเวณบ้านปากเกร็ดและชุมชนใกล้เคียงมีการขยายตัว และพัฒนาชุมชนเรื่อยมา กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่มีประชาชนเข้ามาอาศัยอยู่จำนวนมาก จนได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอขึ้นใน พ.ศ. 2427 มีนายนิยม นนทนาคร ชาวไทยเชื้อสายพระรามัญนนทเขตคคีในสมัยนั้น ยังไม่มีที่ว่าการอำเภอจึงใช้บ้านนายอำเภอเป็นสำนักงาน ฉะนั้นที่ว่าการอำเภอปากเกร็ดในระยะแรกจึงอยู่ที่บ้านของพระรามัญนนทเขตคคี บนเกาะเกร็ดซึ่งเดิมชื่อว่า เกาะศาลากุน

เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีผู้อยู่อาศัยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา มีวัดเก่าอยู่หลายวัด เช่น วัดปรมย์ยิกาวาส (หรือ วัดปากอ่าว หรือ เพี้ยมะมูสะเต็งในภาษามอญ) วัดเสาชงทอง วัดฉิมพลี วัดไผ่ล้อม วัดป่าเลไลยก์ เป็นต้น ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นตำบลหนึ่งใน 12 ตำบลของอำเภอปากเกร็ด เกาะเกร็ดตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอปากเกร็ดประมาณ 2 กม. มีพื้นที่ 4.12 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,575 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 1,266 ไร่หรือประมาณร้อยละ 44.90 ของพื้นที่ทั้งหมด พื้นที่ทั่วไปเป็นสวนผลไม้ กลางเกาะเป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่ามีน้ำท่วมขังในที่บางแห่งในช่วงฤดูฝนและฤดูน้ำหลาก บางปีท่วมตลอดทั้งเกาะในฤดูน้ำหลาก

ทิศเหนือ	จดตำบลคลองพระอุดม
ทิศใต้	จดตำบลท่าอิฐ
ทิศตะวันออก	จดตำบลปากเกร็ด
ทิศตะวันตก	จดตำบลอ้อมเกร็ด

ตำบลเกาะเกร็ดประกอบด้วยหมู่บ้าน 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด หมู่ที่ 2 บ้านศาลากุลนอก หมู่ที่ 3 บ้านคลองศาลากุล หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย หมู่ที่ 5 บ้านท่าน้ำ หมู่ที่ 6 บ้านเสาชงทอง หมู่ที่ 7 บ้าน โองอ่าง

ประชากรบนเกาะเกร็ดมีทั้งสิ้น 5,946 คน เป็นชาย 2,890 คน เป็นหญิง 3,056 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 1,479 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะเกร็ดมีหลายเชื้อชาติ ได้แก่ เชื้อชาติไทย เชื้อชาติจีน เชื้อชาติมอญ และพวกที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นประชากรเชื้อชาติมอญร้อยละ 43 ของประชากรทั้งหมด ตั้งบ้านเรือนอยู่ใน หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 เป็นประชากรเชื้อชาติไทยและจีนร้อยละ 42 ของประชากรทั้งหมด ตั้งบ้านเรือนอยู่ใน หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 5 ประชากรอีกร้อยละ 15 เป็นประชากรที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่เฉพาะบริเวณแม่น้ำ อย่างไรก็ตามทุกหมู่บ้านมีชาวไทยเชื้อชาติไทยอาศัยปะปนอยู่ด้วย ประชากรคิดเป็นครัวเรือนของเกาะเกร็ด เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดในพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด และอาศัยอยู่น้อยที่สุดในพื้นที่หมู่ที่ 7 บ้าน โองอ่าง

ภาพ 2

เนื้อที่และจำนวนครัวเรือนของตำบลเกาะเกร็ด

	เนื้อที่(ไร่)	สัดส่วน(%)	จำนวนครัวเรือน
หมู่ที่ 1 บ้านลัดเกร็ด	580	20.42	221
หมู่ที่ 2 บ้านศาลากุลนอก	280	9.86	218
หมู่ที่ 3 บ้านคลองศาลากุล	759	26.72	187
หมู่ที่ 4 บ้านคลองสระน้ำอ้อย	303	10.67	106
หมู่ที่ 5 บ้านท่าน้ำ	508	17.89	210
หมู่ที่ 6 บ้านเสาชงทอง	230	8.10	164
หมู่ที่ 7 บ้าน โองอ่าง	180	6.34	109
รวม	2,840	100.00	1,215

ที่มา. จาก วิถีชีวิตชุมชนมอญน้ำเจ้าพระยา (หน้า 7), โดย อลิสา รามโกมุท, 2542, กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์.

เกาะเกร็ดล้อมรอบด้วยแม่น้ำเจ้าพระยา และมีคลองแยกแม่น้ำพระยาเข้าไปภายในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้าน คลองที่แยกจากแม่น้ำเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของเกาะ ได้แก่ คลองวัดนิมพิล คลองวันปรมย์ยิกาวาส คลองศาลากุล คลองโตะคำ คลองสระน้ำน้อย คลองวัดมะขามทอง คลองวัดจันทร์ คลองวัดเสาชงทอง และคลองวัดไผ่ล้อม ใช้น้ำทั้งคลองส่งเข้าไปใช้ในการเกษตรกรรมและการอุปโภคต่าง ๆ และเป็นคลองระบายน้ำหรือระบายน้ำโสโครก ลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันคลองเหล่านี้ต้นเงินมากยังไม่ได้รับการขุดลอก ชาวเกาะเกร็ดจึงใช้น้ำบาดาลในการอุปโภค และใช้น้ำจากคลองต่าง ๆ เพื่อการเกษตรกรรมเป็นหลัก

สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยรวมของตำบลเกาะเกร็ดขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม รองลงมาเป็นภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีเฉพาะอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยทั่วไปประชาชนบนเกาะเกร็ดเป็นเกษตรกรชาวสวน ผู้ผลิตเครื่องปั้นดินเผา ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท มีรายได้เฉลี่ย 35,000 บาท/ปี ประชากรส่วนใหญ่ประกอบมากกว่าหนึ่งอาชีพ เช่น ทำสวนอาชีพหนึ่งและสานแข่งปลาด้วยอีกอาชีพหนึ่ง แต่ละหมู่บ้านมีอาชีพหลักดังนี้

ประชากรผู้มีอาชีพในภาคเกษตรกรรมทำการเกษตรกรรมอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 ทำสวนผลไม้ยืนต้นเป็นหลักและทำสวนผักประมาณ 50 ไร่ ผลผลิตการเกษตรเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่หมู่ที่ 4 และต่ำสุดอยู่ที่หมู่ที่ 5

ประชากรผู้มีอาชีพในภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือนอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 ผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทต่าง ๆ ทั้งเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ครก อ่างดิน กระจ่าง โองน้ำ และของที่ระลึกต่าง ๆ เช่น หม้อน้ำแกะสลักลาย ชุดสำหรับข้าวแช่ขนาดจิ๋ว ฯลฯ ส่วนประชากรผู้มีอาชีพทำงานหัตถกรรมสานแข่งปลาที่อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 สำหรับพวกที่มีอาชีพค้าขายจะรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรไปขายทั้งในและนอกชุมชน

เกาะเกร็ดในปัจจุบันเป็นตำบลที่อยู่ไม่ห่างไกลจากชุมชนอื่นแต่มีลักษณะพิเศษคือ เป็นชุมชนที่จะติดต่อกับชุมชนอื่นได้โดยทางน้ำเท่านั้น เกาะเกร็ดในปัจจุบันมีปัจจัยพื้นฐานของสังคมพอเพียง มีระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่จำเป็นพร้อมมูล

เช่น ไฟฟ้า ประปา (แบบใช้น้ำบาดาล) โทรศัพท์ สถานีตำรวจ สถานีดับเพลิง สถานีอนามัย ห้องสมุดประชาชน โรงเรียน ศาสนสถาน และร้านขายสินค้าอุปโภค บริโภค ประเภทต่าง ๆ

การตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยของประชาชนในบริเวณเกาะเกร็ดตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นบริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยารอบ ๆ เกาะเหมือนวิถีชีวิตชาวไทยทั่วไปในอดีตที่นิยมตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำ เพื่อความสะดวกสบายในการใช้น้ำอุปโภคบริโภคและใช้เป็นเส้นทางคมนาคม

การตั้งบ้านเรือนของประชาชนตำบลเกาะเกร็ด มี 2 ลักษณะ คือ ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มเช่น บริเวณริมแม่น้ำ ริมทางเดินสาธารณะใกล้กันสถานที่สำคัญต่าง ๆ เช่น วัด โรงเรียน โรงงานเครื่องปั้นดินเผา เป็นชุมชนเล็ก ๆ หลายชุมชน อีกลักษณะหนึ่ง คือ ตั้งบ้านเรือนแบบกระจายตามพื้นที่เกษตรกรรม

ความเป็นมาของชุมชนมอญเกาะเกร็ด

คนไทยในอดีตได้มีวิถีชีวิตผูกพันและพึ่งพาอาศัยแม่น้ำลำคลอง ในการดำรงชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในภาคกลางประชาชนจะอาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลองเป็นส่วนมาก ใช้แม่น้ำลำคลองเป็นเส้นทางคมนาคมหลักในการเดินทางและขนส่ง แม่น้ำลำคลองในภาคกลางจากอดีตถึงปัจจุบัน ได้รับการพัฒนาปรับปรุงเป็นระยะ ๆ ตามความต้องการในแต่ละยุคสมัยเช่น การขุดคลองลัดต่าง ๆ ในสมัยอยุธยามีการขุดคลองลัดต่าง ๆ ขึ้นมาหลายคลอง เพื่อต้องการย่นระยะการเดินทางขึ้นล่องในแม่น้ำเจ้าพระยาของประชาชน และของเรือสินค้า เพื่อร่นระยะทางการเดินทัพเรือในยามสงคราม ได้มีหลักฐานกล่าวไว้ในพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่าง ๆ ดังนี้

พ.ศ. 2041 สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขุดลอกคลองลำโรงและคลองทับนาง ซึ่งเป็นเส้นทางติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำบางปะกง

พ.ศ. 2065 สมเด็จพระไชยราชาธิราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ขุดคลองลัดตั้งแต่ปากคลองบางกอกน้อยไปออกปากคลองบางกอกใหญ่ ที่วัดอรุณราชวราราม เพื่อให้

แม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งเดิมไหลอ้อมวกไปตามคลองบางกอกน้อย ไปออกปากคลองบางกอกใหญ่ ไหลลัดตัดตรงย่นระยะการเดินทางเรือในแม่น้ำเจ้าพระยา (ปัจจุบันคลองที่ขุดลัดนี้คือ แม่น้ำเจ้าพระยาตรงหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงปากคลองตลาด)

พ.ศ. 2081 สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดตั้งแต่วัดชลอในคลองบางกรวยมาทะเลริมวัดชีเหล็ก ปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของคลองบางกอกน้อย

พ.ศ. 2151 สมเด็จพระเจ้าทรงธรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดที่ท้ายสามโคก คือ ตั้งแต่ปากคลองลาดพร้าวในปัจจุบันถึงปากคลองบางหลวงเชียงราก เรียกว่า คลองเกร็ดใหญ่ ซึ่งปัจจุบันน้ำกัดเซาะกว้างออกไปมากจนกลายเป็นแม่น้ำ

พ.ศ. 2179 สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดคลองลัดตั้งแต่เมืองนนท์ถึงปากคลองบางกรวย ปัจจุบันคือ แม่น้ำเจ้าพระยาบริเวณเมืองนนทบุรี ตั้งแต่ปากคลองอ้อมถึงปากคลองบางกรวยตรงวัดเขมาภิรตาราม

เมื่อแม่น้ำเจ้าพระยาได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการเดินทางขึ้นล่องตามลำน้ำ ชุมชนที่ตั้งอยู่ลำน้ำก็พัฒนาตามไปด้วย ชุมชนมีการขยายใหญ่ขึ้น เกิดตลาดน้ำ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าขึ้น ชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่างซึ่งเป็นที่รู้จักตั้งแต่อดีต ได้แก่ ชุมชนย่านปากเกร็ดใหญ่ ชุมชนบ้านเตรังน้อย ชุมชนบ้านปากเตรังน้อย ชุมชนตลาดแก้ว ชุมชนตลาดขวัญ ชุมชนบางกอก ชุมชนพระประแดง เป็นต้น ชุมชนเหล่านี้มีชื่อปรากฏในแผนที่ของชาวต่างชาติทุกชาติที่เข้ามาในประเทศไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา

ชุมชนบริเวณปากเตรังน้อย (ปากเกร็ดในปัจจุบัน) เป็นชุมชนริมน้ำแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญในอดีตเพราะเป็นชุมชนที่ใกล้ด่านปากเกร็ด ด่านขนอนตรวจและเก็บภาษีสินค้าที่ขึ้นล่องผ่านด่านและเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ปากคลองลัดเกร็ด ซึ่งมีลักษณะเป็นอ่าวใหญ่ที่เรือสามารถจอดพักได้ ชุมชนบริเวณปากเกร็ดจึงได้มีการพัฒนาเป็นชุมชนใหญ่เรื่อยมาเป็นที่รู้จักทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ชุมชนในบริเวณปากเกร็ดซบเซาลงและอาจร้างไประยะหนึ่ง เมื่อกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. 2310 เพราะประชาชนหนีภัยสงครามเข้า

ไปอยู่ตามป่าเขาทั้งหมด แต่ไม่นานนักกลับฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่งในสมัยกรุงธนบุรีหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกู้อิสรภาพได้ และมีชุมชนใหม่เกิดขึ้นคือ ชุมชนของคนมอญที่อพยพหนีพม่าเข้ามาในประเทศไทยและสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในแขวงเมืองนนท์

ชาวมอญที่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่แขวงเมืองนนท์นั้น ได้แยกกันตั้งถิ่นฐานกระจัดกระจายทั่วไป แต่ส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่แถบที่เป็นอำเภอปากเกร็ดในปัจจุบัน ดังจะพบชุมชนมอญได้ที่เกาะเกร็ดริมคลองลัดเกร็ดฝั่งตะวันออกและปากคลองบางตลาด เป็นต้น ต่อมาชุมชนมอญปากเกร็ด เมืองนนทบุรี ขยายใหญ่ขึ้นและกระจัดกระจายออกไปมากขึ้น เนื่องจากมีชาวมอญที่อพยพเข้ามาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจำนวนหนึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบริเวณปากเกร็ดด้วย

ชุมชนมอญในประเทศไทยเปรียบเสมือนด่านหน้าที่คอยสกัดมิให้ข้าศึก โดยเฉพาะพม่าบุกเข้ามาถึงกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงเทพฯ ได้โดยสะดวก เพราะพระมหากษัตริย์ไทยทรงให้ชาวมอญที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยตั้งบ้านเรือนอยู่ตามเส้นทางที่ข้าศึกจะยกทัพเข้าสู่เมืองหลวงของไทยตามลำน้ำต่าง ๆ เช่น เส้นทางตามลำน้ำเจ้าพระยา โปรดฯ ให้ชาวมอญไปตั้งถิ่นฐานที่พระนครศรีอยุธยา สามโคก ปากเกร็ด นนทบุรี ส่วนเส้นทางลำน้ำแม่กลองโปรดให้ชาวมอญไปอยู่ที่เมืองกาญจนบุรี บ้านโป่ง โพธาราม เมืองราชบุรี และเมืองสมุทรสงคราม เป็นต้น ผู้นำและชายชาวมอญได้ช่วยไทยรบกับพม่าในสงครามครั้งต่าง ๆ หลายครั้ง

พิศาล บุญผูก ผู้ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับชาวมอญในประเทศไทยสันนิษฐานว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดเป็นชาวมอญที่อพยพมาจากเมืองเมาะตะมะ เมืองเมาะลำเลิง และหมู่บ้านกวานอาม่านทางตอนใต้ของเมืองหงสาวดี เข้ามาตั้งถิ่นฐานที่ปากเกร็ดและเกาะเกร็ดครั้งใหญ่ 2 ครั้ง คือ ใน พ.ศ. 2317 สมัยกรุงธนบุรีครั้งหนึ่ง และใน พ.ศ. 2358 สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ครั้งหนึ่ง

การตั้งถิ่นฐานครั้งใหญ่ของชาวมอญเกาะเกร็ดเกิดขึ้นในรัชสมัยของพระเจ้า

กรุงธนบุรี และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชต์ต่อ ๆ มาเป็นการอพยพจากถิ่นฐานต่าง ๆ ในเมืองไทยมาอยู่ที่เกาะเกร็ด

ชาวมอญได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามเส้นทางยุทธศาสตร์ต่าง ๆ โดยเฉพาะเส้นทางที่พม่าจะยกทัพเข้ามายังกรุงศรีอยุธยาและกรุงธนบุรี ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย โปรดให้สร้างเมืองนครเขื่อนขันธ์ขึ้นเพื่อให้เป็นเมืองหน้าด่านป้องกันข้าศึกที่จะยกมาทางทะเลแล้วโปรดให้ย้ายครอบครัวชาวมอญเมืองปทุมธานีพวกพระยาแจ้งที่เป็นชายฉกรรจ์ประมาณ 300 คน ไปอยู่เมืองนครเขื่อนขันธ์พร้อมกันทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งสมิงทอมา บุตรพระยาแจ้งเป็นพระยานครเขื่อนขันธ์ฯ ผู้รักษาเมือง

มอญเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และเป็นแบบอย่างแก่ประเทศใกล้เคียง ชาวมอญอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานอย่างน้อยที่สุดประมาณ 400 ปีมาแล้ว มีถิ่นฐานอยู่เกือบทุกภาคของประเทศไทย ชาวมอญมีการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีมอญอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ใด ชาวไทยเชื้อสายมอญ แต่ละชุมชนสามารถรักษาและสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีมอญไว้ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะประเพณีของชุมชนมอญที่มีขนาดใหญ่จะเป็นที่รู้จักแพร่หลาย เช่น ประเพณีของชุมชนมอญปากลัด ชุมชนมอญเกาะเกร็ด ชุมชนมอญบางกระดี่

ชาวไทยเชื้อสายมอญที่เกาะเกร็ดเป็นชาวไทยเชื้อสายมอญกลุ่มหนึ่งที่รักษามรดกประเพณีมอญไว้ได้ดีพอสมควร บรรพบุรุษอพยพมาจากเมืองเมาะตะมะเป็นส่วนใหญ่ และมีส่วนหนึ่งอพยพมาจากกวานอามาน (หมู่บ้านช่างปั้น) ทางตอนใต้ของเมืองหงสาวดี อพยพเข้ามาในประเทศไทยในรัชสมัยพระเจ้าตากสินมหาราช และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ประกอบอาชีพหลายอาชีพ เช่น ทำนาค้าขาย ทำสวน และทำเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันชาวมอญเกาะเกร็ดจำนวนหนึ่งรับราชการเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจและบริษัทห้างร้านต่าง ๆ เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดเป็นที่ยอมรับว่ามีความประณีตสวยงาม มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทำให้เกาะเกร็ดมีชื่อเสียงเรื่องเครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่โบราณจนปัจจุบัน

สรุปประวัติความเป็นมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ในชุมชนเกาะเกร็ดได้มีความเจริญรุ่งเรืองตอนสมัยอยุธยาตอนปลายเป็นชุมชนที่พ่อค้าแม่ค้า หรือนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามามากมาย ก็ได้มีการพัฒนาให้เป็นชุมชนใหญ่ขึ้น เมื่อชาวมอญอพยพเดินทางเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำให้มีการรู้จักเกาะเกร็ดมากขึ้น

พวกชาวมอญที่อยู่ในเกาะเกร็ดก็ได้มีการตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยตั้งแต่ พ.ศ. 2317 ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พวกชาวมอญได้มีการตั้งบ้านเรือนอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ในด้านทิศตะวันออก และในด้านทิศเหนือของเกาะเกร็ด ในบริเวณของหมู่ที่ 1 หมู่ที่ 6 และหมู่ที่ 7 ส่วนชุมชนหมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 ก็เป็นชาวไทยและชาวอิสลาม ผู้คนที่อาศัยในเกาะเกร็ด ก็ได้มีความรักและผูกพันในท้องถิ่นที่อาศัย ยังมีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจกันในการประกอบอาชีพ และประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

ชุมชนเกาะเกร็ดเริ่มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์สิ่งก่อสร้างที่ชำรุดทรุดโทรมในวัดปากอ่าว การบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งนั้น ก็ได้ดำเนินการอยู่หลายปี ทำให้ชาวมอญ และชาวไทย ได้มีการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน พวกชาวมอญได้รับรู้และเรียนรู้วัฒนธรรมหลายอย่างจากชาวไทยที่มาทำงานที่วัดปากอ่าวในขณะเดียวกันชาวไทยก็ได้รู้จักและมีการเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวมอญเช่นกัน พวกชาวมอญเกาะเกร็ดได้กล่าวว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดในสมัยนั้นได้เรียนรู้ในการทำอาหารไทยทั้งของคาวของหวานจากแม่ครัวชาวไทยที่มาทำอาหารเลี้ยงเจ้านาย และช่างที่มาทำบูรณะปฏิสังขรณ์วัดปากอ่าวในขณะนั้น ส่วนชาวไทยก็ได้มีการเรียนรู้การทำอาหารมอญเช่นเดียวกัน ความสามารถในการทำอาหารไทยของภาคกลางพวกชาวมอญเกาะเกร็ดได้มีการถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะฝีมือในการทำขนมหวานพวกประเภท ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ฯลฯ เป็นที่นิยมทำให้งานบุญต่าง ๆ

การที่เกาะเกร็ดเป็นชุมชนที่มีชาวมอญอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก และเป็น

ชุมชนสำคัญชุมชนหนึ่งในบริเวณปากเกร็ด เมื่อปากเกร็ดได้รับการจัดตั้งเป็นอำเภอใน พ.ศ. 2427 ในทางราชการในครั้งนั้น จึงได้ใช้บ้านพระรามัญนทเขตคคี (เนียม นนท-นาคร) ซึ่งตั้งอยู่ในที่เกาะเกร็ดเป็นที่ว่าการอำเภอและตั้งพระรามัญนทเขตคคีขุนนาง ชาวมอญผู้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเกร็ด เป็นนายอำเภอปากเกร็ดคนแรก และต่อมาเกาะเกร็ดก็ได้รับการยกฐานะเป็นตำบลและได้เปลี่ยนชื่อจากเกาะสาลาทูนเป็น เกาะเกร็ด

ชาวมอญเกาะเกร็ดได้มีวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งอยู่ในประเทศไทย และยังมี ความเจริญทางวัฒนธรรมหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านนาฏดุริยางค์ศิลป์ ด้านหัตถศิลป์และด้าน วัฒนธรรมประเพณี ชาวมอญเกาะเกร็ดยังมีนาฏศิลป์เกี่ยวกับการรำมอญ และยังมี การบรรเลงดนตรีปี่พาทย์มอญด้วย เกาะเกร็ดได้ชื่อเป็นแหล่งรำมอญที่งดงามถูกแบบแผน โบราณ และมีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่ง ปัจจุบันยังธำรงรักษาสืบทอดถึงรุ่นลูกรุ่นหลาน ได้เป็นอย่างดี ส่วนชาวไทยและชาวมอญจะมีวัฒนธรรมประเพณี และงานเทศกาลเฉลิม-ฉลองต่าง ๆ ใกล้เคียงกันมากจนเกือบจะเป็นเนื้อเดียวกัน จะมีที่แตกต่างบ้างก็มักจะ เป็นรายละเอียดของแต่ละท้องถิ่นทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมประเพณีของไทย และมอญมี รากฐานต้นเค้าที่มีความสำคัญร่วมกันนั่นก็คือ พระพุทธศาสนา

ชนชาติไทยและชนชาติมอญต่างไฝ่ธรรมและมีศรัทธาในพระศาสนาแก่กล้ามาแต่ โบราณ ดังจะเห็นได้จากศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย และจะเห็นได้ว่าคนยุคสุโขทัยนั้นไฝ่-ทาน ไฝ่ศีล ไฝ่ภาวนา และไฝ่บุญกุศล เมื่อราชาและราษฎรฝักใฝ่มั่นคงในธรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาก็มีชีวิตชีวา คึกคัก ถึงแม้ประเพณีบางอย่างที่มีไหม้ ที่มาจากพุทธศาสนาโดยตรง ก็ยังมีการน้อมนำศาสนาเข้าไปมีบทบาทในพิธีกรรมนั้น ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล

ธรรมะในพระศาสนาจึงดำรงอยู่ในทุกส่วน ทุกกระบวนการของวิถีชีวิตผู้คนและวิถี ชีวิตแห่งสังคมที่สำคัญ คือ อยู่ในใจและเป็นเครื่องส่งนำปัญญาให้ก้าวเดินไปตามวิถี อันถูกต้องชอบธรรม

ส่วนศิลปวัฒนธรรมก็ได้รับการส่งเสริมให้นำมารับใช้ทางพระพุทธศาสนา และ จำเริญถึงขีดสุด ทั้งสองชนชาติ ส่วนความมีใจใฝ่ในธรรมนี้ปรากฏสำแดงให้ประจักษ์ได้

ง่าย โดยผ่านทางศิลปกรรมทางศาสนา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีค้ำดัน โปธิ ประเพณีเทศกาลเข้าพรรษา ประเพณีเจ้าภาพ กัณฑ์เทศน์ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีการทำบุญออกพรรษา ประเพณีตักบาตร ขนมหุ้นและตักบาตรกล้วยไข่กระยาสารท ประเพณีตักบาตรทางน้ำ ประเพณีเทศกาล ลอยกระทงจะเห็นว่าประเพณีต่าง ๆ ของเกาะเกร็ดที่มาช้านานก็ยังมีอยู่ให้เราได้คู่กัน และยังมีการสืบทอดกันต่อไป แต่อาจจะไม่มีบางประเพณีให้เห็นในปัจจุบันนี้ก็ได้อีก

ในการดำรงวิถีชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ด ตั้งแต่ได้มีการเริ่มตั้งชุมชนจนถึงปี ปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยเฉพาะเมื่อมีความนิยม ในเครื่องปั้นดินเผาลดน้อยลง ชาวมอญส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น และออกไปทำงานนอกเกาะเกร็ด วิถีชีวิตประจำวันแทบทุกคร้วเรือนทำเครื่องปั้นดินเผา ตั้งแต่เช้าจรดเย็นเมื่อครั้งอดีต มีการเปลี่ยนแปลงไปส่วนหนึ่งที่เครื่องปั้นดินเผาอีกส่วน หนึ่งประกอบอาชีพอื่น ๆ หรืออาชีพหลักก็ทำเครื่องปั้นดินเผาและอาชีพอื่นเป็นอาชีพ เสริมกัน ผู้คนที่ทำงานบริษัทและค้าขาย ที่ออกไปทำงานนอกบ้านเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนทำได้ยากขึ้นกว่าแต่ก่อน

ส่วนพวกชาวไทย ชาวอิสลาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพชาวสวน และสวนผลไม้ เกาะเกร็ดได้ชื่อว่าเป็นแหล่งผลไม้สวนชั้นเลิศ เช่นเดียวกับสวนย่านธนบุรีและนนทบุรี ผลไม้ที่มีชื่อเสียงของเกาะเกร็ด คือ ทูเรียน และลิ้นจี่ ชื่อโด่งดังมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เรียกกันว่า ลิ้นจี่เกาะศาลากุน เป็นที่โปรดปรานของเจ้านาย ข้าราชบริพารมาก สำหรับ คนภายนอกใครเลยจะนึกว่าเกาะเกร็ดกลางแม่น้ำเจ้าพระยาแห่งนี้จะมีทุ่งนากว้างใหญ่ มี ตาลยืนต้นเรียงรายเป็นแถวทิว พื้นที่นาข้าวกลางเกาะเกร็ดอาณาบริเวณบางส่วนของ หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 6 ชาวนาเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่เป็นคนไทย เช่นเดียวกับ ผู้ประกอบอาชีพชาวสวน ส่วนอาชีพรองของชาวนา คือ การทำน้ำตาลโตนด ซึ่งใน สมัยก่อนก็ทำกันในลำเป็นสัน และมีการผลิตน้ำตาลมาเป็นรายได้เสริมด้วย

ชาวมอญเกาะเกร็ด ยังมีความรักและผูกพันถิ่นที่อยู่อาศัย ยังคงร่วมกันประกอบ ประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน ถึงแม้วิถีชีวิตในปัจจุบันจะได้มีการเปลี่ยนไปจากเดิมมากทุก คนก็ยังคงนับถือศาสนาพุทธ และยังไปปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเฉพาะสถานที่วัดมอญ

ในหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะวัดปรมัยยิกาวาสวรวิหารจะเป็นศูนย์รวมของชาวมอญมากที่สุดเพราะตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางของชุมชนมอญมีสิ่งก่อสร้างและ โบราณวัตถุสำคัญ เช่น พระเจดีย์ บรรลุพระบรมสารีริกธาตุ พระพุทธรูปนันทมุนินทร์ พระพุทธรูปประจำ จังหวัดนนทบุรี

ส่วนการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดนั้น เมื่อเริ่มแรกผลิตเครื่องปั้นดินเผาประเภทที่ใช้ในครัวเรือน เช่น โอ่ง อ่าง ครก หม้อน้ำ เป็นส่วนใหญ่ และบรรทุกเรือไปขาย บริเวณใกล้เคียงกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดไกล ๆ ทำให้เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญเกาะเกร็ดได้เป็นที่รู้จักแพร่หลายกันมาก โดยเฉพาะโอ่งใส่น้ำขนาดใหญ่ได้รับความนิยมมาก นอกจากนี้ชาวมอญจะทำเครื่องปั้นดินเผาประเภทที่มีการแกะสลักลายประณีตสวยงาม

เมื่อกำนิยมในการใช้เครื่องปั้นดินเผาตลาดลง อีกครั้งเพราะขาดช่างฝีมือที่มีความสามารถปั้นโอ่งขนาดใหญ่ได้ พวกชาวมอญเกาะเกร็ดได้ผลิตภัณฑฺ์เครื่องปั้นดินเผาในครัวเรือนน้อยลง ได้มีการเปลี่ยนแปลงท่ากระถางต้นไม้เป็นส่วนมาก ในพุทธศักราช 2540 นายอำเภอปากเกร็ด เข้าไปคุยกับท่านพระครูวิมล ธรรมกรณ์ (เสนห์) และปรึกษากับผู้คนในชุมชนด้วย ในเรื่องการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งกรรมการหลายคนด้วย จนกระทั่งรัฐบาลได้มีการประกาศในปีพุทธศักราช 2541-2542 เป็นปีอเมซิ่งไทยแลนด์ จังหวัดนนทบุรี จึงได้มีการส่งเสริมให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีการส่งเสริมและฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ รวมทั้งการทำเครื่องปั้นดินเผาตลอดอายุชีวิตของชาวมอญเกาะเกร็ด เป็นการรองรับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมเกาะเกร็ดทั้งประชาชนในกรุงเทพฯ และชาวเมืองรวมทั้งชาวต่างชาติได้ให้ความสนใจในการเข้ามาเที่ยวในเกาะเกร็ดกันมากขึ้น โดยเฉพาะในวันหยุดราชการและวันนักขัตฤกษ์ ได้มีการจัดงานประเพณีเมืองมอญด้วย

ในการเดินทางมาเที่ยวชมเกาะเกร็ดนั้น นักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจเครื่องปั้นดินเผาที่มีลวดลายวิจิตรฝีมือชาวมอญเกาะเกร็ดมาก ทำให้ชาวมอญพวกหนึ่งได้มีการทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อกลับบ้านกัน ส่วนมากเป็นเครื่องปั้นดินเผาเล็ก ๆ ได้แก่ หม้อน้ำ กะปุก รวมถึงเครื่องปั้นดินเผารูปทรงต่าง ๆ ได้รับความนิยมจาก

นักท่องเที่ยวเช่นกัน เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาตินิยมซื้อเป็นของที่ระลึก และประเภทอาหารคาวหวานก็นิยมซื้อหาประทานกันมากเช่นกัน จึงทำให้ชาวเกาะเกร็ดมีรายได้จากการขายสินค้ากันมากขึ้น

ลักษณะของภูมิศาสตร์ทางด้านสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของเกาะเกร็ดได้มีการดึงดูดให้ประชาชนทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เข้ามาท่องเที่ยวชมและทัศนศึกษาบนเกาะกลางแม่น้ำ ซึ่งไม่ค่อยมีให้เห็นมากนัก ได้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนในตำบลเกาะเกร็ด ซึ่งประกอบไปด้วยชนหลายเชื้อชาติกันทั้งไทย มอญ และชนชาติที่นับถือศาสนาอิสลาม สภาพบ้านเรือนส่วนใหญ่เป็นเรือนไม้รูปแบบต่าง ๆ ที่อยู่อาศัยจะอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาตลอดรอบเกาะ และได้มีการกระจายลึกเข้าไปในสวนบ้าง ส่วนชาวมอญก็นิยมบ้านเรือนที่ติดกันแทบจะไม่เว้นที่ว่างจนเกือบจะเรียกได้ว่าหลังคาติดกันและมีการสร้างเป็นแนวนานกัน โดยมีถนนเดินเท้าคั่นกลางมีบ้านเรือนไทย บ้านไม้ และบ้านตึกปะปนกันไป

จุดเด่นอีกประการหนึ่งนั้นบนเกาะเกร็ด คือ ในเกาะเกร็ดนั้นจะไม่มีรถยนต์ เพราะไม่มีสะพานเชื่อมกับแผ่นดินใหญ่ มีแต่ทางเดินแคบ ๆ สำหรับให้คนเดินเท้า รถจักรยานยนต์และรถจักรยานวิ่งเท่านั้น สภาพแวดล้อมบนเกาะจึงไม่ค่อยจะมีมลพิษ ผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดใช้เรือเป็นการเดินทางติดต่อกับผู้คนภายนอก

ส่วนในอดีตสภาพสังคมของเกาะเกร็ดค่อนข้างสงบผู้คนมีวิถีชีวิตเรียบง่ายพอใจกับสภาพชีวิตที่เป็นอยู่ของตนเอง ต่อมาเมื่ออำเภอปากเกร็ดได้มีการเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกาะเกร็ดได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กำนินคมความเชื่อดั้งเดิมของผู้คนบนเกาะเกร็ดมีความเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะชาวมอญแปรเปลี่ยนไป ส่วนใหญ่เห็นว่าคติความเชื่อดั้งเดิมของชาวมอญเป็นสิ่งงดงามใช้เหตุผลในเรื่องความเชื่อของพวกเขา จึงเลิกปฏิบัติกันและยังคงเหลือแต่ด้านประเพณี ความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่สำคัญบางอย่างที่มีการสืบทอดกันมา รวมทั้งประเพณีเกี่ยวกับเทศกาลและวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น ชาวมอญก็ยังมีอนุรักษ์บางส่วน บางส่วนก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง ถึงแม้ปัจจุบันรัฐบาลจะมีการสนับสนุนส่งเสริมให้หมู่บ้านชาวมอญได้เป็นหมู่บ้านเกี่ยวกับท่องเที่ยวทางด้านวัฒนธรรมก็ตาม

บทที่ 4

ผลของการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคม ผลกระทบทางวัฒนธรรม และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมในชุมชนเกาะเกร็ด โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research methodology) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยที่นักวิจัยนำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ เป็นการสรุปความเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทการบริหาร และประชากรในชุมชนเกาะเกร็ด ดังต่อไปนี้

ผลกระทบทางสังคม

ในเรื่อง การดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ สังคมมนุษย์เป็นระบบสังคมอย่างหนึ่ง (ปฐม ททรัพย์เจริญ, 2549, หน้า 5) หรือที่เรียกว่า “social system” นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือระหว่างบุคคลจะมีลักษณะ 2 เป็นระบบ ประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ ซึ่งส่วนย่อยเหล่านี้มีความแตกต่างกัน เช่น คนในสังคมต่าง ๆ ก็มีอาชีพการงานแตกต่างกันหรือในสังคมจะต้องมีสถาบัน หรือการทำหน้าที่ต่าง ๆ กันไป เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ และส่วนย่อยเหล่านี้ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบ โดยเฉพาะในทางต้องพึ่งพาอาศัยเกี่ยวข้องกันทำให้ชีวิตสังคมดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข มีเสถียรภาพ และอยู่ในสภาวะสมดุล ณ จุดนี้เราจะพิจารณาถึงสิ่งสร้างความเป็นระเบียบเสถียรภาพ และสมดุลให้เกิดขึ้นในสังคม เมื่อผู้คนเหล่านี้มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเป็นกลุ่ม ส่วนประกอบของโครงสร้างที่จะก่อให้เกิดความเป็นระเบียบขึ้นในระบบความสัมพันธ์ในระบบสังคมมนุษย์ ที่สำคัญประการแรกได้แก่ การที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติไปตาม

ระเบียบแบบแผนหรือ ปทัสถานหรือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ของพวกตน ซึ่งบรรทัดฐานจะมีลักษณะอย่างไร ย่อมแล้วแต่วัฒนธรรมของกลุ่มนั้น (บรรทัดฐาน ประกอบด้วย วิถีประชา จารีต และกฎหมาย) สิ่งจำเป็นประการต่อมาคือ ระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐานทางสังคมเช่นว่านั้นจะต้องเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพ (status) ของผู้คนเหล่านั้น แต่ละคน แต่ละพวก แต่ละกลุ่ม แต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกันไป

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบท และประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งรวมถึงการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมงและการทำป่าไม้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงลักษณะของสังคมไทย ก็ควรจะพูดถึงลักษณะทั่ว ๆ ไปของคนส่วนใหญ่ของสังคมอันได้แก่ เกษตรกร หากเราดูลักษณะของสังคมเมืองแล้วสรุปได้ว่า ลักษณะนั้นเป็นลักษณะของคนส่วนใหญ่ของสังคม ก็จะเป็นการคลาดเคลื่อนจากความจริงอย่างไรก็ตามคนไทยทั่วไปไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ย่อมมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน เพราะมีประวัติความเป็นมาร่วมกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีความสนใจและผลประโยชน์ร่วมกัน ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทของไทยมิใช่อยู่ในลักษณะขาวกับดำ แต่เป็นเรื่องของการเป็นมากเป็นน้อย หรือการมีมากมีน้อย เช่น หากเรากล่าวว่าสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรมยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีมาก ก็มีได้หมายความว่าคนในเมืองไม่ยึดถือ เพียงแต่ว่าโดยทั่วไปยึดถือน้อยกว่าเท่านั้น (กระมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, หน้า 122-123)

ลักษณะของครอบครัวไทย (กระมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, 2531, หน้า 125) ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในสังคมเพราะเป็นรากฐานของชีวิตของคนทุกคน ครอบครัวเป็นสถานที่แห่งแรกที่คนทุกคนได้รับการอบรมสั่งสอน และการถ่ายทอดวัฒนธรรม คนเราต้องอยู่ในครอบครัวให้พ่อแม่เลี้ยงดูเป็นเวลานานกว่าจะโตพอที่จะทำงานได้ และแยกตัวออกมา ดังนั้น ครอบครัวจึงมีอิทธิพลในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลมาก ลักษณะของครอบครัวในสังคมใดสังคมหนึ่งย่อมช่วยให้เราเห็นภาพเยาวชนในสังคมได้ และเมื่อเยาวชนต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงช่วยให้เราเห็นภาพหรือลักษณะของคนทั่ว ๆ ไปในสังคมนั้นได้อีกทอดหนึ่ง

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “เมื่อก่อนชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านในเกาะเกร็ดเป็นแบบชนบทแท้ ๆ มีการทำเกษตรกรรม คือ ทำสวน ทำนา อยู่กันแบบครอบครัว รวมถึงได้มีการทำอาหารกินกันในครอบครัว บางครั้งก็มีแบ่งอาหารให้กับเพื่อนบ้าน และมีงานทำบุญต่าง ๆ ก็จะมีการมาช่วยเหลือกัน มีความรักใคร่ปรองดองกันในชุมชน ปัจจุบันนี้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้วชุมชนก็มีการเปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านก็หันมาทำงานนอกบ้านกัน คือ ทำของที่ระลึก ขายอาหาร และหัตถกรรมต่าง ๆ OTOP ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด จึงทำให้เวลาของครอบครัวลดน้อยลงไป”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “คนมอญจะอยู่กันแบบญาติพี่น้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนบ้านจะเป็นบ้านไทยหลายหลัง แต่ละบ้านจะมีการทำเครื่องปั้นดินเผาแถบทุกบ้าน พอมีเทศกาลต่าง ๆ ก็จะแห่กันมาช่วยเหลือกัน ปัจจุบันก็จะไม่ค่อยมีเวลากันในครอบครัวเท่าไร เมื่อเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาชาวบ้านก็จะมีการทำของที่ระลึกขายให้กับนักท่องเที่ยว ในการทำเครื่องปั้นดินเผาจะไม่ค่อยมีใครทำกันมีแค่บางบ้านเท่านั้น รวมถึงเปิดร้านค้าขายอาหาร และเครื่องคั้มมากมาย”

จากการสัมภาษณ์สุรัชย์ กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “เมื่อก่อนก็จะอยู่กันเป็นครอบครัวมีการทำอาหารกินในครอบครัวบางบ้านก็เอาผักตามริมรั้วบ้านมาทำอาหาร และตกปลาตามร่องสวนมากินในครอบครัว บางบ้านก็ได้ทำอาหารแล้วมาให้กับเพื่อนบ้าน ชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย พอมีงานทำบุญต่าง ๆ ก็มาช่วยเหลือกัน ต่อมาได้มีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชีวิตความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนแปลงไปจะไม่เหมือนเมื่อก่อน ผู้คนจะทำงานกันนอกบ้านบ้าง และทำของขายกันบ้าง ส่วนอาหารก็ไม่ค่อยมาทำกินกันในครอบครัว จึงทำให้ไม่มีเวลาให้กับครอบครัวเหมือนก่อนสักเท่าไร”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชีวิตและความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย บ้านเรือนจะเป็นบ้านอยู่ริมแม่น้ำ และบางบ้านก็จะอยู่ติดกับทางเดินเท้า จะอยู่กันแบบครอบครัวมีการทำ

อาหารกินกันในบ้าน บางบ้านก็มีการปลูกพืชผักเพื่อเอาไว้กินในครอบครัว ปัจจุบัน เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวผู้คนจะไม่ค่อยอยู่บ้านกันจะออกไปทำงานนอกบ้าน เช่น การขายของที่ระลึก ขายอาหารและเครื่องดื่มให้กับนักท่องเที่ยว ส่วนในการทำอาหารกินกันในครอบครัวลดน้อยลงจะกินอาหารถุงกันมากกว่า”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “สมัยก่อนชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายอยู่กันแบบครอบครัว พ่อ แม่ พี่น้องจะมีการทำอาหารกินกันในครอบครัว และมีการแบ่งปันอาหารให้กับเพื่อนบ้าน ส่วนบ้านเรือนจะเป็นไม้เสาสูงกันน้ำท่วมเพราะน้ำจะท่วมทุกปี ทำให้สวนและนาเสียหาย จึงทำให้ขาดทุนชาวบ้านเลิกทำนาไปจะมีแต่ทำสวนกัน ปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากเพราะเกาะเกร็ดเปิดการท่องเที่ยว ผู้คนจะหันมาขายของกันเวลาจะอยู่กันในครอบครัวก็น้อยลง เพราะทุกคนจะไม่ค่อยมีเวลาทำกับข้าวกินกันจะหันมาซื้อแกงถุงกินกันมากกว่า”

จากการสัมภาษณ์พิศุต ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “ชีวิตความเป็นอยู่เมื่อก่อนจะอยู่กันเป็นครอบครัว มีรักใคร่ปรองดองกันช่วยกันทำมาหากิน คือ ทำสวน ทำนา มีการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน และแบ่งปันอาหารกัน ปัจจุบันมีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป ชาวบ้านจะออกไปขายของกัน เช่น ขายของที่ระลึก ผลไม้ ของกินต่าง ๆ ทำให้เวลาอยู่ในครอบครัวก็น้อยลง ความรักใคร่ปรองดอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ไม่ค่อยมีแล้ว ส่วนบ้านเรือนก็จะเป็นครึ่งไม้ครึ่งปูน และบ้านรูปทรงแบบไทย ๆ ก็จะไม่ค่อยมีให้เห็นในการทำอาหารกินในครอบครัวก็ไม่มีเวลาแล้ว ส่วนมากซื้อแกงถุงกัน”

จากการสัมภาษณ์กล่อง สิทธิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “ในสมัยก่อนชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่ายไม่วุ่นวาย และอยู่กันแบบครอบครัว รักใคร่ปรองดองกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฐานะความเป็นอยู่ก็พอมีกิน บ้านเรือนจะเป็นบ้านไม้แบบไทย ๆ ตั้งแต่เปิดการท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้นจากเมื่อก่อนไม่ค่อยมีรายได้ ชาวบ้านได้มีการเปิดร้านขายของมากขึ้น บ้านเรือนจะเป็นครึ่งไม้ครึ่งปูน และมีผู้คนพลุกพล่านมากขึ้น คนในชุมชนจะไม่ค่อยมี

เวลาให้กับครอบครัวกันสักเท่าไร และบางคนจะมีการเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น ชีวิตความเป็นอยู่เหมือนสังคมเมืองมากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชีวิตความเป็นอยู่จะอยู่กันแบบเรียบง่ายตามแบบชาวบ้านมีปัญหาอะไรก็ช่วยเหลือกัน ครอบครัวจะอยู่ร่วมกันและทำมาหากิน พอมีงานทำบุญบ้าน งานเลี้ยงต่าง ๆ จะมาช่วยเหลือกัน เมื่อมีการเปิดเป็นห้องเที่ยว ผู้คนในชุมชนก็เปลี่ยนแปลงไปก็คือชาวบ้านจะหันมาเปิดร้านขายของ เช่น ของที่ระลึก เครื่องปั้นดินเผา ของกินกันมากขึ้นด้วย และมีผู้คนที่พลุกพล่านมาก จึงทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวก็ไม่ค่อยมีเวลาเหมือนเมื่อก่อน”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “บ้านเรือนเมื่อก่อนจะเป็นทรงบ้านไทย และชีวิตความเป็นอยู่กันเรียบง่ายเงียบสงบ ไม่มีคนพลุกพล่าน ซึ่งได้ทำอาหารกินกันในครอบครัว พอมีเทศกาลต่าง ๆ ก็มาช่วยเหลือในชุมชน และได้มีการทำเครื่องปั้นดินเผากันหลายบ้าน ต่อมามีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีการเปลี่ยนแปลงไป จะมีการขายของกันมากขึ้น ทั้งพ่อค้า แม่ค้าก็เอาของมาวางขายกัน เช่น ของที่ระลึก ของกินของใช้ต่าง ๆ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลากับครอบครัวเท่าไร”

จากการสัมภาษณ์อำนาจ ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวเกาะเกร็ดจะมีชีวิตความเป็นอยู่แบบเรียบง่าย ซึ่งอยู่กันแบบพื้กับน้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผู้คนในเกาะเกร็ดจะมีไม่ค่อยมาก ต่อมาเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีผู้คนมากขึ้น ในชีวิตความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนแปลงไปจะไม่ค่อยมีเวลาเพราะทำงานกันนอกบ้าน เพื่อจะมาขายของให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในเกาะเกร็ด ทำให้มีเวลากับครอบครัวน้อยลง”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนชีวิตความเป็นอยู่จะอยู่กันแบบเรียบง่าย แบบอย่างชาวบ้าน ได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในครอบครัว รวมถึงเพื่อนบ้านก็มีการช่วยเหลือกันเหมือนพื้กับน้อง แต่เดี๋ยวนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปหลังมีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่ง

ห้องเที่ยว และมีการทำของไปขายให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงมีการเปิดร้านขายของหลายร้าน ส่วนเวลาจะอยู่ด้วยกันของครอบครัวน้อยลง”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “ชีวิตความเป็นอยู่เมื่อก่อนจะเจียบสงบ ไม่ค่อยมีคนพลุกพล่าน และอยู่กันแบบครอบครัวใหญ่ มีอะไรก็จะช่วยเหลือกันทั้งงานทำบุญงานเลี้ยง ก็จะเรียกเพื่อนบ้านมาร่วมกัน แต่มีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ผู้คนจะไม่ค่อยอยู่บ้านกันจะออกไปขายของให้กับนักท่องเที่ยว จึงไม่ค่อยจะมีเวลาอยู่ด้วยกันในครอบครัวมากนัก”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปภาพรวม พบว่า แต่ก่อนบ้านเรือนจะเป็นบ้านไม้ทรงไทย ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรีแต่ก่อนนั้น มีการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย ไม่มีความสลับซับซ้อนเหมือนในยุคสังคม การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เมื่อก่อนจะอยู่กันอย่างเรียบง่าย เจียบสงบ และผู้คนน้อยไม่พลุกพล่าน ชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่อยู่กันเป็นครอบครัวขยาย พี่พวาศัยซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ในครอบครัวจะช่วยเหลือพี่พวาศัยซึ่งกันและกัน เป็นความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลแบบพี่น้องกัน ถ้าเกิดปัญหาใดปัญหาหนึ่งกับสมาชิกในครอบครัว ก็จะมีการช่วยเหลือพี่พวาศัย และการปรึกษาหารือกัน สำหรับเพื่อนบ้านก็ เช่นเดียวกัน มีการช่วยเหลือกันรักกันเสมือนพี่น้อง รักใคร่ปรองดองกันในชุมชน ถ้าหมู่บ้านไหน หรือบ้านไหนมีงานเลี้ยงเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อนบ้านก็จะช่วยกันคนละไม้คนละมือนอกจากนั้น ยังพบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดยังมีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยรวมอยู่กับคนไทย โดยอยู่รวมกันแบบญาติพี่น้อง มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนฐานะความเป็นอยู่ก็พอมีกิน หลังจากเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว การประกอบอาชีพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป โดยหันมาทำงานนอกบ้านแทนการทำเกษตรกรรม เช่น ทำของที่ระลึก และหัตถกรรมต่าง ๆ หรือสินค้า OTOP จำหน่าย มีการบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด ทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวลดน้อยลง เมื่อมีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ ทำให้การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่เปลี่ยนแปลงไป สมาชิกในครอบครัวเริ่มห่างเหินกัน เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาให้กัน ต่างคนต่างทำมาหากิน

ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง ความสัมพันธ์แบบเครือข่าย ค่อย ๆ เลื่อนหายไประยะหนึ่ง

ในเรื่องของ สาธารณูปโภค การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะจัดให้มีขึ้น โดยมีสาเหตุเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาสำคัญอื่น ๆ ก็ตาม แต่มีอีกหลายกรณีที่อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างถนน สนามบินขนาดใหญ่ การสื่อสาร โทรคมนาคม การไฟฟ้า การประปา ในพื้นที่ท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ กล่าวได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญเติบโต และประชาชนในท้องถิ่นได้รับความสะดวกสบายไปพร้อม ๆ กันให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกจากจะต้องมีความสวยงามตามธรรมชาติ มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว ยังจะต้องมีความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีน้ำสะอาดใช้ สามารถใช้เครื่องไฟฟ้าได้บ้างพอสมควรมีบริการติดต่อสื่อสารได้รวดเร็ว ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความงามอันล้ำค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว (ททท., 2548)

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “เมื่อก่อนนั้นทางด้านสาธารณูปโภคยังไม่เข้ามาเลยในชุมชน ถนนหนทางจะเป็นปูนแผ่นเล็กอยู่บนพื้นดิน ผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดยังใช้น้ำบาดาลและน้ำฝนกันอยู่ทั้ง 7 หมู่บ้าน ซึ่งใช้ในการหุงต้มทำอาหารในครอบครัว ทางด้านโทรศัพท์ในชุมชนยังไม่มีเข้ามา ปัจจุบันก็ได้มีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ก็ได้มีการช่วยเหลือในชุมชน ทั้งทางด้านน้ำประปา โทรศัพท์ ให้มีในชุมชนเกาะเกร็ด และมีสวนสาธารณะให้กับนักท่องเที่ยวได้พักผ่อน ส่วนในด้านถนนหนทางก็ได้ทำให้ทางเดินกว้างขึ้น จึงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาได้อย่างสะดวกสบายในการเที่ยวชมเกาะเกร็ดด้วย”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “สมัยก่อนชาวบ้านจะใช้น้ำบาดาล น้ำฝนในการซักผ้า อาบน้ำ หุงข้าว ส่วนถนนหนทางจะเป็นแผ่นปูนเล็ก ๆ ทางด้านโทรศัพท์ในชุมชนก็ยังไม่เข้ามา ต่อมาเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้มีน้ำประปา โทรศัพท์เข้ามาในชุมชน และ

ถนนหนทางมีการทำให้กว้างขึ้นให้ผู้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเดินสะดวกมากขึ้น รวมถึงสวนสาธารณะให้กับนักท่องเที่ยวได้พักผ่อนน้อยกัน”

จากการสัมภาษณ์สุรัชย์ กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “เมื่อก่อนเกาะเกร็ดยังไม่เจริญเท่าที่ควร ส่วนถนนหนทางยังใช้แผ่นปูนอยู่ ตามบ้านเรือนใต้พื้นบ้านก็ยังเป็นพื้นดิน น้ำยังใช้น้ำบาดาลและน้ำฝนกัน ในการอาบน้ำ หุงข้าว ทำอาหาร ทางด้านไฟฟ้าจะมีมาก่อน ส่วนด้านโทรศัพท์ยังไม่เข้ามา ต่อมาเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) การเคหะแห่งชาติก็เข้ามาทำถนนหนทางให้ชาวบ้านเดินได้สะดวก น้ำประปาก็ได้เข้าถึงในชุมชน แต่ก็ยังมีน้ำบาดาลใช้อยู่ ต่อมาโทรศัพท์ก็มีใช้กันในชุมชน อีกด้วย จึงได้มีการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “เมื่อก่อนนั้นเกาะเกร็ดยังไม่เจริญเท่าไร ด้านถนนหนทางยังเป็นพื้นดินจะเดินไปไหนลำบากเพราะมีแผ่นปูนแผ่นเล็กเป็นอิฐมอญไว้เดิน ส่วนน้ำที่ใช้กันก็จะเป็นน้ำบาดาลและน้ำฝน เพราะน้ำประปายังไม่มีใช้กัน ส่วนโทรศัพท์ก็ยังไม่ใช้ในชุมชนเลย และสวนสาธารณะก็ยังไม่เหมือนกัน ปัจจุบันก็มีการทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีความเจริญเพิ่มขึ้น เพราะมีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ก็เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องถนนหนทางสร้างให้ทางเดินกว้างขึ้นจากเมื่อก่อนไม่กว้าง เพื่อให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้เดินสะดวกขึ้น ส่วนในด้านน้ำประปาก็มีใช้ในชุมชนเหมือนกัน รวมถึงโทรศัพท์ก็ได้มีเข้ามาใช้ในชุมชน เกาะเกร็ดเช่นกัน ทำให้ชาวบ้านมีความสะดวกสบายมากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “ในสมัยก่อนชาวบ้านเกาะเกร็ดจะไปไหนกันที่ไรก็ลำบาก เพราะถนนหนทางเป็นดินก็ใช้เป็นแผ่นปูนเล็ก ๆ ที่วางให้เดิน น้ำที่ใช้กันในชุมชน เกาะเกร็ดก็เป็นน้ำบาดาลกับน้ำฝน ชาวบ้านใช้ล้างจาน อาบน้ำ หุงข้าวกัน และโทรศัพท์ไม่ต้องพูดถึงยังไม่เข้ามาเลยในเกาะเกร็ด ปัจจุบันได้เปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้ความช่วยเหลือจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) และ

การเคหะแห่งชาติที่มาช่วยทำถนนหนทางในเกาะเกร็ดให้มีทางเดินกว้างขึ้นเป็นการเชื่อมต่อกัน 7 หมู่บ้าน และก็ให้การประปามาเดินท่อให้มีประปาใช้กันในชุมชนเกาะเกร็ดด้วย ส่วนโทรศัพท์ก็ได้เข้ามาในชุมชนเกาะเกร็ด เพื่อให้ชาวบ้านและนักท่องเที่ยวได้ใช้กัน”

จากการสัมภาษณ์พิบูล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549)

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “สาธารณูปโภคเมื่อก่อนนั้น ถนนหนทางยังไม่ดีเท่าที่ควรใช้แผ่นปูนแผ่นเล็กเป็นปูให้คนเดิน และไม่กว้างพอให้รถแล่นได้ ส่วนด้านน้ำประปายังไม่มีเข้ามาในเกาะเกร็ด ชาวบ้านใช้น้ำบาดาลและน้ำฝนในหุงต้มกัน โทรศัพท์ในเกาะเกร็ดยังไม่มีเข้ามาจะคุยกันก็เดินหากัน ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้เข้ามาช่วยให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีน้ำประปาใช้ในชุมชน และโทรศัพท์ก็ได้มีใช้ในชุมชนเกาะเกร็ด ส่วนของถนนหนทางก็มีการทำให้ดีขึ้น เพื่อสามารถให้รถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานขี่ได้ในเกาะเกร็ด จะให้การบริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย”

จากการสัมภาษณ์กลอง สิทธิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549)

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “เมื่อก่อนผู้คนจะไปไหนมาไหนกันก็จะเดินบนแผ่นปูนที่วางไว้บนดิน ทางบ้านเรือนก็ติดกับริมทางเดินเท้า ส่วนน้ำประปายังไม่มีเข้ามาชาวบ้านจะใช้น้ำบาดาลกับน้ำฝนกัน ในสมัยนั้นไม่มีรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานเข้ามาในเกาะเกร็ด ทางด้านโทรศัพท์ยังไม่มีเข้ามาในเกาะเกร็ดเหมือนกัน ปัจจุบันได้เปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้วก็ให้มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) มาช่วยพัฒนาเกาะเกร็ดให้ดีขึ้น และได้มีการทำถนนหนทางให้กว้างขึ้นสามารถให้รถมอเตอร์ไซค์ รถจักรยานขี่ได้ และคนในชุมชนเดินได้สะดวกสบาย ส่วนน้ำประปาได้ทำท่อต่อเข้ามาในชุมชนเกาะเกร็ดให้ชาวบ้านได้ใช้น้ำประปากัน แต่ก็ยังใช้น้ำบาดานอยู่เหมือนกัน ไฟฟ้าก็มีเข้ามา ส่วนโทรศัพท์ก็มีเข้ามาใช้ในชุมชนเช่นกัน”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549)

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนถนนหนทางเป็นดินใช้แผ่นปูนอิฐมอญว่าเป็นแผ่นเล็กไว้ให้ชาวบ้านเดินกัน ส่วนน้ำประปายังไม่มีเข้ามายังใช้น้ำบาดาล และน้ำฝนกันอยู่ใน

ครัวเรือน ทางด้านโทรศัพท์ก็ไม่มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้มีการทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีความเจริญ ทั้งด้านถนนหนทาง น้ำประปา โทรศัพท์ ได้มีเข้ามาในเกาะเกร็ด และรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ดเหมือนกัน เพื่อให้บริการกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเกาะเกร็ด”

จากการสัมภาษณ์เทศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “ในอดีตสมัยนั้น ด้านถนนหนทาง ยังเป็นดินอยู่ใช้แผ่นปูนเล็กแผ่นเดียวต่อ ๆ กันไว้เดิน ส่วนข้างในเกาะเกร็ดบางบ้านยังใช้น้ำบาดาลและน้ำฝนกันทุกหมู่บ้าน ในด้านโทรศัพท์ รถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานในเกาะเกร็ดยังไม่มีเข้ามา ต่อมาปัจจุบันก็ได้มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) เข้ามาทำถนนหนทางใหม่ให้กว้างมากขึ้นสามารถให้ชาวบ้านเดินได้สะดวก จากนั้นก็ได้มีรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด ส่วนโทรศัพท์ น้ำประปาก็มีเข้ามาในเกาะเกร็ดเช่นกัน ทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวอย่างสะดวกสบายมากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์อำนวยการ ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “จากอดีตนั้นในชุมชนไม่มีความเจริญเท่าที่ควร ด้านถนนหนทางเป็นแผ่นปูนเล็ก ๆ ทั้บนดินสมัยนั้นจะไปไหนก็ลำบาก ชาวบ้านยังใช้น้ำบาดาลและน้ำฝนในด้านโทรศัพท์ น้ำประปายังไม่มีเข้ามา แต่ภายหลังมีไฟฟ้าเข้ามาในชุมชนก่อน ปัจจุบันเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต.เกาะเกร็ด) ได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านถนนหนทางทำทางเดินกว้างขึ้น และยังมีโทรศัพท์ น้ำประปาเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด แต่ก็ยังใช้น้ำบาดาลอยู่ จึงทำให้เกาะเกร็ดมีความเจริญมากขึ้น และเป็นการรองรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนในชุมชนเกาะเกร็ด ด้านถนนหนทางเป็นพื้นดินทางเดินก็เป็นแผ่นปูนแผ่นเล็กจะไปไหนมาไหนก็ลำบากกัน และรถมอเตอร์ไซค์ รถจักรยานยังไม่มีเข้ามา ในด้านน้ำประปาไม่มีใช้ ชาวบ้านยังใช้น้ำบาดาลกับน้ำฝนในการหุงต้มอาหาร ไฟฟ้ามีใช้ก่อน ส่วนโทรศัพท์ในเกาะเกร็ดเมื่อก่อนยังไม่มีใช้กันจะใช้เดินไปคุยกันพอได้เปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะ-

เกร็ด) ได้ช่วยพัฒนาชุมชนให้มีน้ำประปาและโทรศัพท์เข้ามาใช้ในชุมชนเกาะเกร็ด ส่วนในด้านถนนหนทางก็ได้มีการทำให้กว้างขึ้น ต่อมาก็ได้มีการนำรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด เพราะการบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ด อีกด้วย”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “สมัยก่อนในชุมชนเกาะเกร็ดยังใช้น้ำบาดาลกับน้ำฝนกัน ในการซักผ้า หุงข้าว เพราะน้ำประปายังไม่มีเข้ามาในเกาะเกร็ด ส่วนของถนนหนทางก็เป็นปูนแผ่นเดียวไว้เดิน ในสมัยนั้นรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานยังไม่มี รวมถึงโทรศัพท์ก็ไม่มีใช้ในเกาะเกร็ด ชาวบ้านก็จะเดินไปมาหากัน ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้เข้ามาพัฒนาชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านถนนหนทางได้มีการทำถนนกว้างขึ้น ชาวบ้านก็ได้นำรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานเข้ามาใช้ในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านน้ำประปาก็มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด และชาวบ้านก็มีการใช้น้ำบาดาลกันอยู่ ส่วนโทรศัพท์ก็มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ดเหมือนกัน เพื่อนักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบายในการมาเที่ยวด้วย”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปโดยภาพรวม พบว่า เมื่อก่อนเกาะเกร็ดยังไม่เจริญมีการใช้น้ำบาดาล น้ำฝนในการอุปโภค บริโภค ใช้ซักผ้า หุงต้ม เพราะน้ำประปายังไม่มีเข้ามาในเกาะเกร็ด ถนนหนทางเมื่อก่อนถนนเป็นดิน มีแต่แผ่นปูนอิฐมอญแผ่นเล็กวางไว้เป็นทางเดิน ในสมัยนั้นรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยาน โทรศัพท์ยังไม่มี ผู้คนในเกาะเกร็ดเดินทางเท้าไปมาหากัน ปัจจุบันมีการเปิดให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต.เกาะเกร็ด) ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญมากขึ้น ทำให้ชุมชนแห่งนี้มีระบบสาธารณูปโภคครบวงจร และมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย มีการพัฒนาทางด้านระบบสาธารณูปโภคดีขึ้น เช่น น้ำประปา โทรศัพท์เข้าใช้ ทำให้ถนนกว้างขึ้น รถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานสามารถขับขึ้นได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบายในการชมสถานที่ต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด ทางด้านการไฟฟ้า น้ำประปา ก็มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ดแต่บางครอบครัวยังมี

การใช้น้ำบาดาลอยู่บ้าง รวมถึงสวนสาธารณะสร้างให้นักท่องเที่ยวและในชุมชน
เกาะเกร็ดไว้พักผ่อนหย่อนใจด้วย

ในเรื่องของการประกอบอาชีพ การประกอบอาชีพ การทำมาหากินจากการทำงาน
งานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ เป็นงานที่สุจริต ไม่ผิดศีลธรรม เป็น
ที่ยอมรับของสังคมความสำคัญของการประกอบอาชีพ เป็นสิ่งสำคัญจำเป็นยิ่ง ใน
วิถีชีวิตและการดำรงชีพเพราะอาชีพสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว
การสร้างอาชีพก่อให้เกิดตลาดแรงงาน อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่ง
สนองต่อความต้องการของผู้บริโภค อาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของ
ประเทศชาติ ความสำคัญของอาชีพจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
เศรษฐกิจชุมชน ส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ (เกษม รุจิเรข และสุพจน์
มงคลพิชัยรักษ์, 2549) นอกจากนี้มนุษย์ยังมีการรวมกลุ่มในรูปแบบที่ไม่ได้เป็นสถาบันสังคม
แต่รวมกันในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การรวมกลุ่มกันทำงาน กลุ่มชาวนา กลุ่มพ่อค้า กลุ่มแม่บ้าน
 เป็นต้น ในการที่มนุษย์รวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นนั้นแต่ละกลุ่มจะต้อง
ประกอบด้วย สมาชิก สมาชิกแต่ละคนก็ย่อมมีบทบาทต่อกลุ่มทำประโยชน์ให้กับกลุ่ม มี
อิทธิพลต่อกลุ่ม และได้รับอิทธิพลจากกลุ่มด้วย (วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล,
2522, หน้า 1)

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549)
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “สมัยนั้นชาวบ้านชุมชนเกาะเกร็ดใน
หมู่ 2 ถึง หมู่ 5 ได้ทำนา ทำสวนกัน และในหมู่ 1 หมู่ 6 หมู่ 7 เป็นมอญก็จะมีการทำ
เครื่องปั้นดินเผาใช้ในกันครัวเรือนกัน สมัยนั้นนำของมาขายในชุมชนกันเอง ปัจจุบันได้
มีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมาก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป เมื่อก่อนจะมีการ
ทำนา แต่เดี๋ยวนี้ก็เลิกไปเพราะน้ำเข้าไม่ค่อยถึงจะมีแต่ทำสวนกันสักมากกว่า และ
เครื่องปั้นดินเผาก็เลิกไป บางบ้านก็ทำกันอยู่ บางบ้านที่ไม่ทำก็เพราะไม่ค่อยมีเวลาจะทำ
กัน ส่วนใหญ่จะหันมาขายของกัน คือ ของที่ระลึก ขายอาหารและเครื่องดื่มให้กับนักท่องเที่ยว
ด้วยกัน รวมถึงมีการเปิด OTOP เกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา และมีการฝึกอบรมให้ชาวบ้าน
รู้จักทำเครื่องปั้นดินเผามากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “เมื่อก่อนก็จะมีการทำเครื่องปั้นดินเผากันมาก เช่น ทำโอ่ง อ่าง แต่เมื่อมีโอ่งราชบุรี จึงทำให้โอ่งของเกาะเกร็ดไม่ค่อยมีคนสนใจกันในการทำครก มีการแยกตามลักษณะรูปทรงออกเป็น 2 แบบ คือ ครกธรรมกับครกตีนช้าง ครกธรรมจะมี ลักษณะทรงเอวคอค ส่วนครกตีนช้างจะมีส่วนฐานกว้างมีลักษณะเหมือนตีนช้าง รวมถึง หม้อน้ำลายวิจิตรมีลายสวยงามมาก ปัจจุบันก็มีเลิกทำเครื่องปั้นดินเผากันไปหลายบ้านหัน มาทำเครื่องปั้นดินเผาชิ้นเล็กเป็นของที่ระลึก เพื่อขายให้นักท่องเที่ยว ได้มีการเปิดร้านขาย ของ เกี่ยวกับอาหารและเครื่องคั่ว รวมถึงยังมีศูนย์ OTOP ฝึกทำเครื่องปั้นดินเผา เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เห็นในการทำเครื่องปั้นดินเผาด้วย”

จากการสัมภาษณ์สุรัช กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “ในสมัยก่อนจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ก็คือ ทำนา ทำ สวนตั้งแต่รุ่นพ่อ แม่ และทำสวนก็จะปลูกผลไม้ ทุเรียน ลิ้นจี่กันมาก ต่อมาได้ให้เกาะเกร็ด เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็ได้มีการเลิกทำนากันไปเพราะน้ำจะเข้าไม่ถึงที่นา เลยหันมาทำ สวนกันสักมากกว่า แต่บางบ้านก็เลิกทำสวนกันไป เลยหันมาขายของทั้งอาหาร เครื่องคั่ว บางบ้านก็เอาผลไม้ที่สวนตัวเองไปขาย และมีการทำหัตถกรรมกันในชุมชน เช่น ตะกร้า สานไปขายให้จังหวัดต่าง ๆ และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “เมื่อก่อนจะทำเกษตรกรรม ชาวบ้านจะทำนาและทำสวน บางบ้านจะปลูกผลไม้หลายอย่างที่ขึ้นชื่อก็จะเป็นทุเรียน ลิ้นจี่ มังคุด กล้วย ส้มโอ มะม่วง นำไปขายที่ตลาด บางบ้านก็นั่งเรือไปขายตามบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำ และได้มีการปลูกผัก เอาไว้ขาย ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านก็เลิกทำนาไปเพราะน้ำเข้าไป ไม่ถึง จะมีแต่ทำสวนกัน บางคนก็เปิดร้านขายของอาหารและเครื่องคั่ว บางคนก็เอาผลไม้ มาขายให้กับนักท่องเที่ยว”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “สมัยก่อนจะมีการทำนาและทำสวนเป็นส่วนใหญ่จะปลูก ผลไม้ต่าง ๆ ลูกหลานก็จะมาช่วยเหลือกันพอถึงฤดูเก็บเกี่ยวก็มาช่วยกัน แล้วนำไปขายใน

ตลาดและบางสวนใส่เรือพายไปขายตามบ้านที่อยู่ริมน้ำกัน ปัจจุบันก็มีการเลิกทำนาไป เพราะน้ำเข้าไปถึงที่นา จึงมีแต่ทำสวนกันบางบ้านก็เลิกทำ ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็จะมาขายของกินส่วนมาก รวมถึงของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยว”

จากการสัมภาษณ์พิกุล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “เมื่อก่อนก็ได้ทำนาและทำสวนกันเป็นส่วนมาก สมัยก่อนครอบครัวจะช่วยกันทำมาหากินพอถึงการเก็บเกี่ยวข้าวก็ช่วยกันและนำเอาไปขาย บ้างเอาไว้กินในครอบครัว ส่วนการทำสวนก็จะปลูกผลไม้พอสุกก็มีการเก็บผลไม้ออกไปขายกันที่ตลาด บางส่วนก็ให้เพื่อนบ้าน ส่วนหมู่บ้านอื่นก็ทำเครื่องปั้นดินเผา ปัจจุบันได้เปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีการเลิกทำนาเพราะน้ำจะเข้าไม่ถึงที่นาจึงมีแต่ทำสวนกัน ส่วนในการทำเครื่องปั้นดินเผาชาวบ้านก็ได้เลิกทำไปบ้าง ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะหันมาขายของกินของใช้กันมากกว่า บางส่วนทำงานกันนอกบ้าน”

จากการสัมภาษณ์กลอง สิทธิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “เมื่อก่อนมีการทำเครื่องปั้นดินเผากันมาก เช่น การทำโอ่ง อ่าง ครกนำมาขายในชุมชนกันและมีการใช้ในครอบครัว พอถึงปัจจุบันก็มีบางบ้านเลิกทำเครื่องปั้นดินเผาบางบ้านก็ทำอยู่ที่เลิกไปเพราะไม่ค่อยมีเวลาทำกัน เพราะจะทำงานนอกบ้านกัน จะมีแต่เตาที่ทำเครื่องปั้นดินเผาให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวได้ดู ส่วนชาวบ้านก็บางคนจะขายของที่ระลึกต่าง ๆ และของกินของใช้ให้กับนักท่องเที่ยวด้วย”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนก็จะมีการทำเครื่องปั้นดินเผากัน เพราะชาวบ้านจะมีเวลาในการทำส่วนใหญ่ก็จะทำครก โอ่ง อ่าง หม้อใส่น้ำขายในชุมชน และชาวบ้านก็จะขายอาหารเป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ฯลฯ ปัจจุบันมีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ก็ได้มีการทำเครื่องปั้นดินเผาขึ้นน้อยลง เพราะชาวบ้านไม่มีเวลาดำเนิน บางบ้านก็ยังทำกันอยู่ บางบ้านก็เลิกไป และรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุนให้มี OTOP ในชุมชนหมู่ที่ 1 ในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา และเกาะเกร็ดก็ติดอันดับ 1 ของภาคกลางด้วย เป็นชื่อเสียงของจังหวัดนนทบุรี ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชนเกาะเกร็ดมากขึ้น”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “สมัยก่อนคนมอญจะมีการทำเครื่องปั้นดินเผาเป็นหลัก ส่วนใหญ่ก็จะทำโถ่งที่มีหลายขนาด และการทำครก อ่างมี ลวดลายวิจิตรสวยงาม ได้มีการทำขายและใช้ในครัวเรือน ต่อมาปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวขึ้นในการทำเครื่องปั้นดินเผาลดน้อยลง ชาวบ้านจะไม่มีเวลาเหมือนเมื่อก่อนจะทำงานนอกบ้านกัน และขายของที่ระลึก ของกินต่าง ๆ รวมถึงเปิดร้านขายของ เช่น เสื้อผ้า ของใช้ต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด”

จากการสัมภาษณ์อำนาจ ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “สมัยก่อนก็มีการทำเครื่องปั้นดินเผาทุกบ้าน เพราะเป็นรายได้หลัก ส่วนมากที่ทำกันก็คือ โถ่ง อ่าง ครกเป็นส่วนใหญ่ หมู่บ้านอื่นก็ทำนาและทำสวนกัน ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว การทำเครื่องปั้นดินเผาก็หายไปบ้าง ก็มีแต่บางบ้านที่ทำกันอยู่บางบ้านก็เลิกไปเพราะไม่ค่อยมีเวลาทำกัน ส่วนใหญ่จะทำงานนอกบ้านและขายของที่ระลึก ของกินของใช้กัน ส่วนชาวบ้านที่ทำนาก็เลิกไปเพราะน้ำเข้าไม่ถึง ก็มีแต่การทำสวนกัน”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “สมัยก่อนอาชีพจะเป็นเกษตรกรรม คือ การทำนา ทำสวน จะมีการทำนาแต่ละครั้งในครอบครัวจะช่วยเหลือกัน พอถึงเวลาเก็บเกี่ยวก็มาช่วยกัน และในการทำสวนก็จะปลูกผลไม้มากมาย เช่น กล้วยหอม ส้มโอ ทุเรียน ลิ้นจี่ พอสุกก็เก็บไปขายที่ตลาด ส่วนบางบ้านก็ปลูกผักด้วย ปัจจุบันอาชีพทำนาก็เลิกไปเพราะน้ำเข้าไม่ค่อยถึงแล้ว แต่ยังมีการทำสวนกันอยู่บ้าง ส่วนใหญ่จะทำงานนอกบ้านกันมากกว่า และยังมีเปิดร้านขายของ เช่น ร้านอาหารเครื่องดื่ม เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวได้หาซื้อของกินที่ไม่ค่อยมีให้เห็นกัน และเป็นรายได้ให้กับชาวบ้านอีกด้วย”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านจะทำนา ทำสวนกันในการทำสวนก็จะมีปลูกผลไม้ เช่น ทุเรียน ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วยหอม สมัยนั้นผู้หญิงส่วนใหญ่ก็จะสานแข่งกัน และมีการทำเครื่องปั้นดินเผา เช่น โถ่ง อ่าง ครก ต่อมาเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่ง

ห้องเที่ยว การทำนาก็เลิกไป เพราะน้ำเข้าไปไม่ถึงจะมีก็ทำสวนกันสักมากกว่า และการทำเครื่องปั้นดินเผาบางบ้านก็ได้เลิกไปบางบ้านก็ทำอยู่ การสานแข่งก็ไม่ค่อยมีใครทำแล้วจะมีก็ส่วนน้อยนอกจากสั่งทำเท่านั้น ส่วนใหญ่จะหันมาทำงานนอกบ้านกัน และขายทำของที่ระลึก ชาวบ้านก็ได้มีการเปิดร้านอาหาร และขายของใช้ต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปโดยภาพรวม พบว่า แต่ก่อนชุมชนเกาะเกร็ดเชื้อสายคนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน ทำนา เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวในครอบครัวก็จะมาช่วยกัน และนำผลผลิตที่ได้ไปขายผลไม้ที่ขึ้นชื่อ คือ ทูเรียน ลิ้นจี่ มังคุด กัลยัม ส้มโอ มะม่วง ฯลฯ และจะนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่ายที่ตลาดหรือนำเรือออกไปขายตามริมแม่น้ำ แต่ในปัจจุบันไม่มีการทำนา เพราะน้ำไม่สามารถเข้าถึงที่นา จะเหลืออยู่แต่การทำสวน ส่วนคนเชื้อสายมอญมักประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา เมื่อก่อนเครื่องปั้นดินเผาในเกาะเกร็ดส่วนมาก จะทำโอ่ง อ่าง และครก แต่โอ่งราชบุรี มีชื่อเสียงมาก จึงมีคนสนใจโอ่งเกาะเกร็ดน้อยลง ส่วนการทำครกจะแบ่งออกตามลักษณะรูปทรงซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ ครกธรรมจะมีลักษณะทรงเอวคอด ส่วนครกตีนช้างจะมีส่วนฐานกว้าง ลักษณะเหมือนดินช้าง รวมถึงหม้อน้ำลายวิจิตรมีลายสวยงามมาก จนถึงปัจจุบันนี้คนไทยในชุมชนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่หันมาประกอบอาชีพค้าขายประเภท อาหารเป็นพวกของหวาน ขนม และของที่ระลึกที่เป็นชุดเครื่องปั้นดินเผาชุดเล็ก ๆ เอาไว้ใส่ตู้โชว์ ออกจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังมีการทำสวนปลูกทุเรียน ลิ้นจี่ ส้มโอ กัลยัมหอม ส่วนคนเชื้อสายมอญเลิกประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา ทำโอ่ง ทำครก ไปบ้างแล้ว ส่วนการสานแข่งก็ลดน้อยถอยลง ไม่มีผู้สืบต่อเพราะคนส่วนใหญ่จะออกมาทำงานนอกบ้าน ทำของที่ระลึก ขายอาหาร ของใช้ต่าง ๆ รัฐบาลจึงเข้ามาช่วยเหลือให้การสนับสนุนโดยจัดให้มี OTOP (หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ในชุมชนหมู่ที่ 1 ด้านการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ทำให้เกาะเกร็ดติดอันดับเป็นที่ 1 ของภาคกลาง เป็นชื่อเสียงให้กับจังหวัดนนทบุรี รวมถึงการจัดให้มี OTOP เครื่องปั้นดินเผา พร้อมกับเปิดอบรมความรู้เกี่ยวกับการทำเครื่องปั้นดินเผาให้กับชาวบ้านในชุมชน

ส่วนประเด็นต่อไปที่จะกล่าว ผลกระทบทางวัฒนธรรม ในเรื่อง ขนบธรรมเนียม ประเพณี นักวิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับแนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน ซึ่ง

อธิบายไว้ว่า วัฒนธรรมชุมชนเป็นสิ่งที่คนในชุมชนทุกคนช่วยกัน ผลักดันในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญเติบโตเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง และวิถีชีวิตการปฏิบัติและสิ่งของที่เป็นผลมาจากการสะสม ถ่ายทอดจากกลุ่มรุ่นแรกไปสู่คนรุ่นหลัง เพื่อเป็นการแสดงถึงเอกลักษณ์วัฒนธรรมให้ชุมชนอื่น ๆ รู้จักกัน ส่วนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือสร้างขึ้น ในชุมชนของตนเอง ให้เจริญงอกงามดีขึ้น

ผลกระทบทางวัฒนธรรม

ในเรื่อง *ประเพณีต่าง ๆ* ประเพณี คือ ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมานานจนเกิดความเคยชิน ดังนั้นประเพณีใดก็ตามที่มีระเบียบแบบแผนวางไว้สำหรับเป็นหลักประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา จัดเป็นขนบประเพณีทั้งสิ้น ขนบประเพณีไทยก็ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การตาย การบวช การทำบุญเลี้ยงพระ การไหว้ครู เป็นต้น (กรมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, 2531, หน้า 136)

ประเพณีเป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่สังคมกำหนดขึ้นใช้ร่วมกันในหมู่สมาชิก ประเพณี จึงเป็นเครื่องหมายบอกความเป็นพวกเดียวกันของพวกที่ยึดถือในประเพณีเดียวกันและประเพณีจัดว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติหรือเป็นเอกลักษณ์ของสังคม แสดงว่าสังคมนั้นมีความเจริญมาตั้งแต่อดีตหรือมีลักษณะเฉพาะของตนมาเป็นเวลานาน ดังนั้นการมีประเพณี เป็นของตนเองจึงนับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่ง ประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล หมายถึง ประเพณีในส่วนรวมที่กลุ่มบุคคลร่วมกันจัดขึ้น อาจจะเกี่ยวกับการทำบุญหรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของกลุ่มที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ ประเพณีตรุษสารท และสงกรานต์ การลอยกระทง การทำบุญในวัด เข้าพรรษาและออกพรรษา เป็นต้น (กรมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, 2531, หน้า 142)

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “เมื่อก่อนจะมีประเพณีไทยกับมอญร่วมกันจัดงานเพราะมีข้างอย่างมอญกับไทยเหมือนกัน เช่น ประเพณีสงกรานต์ จะมีวันที่ 13 เมษายน จะมีคนน้ำคำหัวผู้ใหญ่กันของพรจากท่าน และทำบุญที่วัดกัน มีปล่อยนก

ปล่อยปลาสร่งน้ำพระ ร่วมมีแห่นางสงกรานต์ด้วย ประเพณีเข้าพรรษาในเดือนกรกฎาคม ชาวบ้านจะมีการแห่เทียนพรรษาไปถวายที่วัดกัน ประเพณีออกพรรษาตรงกับเดือน ตุลาคมชาวบ้านก็จะมีการตักบาตรเทโว และตักบาตรดอกไม้กัน คนไทยมอญก็จะมีการ ร่วมกันส่วนในเดือนพฤศจิกายนจะมีการทำบุญทอดกฐินและผ้าป่า ในชุมชนเกาะเกร็ด และประเพณีอื่น ๆ ของชาวมอญก็ได้จัดทำบางประเพณีที่เป็นของเขา เช่น ประเพณีการปลูก ต้นโพธิ์ชาวมอญจะมีการปลูกต้นโพธิ์ทุกวัดในเกาะเกร็ด จนปลูกหมดทุกวัดแล้ว เจ้าอาวาส วัดปรมย์ฯ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพิธีค้ำต้นโพธิ์แทน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ทำกันเดือน กันยายน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันตักบาตรน้ำผึ้ง จะเห็นได้ว่าชาวมอญจะมีประเพณี ต่าง ๆ มากมาย ปัจจุบันก็มีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีบางอย่างก็ไม่มี อยู่ จะมีก็ประเพณีสงกรานต์ แห่น้ำหวานเข้าพรรษาและออกพรรษา และจะมีนักท่องเที่ยว เข้ามาร่วมในงานประเพณีด้วย และยังมีการแสดงนาฏศิลป์ของมอญให้เห็นกันอยู่”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549)

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “สมัยก่อนมอญจะมีการสืบทอดประเพณีกันมาก็ยังคง เหมือนเดิม ยังมีการสอนมารยาทก็คือ การไหว้ให้ลูกหลานประพฤติปฏิบัติด้วย และ ประเพณีก็จะมียู่เป็นประเพณีสงกรานต์ทำกันทุกปี ประเพณีการแห่น้ำหวาน ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา ประเพณีลอยกระทง ฯลฯ พอมาในปัจจุบันก็ยังมียู่ แต่บางประเพณีก็เลิกไป ทำให้คนรุ่นหลังไม่ค่อยเห็นแล้ว และการแสดงนาฏศิลป์ของมอญ ก็ยังมีอยู่ จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้เห็นกันอยู่ ชาวบ้านมีประเพณีแต่ละครั้งนักท่องเที่ยวเข้า มาร่วมงานกัน”

จากการสัมภาษณ์สุรชัย กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549)

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “สมัยก่อนในเกาะเกร็ดจะมีประเพณีสงกรานต์ และยังมี ประเพณีแห่น้ำหวานแต่ละหมู่บ้านจะแห่น้ำหวานของใครของมัน ต่อมาระยะหลังก็มีการ รวมกันแห่น้ำหวานกันเป็นการส่งต่อกันจากหมู่บ้านที่ 1 ไปถึงหมู่บ้านที่ 7 ประเพณี เข้าพรรษาและออกพรรษาก็มีการทำบุญตักบาตรกัน ประเพณีตักบาตรทางน้ำก็พระจะนั่ง เรือมาให้ใส่บาตรมี 3 วันจะมีในเทศกาลออกพรรษา และประเพณีอื่น ๆ ปัจจุบันเกาะเกร็ด ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็จะมีบางประเพณีเลิกไปเพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลา ส่วนใหญ่

จะทำงานข้างนอกกัน บางคนก็ขายของกัน คือ ของที่ระลึก และอาหารต่าง ๆ ส่วนของนาฏศิลป์ก็จะมียูบ้าง แต่ก็ยังมีให้นักท่องเที่ยวได้เห็นอยู่บ้าง”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “สมัยก่อนเกาะเกร็ดจะมีประเพณีสงกรานต์เล่นกันวันที่ 13 เมษายนของทุกปีมีการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่เป็นการขอพร ประเพณีแห่น้ำหวานก็จะมีการแห่กันทุกหมู่บ้านเป็นการส่งต่อ ๆ กันแต่ละหมู่บ้านและถวายที่วัดกัน และมีประเพณีเข้าพรรษาที่จะแห่เทียนพรรษากันในเกาะเกร็ด ส่วนประเพณีการปลุกต้นไม้โพธิ์ จะเป็นการปลุกต้นไม้โพธิ์ตามวัด เมื่อก่อนจะเป็นประเพณีรดน้ำต้นไม้โพธิ์และปลุกต้นไม้โพธิ์ ต่อมาหลวงพ่อวัดปรมัยฯ ก็ได้ให้เป็นประเพณีรดน้ำต้นไม้โพธิ์แทน ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีบางอย่างก็เลิกไปบ้าง เช่น ประเพณีตักบาตรขนมจีน ประเพณีตักบาตรกล้วยไข่กระยาสารท์ ประเพณีรดน้ำต้นไม้โพธิ์ ประเพณีที่ยังอยู่ที่ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่น้ำหวานยังคงมีอยู่ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวยังเข้ามาร่วมในประเพณีของเกาะเกร็ดด้วย”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “เกาะเกร็ดในสมัยก่อนก็จะมีประเพณีสงกรานต์ทำกันมาทุกปี จะมีการทำบุญตักบาตร ประเพณีแห่น้ำหวานจะทำการแห่กัน 7 หมู่บ้านมีการส่งต่อกัน จากนั้นก็ถวายที่วัด ประเพณีเข้าพรรษาก็มีการแห่เทียนพรรษาไปถวายวัด ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ยังมีประเพณีแบบเดิมอยู่ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่น้ำหวาน บางประเพณีก็ไม่มี คือ ประเพณีรดน้ำต้นไม้โพธิ์ เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลากันจะทำงานกันสักมากกว่า นักท่องเที่ยวจะมีการรวมประเพณีในเกาะเกร็ดกันด้วย”

จากการสัมภาษณ์พิบูล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “ก่อนนั้นเกาะเกร็ดยังมีประเพณีสงกรานต์จัดกันในวันที่ 13 เมษายน มีการทำบุญตักบาตรกันตอนเช้าและตอนบ่ายก็มีการเล่นน้ำสงกรานต์กันแต่ละหมู่บ้าน ประเพณีแห่น้ำหวานทำร่วมกัน 7 หมู่บ้าน พอชาวบ้านแห่เสร็จก็ทำการถวายพระที่วัด ประเพณีเข้าพรรษาจะมีการแห่เทียนพรรษาไปวัดกัน และประเพณีตักบาตรทางน้ำ จะทำกันในเทศกาลออกพรรษา จะมีพระนั่งเรือมาให้ชาวบ้านใส่บาตรกัน หลังจาก

เกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงประเพณีแบบเดิมบางอย่างอยู่ บางอย่างก็เลิกไป คือ ประเพณีค้ำต้นโพธิ์ ฯลฯ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะทำงานกันนอกบ้าน จะไม่ค่อยมีเวลามาร่วมประเพณีกัน”

จากการสัมภาษณ์ก๊อ้ง สิทธิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “สมัยก่อนประเพณียังคงเหมือนเดิม ก็มีประเพณีสงกรานต์จะมีการทำบุญตักบาตร รดน้ำคำหัวผู้ใหญ่และขอพร หลังจากนั้นก็มีการเล่นน้ำกันแต่ละหมู่บ้าน ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย ประเพณีเข้าพรรษามีการทำบุญตักบาตร ถวายเทียน พุ่ม อาหารเครื่องดื่ม ผ้าอาบน้ำฝน และประเพณีตักบาตรทางน้ำนั้น จะมีพระนั่งเรือมาบิณฑบาตทั้งหมด 3 วัน ชาวบ้านจะใส่บาตรกัน ซึ่งตรงกับเทศกาลออกพรรษา ปัจจุบันก็ยังคงมีประเพณีเดิมอยู่ แต่บางประเพณีอาจจะไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลากันเหมือนเมื่อก่อน และมีการแสดงนาฏศิลป์การรำของมอญก็ยังมีอยู่บ้าง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นได้ชมกัน”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนประเพณียังคงเหมือนเดิม คือ ประเพณีสงกรานต์จะมีการทำบุญตักบาตรและรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ขอพรกัน หลังจากนั้นก็มีการเล่นน้ำกัน 7 หมู่บ้านร่วมกัน ประเพณีลอยกระทงจะมีการประกวดนางนพมาศ ตกกลางคืนก็ลอยกระทงกัน ส่วนประเพณีเข้าพรรษามีการทำบุญตักบาตรและแห่เทียนพรรษา อาหารเครื่องดื่ม ผ้าอาบน้ำฝนแล้วนำไปถวายที่วัด และประเพณีตักบาตรทางน้ำชาวบ้านมีการทำพิธีตักบาตรกัน ซึ่งพระจะนั่งเรือมาบิณฑบาต 3 วัน ซึ่งตรงกับเทศกาลออกพรรษา ปัจจุบันก็ยังคงมีประเพณีเดิมอยู่ แต่บางประเพณีอาจจะไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลากันเหมือนเมื่อก่อน และพอมีงานประเพณีนักท่องเที่ยวเขามาร่วมงานกันด้วย”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “เมื่อก่อนประเพณีก็มีอยู่ตลอด คือ ประเพณีสงกรานต์จะมีทุกปีในวันที่ 13 เมษายน ได้มีรดน้ำผู้ใหญ่และขอพรจากท่าน ประเพณีเข้าพรรษาก็จะตักบาตรกันตอนเช้า และตอนสายมีการแห่เทียนเข้าพรรษาไปถวายที่วัด ส่วนประเพณีแห่น้ำหวานก็จะร่วมแห่กันทุกหมู่บ้านเป็นการส่งต่อ ๆ กันไป

เสร็จก็นำไปถวายให้พระที่วัด ต่อมาปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีก็ยังคงสภาพเดิมไว้ก็จะเป็นประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่น้ำหวาน ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา และประเพณีอื่น ๆ ก็บางประเพณีก็ไม่มีให้เห็นแล้ว เพราะชาวบ้านก็ไม่ค่อยมีเวลากันแล้ว”

จากการสัมภาษณ์อำนวย ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “สมัยก่อนประเพณียังมีประเพณีสงกรานต์จะทำกันทุกปี มีการทำบุญตักบาตรกันตอนเช้า สายหน่อยก็มีการเล่นน้ำกันทุกหมู่บ้าน และมีการประกวดนางนพมาศ ประเพณีแห่น้ำหวานจะทำกัน 7 หมู่บ้าน หมู่บ้านที่ 1 แห่ไปให้หมู่บ้านที่ 2 ส่งต่อไปถึงหมู่บ้านที่ 7 เสร็จแล้วก็ถวายน้ำหวานให้พระที่วัด และประเพณีเข้าพรรษาก็จะมีการแห่เทียนพรรษาไปถวายที่วัดกัน ประเพณีออกพรรษาก็จะทำบุญตักบาตรกัน และประเพณีลอยกระทง ต่อมาเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเพณียังคงเดิมอยู่ แต่บางอย่างก็จะมีให้เห็นแล้ว เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลาเหมือนเมื่อก่อน จะทำงานนอกบ้านกัน ส่วนศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์ก็ยังคงมีอยู่บ้าง”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนประเพณีสงกรานต์ชาวบ้านจะมีการทำบุญตักบาตรกัน รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ช่วงสาย ๆ ก็เล่นน้ำกันทั้ง 7 หมู่บ้าน ประเพณีการแห่น้ำหวานทุกหมู่บ้านก็จะร่วมกันแห่ จะเป็นการส่งต่อหมู่บ้านที่ 1 จนถึงหมู่ที่ 7 จากนั้นก็ไปถวายให้พระที่วัดกัน ประเพณีลอยกระทงจะมีการประกวดนางนพมาศกัน ตอนศึก ๆ ก็ลอยกระทงกัน และประเพณีเข้าพรรษาจะมีการทำบุญกันหลังจากนั้นแห่เทียนพรรษาไปถวายที่วัด ประเพณีออกพรรษาจะมีการทำบุญตักบาตรกันตอนเช้าที่วัดปรมย์ฯ กัน ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ประเพณีก็ยังมีอยู่ เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่น้ำหวาน ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา ประเพณีลอยกระทง ส่วนบางประเพณีก็ไม่มีให้เห็น เช่น ประเพณีค้ำดันโพธิ์ เป็นต้น ผู้คนในชุมชนจะไม่มีเวลากัน เพราะจะทำงานนอกบ้าน บางคนก็ขายของให้กับนักท่องเที่ยวกัน”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนเกาะเกร็ดจะมีประเพณีสงกรานต์ ช่วงตอนเช้าจะมีการตักบาตร รดน้ำผู้ใหญ่และขอพร สาย ๆ ก็เล่นน้ำกันแต่ละหมู่บ้าน ประเพณีแห่น้ำหวานจะมีการแห่น้ำหวานหมู่บ้านที่ 1 ถึงหมู่บ้านที่ 7 จากนั้นเอาน้ำหวานถวายพระที่วัด ประเพณีเข้าพรรษาก็มีการแห่เทียนพรรษากันไปถวายที่วัด ประเพณีลอยกระทงจะมีการแสดงและประกวดนางนพมาศ ช่วงกลางคืนก็ลอยกระทง ปัจจุบันนี้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีต่าง ๆ บางอย่างก็ไม่มีให้เห็นแล้ว ประเพณีที่ยังมีอยู่ก็คือ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษาและออกพรรษา ประเพณีแห่น้ำหวาน ประเพณีลอยกระทง ผู้คนในชุมชนเดี๋ยวนี้ก็จะไม่ว่างกันส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้านกัน บางคนขายของ เช่น อาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึก ให้กับนักท่องเที่ยว”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปโดยภาพรวม พบว่า ในอดีตที่ผ่านมา ประเพณีไทยมอญร่วมกันจัดงานประเพณีกัน เพราะมีบางอย่างประเพณีมอญกับไทยเหมือนกัน ประเพณีสงกรานต์ จะมีวันที่ 13 เมษายน โดยจะมีการรดน้ำหัวและขอพรจากผู้ใหญ่ ในช่วงเช้า ไปทำบุญที่วัด ในช่วงบ่ายจะมีการสงฆ์พระและเล่นน้ำ ปล่อยนก ปล่อยปลา สงฆ์พระ มีแห่นางสงกรานต์ ส่วนประเพณีของชาวมอญจะมีประเพณีแห่น้ำหวาน จะเป็นการแห่น้ำหวานจากอีกหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่งจนครบทุกหมู่บ้าน แล้วจึงนำน้ำหวานไปถวายพระที่วัด ในประเพณีเข้าพรรษา จัดในเดือนกรกฎาคม ชาวบ้านมีการแห่เทียนพรรษาไปถวายที่วัด ประเพณีออกพรรษา ตรงกับเดือนตุลาคม ชาวบ้านก็จะมี การตักบาตรเทโว และตักบาตรดอกไม้ คนไทยมอญก็จะมีการร่วมกัน ส่วนในเดือน พฤศจิกายน จะมีการทำบุญทอดกฐินและผ้าป่ากัน ประเพณีลอยกระทง จะมีการทำกระทง และมีการประดิษฐ์กระทง เพื่อไว้ใช้ลอยในตอนกลางคืนอย่างสวยงาม มีการประกวดนางนพมาศ ในชุมชนเกาะเกร็ด ประเพณีอื่น ๆ ของพวกชาวมอญก็ได้จัดทำกัน เช่น ประเพณี ค้ำตัน โปธิ พวกชาวมอญจะมีการปลูกตัน โปธิทุกวัดในเกาะเกร็ด ปลูกจนหมดทุกวัด เจ้าอาวาสวัดปรมย์ฯ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพิธีค้ำตัน โปธิแทน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้งทำกันเดือนกันยายน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีที่มีสืบทอดต่อ ๆ กัน มาจนถึงปัจจุบันก็มีอยู่หลายประเพณี แต่มีบางประเพณีที่สูญหายไป เนื่องจากการ

เปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ และเกาะเกร็ดก็ได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การประกอบอาชีพการค้าเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป จะเห็นได้ว่าชาวมอญจะมีประเพณีต่าง ๆ มากมาย แต่เป็นน่าเสียดายที่ประเพณีของชาวมอญ อย่างเช่น ประเพณีกำดัน โพร้และ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ในปัจจุบันนี้ไม่มีประเพณีเหล่านี้ให้คนรุ่นหลังสืบทอดเจตนารมณ์ต่อไป

ในเรื่อง อาหารการกิน เกาะเกร็ดได้ชื่อว่าเป็นท้องถิ่นที่มีฝีมือในการประกอบอาหารอร่อย และมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งนี้เพราะได้รับภูมิปัญญาด้านการทำอาหารมาจาก 2 กระแสหลัก ๆ คือ อาหารมอญโบราณ ทางหนึ่งกับอาหารชาววังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์อีกทางหนึ่ง อาหารมอญโบราณในเกาะเกร็ดที่หารับประทาน และหาคนทำได้ยากในท้องถิ่นอื่นในสมัยก่อนด้านอาหารการกินคนส่วนใหญ่จะทำกินกันในครอบครัว อาหารที่เห็นได้บ่อย ๆ คือ ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว ซึ่งเป็นอาหารของชาวมอญและยังมีอีกหลาย ๆ ชนิด ปัจจุบันการประกอบอาชีพได้เปลี่ยนแปลงไปทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวน้อยลง และเวลาอยู่กับบ้านน้อยลง จึงไม่ค่อยทำอาหารกินเอง จะซื้ออาหารสำเร็จรูปและอาหารถุงมากิน อาหารที่มีกรรมวิธียุ่งยากก็จะทำกินกันน้อยลงหรือไม่ทำเลย จะมีอยู่ให้เห็นในปัจจุบันก็จะมีทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเกาะเกร็ดสามารถหากินได้ไม่ยาก

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “สมัยก่อนอาหารการกินของคนเกาะเกร็ดจะเป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว ฯลฯ ปัจจุบันอาหารดั้งเดิม เช่น อาหารชาววังก็ไม่ค่อยมีให้เห็นจะมีก็แต่ทอดมันหน่อกะลา และข้าวแช่ ยังมีอยู่ให้กับนักท่องเที่ยวได้เห็น และได้ลองกินกัน ส่วนอาหารที่ไม่ค่อยได้เห็นแล้วชาวบ้านก็ไม่ค่อยมีเวลาจะทำกันแล้วแต่ทำงานนอกบ้าน จึงซื้ออาหารสำเร็จรูปเป็นแกงถุงกัน”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านส่วนใหญ่จะกินอาหารแบบเรียบง่ายไม่ยุ่งยาก ปลาที่ใช้ก็จะจับตามร่องสวน ผักก็จะปลูกกินเองหรือเก็บตามริ้วบ้านมาอาหาร กินเองภายในครอบครัว แต่ปัจจุบันอาชีพการงานเปลี่ยนไป มีเวลาว่างน้อยลง จึงหันมาซื้อ

อาหารถูกกิน ทำให้อาหารบางอย่างหายไป เช่น แกงเขียวหวานคอมะพร้าว อาหารชาววัง บางชนิด จะมีเหลืออยู่ให้เห็นก็มีแต่ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ เป็นต้น อาหารเหล่านี้เป็นที่สนใจแก่นักท่องเที่ยวเพราะนักท่องเที่ยวไม่เคยเห็นและได้กินมาก่อน”

จากการสัมภาษณ์สุรชัย กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549)
 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “สมัยก่อนชาวบ้านทำอาหารกินกันในครอบครัว อาหารก็จะมี น้ำพริกปลาทุแบบไทย ๆ มีทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ฯลฯ ต่อมาเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลงไป อาหารบางอย่างก็ไม่มีให้เห็นแล้ว เช่น อาหารชาววัง แกงเขียวหวานคอมะพร้าว ก็จะมีแต่ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ จะมีเพิ่มมาก็ผักชุบแป้งทอด ของกินที่เหมือนกับชาวเมืองข้างนอก เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลาเหมือนเมื่อก่อนแล้ว ทำให้ต้องซื้อแกงถุงมากินเพราะสะดวก”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549)
 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านจะกินอาหาร เช่น แกงเขียวหวาน แกงบวน ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ฯลฯ ปัจจุบันก็ได้ให้เกาะเกร็ดเป็นการท่องเที่ยว ชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลาทำอาหารกินกันเท่าไร จะซื้ออาหารแกงถุงมากิน แต่พวกอาหารดั้งเดิมก็ยังมียู่ เช่น ข้าวแช่ ทอดมันหน่อกะลา และอาหารเหมือนกับข้างนอกก็มีในเกาะเกร็ดด้วย”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549)
 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “อาหารการกินเมื่อก่อนนี้ ชาวบ้านจะทำกิน เช่น ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงบวน แกงมัสมั่น จะมีอาหารไม่เหมือนกับข้างนอกเกาะ ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว อาหารการกินเปลี่ยนแปลงไป ก็จะมีอาหารเหมือนกับข้างนอกเข้ามาในเกาะเกร็ดด้วย แต่อาหารดั้งเดิม จะมีอยู่ที่พวกทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่จะมีให้เห็นอยู่นักท่องเที่ยวจึงได้ลองกิน ส่วนบางอย่างก็ไม่มีให้เห็นแล้วเพราะชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลาจะหันมาขายของกันมากขึ้น จึงซื้อแกงถุงมากิน”

จากการสัมภาษณ์พิบูล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549)
 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านเกาะเกร็ด ทำอาหารกินเป็นแกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ บ้างก็จับปลามาทำอาหารกัน ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้วอาหารการกินก็ยังมีเหมือนเดิมอยู่ที่ทอดมัน-

หน่อกะลา ข้าวแช่ บางอย่างหายไป เช่น แกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว เพราะชาวบ้านต้องทำงานกันนอกบ้าน จึงไม่ค่อยมีเวลาทำอาหารกินกัน”

จากการสัมภาษณ์กล้อง สิริพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “เมื่อก่อนอาหารการกินจะมีข้าวแช่ ทอดมันหน่อกะลา แกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว อาหารชาววัง ชาวบ้านก็ยังหาปลาจากร่องสวนมาทอดกิน และเอาผักตามรั้วบ้านมาทำกิน ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว อาหารการกินก็เปลี่ยนแปลงไป บางอย่างก็มี เช่น ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ส้มตำ-หน่อกะลา ส่วนอาหารชาววัง แกงเขียวหวานคอมะพร้าว และอาหารอื่น ๆ ไม่มีให้เห็น ซึ่งชาวบ้านก็จะหันมาขายของที่ระลึก ของใช้ และยังมีอาหารเหมือนกับข้างนอกเกาะเกร็ด เป็นก๋วยเตี๋ยว ผักชุบแป้งทอดที่มีขายในเกาะเกร็ดด้วย”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “สมัยก่อนชาวบ้านในเกาะเกร็ดจะมีการทำอาหารกินกันในครอบครัว บางบ้านจะจับปลามาทอดกิน และมีการทำทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน แกงกล้วยดิบ ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อาหารบางอย่างก็หายไปไม่มีให้เห็น เช่น แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน แกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลาเหมือนเมื่อก่อน ส่วนอาหารที่ยังมีอยู่เป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ให้นักท่องเที่ยวได้ลองกิน และยังมีอาหารเหมือนข้างนอกเกาะเกร็ด คือ ก๋วยเตี๋ยว ผักชุบแป้งทอดวางขายด้วย”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “อาหารการกินจะเป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงบวณ แกงมันหมั่น ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว อาหารยังมีให้เห็นอยู่ก็เป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ ยาใหญ่ และบางอย่างก็ไม่มีแล้ว เช่น แกงบวณ แกงเขียวหวานคอมะพร้าว แกงมันหมั่น อาหารชาววัง เพราะชาวบ้านจะไม่ค่อยมีเวลากัน ส่วนมากจะทำงานนอกบ้าน จึงทำให้อาหารแบบดั้งเดิมจะไม่มีให้เราเห็นแล้ว”

จากการสัมภาษณ์อำนาจ ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “ก่อนนั้นก็จะมีอาหารเป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงกล้วยดิบ

อาหารชาววัง จะไม่เหมือนกับข้างนอกเลย ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอาหารก็
ยังเหมือนเดิมก็คือ ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ มีส้มตำหน่อกะลา บางอย่างก็หายไปบ้าง
เพราะชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลา ส่วนมากทำงานนอกบ้านกัน และมีการเปิดร้านขายอาหาร
เครื่องคิมต่าง ๆ เหมือนข้างนอกบ้าง ทำให้ชาวบ้านได้มีเวลาทำอาหาร จึงซื้ออาหารถุง
มากิน”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม
2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “อาหารการกินเมื่อก่อนจะมีทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่
แกงเขียวหวานคอมะพร้าว อาหารชาววัง แกงบวน แกงมัสมั่น ฯลฯ ปัจจุบันเกาะเกร็ด
ได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ยังมีอาหารคิมอยู่บ้างเป็นทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แต่
อาหารบางอย่างไม่มีให้เห็นแล้ว คือ อาหารชาววัง แกงเขียวหวานคอมะพร้าว แกงบวน
แกงมัสมั่น และมีอาหารเหมือนกับข้างนอก เช่น ก๋วยเตี๋ยว ผักชุบแป้งทอด และอาหาร
อื่น ๆ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวจะได้กินอาหารเป็นทอดมันหน่อกะลา กับข้าวแช่ที่ใน
เกาะเกร็ดยังมีอยู่ เพราะชาวบ้านก็ไม่มีเวลาเหมือนเมื่อก่อนแล้ว จะทำงานกันนอก
บ้านกันสักมากกว่า”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม
2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านก็จะมีการทำอาหารเป็นทอดมันหน่อ-
กะลา ข้าวแช่ แกงบวน แกงส้มมะขาม และยำใหญ่หน่อกะลา ปัจจุบันมีการเปิดเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวอาหารก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม ก็คือ ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ อาหารที่ไม่มีให้เห็น
เป็นอาหารชาววัง แกงบวน แกงกล้วยคิบ เป็นต้น ชาวบ้านก็จะไม่มีเวลามาทำอาหารกิน
กัน จะซื้ออาหารถุงเพราะสะดวก และยังมีอาหารเหมือนแบบข้างนอกเกาะเกร็ด คือ
ก๋วยเตี๋ยว”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดสรุปโดยภาพรวม พบว่า ในสมัยก่อนชาว
เกาะเกร็ดจะประกอบอาชีพอยู่กับบ้าน ทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวมาก สามารถทำ
อาหารหลากหลายให้กับคนในครอบครัวได้ทาน ก่อนที่เกาะเกร็ดจะกลายเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว อาหารการกินส่วนใหญ่จะเป็นแบบเรียบง่าย วัตถุดิบที่ใช้จะหาได้ไม่ยากได้จาก
พืชผักสวนครัวที่ปลูกไว้กิน ปลาที่จะหาได้จากบ่อที่เลี้ยงไว้หรือตามคลอง เพราะจะใช้

วัตถุดิบที่มีในชุมชน วิถีชีวิตในการรับประทานอาหารของคนในชุมชนจะเป็นอาหารแบบดั้งเดิมเฉพาะกลุ่มในชุมชน ซึ่งเป็นอาหารดั้งเดิมของชาวเกาะเกร็ดที่มีชื่อเสียง คือ ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงบวน แกงกล้วยดิบ แกงเขียวหวานค่อมะพร้าว แกงส้ม มะขาม แกงส้มหน่อกะลา ยำใหญ่หน่อกะลา อาหารชาววัง แต่ในปัจจุบันเกาะเกร็ดมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไปการประกอบอาชีพก็เปลี่ยนไป ทำให้ผู้คนในเกาะเกร็ดไม่มีเวลาให้กับครอบครัว การทำอาหารที่อยู่ยาก ก็จะมีน้อยลงหรือไม่มีเลย กาลเวลาเปลี่ยนไปพอมถึงช่วงเวลาที่เร่งรีบ ต่างก็ไม่มีเวลาปรุงอาหารแบบดั้งเดิม เริ่มหันมานิยมซื้ออาหารแบบปรุงสำเร็จรูป ในรูปแบบแกงถุงเพิ่มมากขึ้น แต่ในปัจจุบันก็ยังมีอาหารแบบดั้งเดิมเหล่านี้บริการให้กับพวกนักท่องเที่ยวได้ ลิ้มลองชิม และสัมผัสบรรยากาศในอดีตมีหลงเหลือให้เห็นกันรวมถึงยังมีถ้วยเตี้ย และ ผักชุบแป้งทอดที่ขึ้นชื่อของเกาะเกร็ดในยุคปัจจุบันด้วย

ในส่วนประเด็นเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมซึ่งนักวิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งอธิบายไว้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบ ๆ ตัวเราทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือมนุษย์ได้สร้างขึ้น ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ดิน น้ำ ต้นไม้ และนามธรรม เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ส่วนการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมและเทคโนโลยี ที่ก้าวหน้าทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นได้ ก่อให้เกิดมลพิษต่างขึ้นมา เช่น มลพิษทางน้ำเน่าเสีย ทางเสียง ทางอากาศ สิ่งต่าง ๆ

ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

ในเรื่อง **มลพิษทางเสียง** สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความหมายของมลพิษทางเสียงว่าหมายถึงเสียงที่ไม่พึงปรารถนา โดยจะเกี่ยวกับคนในด้านความรู้สึกและทัศนคติ ความเคยชินส่วนตัว สิ่งแวดล้อมอื่นๆ และเวลา เป็นต้น องค์การอนามัยโลกได้กำหนดระดับเสียงที่ปลอดภัยไว้คือ เสียงที่ดังไม่เกิน 85 เดซิเบล ที่ทุกความถี่ เมื่อต้อง

สัมผัสวันละ 8 ชั่วโมง เสียงที่ ดังกว่านี้ และต้องสัมผัสในระยะเวลาที่ยาว เป็นอันตราย โดยถือว่าเสียงที่มีความดังเกิน 85 เดซิเบล เป็นเสียงรบกวน (เกษม จันทร์แก้ว, 2525, หน้า 152)

ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลดีในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และเป็นการสนองตอบให้เกิดการกินคืออยู่ดีของประชาชน อย่างไรก็ตาม การที่มีการผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมาก ๆ ก็ย่อมก่อให้เกิดภาวะความลดลงของจำนวนทรัพยากรธรรมชาติ (resource depletion) แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภค เพราะหากมีความจำเป็นในการต้องใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ไม่มีการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการกินคืออยู่ดีของประชาชน แต่ผลที่ได้จากการใช้สินค้าจำนวนมาก ๆ ของประชาชน ก็คือ สิ่งของเหลือใช้หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ที่เรียกว่า ขยะมูลฝอย ก็จะถูกทิ้งออกมาสู่สภาพแวดล้อมจำนวนมากขึ้นไป ด้วย สิ่งที่เป็นผลต่อเนื่องก็คือ บรรดาขยะมูลฝอยเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม คือน้ำเสีย อากาศเสีย ดินเสีย รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่าง ๆ

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “เมื่อก่อนข้างในเกาะเกร็ดจะไม่ค่อยมีเสียงดังจะอยู่เงียบสงบ ยังไม่มีรถมอเตอร์ไซค์จะใช้เดินไปมาหากัน เรือเป็นเรือพายกับเรือข้ามฝั่ง ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้น จึงได้มีการนำรถมอเตอร์ไซค์ และเรือหางยาวเข้ามาในเกาะเกร็ด เพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด จึงทำให้ชาวบ้านรับเสียงดัง”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “เมื่อก่อนเกาะเกร็ดจะอยู่กันแบบเงียบสงบ ไม่มีเสียงดัง ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ก็ได้นำรถมอเตอร์ไซค์และเรือหางยาวเข้ามาเพื่อบริการให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด จึงทำให้ชาวบ้านได้รับเสียงดัง”

จากการสัมภาษณ์สุรัชย์ กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “เมื่อก่อนในชุมชนเกาะเกร็ดจะเงียบสงบ ไม่ค่อยมีเสียงดัง ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านได้ซื้อรถมอเตอร์ไซค์ รถจักรยานเข้า

มาในเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการบริการให้กับนักท่องเที่ยว จึงเป็นรายได้อย่างหนึ่ง และเรือหางยาวมาบริการนักท่องเที่ยวด้วย แต่ก็ทำให้ชาวบ้านได้รับเสียงดังเช่นกัน”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “สมัยก่อนหมู่บ้านทุกหมู่บ้านจะอยู่กันแบบเรียบง่ายไม่มีเสียงดังในชุมชน และสภาพแวดล้อมเงียบสงบ ต่อมามีการเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ดมากขึ้น จึงได้มีรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาใช้ในชุมชน และเรือเมื่อก่อนในเกาะเกร็ดจะใช้เรือแจว เดี่ยวนี้จะมีเรือหางยาวและเรือข้ามฝั่ง เพื่อรับส่งนักท่องเที่ยวที่มาจากเกาะเกร็ด ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำและในชุมชนได้รับเสียงดังเช่นกัน”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “เมื่อก่อนจะไม่มีผู้คนมากในชุมชนจะมีน้อย ชาวบ้านอยู่แบบเรียบง่ายไม่มีเสียงดังในชุมชน ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามามาก จึงทำให้เสียงดังจากเมื่อก่อนอยู่แบบเงียบ ๆ ในชุมชน ต่อมาได้มีรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาในเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการบริการให้นักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านได้รับเสียงดัง และเรือข้ามฝั่ง เรือหางยาว ก็ทำให้ชาวบ้านที่อยู่ติดริมแม่น้ำรับเสียงดังเช่นกัน”

จากการสัมภาษณ์พิศกุล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “เมื่อก่อนเกาะเกร็ดชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะอยู่กันแบบเรียบง่ายเงียบสงบ เสียงดังไม่ค่อยมี เพราะคนในเกาะเกร็ดจะมีไม่มาก และยังไม่มียานยนต์มอเตอร์ไซค์เข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่ก็จะเดินกันมากกว่า ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ความเจริญก็เข้ามา ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ดกันมาก จึงได้มีรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาในเกาะเกร็ด ทำให้พวกเขาชาวบ้านได้รับเสียงดัง และชาวบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำก็ได้รับเสียงดังจากเรือหางยาว และเรือข้ามฝั่ง ที่บริการนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะเกร็ดด้วย”

จากการสัมภาษณ์กล่อม สิทธิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “ก่อนนี้ชุมชนเกาะเกร็ดจะไม่ค่อยมีเสียงดังจะอยู่แบบเงียบ

สงบ ตอนเย็นชาวบ้านก็จะนั่งคุยกับเพื่อนบ้านกัน ส่วนรถมอเตอร์ไซค์ยังไม่มีใช้ใน
เกาะเกร็ดจะเป็นการทำมาหากินแบบเดิมไป ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทำ
ให้นักท่องเที่ยวเข้ามา จึงได้มีการนำรถมอเตอร์ไซค์เข้ามา เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยว
ที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด ทำให้ชาวบ้านได้รับเสียงดังจากรถมอเตอร์ไซค์และนักท่องเที่ยวด้วย
ส่วนเรือหางยาว และเรือข้ามฝั่งก็ทำให้ชาวบ้านอยู่ริมแม่น้ำได้รับเสียงดังเช่นเดียวกัน”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549)
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านจะอยู่กันแบบเงียบสงบ ยังไม่มีรถมอเตอร์-
ไซค์ และรถจักรยานเข้ามาใช้ในชุมชน ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะคุยกันก็เดินไปหากัน เรือ
เมื่อก่อนจะเป็นเรือพายจะไม่มีเรือหางยาว และเรือข้ามฝั่งเลย ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็น
แหล่งท่องเที่ยวขึ้นมา ชาวบ้านก็ได้รับเสียงดังจากนักท่องเที่ยว หลังจากนั้นก็มีรถ
มอเตอร์ไซค์เข้ามาใช้ในเกาะเกร็ดทำให้ชาวบ้านได้รับเสียงดังมากขึ้น และมีรถจักรยาน
เข้ามาเหมือนกัน ส่วนเรือก็จะมีเรือหางยาวและเรือข้ามฝั่ง เพื่อเป็นบริการแก่นักท่องเที่ยว
ด้วย”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม
2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “สมัยก่อนไม่ค่อยมีเสียงดังจะ
มีน้อยมีแต่งานทำบุญบ้าน งานแต่ง ส่วนรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานจะไม่มีใช้ใน
เกาะเกร็ด ปัจจุบันได้เปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้วก็ได้นักท่องเที่ยวเข้ามา
ท่องเที่ยวกันมาก ทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ก็ได้มีการนำเอา
รถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยว
ชาวบ้านแต่ละหมู่ก็ได้รับเสียงดัง และเรือเมื่อก่อนจะเป็นเรือพายตอนนี้จะมีเรือหางยาว-
เรือข้ามฝั่ง เพื่อเป็นการรับส่งนักท่องเที่ยว ทำให้ชาวบ้านในริมแม่น้ำได้รับเสียงดัง”

จากการสัมภาษณ์อำนาจ ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549)
ชาวสวน กล่าวถึง “เมื่อก่อนในเกาะเกร็ดจะอยู่กันแบบเงียบสงบไม่ค่อยมีเสียงดัง และ
รถมอเตอร์ไซค์ยังไม่มีใช้ในเกาะเกร็ด ชาวบ้านจะเดิน ไปมาหากัน ส่วนเรือก็จะเป็น
เรือแจวจะไม่มีเรือหางยาวเรือข้ามฝั่งเลย ต่อมาปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
ผู้คนในจังหวัดอื่นและนักท่องเที่ยวต่างชาติก็ได้เข้ามาเที่ยวในเกาะเกร็ดกันมาก จึงทำให้

มีเสียงดัง ส่วนรถมอเตอร์ไซค์ เรือหางยาวและเรือข้ามฝั่งก็ได้มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการบริการนักท่องเที่ยว จึงทำให้ชาวบ้านทั้งในชุมชนและชาวบ้านที่อยู่ริมแม่น้ำก็ได้รับเสียงดังจากรถมอเตอร์ไซค์ เรือหางยาว และเรือข้ามฝั่งด้วย”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนในชุมชนจะไม่มีเสียงดังอยู่กับแบบเงียบสงบไม่ค่อยมีปัญหาอะไร ส่วนรถมอเตอร์ไซค์ยังไม่มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด และเรือจะเป็นเรือแจว พวกเรือหางยาว เรือข้ามฝั่งยังไม่มีเข้ามา ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวอะไรก็เปลี่ยนแปลงไป จะมีรถมอเตอร์ไซค์และรถจักรยานเข้ามาในเกาะเกร็ดกันมาก เพราะจะบริการนักท่องเที่ยวกัน เรือหางยาว และเรือข้ามฝั่งก็เหมือนกัน ทำให้ชุมชนเกาะเกร็ดได้รับเสียงดัง”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “สมัยก่อนนั้นเกาะเกร็ดจะไม่มีเสียงดังเลย จะอยู่กับแบบเงียบสงบ ในเรื่องรถมอเตอร์ไซค์ยังไม่มีใช้ในเกาะเกร็ด ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเดินไปมาหากัน ปัจจุบันอะไรก็เปลี่ยนแปลงไป เมื่อเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ชาวบ้านก็ได้มีการเปิดร้านขายของกันมาก เพื่อขายของให้กับนักท่องเที่ยวจึงทำให้มีเสียงดัง หลังจากนั้นก็ได้มีรถมอเตอร์ไซค์ เรือจะมีเรือหางยาว และเรือข้ามฝั่งเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด เพื่อเป็นการบริการให้กับนักท่องเที่ยว จึงทำให้ชาวบ้านในชุมชนและชาวบ้านริมแม่น้ำได้รับเสียงดังด้วย”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดโดยภาพรวม พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดแต่ก่อนเงียบสงบไม่ค่อยมีปัญหาอะไร เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่มีเสียงดัง ไม่มีรถมอเตอร์ไซค์เข้ามาในเกาะเกร็ดเลย การเดินทางไปมาส่วนใหญ่จะเป็นทางเท้า และมีการสัญจรทางน้ำโดยใช้เรือพายเป็นส่วนใหญ่ พอชุมชนเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้สภาพบรรยากาศของชุมชนเกาะเกร็ดได้เปลี่ยนแปลงไป มีมลพิษทางเสียงเพิ่มขึ้นเนื่องจากเริ่มมีการนำเอารถมอเตอร์ไซค์มาใช้บนทางเท้าในชุมชนเกาะเกร็ด อีกทั้งมีการนำเอาเรือหางยาว เรือข้ามฟากมาบริการให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้คนใน

ชุมชนเกาะเกร็ดได้รับเสียงดังกันมาก จนทำให้ชาวบ้านที่อาศัยตามริมฝั่งแม่น้ำได้รับผลกระทบทางเสียงเพิ่มมากขึ้น

ในเรื่องของ ขยะมูลฝอย ในขณะเดียวกัน สิ่งที่เกิดตามมาสำหรับในเรื่องของการจัดการกับขยะดังกล่าว ก็คือ ปัญหาการเก็บขยะไม่หมดในแต่ละวัน และปัญหาการกำจัดขยะ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือ การเพิ่มจำนวนประชากร แน่แน่นอนว่าเมื่อมีผู้ใช้สิ่งของเครื่องใช้มากขึ้น ขยะก็จะเกิดมากขึ้นไปด้วย ในขณะที่วิธีการกำจัดมูลฝอยไม่สามารถรองรับกับปริมาณของขยะได้ทั้งในเรื่องของบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ งบประมาณครั้งเมื่อเก็บได้ก็ยังคงกลายเป็นปัญหาว่า จะอย่างไรไม่ให้เกิดการกำจัดขยะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพราะการฝังกลบก็ต้องส่งผลกระทบต่อพื้นดิน การเผาก็ส่งผลกระทบต่อสภาวะของอากาศ การทิ้งแม่น้ำก็ยิ่งก่อปัญหาความเน่าเสียของน้ำ ปัญหาของขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนอีกประการหนึ่งด้วย

จากการสัมภาษณ์สมพล ชนพิชัย (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด กล่าวถึง “เมื่อก่อนจะไม่ค่อยมีขยะ ทุกบ้านจะขุดดินเป็นหลุมเพื่อเอาขยะฝังในดิน หรือนำขยะไปเผาไฟในเกาะเกร็ดจึงไม่ค่อยมีขยะ ปัจจุบันเมื่อเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว จึงทำให้มีขยะเพราะนักท่องเที่ยวบางคนทิ้งขยะตามทางเดินเท้าข้างและคันไม้ข้าง จึงมีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ให้มีถังขยะตามจุดต่าง ๆ และมีเทศบาลปากเกร็ดได้เข้ามาเก็บขยะตามหมู่บ้านต่าง ๆ แต่ชาวบ้านจะต้องเสียค่าใช้จ่ายบ้านละ 35 บาทต่อเดือน”

จากการสัมภาษณ์ชัยยศ ศรีสุเทพ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 กล่าวถึง “ก่อนนั้นจะไม่ค่อยมีขยะในชุมชนเกาะเกร็ด เพราะชาวบ้านทิ้งขยะในหลุมที่ขุดแล้วฝัง ปัจจุบันได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเข้ามามาก เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ก็ได้วางถังขยะตามจุดต่าง ๆ เพื่อรองรับขยะจากนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวบางคนทิ้งลงถังขยะ บางคนก็ทิ้งตามคันไม้และลงพื้นกัน ทำให้ขยะในเกาะเกร็ดยังมีอยู่”

จากการสัมภาษณ์สุรัชย์ กิจการ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 กล่าวถึง “เมื่อก่อนยังไม่มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) เข้ามาช่วยเหลือเกี่ยวกับขยะเลย ชาวบ้านก็ได้ขุดหลุมไว้ทิ้งขยะหรือเผา ต่อมาปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็จะมีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้ให้เทศบาลมาเข้าเก็บขยะในเกาะเกร็ด และให้มีถังขยะตามจุดต่าง ๆ ชาวบ้านจะเอาถุงขยะมาทิ้งในถังขยะที่เทศบาลวางไว้ให้ แต่นักท่องเที่ยวบางคนก็ทิ้งลงถังขยะ บางคนก็ทิ้งลงพื้น ทำให้เกาะเกร็ดยังมีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์เฉลิมพล สุขใจ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 12 กันยายน 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 กล่าวถึง “เมื่อก่อนเกาะเกร็ดจะไม่ค่อยมีขยะมากเท่าไร ชาวบ้านจะมีการขุดหลุมไว้ทิ้งขยะหรือเผา เมื่อก่อนเจ้าหน้าที่ยังไม่มี ปัจจุบันเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้เข้ามาช่วยเหลือให้เทศบาลปากเกร็ดเข้ามาเก็บขยะในเกาะเกร็ด และให้มีถังขยะตามจุดต่าง ๆ ชาวบ้านจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการให้เทศบาลมาเก็บขยะเดือนละ 35 บาท นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ดก็ได้ทิ้งลงถังขยะ บางคนทิ้งลงตามต้นไม้ และตามรั้วบ้าน ทำให้เกาะเกร็ดยังมีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์สมใจ หาญกล้า (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 กล่าวถึง “เมื่อก่อนในเกาะเกร็ดไม่ค่อยมีขยะมาก ชาวบ้านจะนำขยะมาใส่ในหลุมฝังหรือเอาไปเผา เทศบาลยังไม่ได้เข้ามาช่วยเหลือ ปัจจุบันก็มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) เข้ามาช่วยเหลือให้เทศบาลปากเกร็ดเข้ามาเก็บขยะในชุมชนเกาะเกร็ด และให้มีการวางถังขยะตามหมู่บ้าน ส่วนที่เทศบาลเก็บตามบ้านนั้น ชาวบ้านจะต้องเสียค่าเก็บขยะให้กับเทศบาลบ้านละ 35 บาทต่อเดือน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ดกันมากขึ้น จึงทำให้มีขยะเพราะนักท่องเที่ยวบางคนทิ้งขยะลงพื้น ตามรั้วบ้านของชาวบ้านบ้าง ทำให้เกาะเกร็ดมีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์พิกุล ตั้งจิต (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 กล่าวถึง “ก่อนนั้นชาวบ้านเอาขยะทิ้งไว้ในหลุมแล้วฝังหรือเผา ทำให้หมู่บ้านไม่มีขยะเท่าไร ปัจจุบันเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะ-

เกร็ด) ได้เข้ามาช่วยเหลือก็คือ ให้เทศบาลปากเกร็ดมาเก็บขยะในเกาะเกร็ดและให้มีการวางถังขยะตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีการเก็บขยะแต่ละบ้าน ชาวบ้านจะเสียค่าเก็บขยะเดือนละ 35 บาทต่อเดือน และเกาะเกร็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวก็ซื้อของกินกันแล้วเดินดูสถานที่ต่าง ๆ ในเกาะเกร็ดก็ทิ้งขยะลงพื้นกัน และตามรั้วบ้านของชาวบ้าน ทำให้เกาะเกร็ดได้มีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์กล้อง สิริพิพันธ์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 19 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 กล่าวถึง “ชาวบ้านในเกาะเกร็ดเมื่อก่อนจะเอาขยะมาฝังและเผา ทำให้เกาะเกร็ดไม่ค่อยมีขยะ ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) มาช่วยเหลือให้เทศบาลมาเก็บขยะในเกาะเกร็ด และให้มีถังขยะวางไว้ตามจุดต่าง ๆ ของเกาะเกร็ด แต่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเกาะเกร็ดชอบทิ้งขยะลงพื้นกันตามรั้วบ้านและตามต้นไม้ จึงทำให้มีขยะเพิ่มขึ้น”

จากการสัมภาษณ์พิสมัย เจริญขวัญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 7 สิงหาคม 2549) ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านจะขุดหลุมแล้วนำขยะมาฝังหรือเผา ชุมชนเกาะเกร็ดไม่ค่อยมีขยะให้เห็น ปัจจุบันเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้ให้มีถังขยะวางตามจุดต่าง ๆ ให้ชาวบ้านได้ทิ้งขยะกันเป็นที่ แต่ชาวบ้านจะเสียค่าใช้จ่ายเดือนละ 35 บาทต่อเดือน เพราะเทศบาลจะขนขยะลงเรือไปทิ้งฝั่งปากเกร็ด เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้วทิ้งขยะตามต้นไม้ข้างรั้วตามบ้าน และลงพื้นบ้าง จึงทำให้ในเกาะเกร็ดยังมีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์เทพศักดิ์ จิตหาญ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ข้าราชการ สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กล่าวถึง “เมื่อก่อนจะไม่มีขยะเลยเพราะมีการเผาขยะกันแต่ละบ้าน บางบ้านขุดหลุมฝังขยะ ปัจจุบันมีการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ทำให้ขยะก็มีมากขึ้น จึงมีการประชาสัมพันธ์การทิ้งขยะในเกาะเกร็ด และมีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) ได้เข้ามาช่วยเหลือให้เทศบาลเข้ามาเก็บขยะในเกาะเกร็ด และให้มีถังขยะวางตามที่ต่าง ๆ ในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้ทิ้งขยะ แต่ชาวบ้านจะต้องเสียค่าใช้จ่ายให้กับเทศบาลบ้านละ 35 บาทต่อเดือน ส่วนนักท่องเที่ยวบางคนทิ้งขยะลงพื้น ตามรั้วของชาวบ้าน ทำให้ยังมีขยะอยู่”

จากการสัมภาษณ์อำนวย ผาสุก (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ชาวสวน กล่าวถึง “ในเกาะเกร็ดเมื่อก่อนชาวบ้านจะฝังบหรือเผาขยะกัน ส่วนพื้นที่ทางเดินในเกาะเกร็ดไม่ค่อยมีขยะเลย เมื่อเปิดเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวกันมากได้มีการซื้อของกินกัน ทำให้มีขยะมากขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวได้ทิ้งขยะลงพื้นกัน ต่อมาเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต.เกาะเกร็ด) เทศบาลปากเกร็ดเข้ามาช่วยในเรื่องขยะ และให้มีถังขยะตามจุดต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด รวมถึงเก็บขยะตามหมู่บ้านต่าง ๆ ด้วย แต่จะคิดค่าใช้จ่ายครัวเรือนละ 35 บาทต่อเดือน”

จากการสัมภาษณ์ขวัญใจ ทองทรัพย์ (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนขยะจะมีการฝังบหรือเผา เพราะยังไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาช่วยเหลือ ปัจจุบันจะมีขยะเพิ่มขึ้น เพราะเกาะเกร็ดได้เปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ดกันมาก และได้มีการซื้อของกินกันแล้วทิ้งขยะลงบนพื้นที่ทางเดิน บ้างก็ตามรั้วบ้านของชาวบ้าน จึงได้มีเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) เข้ามาช่วยเหลือให้เทศบาลปากเกร็ดช่วยวางถังขยะตามจุดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับขยะจากนักท่องเที่ยว ส่วนขยะตามบ้านของชาวบ้านจะต้องเสียให้กับเทศบาลเดือนละ 35 บาทต่อเดือน”

จากการสัมภาษณ์ศักดิ์ดา วงศ์ดำรง (การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 29 กรกฎาคม 2549) ผู้ประกอบการ กล่าวถึง “เมื่อก่อนชาวบ้านจะนำขยะมาเผาหรือฝังบลงดิน เพราะสะดวกไม่ลำบากแต่ก็ยังมียขยะอยู่บ้าง ปัจจุบันเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวกันมาก และได้มีการซื้ออาหารกินกันแล้วทิ้งขยะลงพื้นทางเดิน ตามรั้วบ้านของชาวบ้าน ทำให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต. เกาะเกร็ด) เข้ามาช่วยเหลือดูแล จึงเรียกให้เทศบาลปากเกร็ดมาวางถังขยะตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการรองรับขยะจากนักท่องเที่ยว”

ดังนั้น จากการสัมภาษณ์ทั้งหมดโดยภาพรวม พบว่า ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นว่า แต่ก่อนขยะมูลฝอยในชุมชนมีไม่มากนัก ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการขุดหลุมฝังและเผาขยะมูลฝอยกันเองในครัวเรือน จนกระทั่งมาถึงยุคปัจจุบันนี้ ในชุมชนมีขยะมูลฝอยจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ด

ได้ซื้ออาหารของกินมารับประทาน แล้วทิ้งลงถังขยะบ้าง บางคนไม่ทิ้งลงถังขยะที่
เกาะเกร็ดได้เตรียมไว้ให้ ทำให้ขยะยังมีอยู่ สาเหตุหนึ่งก็มาจากจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่ม
มากขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด) จัดหาถังขยะมาวาง
ตามจุดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ส่วนขยะตามบ้านเรือน จะมี
เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมาเก็บในแต่ละครัวเรือนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บขยะมูลฝอย
ครัวเรือนละ 35 บาทต่อเดือน ให้กับเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เพราะเทศบาลจะนำเอาขยะขึ้น
เรือแล้ว นำไปทิ้งที่ฝังฟากปากเกร็ด

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่อง ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมีบทสรุปวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านสังคม

1.1 ในด้านสังคม

1.2 ในด้านวัฒนธรรม

1.3 ในด้านสิ่งแวดล้อม

2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และผลกระทบในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

ในการศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษา 2 วิธี คือ การศึกษาเอกสาร (documentary study) ในส่วนของแนวคิดทฤษฎี และการศึกษาแบบเจาะจง (purposive sampling)

กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล, ผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน, ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ชาวสวนในบริเวณหมู่ที่ 2, ผู้ประกอบในบริเวณหมู่ที่ 4 และหมู่ที่ 6 ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การเก็บข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก และแบบบังเอิญ ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (interview schedule) สำหรับข้อมูลพื้นฐานทั่ว ๆ ไปของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาจะใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (interview guideline) ในส่วนผลกระทบของนโยบายส่งเสริม

การท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และผลกระทบต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยสัมภาษณ์จากท่านปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้ใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลการแสดงความคิดเห็นในแนวทางการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะเกร็ดเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐของประชากรศึกษา เป็นต้น ส่วนเรื่องเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข ปัญหา และผลกระทบด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ได้ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกสนทนาพูดคุยอย่างเป็นทางการกับท่านปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน

วิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ในการอธิบายข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดในด้านสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และผลกระทบด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น โดยจะรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก พอสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

กลุ่มองค์การบริหารส่วนตำบลที่ใช้ในการศึกษา คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน รวมถึงประชากรในชุมชน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะเกร็ด เกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ

ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ในด้านสังคม

โครงสร้างของสังคมกับการดำรงชีวิต พบว่า การที่เกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว การประกอบอาชีพของผู้คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป โดยหันมาทำงานนอกบ้านแทนการทำเกษตรกรรม เช่น ทำของที่ระลึกและหัตถกรรมต่าง ๆ หรือสินค้า OTOP

จำหน่าย มีการบริการต่าง ๆ เช่น รถจักรยาน รถมอเตอร์ไซด์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด จึงทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวน้อยลง นอกจากนี้ทำให้มีคนพลุกพล่านมากขึ้นด้วย

สาธารณูปโภค พบว่า การพัฒนาถนนหนทางกว้างขึ้น ทำให้รถมอเตอร์ไซด์ และรถจักรยานสามารถขับขึ้นได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบายในการชมสถานที่ต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด ทางด้านน้ำประปา ไฟฟ้า ก็มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด แต่ในบางครอบครัวยังมีการใช้น้ำบาดาลอยู่บ้าง รวมถึงโทรศัพท์สาธารณะ และโทรศัพท์บ้านมีใช้ในเกาะเกร็ด เป็นการให้ความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว และผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดได้ไว้ใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน

การประกอบอาชีพ พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่หันมาประกอบอาชีพค้าขายประเภทอาหาร ของหวาน ขนม และของที่ระลึกที่เป็นชุดเครื่องปั้นดินเผาชุดเล็ก ๆ เอาไว้ใส่ตู้โชว์ แต่บางบ้านก็ยังมีเปิดร้านขายอาหาร เครื่องดื่มแทบทุกหมู่บ้าน รวมถึงยังมีการทำสวนปลูกผลไม้ต่าง ๆ เช่น ทุเรียน ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วยหอม ส่วนคนเชื้อสายมอญเล็กประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผาไปบ้างแล้ว

ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ในด้านวัฒนธรรม

ประเพณี พบว่า ประเพณีในเกาะเกร็ดจะมีการจัดขึ้นทุกปี ที่ประเพณีไทย-มอญได้ร่วมกันจัด เพราะมีบางประเพณีไทย-มอญ ที่เหมือนกัน คือ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา ส่วนการทำบุญทอดกฐินและผ้าป่าในชุมชนเกาะเกร็ด รวมถึงประเพณีอื่น ๆ ของมอญก็ได้จัดทำกัน เช่น ประเพณีการปลูกต้นโพธิ์ ชาวมอญจะมีการปลูกต้นโพธิ์ที่วัดทุกวัดในเกาะเกร็ด เจ้าอาวาสวัดปรมัยฯ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพิธีค้าต้นโพธิ์แทน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง จะเห็นได้ว่าชาวมอญจะมีประเพณีต่าง ๆ มากมาย แต่เสียดายที่ประเพณีของชาวมอญ เช่น ประเพณีค้าต้นโพธิ์ และประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ในปัจจุบันนี้ไม่มีประเพณีเหล่านี้ให้คนรุ่นหลังสืบทอดเจตนาารมณต์ต่อไป

รูปแบบการบริโภคอาหาร พบว่า กาลเวลาเปลี่ยนไปวิถีชีวิตในการรับประทานอาหารของคนในชุมชนเกาะเกร็ด ผู้คนต่างก็ไม่มีเวลาปรุงอาหารแบบดั้งเดิม เริ่มหันมานิยมซื้ออาหารแบบปรุงสำเร็จรูป ในรูปแบบแคงดูงเพิ่มมากขึ้น แต่ในปัจจุบันก็ยังมีอาหาร

แบบดั้งเดิมอยู่บ้าง เช่น ข้าวแช่ ทอดมันหน่อกะลา เหล่านี้บริการให้กับนักท่องเที่ยวได้ ลืมลองชิมรสชาติสัมผัสบรรยากาศในอดีตมีหลงเหลือให้เห็นกัน นอกจากนี้ยังมีอาหาร เหมือนข้างนอก เช่น ก๋วยเตี๋ยว ผักชุบแป้งทอด และอาหารอื่น ๆ

ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ในด้านสิ่งแวดล้อม

มลพิษเสียง พบว่า พอชุมชนเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สภาพ บรรยากาศของชุมชนเกาะเกร็ดได้เปลี่ยนไป มีมลพิษทางเสียงเพิ่มขึ้น เนื่องจากเริ่มมีการ นำเอารถมอเตอร์ไซด์ รถจักรยานมาใช้ในชุมชนเกาะเกร็ด อีกทั้งมีการนำเอาเรือหางยาว เรือข้ามฟากมาบริการให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ชาวบ้านที่อาศัยตามริมฝั่ง แม่น้ำ ได้รับผลกระทบทางเสียงเพิ่มมากขึ้น

มลพิษน้ำเสีย พบว่า ในคลองเกาะเกร็ด น้ำในคลองจะไม่มีน้ำเน่าเสีย เพราะคลอง เกาะเกร็ดได้ไหลผ่านแม่น้ำเจ้าพระยา ปัจจุบันเกาะเกร็ดเปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยว คลองเกาะเกร็ดก็ยังคงสภาพเดิมไม่แตกต่างจากเมื่อก่อน

ขยะมูลฝอย พบว่า ชุมชนมีขยะมูลฝอยจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุหนึ่งก็มาจาก จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงต้องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบล-เกาะเกร็ด) จัดหาถังขยะมาวางตามจุดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เพื่อให้เกาะเกร็ดสะอาดเรียบร้อย แต่ก็ยังมีขยะในเกาะเกร็ดอยู่บ้าง ส่วนในครัวเรือนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บ ขยะมูลฝอย 35 บาทต่อเดือน ให้กับเจ้าหน้าที่ของเทศบาล

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อคิดที่ได้จากการศึกษา “ผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มี ต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ในส่วนของการเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตมีข้อค้นพบสำคัญ ประการหนึ่งชี้ให้เห็นว่า การท่องเที่ยวมีผลให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงขึ้น ในวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ในด้านต่าง ๆ คือ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม จนเกิดการตั้งคำถามที่ว่า เกิดผลกระทบใดบ้างจากการ ท่องเที่ยว จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

1. นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐเกิดขึ้นในเกาะเกร็ด ส่งผลให้วิถีชีวิตของ

ผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดเปลี่ยน ซึ่งตรงตามแนวความคิดและทฤษฎีโครงสร้างของสังคมกับการดำรงชีวิต โครงสร้างของสังคม สังคมมนุษย์เป็นระบบสังคมอย่างหนึ่ง (ปฐมทรัพย์เจริญ, 2549, หน้า 5) หรือที่เรียกว่า “social system” นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์หรือระหว่างบุคคลจะมีลักษณะ 2 ระบบ ประกอบด้วยส่วนย่อยต่าง ๆ ซึ่งส่วนย่อยเหล่านี้มีความแตกต่างกัน เช่น คนในสังคมต่าง ๆ ก็มีอาชีพการงานแตกต่างกันหรือในสังคมจะต้องมีสถาบัน หรือการทำหน้าที่ต่าง ๆ กันไป เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ฯลฯ และส่วนย่อยเหล่านี้ก็ต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างมีระเบียบ โดยเฉพาะในทางต้องพึ่งพาอาศัยเกี่ยวข้องกัน ทำให้ชีวิตสังคมดำเนินไปอย่างเป็นปกติสุข มีเสถียรภาพ และอยู่ในสภาวะสมดุล ณ จุดนี้เราจะพิจารณาถึงสิ่งสร้างความเป็นระเบียบเสถียรภาพ และสมดุลให้เกิดขึ้นในสังคม เมื่อผู้คนเหล่านี้มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเป็นกลุ่มที่สำคัญประการแรกได้แก่ การที่แต่ละคนจะต้องปฏิบัติไปตามระเบียบแบบแผนหรือปทัสถานหรือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ของพวกตน ซึ่งบรรทัดฐานจะมีลักษณะอย่างไร ย่อมแล้วแต่วัฒนธรรมของกลุ่มนั้น (บรรทัดฐานประกอบด้วย วิถีประชาจารีต และกฎหมาย) สิ่งจำเป็นประการต่อมา คือ ระเบียบแบบแผนหรือบรรทัดฐานทางสังคมเช่นว่านั้นจะต้องเป็นไปตามตำแหน่งหรือสถานภาพ (status) ของผู้คนเหล่านั้น แต่ละคน แต่ละ พวกแต่ละกลุ่ม แต่ละประเทศซึ่งแตกต่างกันไป

สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนมากกว่าร้อยละ 80 อาศัยอยู่ในชนบทและประกอบอาชีพทางการเกษตร ซึ่งรวมถึงการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การประมง และการทำป่าไม้ ดังนั้น เมื่อพูดถึงลักษณะของสังคมไทย ก็ควรจะพูดถึงลักษณะทั่ว ๆ ไป ของคนส่วนใหญ่ของสังคมอันได้แก่ เกษตรกร หากเราดูลักษณะของสังคมเมืองแล้ว สรุปได้ว่าลักษณะนั้น เป็นลักษณะของคนส่วนใหญ่ของสังคม ก็จะเป็นการคลาดเคลื่อนจากความจริงอย่างไรก็ตามคนไทยทั่วไปไม่ว่าจะอยู่ในสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ย่อมมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน เพราะมีประวัติความเป็นมาร่วมกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีความสนใจและผลประโยชน์ร่วมกัน ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทของไทยมิใช่อยู่ในลักษณะขาวกับดำ แต่เป็นเรื่องของการเป็นมากเป็นน้อยหรือการมีมากมีน้อย เช่น หากเรากล่าวว่าสังคมชนบทหรือสังคมเกษตรกรรม

ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีมาก ก็มีได้หมายความว่าคนในเมืองไม่ยึดถือ เพียงแต่ว่า โดยทั่วไปยึดถือน้อยกว่าเท่านั้น (กระมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, หน้า 122-123)

ลักษณะของครอบครัวไทย ครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่สุดสถาบันหนึ่งในสังคมเพราะเป็นรากฐานของชีวิตของคนทุกคน ครอบครัวเป็นสถานที่แห่งแรกที่คนทุกคนได้รับการอบรมสั่งสอน และการถ่ายทอดวัฒนธรรม คนเราต้องอยู่ในครอบครัวให้พ่อแม่เลี้ยงดูเป็นเวลานานกว่าจะโตพอที่จะทำงานได้ และแยกตัวออกมา ดังนั้น ครอบครัวจึงมีอิทธิพลในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลมาก ลักษณะของครอบครัวในสังคมใดสังคมหนึ่งย่อมช่วยให้เราเห็นภาพเยาวชนในสังคมได้ และเมื่อเยาวชนต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ จึงช่วยให้เราเห็นภาพหรือลักษณะของคนทั่ว ๆ ไปในสังคมนั้นได้อีกทอดหนึ่ง (กระมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, 2531, หน้า 125)

จากการวิเคราะห์ พบว่า การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดเมื่อก่อนจะอยู่กันอย่างเรียบง่าย เรียบสงบ มีผู้คนน้อยไม่พลุกพล่าน ชีวิตครอบครัวส่วนใหญ่อยู่กันเป็นครอบครัวขยาย พี่พาทอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าหมู่บ้านไหนหรือบ้านไหนมีงานเลี้ยงเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อนบ้านก็จะช่วยกันคนละไม้คนละมือ หลังจากเกาะเกร็ดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว การประกอบอาชีพของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป โดยหันมาทำงานนอกบ้านแทนการทำเกษตรกรรม เช่น ทำของที่ระลึกและหัตถกรรมต่าง ๆ หรือสินค้า OTOP จำหน่าย มีการบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวเกาะเกร็ด ทำให้มีเวลาให้กับครอบครัวลดน้อยลง นอกจากนี้ทำให้มีคนพลุกพล่านมากขึ้น

2. ด้านแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการพัฒนาสาธารณูปโภค การก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะจัดให้มีขึ้น โดยมีสาเหตุเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจในสาขาสำคัญอื่น ๆ ก็ตาม แต่มีอีกหลายกรณีที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างถนน สนามบินขนาดใหญ่ การสื่อสาร โทรคมนาคม การไฟฟ้า การประปา ในพื้นที่ท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่ กล่าวได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญเติบโต และประชาชนในท้องถิ่นได้รับความสะดวกสบายไปพร้อม ๆ กันให้แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ (ททท., 2548)

นอกจากจะต้องมีความสวยงามตามธรรมชาติ มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แล้ว ยังจะต้องมีความสะดวกสบายในการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีน้ำสะอาดใช้สามารถใช้เครื่องไฟฟ้าได้บ้างพอสมควรมีบริการติดต่อสื่อสารได้รวดเร็ว ซึ่งเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการความงามอันล้ำค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ พบว่า เกาะเกร็ดในอดีตมีการใช้น้ำบาดาล น้ำฝนในการอุปโภคบริโภค ใช้ชักผ้า หุงต้ม เพราะน้ำประปายังไม่มีเข้ามาในเกาะเกร็ด ถนนหนทางก็เป็นปูนแผ่นเดียวไว้เดิน ในสมัยนั้นรถมอเตอร์ไซค์ รถจักรยาน และโทรศัพท์ยังไม่มี ผู้คนในเกาะเกร็ดเดินทางเข้าไปมาหาสู่กัน ปัจจุบันมีการเปิดให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้มีหน่วยงานของรัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาทางด้านระบบสาธารณูปโภคดีขึ้น ทำให้ถนนกว้างขึ้นรถมอเตอร์ไซค์ และรถจักรยานสามารถขับขี่ได้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีความสะดวกสบายในการชมสถานที่ต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด ทางด้านการไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ก็มีเข้ามาใช้ในเกาะเกร็ด แต่บางครอบครัวยังมีการใช้น้ำบาดาลอยู่บ้าง

3. ด้านแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและกระบวนการกลุ่ม การทำมาหากินจากการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลผลิตและรายได้ เป็นงานที่สุจริต ไม่ผิดศีลธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม

ความสำคัญของการประกอบอาชีพ เป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นยิ่ง ในวิถีชีวิตและการดำรงชีพเพราะอาชีพสร้างรายได้เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว การสร้างอาชีพก่อให้เกิดตลาดแรงงาน อาชีพก่อให้เกิดผลผลิตและการบริการ ซึ่งสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภค อาชีพมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ความสำคัญของอาชีพจึงเป็นพื้นฐานเพื่อสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจชุมชน ส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ (เกษม รุจิเรข และสุพจน์ มงคลพิชญรักษ์, 2549)

จากการวิเคราะห์ พบว่า อดีตชุมชนเกาะเกร็ด คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน ทำนา ส่วนคนเชื้อสายมอญมักประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา ทำโอ่ง ทำครก การทำครกมีการแยกตามลักษณะทรงอวดคอคอด ส่วนครกดินช้างจะมีส่วนฐานกว้างลักษณะเหมือนตีนช้าง รวมถึงหม้อน้ำลายวิจิตรมีลายสวยงามมาก จนถึงปัจจุบัน

นี่คนไทยในชุมชนเกาะเกร็ดส่วนใหญ่หันมาประกอบอาชีพค้าขายประเภท อาหารของหวาน ขนม และของที่ระลึกที่เป็นชุดเครื่องปั้นดินเผาชุดเล็ก ๆ เอาไว้ใส่ตู้โชว์ แต่ก็ยังมีการทำสวนปลูกทุเรียน ลิ้นจี่ ส้มโอ กล้วยหอม ส่วนคนเชื้อสายมอญเล็กประกอบอาชีพเครื่องปั้นดินเผา ทำโอ่ง ทำครก ไปบ้างแล้ว

4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประเพณี คือ ส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งยึดถือประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมานานจนเกิดความเคยชิน ดังนั้นประเพณีใดก็ตามที่มีระเบียบแบบแผนวางไว้สำหรับเป็นหลักประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาจัดเป็นขนบประเพณีทั้งสิ้น ขนบประเพณีไทยก็ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การแต่งงาน การตาย การบวช การทำบุญเลี้ยงพระ การไหว้ครู เป็นต้น

ประเพณีเป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนที่สังคมกำหนดขึ้นใช้ร่วมกันในหมู่สมาชิก ประเพณีจึงเป็นเครื่องหมายบอกความเป็นพวกเดียวกันของพวกที่ยึดถือในประเพณีเดียวกัน และประเพณีจัดว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติหรือเป็นเอกลักษณ์ของสังคม แสดงว่า สังคมนั้นมีความเจริญมาตั้งแต่อดีตหรือมีลักษณะเฉพาะของตนมาเป็นเวลานาน ดังนั้น การมีประเพณี เป็นของตนเองจึงนับเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล หมายถึง ประเพณีในส่วนรวมที่กลุ่มบุคคลร่วมกันจัดขึ้น อาจจะเกี่ยวกับการทำบุญหรือเพื่อความสนุกสนานรื่นเริงของกลุ่มที่ได้ปฏิบัติสืบต่อกันมา ได้แก่ ประเพณีตรุษสารท สงกรานต์ การลอยกระทง การทำบุญในวัดเข้าพรรษาและออกพรรษา เป็นต้น (กระมล ทองธรรมชาติ, คนอื่น ๆ, 2531, หน้า 136)

จากการวิเคราะห์ พบว่า ประเพณีไทย-มอญ ร่วมกันจัดงานประเพณีกัน เพราะมีบางอย่างประเพณีมอญกับไทยเหมือนกัน ประเพณีสงกรานต์ จะมีวันที่ 13 เมษายน จะมีการรดน้ำคำหัวผู้ใหญ่ ไปทำบุญที่วัด ปล่อยนก ปล่อยปลา สรงน้ำพระ มีแห่นางสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา จัดในเดือนกรกฎาคม ชาวบ้านมีการแห่เทียนพรรษาไปถวายที่วัด ประเพณีออกพรรษา ตรงกับเดือนตุลาคม ชาวบ้านก็จะมีการตักบาตรเทโว และตักบาตรดอกไม้มั คนไทยมอญก็จะมีการร่วมกัน ส่วนในเดือนพฤศจิกายน จะมีการทำบุญทอดกฐิน และผ้าป่ากัน ในชุมชนเกาะเกร็ด ประเพณีอื่น ๆ ของชาวมอญก็ได้จัดทำกัน เช่น ประเพณีการปลูกต้นโพธิ์ ชาวมอญจะมีการปลูกต้นโพธิ์ทุกวัดในเกาะเกร็ด ปลูกจนหมดทุกวัน

เจ้าอาวาสวัดปรียญฯ มีการเปลี่ยนแปลงเป็นพิธีค้ำดันโพธิ์แทน ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ทำกันเดือนกันยายน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 เป็นวันตักบาตรน้ำผึ้ง จะเห็นได้ว่าชาวมอญจะมี ประเพณีต่าง ๆ มากมาย แต่เป็นน่าเสียดายที่ประเพณีของชาวมอญ อย่างเช่น ประเพณี ค้ำดันโพธิ์และประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ในปัจจุบันนี้ไม่มีประเพณีเหล่านี้ให้คนรุ่นหลัง สืบทอดเจตนาารมณต์ต่อไป

5. ด้านแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการบริโภคอาหาร เกาะเกร็ดได้ชี้ว่าเป็นท้องถิ่นที่มีฝีมือในการประกอบอาหารอร่อย และมีลักษณะโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งนี้ เพราะได้รับภูมิปัญญาด้านการทำอาหารมาจาก 2 กระแสหลัก ๆ คือ อาหารมอญโบราณ ทางหนึ่งกับอาหารชาววังแห่งกรุงรัตนโกสินทร์อีกทางหนึ่ง อาหารมอญโบราณใน เกาะเกร็ดที่หารับประทาน และหาคนทำได้ยากในท้องถิ่นอื่น

จากการวิเคราะห์ พบว่า วิถีชีวิตในการรับประทานอาหารของคนในชุมชนจะเป็น อาหารแบบดั้งเดิมเฉพาะกลุ่มในชุมชน อย่างเช่น ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ แกงบวน แกงกล้วยคิบ แกงส้มมะขามและหน่อกะลา ส้มตำหน่อกะลาและยำใหญ่หน่อกะลา ทำกิน กันในแต่ละครัวเรือน กาลเวลาเปลี่ยนไปพอมมาถึงช่วงเวลาที่เร่งรีบ ต่างก็ไม่มีเวลาปรุง อาหารแบบดั้งเดิม เริ่มหันมานิยมซื้ออาหารแบบปรุงสำเร็จรูป ในรูปแบบแกงถุงเพิ่ม มากขึ้น แต่ในปัจจุบันก็ยังมียอาหารแบบดั้งเดิมเหล่านี้บริการให้กับพวกนักท่องเที่ยวได้ ลิ้มลองชิมและสัมผัสบรรยากาศในอดีตมีหลงเหลือให้เห็นกัน

6. ด้านแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทางด้านมลพิษเสียง สำนักงานสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความหมายของมลพิษทางเสียงว่าหมายถึง เสียงที่ไม่พึงปรารถนา โดยจะเกี่ยวกับคนในด้านความรู้สึกและทัศนคติ ความเคยชินส่วนตัว สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ และเวลา เป็นต้น องค์การอนามัยโลกได้กำหนดระดับเสียงที่ปลอดภัยไว้คือ เสียงที่ดังไม่เกิน 85 เดซิเบล ที่ทุกความถี่ เมื่อต้องสัมผัสวันละ 8 ชั่วโมง เสียงที่ดังกว่านี้ และต้อง สัมผัสในระยะเวลาที่ยาวนานย่อม เป็นอันตรายโดยถือว่าเสียงที่มีความดังเกิน 85 เดซิเบล เป็นเสียงรบกวน (เกษม จันทรแก้ว, 2525, หน้า 152)

จากการวิเคราะห์ พบว่า ชุมชนเกาะเกร็ดในอดีตเงียบสงบ การเดินทางไปมาส่วนใหญ่จะเป็นทางเท้าและมีการสัญจรทางน้ำ โดยใช้เรือพายเป็นส่วนใหญ่ พอลงชุมชน

เกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทำให้สภาพบรรยากาศของชุมชน เกาะเกร็ดได้เปลี่ยนไป มีมลพิษทางเสียงเพิ่มขึ้นเนื่องจากเริ่มมีการนำเอารถจักรยานยนต์มอเตอร์ไซค์เข้ามาใช้ในชุมชนเกาะเกร็ด อีกทั้งมีการนำเอาเรือหางยาว เรือข้ามฟากมาบริการให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ชาวบ้านที่อาศัยตามริมฝั่งแม่น้ำได้รับผลกระทบทางเสียงเพิ่มมากขึ้น

ด้านขยะมูลฝอย ในการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งก่อให้เกิดผลดี ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเป็นการสนองตอบให้เกิดการกินคืออยู่ดีของประชาชน อย่างไรก็ตามการที่มีการผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมาก ๆ ก็ย่อมก่อให้เกิดภาวะความลดลงของจำนวนทรัพยากรธรรมชาติ (resource depletion) แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บริโภค เพราะหากมีความจำเป็นในการต้องใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ไม่มีการผลิตที่เพียงพอกับความต้องการก็ย่อมส่งผลกระทบต่อการกินคืออยู่ดีของประชาชน แต่ผลที่ได้จากการใช้สินค้าจำนวนมาก ๆ ของประชาชน ก็คือ สิ่งของเหลือใช้หรือสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ที่เรียกว่า ขยะมูลฝอย ก็จะถูกทิ้งออกมาสู่สภาพแวดล้อมจำนวนมากขึ้นไป ด้วย สิ่งที่เป็นผลต่อเนื่องก็คือ บรรดาขยะมูลฝอยเหล่านี้จะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ น้ำเสีย อากาศเสีย ดินเสีย รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่าง ๆ

ในขณะที่เดียวกัน สิ่งที่เกิดตามมาสำหรับในเรื่องของการจัดการกับขยะดังกล่าวก็คือ ปัญหาการเก็บขยะไม่หมดในแต่ละวัน และปัญหาการกำจัดขยะ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ก็คือ การเพิ่มจำนวนประชากร แน่แน่นอนว่าเมื่อมีผู้ใช้สิ่งของเครื่องใช้มากขึ้น ขยะก็จะเกิดมากขึ้นไปด้วย ในขณะที่วิธีการกำจัดมูลฝอยไม่สามารถรองรับกับปริมาณของขยะได้ทั้งในเรื่องของบุคลากร เครื่องมือ เครื่องใช้ งบประมาณ ครั้นเมื่อเก็บได้ก็ยังคงกลายเป็นปัญหาว่า จะทำอย่างไรไม่ให้เกิดการกำจัดขยะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะการฝังกลบก็ต้องส่งผลกระทบต่อพื้นดิน การเผาก็ส่งผลกระทบต่อสภาวะของอากาศ การทิ้งลงแม่น้ำก็ยิ่งก่อปัญหาความเน่าเสียของน้ำ ปัญหาของขยะมูลฝอยในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน อีกประการหนึ่งด้วย

จากการวิเคราะห์ พบว่า ในเรื่องปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอย แสดงให้เห็นว่า

ในอดีตขยะมูลฝอยในชุมชนมีไม่มากนัก ดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยโดยวิธีการขุดหลุมฝังแล้วเผาขยะมูลฝอยกันเองในครัวเรือน จนกระทั่งมาถึงปัจจุบันนี้ ในชุมชนมีขยะมูลฝอยจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุหนึ่งก็มาจากจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐฯ (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด) จัดหาถังขยะมาวางตามจุดต่าง ๆ เพิ่มขึ้น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมากขึ้น ในแต่ละครัวเรือนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บขยะมูลฝอย 35 บาทต่อเดือนให้กับเจ้าหน้าที่ของเทศบาล

แนวทางที่จะสามารถปรับปรุง แก้ไขปัญหา

ในขณะที่ผู้วิจัยทำการศึกษาประชากรมีผู้ให้ข้อมูลทั้ง 12 คน มีความคิดเห็น และความต้องการให้เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตลอดไป แต่ในขณะเดียวกัน ประชากรในชุมชนเกาะเกร็ดมีความต้องการให้ชีวิตความเป็นอยู่เหมือนดังในอดีตที่ผ่านมาที่มีเวลาว่างให้กับครอบครัว ด้านประเพณีต้องการให้มีการสืบทอดอนุรักษ์ไว้ เพื่อให้ลูกหลานและนักท่องเที่ยวได้เห็น และรู้จักประเพณีของเกาะเกร็ดกันมากขึ้น ด้านอาหารการกินแบบดั้งเดิมก็ต้องการให้มีไว้ เพื่อที่นักท่องเที่ยวจะได้ลองรับประทานกัน ตลอดจนอาชีพการทำเครื่องปั้นดินเผาที่หาดหัวจับยาก ลวดลายที่วิจิตรงดงามก็ต้องการให้มีการอนุรักษ์ไว้ เพราะปัจจุบันนี้ผู้คนในเกาะเกร็ดได้หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นกันมากกว่าที่จะมาทำเครื่องปั้นดินเผา ด้านของสาธารณูปโภคถนนหนทางต้องการให้ดีกว่านี้ เพราะบางหมู่บ้านที่พื้นถนนทำด้วยปูนแตกจะทำให้เดินลำบาก ส่วนด้านสภาพแวดล้อมในเกาะเกร็ด เช่น เรือหางยาว และเรือรับส่งผู้โดยสารก็ต้องการให้มีการปรับปรุงเพราะเสียงเครื่องของเรือดังมากต้องการให้เบาลง เพื่อจะได้ไม่รบกวนชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว ด้านขยะมูลฝอยจัดเก็บให้เป็นที่เป็นที่ทางมากกว่านี้ เกาะเกร็ดจะดูสะอาดตามากขึ้น

ข้อสรุปและเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ชุมชนเกาะเกร็ด มีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่มีเวลากับครอบครัว และมี

ความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับการช่วยเหลือกัน อยู่กันแบบเครือญาติ แต่ปัจจุบันนี้ก็จะไม่ค่อยมีเวลาให้กันมากนัก เพราะทุกคนก็ทำงานนอกบ้าน เช่น ทำของที่ระลึก และอื่น ๆ ควรจะต้องมีเวลาให้กับครอบครัวกันมากขึ้น เพื่อให้ครอบครัวจะได้ไม่มีปัญหา และลูกจะไม่ติดยาเสพติด หรือขยาขยา เป็นต้น

2. เกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาสาธารณูปโภค โดยรัฐบาลได้ช่วยเหลือชุมชนเกาะเกร็ดในด้านของถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เพราะตอนนี้ถนนหนทางเล็กไม่กว้าง จึงจะต้องทำให้กว้างขึ้น เพื่อจะได้ให้รถจักรยานยนต์ รถจักรยาน คนในชุมชนเกาะเกร็ดกับนักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น รวมถึงได้สร้างสวนสาธารณะต่าง ๆ ให้คนในชุมชนเกาะเกร็ด และนักท่องเที่ยวได้พักผ่อนหย่อนใจกันด้วย

3. การมีอาชีพเป็นสิ่งที่สำคัญจำเป็นยิ่งในวิถีชีวิตและการดำรงชีพ เพราะอาชีพสร้างรายได้ เพื่อเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัว คนในชุมชนเกาะเกร็ดได้มีการประกอบอาชีพ เช่น ทำเครื่องปั้นดินเผา การทำของที่ระลึก นอกจากนี้มนุษย์ยังมีการรวมกลุ่มในรูปแบบที่ไม่ได้เป็นสถาบันสังคม แต่รวมกันในรูปแบบอื่น ๆ เช่น นอกจากนั้นคนในชุมชนเกาะเกร็ดได้รวมกลุ่มในรูปแบบของกลุ่มพ่อค้า แม่ค้า กลุ่มแม่บ้าน เป็นต้น ในการที่มนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นนั้น แต่ละกลุ่มจะต้องประกอบด้วยสมาชิก สมาชิกแต่ละคนก็ย่อมมีบทบาทต่อกลุ่ม ทำประโยชน์ให้กับกลุ่มมีอิทธิพลต่อกลุ่ม และได้รับอิทธิพลจากกลุ่มด้วย ส่วนการพัฒนาให้ชุมชนเกาะเกร็ดได้ มีการทำหัตถกรรม เช่น สานตะกร้า มี OTOP เกี่ยวกับทำเครื่องปั้นดินเผา และมีการฝึกหัดให้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ทำเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงได้มีการทำของที่ระลึกให้กับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยชาวต่างชาติด้วย

ดังนั้นการประกอบอาชีพในชุมชนเกาะเกร็ดก็ยังมีกรรวมกลุ่มกันในการประกอบอาชีพ เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา หัตถกรรมต่าง ๆ และควรจะให้นักท่องเที่ยวได้เห็นการทำเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงหัตถกรรมพื้นบ้านของเกาะเกร็ด เพื่อจะได้มีการเผยแพร่ให้คนข้างนอกได้รู้จักกันมากขึ้น

4. ประเพณีเกาะเกร็ดของไทย-มอญ สิ่งที่น่าสนใจคือปฏิบัติกันเป็นแบบแผนมาช้านาน เพราะถือว่าเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่บุคคลและส่วนรวม เช่น ประเพณีวันขึ้น-

ปีใหม่ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา ประเพณีตักบาตรทางเรือ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง และอื่น ๆ ปัจจุบันได้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประเพณีบางอย่างของเกาะเกร็ดก็ได้เลิกไป เพราะทุกคนก็ไม่มีเวลากันเหมือนเมื่อก่อน แต่ก็ยังมีประเพณีที่ทำกันมาตลอด เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา-ออกพรรษา ประเพณีลอยกระทง ดังนั้น ประเพณีต่าง ๆ ที่เลิกไปควรจะอนุรักษ์ไว้ให้ลูกหลานได้รู้จัก ได้สืบทอดกันและให้นักท่องเที่ยวได้รู้ได้เห็นประเพณีเก่าแก่ของเกาะเกร็ดด้วย

5. อาหารเป็นส่วนหนึ่งสำหรับชีวิตของมนุษย์ ผู้คนในเกาะเกร็ดก็เช่นกัน อาหารของผู้คนในเกาะเกร็ดที่มีมาช้านานแล้ว เช่น แกงกล้วยคิบ แกงเขียวหวานคอ-มะพร้าว แกงลูกโยนผักบุ้งใบมะขามอ่อน ข้าวแช่ อาหารชาววัง ทอดมันหน่อกะลา และอื่น ๆ แต่เดี๋ยวนี้อาหารของเกาะเกร็ดบางอย่างก็ไม่มีให้เห็นแล้ว และอาหารบางอย่างก็ยังมีอยู่ เช่น ทอดมันหน่อกะลา ข้าวแช่ จึงควรจะมีการอนุรักษ์อาหารในเกาะเกร็ดให้ยังคงเดิม เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็น และนักท่องเที่ยวได้เห็น ได้รู้จักอาหารของเกาะเกร็ด เพราะอาหารในเกาะเกร็ดจะมีบางอย่างไม่เหมือนกับข้างนอกเกาะ รวมถึงน่าจะมีการสอนทำอาหารของมอญ ชาววัง ให้กับประชาชนข้างนอกที่ได้เข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ดด้วย

6. ส่วนสภาพแวดล้อมในเกาะเกร็ดที่เกิดขึ้น ภายหลังจากเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ปัญหาที่เกิดจากมลพิษทางเสียง สาเหตุเกิดจากเสียงนักท่องเที่ยว รถมอเตอร์ไซค์ เรือหางยาว และเรือข้ามฟากรับส่งนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดอันตรายกับหู โดยตรงเพราะเสียงอึกทึก และเสียงดังมาก ๆ ย่อมก่อให้เกิดการสั่นสะเทือนเป็นผลให้น้ำหล่อเลี้ยงปลายประสาทเซลล์ขนในหูชั้นใน เกิดเป็นคลื่นใหญ่ผิดปกติเมื่อเป็นอยู่บ่อย ๆ การควบคุมและป้องกันมลพิษทางเสียงในชุมชนเกาะเกร็ดการป้องกันที่ต้นเสียง โดยจัดหาเครื่องที่มีเสียงเบามาทดแทนของเดิมหรือปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่มีเสียงดังให้เสียงลดน้อยลงจนเป็นที่ปลอดภัยต่อแก้วหู เพื่อที่ผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ดจะได้รับมลพิษทางเสียงน้อยลง

7. ปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชนเกาะเกร็ดที่เกิดจากเกาะเกร็ดเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเกาะเกร็ด ส่งผลให้เกิดขยะมูลฝอยในเกาะเกร็ดมากขึ้น และบรรดาขยะมูลฝอยเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม คือ น้ำเสีย อากาศเสีย

รวมทั้งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรคต่าง ๆ เมื่อหันมามองปัญหาขยะมูลฝอยที่กำลังเกิดขึ้นในเกาะเกร็ด ควรจะต้องมีการตั้งถังขยะตามจุดต่าง ๆ ในเกาะเกร็ด และมีประชาสัมพันธ์เตือนนักท่องเที่ยวในการรักษาความสะอาด

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

การศึกษาผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เป็นการศึกษาผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐเพียงประเด็นเดียว ควรจะมีการศึกษาในประเด็นอื่น ๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะเกร็ด ไปด้วยกัน เช่น การศึกษาภายหลังที่เกิดผลกระทบของนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของเกาะเกร็ด ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นชาวบ้านเกาะเกร็ดที่มีต่อการอนุรักษ์เครื่องปั้นดินเผา ศึกษา นโยบายการพัฒนา OTOP ของชุมชนเกาะเกร็ดที่มีต่อการท่องเที่ยว และกำหนดขอบเขตการศึกษาให้กว้างกว่านี้ โดยศึกษานโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวของรัฐที่ใหญ่กว่า ศึกษาประชากรเป้าหมายอื่น ๆ เช่น เชื้อชาติไทย กับเชื้อชาติมอญ รวมถึงเชื้อสายอิสลาม มีผลอย่างไรต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชนเกาะเกร็ด เป็นต้น

ภาคผนวก ก

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นข้าราชการองค์การบริหารส่วน

ตำบลเกาะเกร็ดผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 7

และประชากรบางส่วนในเกาะเกร็ด

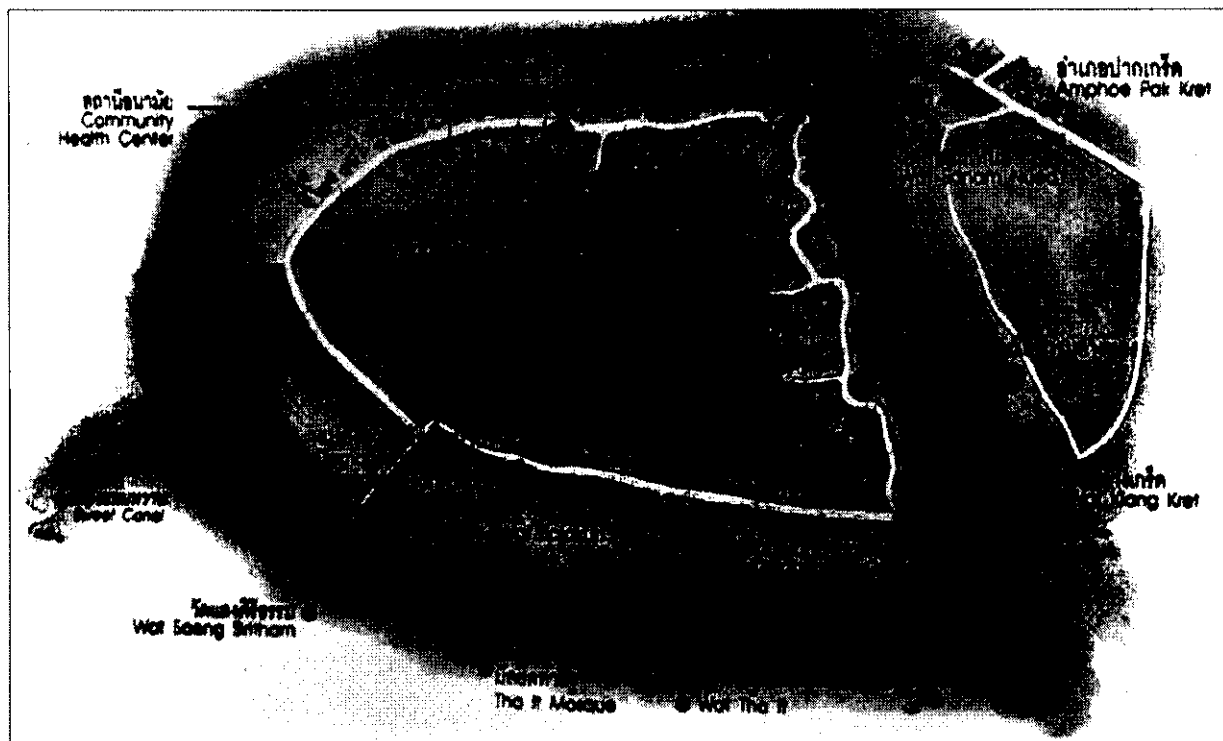
**การสัมภาษณ์ความคิดเห็นข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด
ผู้ใหญ่บ้านเกาะเกร็ดหมู่ที่1-หมู่ที่ 7 และประชากรข้างส่วนในเกาะเกร็ด**

การสัมภาษณ์ความคิดเห็นข้าราชการข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด
ผู้ใหญ่บ้านเกาะเกร็ดหมู่ที่1-หมู่ที่ 7 และประชากรข้างส่วนในเกาะเกร็ดดังรายชื่อดังนี้

1. นายสมพล ชนพิชัย อายุ 44 ปี ปลัดอบต.เกาะเกร็ด สัมภาษณ์เมื่อ
วันที่ 7 สิงหาคม 2549
2. นายชัยยศ ศรีสุเทพ อายุ 67 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19
สิงหาคม 2549
3. นายสุรชัย กิจการ อายุ 52 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12
กันยายน 2549
4. นายเฉลิมพล สุขใจ อายุ 40 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 12
กันยายน 2549
5. นางสมใจ หาญกล้า อายุ 35 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19
สิงหาคม 2549
6. นางพิกุล ตั้งจิต อายุ 40 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม
2549
7. นายกล้อง สิทธิพันธ์ อายุ 40 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19
สิงหาคม 2549
8. นางพิสมัย เจริญขวัญ อายุ 54 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 7
สิงหาคม 2549
9. นายเทพศักดิ์ จิตหาญ อายุ 43 ปี ข้าราชการสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2549
10. นายอำนาจ ผาสุก อายุ 69 ปี ชาวสวน สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2549
11. นางขวัญใจ ทองทรัพย์ อายุ 40 ปี ผู้ประกอบการ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29
กรกฎาคม 2549

12. นายศักดิ์ดา วงษ์ดำรง อายุ 35 ปี ผู้ประกอบการ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29
กรกฎาคม 2549

ขอขอบพระคุณอย่างสูง
สมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์

ภาพ 3 แผนที่ชุมชนเกาะเกร็ด

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. (2531). *พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร. (2531). *พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

กรมศิลปากร. (2528). *25 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*.

กรมศิลปากร. (2528). *25 ปี การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*.

กรมศิลปากร. (2541). *หนังสือรวบรวมผลงานโฆษณา Amazing Thailand 1998-1999*. ม.ป.ท.

กรมศิลปากร. (2544). *รายงานสถิติประจำปี 2544*.

กรมศิลปากร. (2544). *รายงานสถิติประจำปี 2544*.

กรมศิลปากร. (2545). *รายงานสถิติประจำปี 2544*.

กรมศิลปากร. (2545). *รายงานสถิติประจำปี 2544*.

กรมศิลปากร. (2548). *โครงการศึกษาทบทวนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

กรมศิลปากร. (2533). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*.

กรมศิลปากร. (2533). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*.

กรมศิลปากร. (2533). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*.

กรมศิลปากร. (2533). *ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม จากการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อชาวบ้านคูเคื่อ ตำบลแจระแม อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี*.

กรมศิลปากร. (2525). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: อักษรสยาม-การพิมพ์.

กรมศิลปากร. (2534). *การจัดการสิ่งแวดล้อม*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาเนวศิววิทยา และการจัดการทรัพยากรป่าไม้* (หน่วยที่ 8). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- เกษม รุจิเรข และสุพจน์ มงคลพิชญ์รักษ์. (ม.ป.ป.). *ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ*. อำนวยการผลิตโดยศูนย์ส่งเสริมการศึกษาตามอัชชาติ. ค้นเมื่อ 18 ธันวาคม 2549, จาก <http://dnfe5.nfe.go.th/42033/42033-1.htm>
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์. (2521). *กระบวนการกลุ่ม*. ภูเก็ต: สำนักพิมพ์วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล. (2545). *สังคมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม*. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการบริหารการพัฒนา* (หน่วยที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2530). *มนุษย์กับสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2543). *กลุ่มธุรกิจพื้นฐานกับการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- คำรง ฐานดี. (2535). *สังคมวิทยาอาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2539). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลกรุงเทพมหานคร. (2537). *บทบาทของฝ่ายปกครองกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง
- นิธิตา ประยงค์. (2530). *การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ-สังคม เนื่องจากการท่องเที่ยวกรณีศึกษา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2537). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์รั้วเขียว.
- บุษบา สุธีธร และภัสวาลี นิติเกษตรสุนทร. (2541). *รายงานการวิจัยเรื่อง เจตคติและความประทับใจของชาวต่างประเทศที่ได้มาเยี่ยมประเทศไทย*. คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.

- เบญจมาศ อุทกศิริ. (ม.ป.ป.). ความหมายของการท่องเที่ยว. บริหารและจัดการโดย
ทีมงานชาวมัธยมศึกษาและประถมศึกษา. ค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2550, จาก
http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/samutprakan/benjamas_u/tongteaw/sec03p01.html
- ปฐม ทรัพย์เจริญ. (2549). *ปัญหาสังคม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประยงค์ จินดาวงศ์. (2525). โภชนาการและสุขภาพ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา
โภชนาการกับชีวิตมนุษย์* (หน่วยที่ 1). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย-
ธรรมาราช.
- ประยงค์ มีใจชื่อ. (2542). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประสาท หลักศิลา. (2514). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ก้าวหน้า.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). *รายงานผลการวิจัยเรื่อง ค่านิยมและความคาดหวัง
ของเยาวชนไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยวรรณ แสงสว่าง. (2538). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: ชีรพงษ์การพิมพ์.
- ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2529). *การวิจัยประเมินผล หลักการและกระบวนการ*.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บีเจ. เพลท โปรเซสเซอร์.
- ผะอบ โปษะกฤษณะ. (2527). ประเพณีชีวิต. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการอยู่อย่างไทย
(หน่วยที่ 2)*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2531). *การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1*.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์-
พัฒนาศึกษา.
- พัฒน์ สุจำนง. (2537). *กฎหมายควบคุมอาหาร และมาตรฐานอาหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.

- พินิจ ศิริพฤกษ์พงษ์. (2538, พฤศจิกายน 26). *โรงงานกำจัดขยะเพื่อสิ่งแวดล้อม*. สยามโพสต์, หน้า 19.
- มณีวรรณ ผิวนี้่ม. (2524). *รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะโครงสร้างทางสังคมของชุมชน และความสัมพันธ์ของวัดกับชุมชน: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ชุมชนตำบล บ้านดิ่งชั้น อำเภอบ้านด่านลานหอย และตำบลบ้านเมืองเก่า อำเภอมือง จังหวัดสุโขทัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ, รติกา อังกูร, ปาลีรัตน์ การดี, ศรีศักดิ์ สุนทรไชย, อินทิรา นาคันต์, อรุณลักษณ์ สีมาพันธุ์ และคนอื่น ๆ. (2546). *รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะการใช้ จ่ายเงินเพื่อซื้อผลิตภัณฑ์และความต้องการใช้บริการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อการท่องเที่ยวในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). *พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์.
- วินิจ เกตุขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2522). *กระบวนการกลุ่ม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- วินัย ผู้นำพล. (2530). *รายงานการวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์และฟื้นฟูงานเทศกาลและ ประเพณีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินัย วีระวัฒนานนท์ และบานชื่น สีพันผ่อง. (2537). *การศึกษาสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2522). *พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง
- สฤษฎ์ แสงอรุณ. (ม.ป.ป.). *การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ*. สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช. ค้นเมื่อ 3 มกราคม 2550, จาก <http://dnp.go.th/npolHtml/ECO-Tour.htm>

- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). *ทฤษฎีสังคมวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคมิน และสนิท สมักรการ. (2522). *รายงานการวิจัยเรื่อง ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย: เครื่องมือในการสำรวจวัด*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรพร เสียนสลา. (2547). การประเมินผลโครงการ. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชา นโยบายสาธารณะและการบริหารโครงการ* (หน่วยที่ 14). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2539). *สังคมและวัฒนธรรม*. ใน *เอกสารการสอนสังคมศึกษา 4* (หน่วยที่ 2). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2525). *การพัฒนา บุคคล กลุ่มและชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อลิสรา रामโกมุท. (2542). *เกาะเกร็ดวิถีชีวิตชุมชนมอญริมน้ำเจ้าพระยา*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2529). *กลุ่มและกระบวนการกลุ่มในการทำงาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ๋ทอง ประกอบไวยทกิจ. (2525). *นิเวศวิทยา*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เอ็ด ภิรมย์. (2548). *เกาะเกร็ดแหล่งวัฒนธรรมเก่าแก่ที่ยังมีชีวิตทรงคุณค่าหลากหลายเรียบง่ายและงดงาม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เอ็น.พี.สกรีนพริ้นติ้ง.
- ฤทธิ อนุจรพันธ์. (2543). *ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาอักษรศาสตร์ (ภูมิศาสตร์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล นายสมเกียรติ วงศ์เสริมทรัพย์
วัน เดือน ปีเกิด 20 มิถุนายน 2516
สถานที่เกิด จังหวัดกรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
จากโรงเรียนวิมลพณิชยการ ศรีย่าน จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2535
สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
จากโรงเรียนเทคนิควิมลบริหารธุรกิจ จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ปีการศึกษา 2539
สำเร็จปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต บริหารธุรกิจ
จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ปีการศึกษา 2542
ตำแหน่งหน้าที่
การงานปัจจุบัน สำนักงานสรรพากรพื้นที่กรุงเทพมหานคร 4 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่
ตรวจสอบภาษี ในงานทำเกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล

